ତୋ କନିଅଁ ମା ବାବଦରେ ଏତିକି କହିଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ନହେବ ଯେ, ତୁ ଅଷ୍ଟବର୍ଷର ଗର୍ଭଧାରିଣୀ ହୋଇ ନିତିଦିନିଆ ଜଞ୍ଜାଳ ଭିତରେ ଏଡ଼େ ବିରାଟ ଗ୍ରନ୍ଥ ଲେଖିବାରେ କେତେ ଯେ କଷ୍ଟ କରିଥିବୁ; ତୋ କନିଅଁ ମା' ପ୍ରେମୀମାନଙ୍କୁ ଜଣାଯିବ ଅତି ସ୍ପଷ୍ଟଭାବେ ।

ନିଅଁଲଗା ଦୁନିଆରେ ତୋ ହାତ ଶତଗ୍ର ଭଳି କନିଅଁ ମା' ମାନଙ୍କୁ ଖାଲି ଠିଆ ମରଣ ହେଇଯାଉ; ଏତିକି କାମନା ମୋର ମା ଆଜି ଏ ସୁନିଅଁ ପର୍ବ ଦିନରେ ।

ଘନଶ୍ୟାମ

ତା ୨୪-୯-୫୮ (ସୁନିଅଁ)
କଟକ

୨/୪୧୬
ତା 1.6.60

କନିଆଁ ମା

—ଏକ—

ଶରତର ଅବସାନ ପରେ—ହେମମୟ ହେମନ୍ତର ଗୋଟିଏ ମଧ୍ୟାହ୍ନର ପର[ବ]ର୍ତ୍ତୀ ସମୟ । ମାଧବୀ ଲତା ଘେରା ପଥରବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବସି ଅଲକା ଅଜନ୍ତାର ଗୋଟିଏ ଚିତ୍ର ଅଙ୍କନ କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଅବକାଶରେ ସେ ପିତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଭାରତର ନାନା ଐତିହାସି[କ] ସ୍ଥାନ ଦେଖି ଫେରିବା ଦିନରୁ ଅଜନ୍ତା ଗୁମ୍ଫାର ପୁରାତନ ଚିତ୍ରକଳା ସାହିତ୍ୟିକା ମନକୁ ତାର ବାନ୍ଧି ରଖିଛି । ତେଣୁ ତାର ନି[ତ୍]ୟ-ନୈମିତ୍ତିକ କାମ ହୋଇପଡ଼ିଛି ଘରର ନାନା ଝଞ୍ଜାଳ ଭିତରେ ତୂଳି ମୂନରେ ଚିତ୍ର ଅଙ୍କନ କରିବା ।

[illegible] ଭାଇ ମନୋଜ ତାର ଚିତ୍ରକଳାରେ ନିପୁଣତା ଦେଖି ତା[illegible]ହିତ କରିବାପାଇଁ ନାନା ଉପକରଣମାନ ଯୋଗାଇ ଦିଏ [illegible]-ସୁଲ:

[illegible]କି ରଖିବେ ଅନନ୍ତ, କି କରି ପାରେ ବଳବନ୍ତ ।

ଯେସାକୁ

ସେଦିନ ତାହାର ହାତଅଙ୍କା ନୃତ୍ୟରତା ସହଚରୀ ମେଳରେ ରାଜକୁମାରୀ ରାଜକୁମାରଙ୍କର ମନଭୁଲାଣିଆ ଛବିଟିକୁ ଦେଖି ମନେ ମନେ ୫୦ ଥର ହସିଲାବେଳକୁ ଖଣ୍ଡିଏ ମୁଣ୍ଡ ଉପରୁ ମହୁଲିଆ ପବନ ଝଲକାଏ ଭାସିଆସି ତାର ଯୌବନଭରା ଦୋହଲା ଅନ୍ତରକୁ ଦହଲାଇ ଦେଲା । ଅଲକାର ସର୍ବାଙ୍ଗ ଶିହରି ଉଠିଲା । ପୁଣି ସେ ମନପ୍ରାଣ ଢାଳିଦେଲା ସେଇ ଚିତ୍ର ଅଙ୍କନରେ । କାଦମ୍ବିନୀ ପଛପଟୁ ଛପି ଛପି ଆସି କହିଲା, "ସୁସାହିତ୍ୟିକା, ସୁଗାୟିକା, ସୁପାଠିକା, ସୁଲେଖିକା ବୋଲି ତ ତୋର ବେଶ୍ ସୁଖ୍ୟାତି ଥିଲା ; ଖାଲି ବାକିଥିଲା ଏଇତକ । ଆଜି ଚିତ୍ରକଳାରେ ତୋର ସୁଦକ୍ଷତା ଦେଖି ତତେ ଶତ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଉଛି ଅଲି ।"

ଅଲକା ତରବର ହୋଇ ଛବିଟାକୁ ଭାଙ୍ଗିଭୁଙ୍ଗି ବ୍ଲାଉଜ ଭିତରେ ପୂରାଇଦେଇ କାଦମ୍ବିନୀର ସପିଲ ବେଣୀଟାକୁ ହିଙ୍କିଆଣି ପାଖରେ ବସାଇ ବସାଇ କହିଲା—"ଅରେ ଇତିହାସ ଘୋଷି ଘୋଷି ଏଇଟାର ମୁଣ୍ଡ ଖରାପ ହୋଇଗଲାଣି ନା କ'ଣ ?" ହସି ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲା କାଦମ୍ବିନୀ—"ଇତିହାସରେ ସେ ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ ଅଲି ! ବରଂ ତୋ ଗଣିତରେ ସେ ଭୟ ଥାଇପାରେ । ହଁ କ'ଣ ମିଛ କହିଲି ?"

—"ନା ସବୁ ସତ । ତୁ ଗୋଟିପଣ ସତୀ ! ସେଥିପାଇଁ [illegible] ଘୋଷିଛୁ ?"

—ହଁ, ଆଉ ଯାହା ଘୋଷିଛୁ, ମୋ ବେଣୀ ଛାଡ଼ି ଦେ, କ

—ନା । ମୁଁ ବେଣୀ ଛାଡ଼ିବି ନାହିଁ; ତୁ ଆଗ କହ ।

—ମୁଁ ତେବେ କହିବି ନାହିଁ ।

କହି ଦେଉଥାଏ ପରକୁ, ବୁଦ୍ଧି ନ ଦିଶଇ ଘ

ଅଳକା ଅଙ୍ଗୁର ଜୋରରେ କାଦମ୍ବିନୀର ବେଣୀଟାକୁ ଟାଣି ଆଣିଲା । କାଦମ୍ବିନୀ ପାଟିକରି ଉଠି କହିଲା, "ମୁଁ କେତେ ପରିଶ୍ରମ କରି ବେଣୀଟାକୁ ବାନ୍ଧି ଆସିଥିଲି—

—କାହା ମନ ନେବୁ ବୋଲି କାଦ ?

—ଯାହାପାଇଁ ତୋ ଅନ୍ତର ଝୁରିମରେ ରାତ୍ରଦିନ ।

ଅଳକା ହସିଦେଇ ବେଣୀଟାକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ କହିଲା—"ତୁ ତ ଗୋଟାଏ କବି ପାଲଟିଗଲୁଣି କାଦ !

—"ଏଥିରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କ'ଣ ଅଛି ? ତୋର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ ପକ୍ଷରେ ଏତ ଅତି ସହଜ ।" ଏତିକି କହି ଖିଲ୍ ଖିଲ୍ ହୋଇ ହସି ଉଠିଲା କାଦମ୍ବିନୀ । ଅଳକା କିନ୍ତୁ ସେ ହସ ସହିତ ତାଳ ମିଶାଇ ହସି ପାରିଲାନାହିଁ । ପିଲାଟିଦିନରୁ ମାଆକୁ ଖାଇ ସବୁ ସୁଖସମ୍ଭୋଗରୁ ବଞ୍ଚିତା ସେ । ବିମାତାଙ୍କର ଝାଡ଼ଣା ତାଡ଼ନା ଭିତର ଦେଇ ତାର ଜୀବନଟି ଗତି କଲାବେଳେ ପିତାଙ୍କ ସ୍ନେହରେ ସବୁ ଭୁଲି ଯାଉଥିଲା ସେ । ଅନୁଶୋଚନା କରିବାର ସମୟ ତାର ଆସି ନଥିଲା । ସେଦିନ ଆଉ ନାହିଁ ।

ସ୍ମୃତି ଭିତରେ ଅଳକାର ଶୁଷ୍କ ମରୁ ପ୍ରାଣରେ ଚଇତି ମଧୁର ମଳୟର ଢେଉ ଖେଳାଇଛି । ଦର-ବିକଶିତ-ଯୌବନ ଶତଦଳଟି ତାର ବିମାତାଙ୍କର ରୁକ୍ଷ ବ୍ୟବହାର ତାପରେ ଛାଆଁକୁ ମଉଳିପଡ଼ୁଛି । ଯୌବନ-ସୁଲଭ-ଚପଳତା ତାର କପାଳରେ ଲେଖାନାହିଁ ।

ଯେସାକୁ ତେସା, ହାରାମ୍‌ଜାଦାକୁ କୁରାଡ଼ି ପଣା ।

କାହୁଁ ବା ଆସିବ ? ମା ନାହିଁ ତ ସାହା ନାହିଁ । ସହଜେ ତ ମାଆଖିଆ ପେଟରେ ଚିର ହାହାକାର ହାଟ ବସିଥାଏ । ସେଥିରେ ପୁଣି ବିମାତାଙ୍କର ଯେଉଁ ଅଯଥା ଗଞ୍ଜଣା, ବେଡ଼ ଉପରେ କୋରଡ଼ାମାଡ଼ଠାରୁ ବଳି ଅତି କଠୋର । ସେ ଭଲକରି ଜାଣେ, ଯେଉଁଦିନ ସଙ୍ଗସାଥି ମେଳରେ ଟିକିଏ ହସଖୁସିରେ ଦିନ କଟିଥିବ ସେଦିନ ବିମାତାଙ୍କ କର୍କଶରୁ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଆଖି ଫୁଲିବ ତାର ।

ଅଳକାର ବୟସ ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବିମାତାଙ୍କର ଅତ୍ୟାଚାର ବଢ଼ିପଡ଼ୁଛି । ହାତ ପିଠିରେ ଲହୁ ପୋଛୁ ପୋଛୁ ଅଳକା ମଥାପୋତି ସବୁ ସହିନେଇ ତାର ବୁକୁଫଟା କାହାଣୀ ସେ କାହାରିକୁ ଜାଣିବାକୁ ଦେଇନାହିଁ କେବେ । ସଜଫୁଟା ଗୋଲାପପରି ମୁହଁଟି ତାର ସବୁବେଳେ ହସ ହସ । ସେ ଗଳ୍ପ ଲେଖେ— କବିତା ରଚନା କରେ—ତାର ଶୁଷ୍କ ଅନ୍ତରରୁ କଳ୍ପନାର ରଙ୍ଗ ଝରେ ସତ, ହେଲେ ସେସବୁ ବିମାତାଙ୍କ ଆଖି ଉହାଡ଼ରେ ନିଶି-ଅଧରାତ୍ରବେଳେ ତା'ର ଶୋଇବା ଘରେ । ଦିନ ପତ୍ରିକାକୁ ଲେଖା ଦିଏ—କେତେ ପ୍ରଶଂସା ବି ପାଏ । ଏସବୁ କଥା ବାପା ଜାଣନ୍ତି—କେତେ ଖୁସି ହୁଅନ୍ତି ମଧ୍ୟ ।

ଆଜି କାଦମ୍ବିନୀର ଏପରି ହସର ଢେଉ ଛୁଟିବା ଦେଖି ଅଳକା ମନେ ମନେ ପ୍ରମାଦ ଗଣିଲା । କାଳେ ଯଦି କୋଉଁ ବାଡ଼ପଟକୁ ବାହାରି ଆସନ୍ତି ଏ ହସ ତାଙ୍କ କାନରେ ପଡ଼ିଲେ ତାର ଆଉ ରକ୍ଷା ନାହିଁ । ଦୋଷଯାକ ହେବ ତାର । ହସର ସୁଅ ବଦଳାଇ ଦେବାପାଇଁ ଅଳକା କହିଲା—"ରଙ୍ଗପଶୁଠା କେତେ

ଡ଼ର କାହାକୁ ଭୟ କାହାକୁ, ଠାକୁର ଅଛନ୍ତି ରକ୍ଷିବାକୁ ।

ଛୁଟୁଛୁ ମ ? ଆଜି ସ୍କୁଲକୁ ନଯାଇଁ ଏମିତ ଉତ୍ପାତ ହୋଇ ମଲୁଛୁ କାହିଁକି ?

—"ତୁ କାହିଁକି ସ୍କୁଲକୁ ଯାଇନୁ ଶୁଣେ ?"

—"ଆଜି ଅଞ୍ଜୁର ଜନ୍ମଦନ; ପିଠାପଣା କାରଛୁଟକୁଟିଅ କାମ କରିବାପାଇଁ ବୋଉ ମତେ ସ୍କୁଲକୁ ଛାଡ଼ିଲା ନାହିଁ ।"

—"ବେଶ୍, ପେଟ ଗାରୁରଠା ଘରେ ବସି ପିଠା ଖାଉଛୁ । ମୁଁ ତେଣେ ସ୍କୁଲରେ ଖୋଜିଲେ ଦେଖାପାଉଛୁ କେଉଁଠୁ ?"—"ତୁ ତେବେ ସ୍କୁଲକୁ ଯାଇ ଫେରି ଆସିଲୁ କାହିଁ ?"—"ହିଁ, ଅଲୋ ହେ, ତୁ ଶୁଣିଛୁ ? ଏଇ ପଚିଶରୁ ତିରିଶ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଦିବାସୀ ପଡ଼ିଆରେ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ହେଉଛି । ଭାରତର ଅନେକ ବିଶିଷ୍ଟ ଲୋକ ସେଥିରେ ଯୋଗ ଦେଉଛନ୍ତି । ଆମର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିବେ ଓ ପୁରସ୍କାର ଦେବେ । ଆମର "ଏକାମ୍ର ମହିଳା ସମିତି" ଏଥର ଯେପରି ପଛେଇ ନ ଯାଏ । ପ୍ରତିଥର ଭଳି ଶୀବନ ଶିଳ୍ପର ପ୍ରଥମ ପୁରସ୍କାରଟା ଯେମିତି ଆମ ଭାଗରେ ପଡ଼େ । ଏଇଥିପାଇଁ ଯା ତୋତେ ଖୋଜା । ତୁ ଯେ ଘରେ ବସି ପିଠା ଖାଇ ମଜା ମାରୁଛୁ, ଏକଥା କଣ ମୋତେ ଜଣାଥିଲା ?" ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସି ଅଳକା ଉତ୍ତର ଦେଲା—"ନଳିନୀ, ଛବି, ଇଳା ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ ଖବର ଦେଇଛୁ ତ ?"

"—ନା । ସେମାନଙ୍କୁ ଖବର ଦେବାପାଇଁ କଣ ବେଶୀ ବେଳ ଲାଗିବ ? ତୁ ତ ମୂଳ, ତୁ ଶୁଣିଲେ ହେଲା । ନଳିନୀର ତ ଆଜିକାଲି ମୁଣ୍ଡ ଠିକ୍ ନାହିଁ—ସେ ଖାଲି ଦିନରାତି ବସି ବସି ପ୍ରେମ-ମନ୍ତ୍ର ଜପ କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ।"

ଯାହାର ଯେମନ୍ତ ସ୍ୱଭାବ, ଗୁରୁ କହିଲେ କିସ ହେବ ?

—"ନଳିନୀ ଓ ନିରଞ୍ଜନ ସାରଙ୍କ ନାମରେ ଯେଉଁ ଗୁଜବ ଉଠିଛି ସେକଥା କଣ ସତ ?"

—"ମଲା ମ ଉଦ୍ଧାର ! ସତ ନୁହେଁ କ'ଣ ତା ନାଆଁରେ କଏ ମିଛ କହୁଛି ? ଏତେ ଝିଅତ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି, କାହା ନାଆଁରେ କଥା ବାହାରୁ ନାହିଁ, କେବଳ ତାର ନାଆଁରେ ଏମିତି ନାଗରା କାହିଁକି ବାଜୁଛି ? ନିଆଁ ନଥାଇଁ କେଉଁଠି ଧୂଆଁ ବାହାରିଲାଣି ? ତୁ ଟିକେ ମିଛ ମଣୁଛୁ, ବହି ଭିତରୁ ନିରଞ୍ଜନ ସାରଙ୍କର ଦସ୍ତଖତ ଚିଠି ମୁଁ ପାଇଛି, ଥରେ ଦେଖାଇବି ରହ । ତମ ମନୋଜ ଭାଇଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପରା ନଳିନୀକୁ ବାହାଦେବାକୁ ନଳିନୀର ଜେଜେ ମା ମରିବା ଆଗରୁ ସତ୍ୟ କରିଥିଲେ । ବେଶ୍ ସୁନ୍ଦର ହେବ ଲୋ ଅଳି ! ମଉସାଙ୍କୁ କହି ବେଗାବେଗି ବାହାଘରଟା ବଢ଼ାଇ ଦିଅ । ନାଇଁତ ନଳିନୀ ଓ ନିର ସାରଙ୍କ ପ୍ରେମଟା ଯେପରି ଦିନକୁ ଦିନ ବଢ଼ିଉଠୁଛି ପଛକୁ ନିର ସାର କିମ୍ବା ମନୋଜ ଭାଇ କେହି ହେଲେ ଜଣେ ତୋର କୌପୁନୀ ଧରି ବୃନ୍ଦାବନ ବିଜେ କରିବେ ।"

—"ମୋ ଭାଇଙ୍କୁ ତୁ ଏତେ ନିଉଛୁଣା ଦେଖିଲୁକି ଲୋ କାଦ ? ଏବେତ ଭାଇଙ୍କପାଇଁ ଶହ ଶହ କନ୍ୟା ପ୍ରସଙ୍ଗ ଆସୁଛି । ଭାଇ ଅମେରିକାରୁ ନ ଫେରିଲେ ବାହାଘର ହେବନାହିଁ ବୋଲି ବାପା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଫେରାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । କନ୍ୟା ନ ମିଳିଲା ଭଳି ସେଇ ନଳିନୀକୁ ନୁଆବୋହୂ କରିବାକୁ ଆତୁର ହେବି କାହିଁ ମ ? ସେ ଛା'ର ନିର ସାରଙ୍କ ପ୍ରେମରେ ବୁଡ଼ି ମରୁ । ଆମର ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ ।

ନୀଚ ପାଇଲେ ଅଧିକାର, ଶିବଙ୍କୁ ବୁହାଇବ ଭାର !

କଥାର ଗୁରୁତ୍ୱ ବୁଝି ଅଳକାର ଅନ୍ତର ପାଖକୁ ଲାଗଯାଇ କାଦମ୍ବିନୀ କହିଲା—"ମନରେ କଷ୍ଟ କଲୁକି ଅଳି ? କେତେ ବଡ଼ଲୋକ ତ ମନୋଜ ଭାଇଙ୍କୁ ଝିଅ ଦେବାପାଇଁ ଗୋଡ଼ଟେକି ରୁହିଁ ବସିଛନ୍ତି । ସେ ନଳିନୀ ଦୁଆରକୁ କାହିଁକି ଯିବେ ମ ? ଏକଥା କ'ଣ ମତେ ଜଣାନାହିଁ ? ତତେ ଟିକିଏ ରଗାଇବାପାଇଁ ମୁଁ ସେମିତି କହୁଥିଲି ନା ।" ଅଳକା ମୁରୁକି ହସା ଦେଇ କହିଲା—"ତୋ କଥାରେ ମୁଁ କେବେ ମନକଷ୍ଟ କରୁଛି ? ତୁ ମତେ ଯେମିତି ରଗାଇଲୁ ମୁଁ ତତେ ଚଡ଼ାଇବାପାଇଁ ଥଟାକରି ପଦେ କହିଦେଲି । ଛାଡ଼ ସେକଥା—ଆମ ନିରଞ୍ଜନ ସାରଙ୍କ କଥା ମତେ ଭାରି ଲାଗୁଛି । ସେ କେଡ଼େ ନମ୍ର ଭଳି ମୁହଁକୁ ତଳକୁ ପୋତି ଆସି କ୍ଲାସରେ ବସନ୍ତି । ମାଛିକି ମ କହନ୍ତି ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ପୁଣି ଏତେ ଗୁଣ—କି ଭଦ୍ର ଲୋ ? ସେ ଭଦ୍ର ପୋତାମୁହାଁଙ୍କଠି ତ ବେଶୀ ଗୁଣ !"

"ସତେ ଲୋ, ପୁରୁଷଙ୍କର ସେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ରୋଗ । ଗଲା କାର୍ତ୍ତିକ ମାସରେ ବନ ଭାଇଙ୍କ ଘର ବଡ଼ମାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ରୋଜ ତ ମୁଁ ଗାଧୋଇଯାଏଁ । ବିନ୍ଦୁସାଗର ଉପର ମଧୁ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଘରପାଖ ବଗିଚା ଆରପଟେ—ସବୁଜ ରଙ୍ଗର ଦୋମହଲା କୋଠା ବାରଣ୍ଡାରେ କିଏ ଜଣେ ଠିଆ ହୋଇଥିବାର ମୁଁ ନିତି ଦେଖେଁ । ଏମିତି ତିନି ଚାରିଦିନ ଗଲା । ଦିନେ ଆମେ ଗାଧୋଇ ଫେରିଲାବେଳକୁ ସେ ଲୋକଟି ଟୁଥ୍‌ପେଷ୍ଟ ନେଇ ସଦର ବାରଣ୍ଡା'ରେ ବସି ଦାନ୍ତ ଘଷୁଥାଏ । ସେଇଦିନଠାରୁ ନିତି ସେଇ ଅବସ୍ଥାରେ ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ଦେଖି ଆସିଛି । ଏତେ ଅନ୍ଧାରୁ ଉଠି ଦାନ୍ତଘଷିବା କଦାପି ତାର

ଯେତେ ମାଟିକୁ ମାଠ, ମୁଁ ସେଇ ଢଙ୍ଗ ପୋଡ଼ା କାଠ ।

ଅଭ୍ୟାସ ନୁହେଁ । ଏହା କେବଳ ଛଳନା । ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଯୁବତୀ ଝିଅଙ୍କୁ ଗୃହେଇ ରହି ମନର ଅସରନ୍ତି ତୃଷ୍ଣା ମେଣ୍ଟାଇବା।”

କାଦମ୍ବିନୀ ସେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ଜଣେ ଅବସ୍ଥାସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ କନ୍ୟା ସୁନ୍ଦରୀ ନୋହିଲେ ମଧ୍ୟ ଅସୁନ୍ଦରୀ ନୁହେଁ । ସୌଷ୍ଠବଲବ୍ଧ, ଅଳ୍ପଗର୍ବୀ । ଅଳକା ସଙ୍ଗରେ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼େ । କିନ୍ତୁ ଅଳକାଠାରୁ ବୟସରେ ସେ ଦୁଇବର୍ଷ ଖଣ୍ଡେ ବଡ଼ ହେବ । ସୁତରାଂ ଦୁନିଆର ବିଷୟବସ୍ତୁ ସଙ୍ଗେ ଆଗୁର ବ୍ୟବହାରକୁ ତୁଳନା କରିବାରେ ତାର ଅଭିଜ୍ଞତା ବେଶୀ ।

ଅଳକାର କଥାଗୁଡ଼ିକ ଶୁଣି ସେ କହିଲା—“ଅଲୋ ହେ ! କାହା କଥା କହୁଛୁ ? ବିନ୍ଦୁସାଗର ଉପରେ ଯେଉଁ ସାଦା କୋଠା ସେଇଟା ହେଉଛି ଜଣେ ଡାକ୍ତରଙ୍କର । କୋଠାର ସମ୍ମୁଖ ବାରଣ୍ଡା ଓ ସାମନାରେ କଳିତ ଫୁଲ ଗଛଗୁଡ଼ିକ ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ । ସେଇ କୋଠା ତ ?

“ହଁ, ଯେ ଦାନ୍ତ ଘଷୁଥାନ୍ତି ବୋଲି ତୁ କହୁଛୁ ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଜଣେ ଡାକ୍ତର । ମୁଁ ଭାଇଙ୍କଠାରୁ ଭଲରୂପେ ବୁଝିଛି । କିନ୍ତୁ ଅଳି ! ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି, ସେ ତ ସେମିତି ଅଭଦ୍ର ଲୋକ ନୁହନ୍ତି ଲୋ ! ମୋ କଥା ଯଦି ତୁ ମିଛ ଭାବୁଛୁ, ତେବେ ଦୀପ୍ତି, ତୃପ୍ତିଙ୍କୁ ପଚାରି ବୁଝିବୁ । ଆମେ ତିନିଜଣ ସ୍କୁଲରୁ ଫେରିବା ରାସ୍ତାରେ ପ୍ରାୟ ତିନି ଚାରିଥର ତାଙ୍କ ସାମନାରେ ପଡ଼ିଯାଇଛୁଁ । ସେତ ଆମକୁ ଦେଖି ମୁହଁ ପୋତି ରାସ୍ତା କାଟି ଚାଲିଯାଆନ୍ତି ; କାହିଁ ଟିକିଏ ଅଭଦ୍ରାମି ଆମେ

ନୁଆଣିଆ ଘିଅଟେ, ପାଣି ଗଡ଼ୁଚାଏ ଘିଅଟେ ।

ଦେଖିବାକୁ ପାଉନୁ, ବରଂ ତାଙ୍କର ଏଭଳି ବ୍ୟବହାର ଲାଗି ତାଙ୍କ ପଛରେ ଅମର କେତେ ସମାଲୋଚନା ହୁଏ । ବିଶେଷତଃ ଆଜିକାଲି ଯୁଗରେ ତାଙ୍କୁ ଆମେ ଧନ୍ୟବାଦ ନଦେଇ ରହିପାରୁ ନା । ଆଉ ତୋ ପାଖେ ଏତେ ଦୁର୍ବଳତା କାହିଁକି ତାଙ୍କର ? ହୁଏତ ତୋଠି ତାଙ୍କର ... ...

କାଦମ୍ବିନୀ ପାଟିରୁ କଥା ଛଡ଼ାଇନେଇ ଅଳକା ହସି ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲା—"ମୋଠାରେ ତାଙ୍କର ମନ ବଳୁଛି ବୋଲି ତୁ'ତ କହୁଛୁ । ତାଙ୍କର ଅନ୍ତର କଥା ତ ସେ ଜାଣନ୍ତି । ଆଉ ନେ ସାକ୍ଷାତରେ ତାଙ୍କପାଇଁ ତୋ ମୁହଁରୁ ଅନର୍ଗଳ ପ୍ରଶଂସା ନିର୍ଝର ପଡୁଛି । ଗୋଟିଏ ଲମ୍ବା ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ତାଙ୍କପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସଜାଡ଼ି ସାରିଛୁ । ମୁଁ ଯେବେ କହେଁ, ତୋ'ର ତାଙ୍କଠି ମନ ବଳୁଛି ବୋଲି—

"ଯା ଯଦି ତୋର ବିଶ୍ୱାସ ହୁଏ, ତେବେ ମୁଁ ଯେଉଁଦିନ ବାସ୍ତବରେ ଜାଣିପାରିବି, ମୋ ପ୍ରିୟ ସଙ୍ଗିନୀ ଅଳକାରାଣୀ ହେଉଛି ସେ ଅଜଣା ବିଦେଶୀ ଡାକ୍ତରଙ୍କର ମାନସୀ, ସେଇଦିନ ମତେ ସେ ପଥରୁ ଫେରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଭଉଣୀ ।"

ଦୁଇ ଜଣଙ୍କର ଏମିତି ରହସ୍ୟ ଆଳାପ ଚାଲିଥିଲାବେଳେ ଘରଭିତରୁ ବାପାଙ୍କ ପାଟି ଶୁଣି ଅଳକା ଚୁପ୍‌ମାରି ଯାଇଥିଲା ।

"କାଦି ! ଘରକୁ ଚାଲ—ବାପା ଆସିଲେଣି—ତାଙ୍କ ପାଟି ଶୁଭୁଛି । ବୋଉ ତ ଘରେ ନ ଥିଲା । ତାଙ୍କର ଜଳଖିଆ ଖାଇବାକୁ

ମନ୍ଦ ଲୋଡୁଥିଲା ଭାକର ପାଣି, ବଇଦ କହିଲା ଦଅ ତୋରାଣି ।

ଢେ଼ର ହୋଇଯିବ ଯେ ।" ଏତିକି କହିଦେଇ ଅଲକା ତରବର ହୋଇ ଘରଭିତରକୁ ଗଲା—କାଦମ୍ବିନୀ ମଧ୍ୟ ଅଲକାର ଇଙ୍ଗିତରେ ଅନୁଗମନ କଲା ତାର ।

ବ୍ରଜବାବୁ ଗାଧୁଆ ଘରୁ ଗୋଡ଼ ହାତ ଧୋଇ ବାହାରି ଆସିଲାବେଳେ ଅଲକାକୁ ଦେଖି ପଚାରିଲେ—"ଆଜି କାହିଁକି ତୁ ସ୍କୁଲକୁ ଯାଇନୁ ମା ? ଟେଷ୍ଟପରୀକ୍ଷା ପରା ତୋର ନିକଟ ହୋଇଗଲାଣି ?"

"ଆଜି ପରା ଅଞ୍ଜୁର ଜନ୍ମଦିନ । ମୁଁ ଯାଇଥିଲେ ବୋଉଙ୍କ ହଇରାଣ ହୋଇଥାଆନ୍ତା ।"

"ମ, ବୋଉ ହଇରାଣ ହେବ ବୋଲି କ'ଣ ତତେ ଲଗା ? ତୁ ଏଇଥିପାଇଁ ସ୍କୁଲ ବନ୍ଦ କଲୁ !"

ପୁଣି କାଦମ୍ବିନୀକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ସେ ପଚାରିଲେ—"କଲ୍ଲେ ମା, ତୁ ବି ଆଜି ସ୍କୁଲକୁ ଯାଇନୁ ଯେ !"

"ହଁ, ମୁଁ ଯାଇଥିଲି ମଉସା । ଅଳିକୁ ସ୍କୁଲରେ ନ ଦେଖି ମନଟା ଛଟପଟ ହେଲା । ସେଠି କ'ଣ ହେଉଛି ବୋଲି ସାର୍‌ଙ୍କୁ କହି ଚାଲି ଆସିଲି । ମୁଁ ଯାଉଛି ମଉସା, ଯାଉଛି ଲୋ ଅଳି ! ବୋଉ ମତେ ବଡ଼ ଜଗାଇ ଦେଇ ଶୋଇଥିଲା । ସେ ଯଦି ଉଠିଥିବ, ତାହାହେଲେ ଗାଳି ଭରଣା ଆଜି ପାହୁଲେ ହେବ । ପୁଣି ପଛକୁ ଆସିବୁ, ହେଲା ?"

କୁଅଟର ପରିଲା ମାଙ୍କ, ସରୁଚୁଡ଼ାଖାଣ୍ଡ ଘରତାବାରୁ ଉପର ସାହିରେ ଅଛି ।

ଅଲକାର ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି କାଦମ୍ବିନୀ ଚାଲିଗଲେ—ପଛରୁ ଅଲକା ଡାକି କହିଲା—"କାଦ ! ପଛକୁ ଆସିବୁ, ନିଶ୍ଚୟ—ମୋ ରାଣ"......—

"ହଁ, ହଁ, ତୋ ରାଣ, ଆସିବି ।"

—"ମା ଆଣିଲେ କ'ଣ ଜଳଖିଆ ! ତୋ ବୋଉ ଘରେ ନାହିଁ କି ?"

—"ନା ! ବୋଉ କ୍ଷେତ୍ରବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇଛି ।"

—"ତୋ ମୁହଁ କାହିଁକି ଶୁଖିଯାଇଛି ମା ? ଆଜି କ'ଣ ଖାଇନାହୁ କି ?"

—"ହଁ ଖାଇଛି ।"

—"ମୋ ଆଗରେ ଲୁଚେଇବାକୁ ଆଉ ଚେଷ୍ଟା କରନା ମା । ମୁଁ ସବୁ ଜାଣି ସାରିଛି । ହାରମାଠା ତ ଶୋଇଲା । ମା' ତ ଚାଲିଗଲେ ଗପ ଅଡ୍ଡାକୁ, ତୁ ମଝିରେ ରହି ଛଟପଟ ହେଉଛୁ ସିନା ? ଘରର ବାରପାଇଟି କରୁ କରୁ ତ ତୋର ଦିନ ଯିବ; ତୁ ଆଉ ପାଠ ପଢ଼ିବୁ କେତେବେଳେ ? ଆଇ. ଏସ. ସି. ପରୀକ୍ଷା ବା ଦେବୁ କିପରି ? ହାନିକପାଳୀ ଜନମରୁ ମା'କୁ ହରାଇ ଏ ଅଭାଗା ବାପା କୋଳରେ ବି ଟିକେ ତୁ ଶାନ୍ତି ପାଇପାରିଲୁ ନାହିଁ ! ମୋ ଥିବା ନ ଥିବା ସମାନ ମା ! କଣ୍ଠ ରୁଦ୍ଧହୋଇ ଆସିଲା ତାଙ୍କର ।"

ପିତାଙ୍କ ଆଖିରେ ଲୁହ ଦେଖି ଅଲକା ଆଖିରୁ ଛୁଟିଲା ଶ୍ରାବଣର ଧାର ।

ପୁଅ ନାଁ ଝପରଟାଇଁ, ବାପ ନାଆଁ ପଡ଼ଇ ନାହିଁ ।

ବ୍ରଜବାବୁ କହିଲେ—"କ'ଣ ଗଣ୍ଡାଏ ଖାଇବାକୁ ଚଞ୍ଚଳ ଦେ ମା ! ଫୋ'ଠ ଓ୍ୱାଗନଟା ଅସି ଷ୍ଟେସନରେ ପଡ଼ିଛି, ମତେ ଚଞ୍ଚଳ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।"

ବ୍ରଜବାବୁ ଖାଉଁ ଖାଉଁ ଅଳକାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଖାଇବାପାଇଁ ଡାକିଲେ । କନିଆଁ ମା ଭୟରେ ଯୁନିଆ ହୋଇ ବାପାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଖାଇବାକୁ ଭରସି ପାରୁ ନ ଥିଲା ସେ । ଏଣେ ବାପାଙ୍କ କଥାକୁ ବା ଏଡ଼ିଦେବ କପରି ? ବଡ଼ ଅଡୁଆରେ ପଡ଼ି ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଖାଇ ବସିଲା ।

ବ୍ରଜବାବୁ ପକେଟରୁ ଫଟୋ ଖଣ୍ଡେ କାଢ଼ି ଅଳକା ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ । ମନୋଜ ଭାଇଙ୍କ ଫଟୋଟି ଦେଖି ଅଳକାର ଆନନ୍ଦର ସୀମା ରହିଲା ନାହିଁ । ଭାଇ ତାର ନିକଟରେ ଘରକୁ ଫେରିବେ । ଅଞ୍ଜଳି ପାଇଁ ଓ ତା ପାଇଁ କେତେ କ'ଣ ଜିନିଷ ଆଣିବେ ।

—"ବାପା ! ଭାଇ ଏଇବର୍ଷ ଟ୍ରେନିଂ ପରେ ସତେ ଆମେରିକା ଯିବେ ?"

—"ସେ କଥା ମୁଁ କପରି ନିଶ୍ଚିତ କରି କହିବି ମା ? ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଓ ସେ ସାଥିହୋଇ ଯିବେ ବୋଲି ଠିକ୍ କରିଥିଲେ । କ'ଣ କରୁଛନ୍ତି କେଜାଣି ? ଏଥର ଘରକୁ ଆସିଲେ ସବୁ ଜଣା ଯିବ ।"

—"ସୁରେନ୍ଦ୍ର କିଏ ବାପା ?"

ଯେତେ ବୋଲିବୁ ବୋଲ, ମୋ ଦେହଟାଯାକ ଯୋଲ ।

"ତୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ଅଜଯାଏ ଚିହ୍ନି ନାହୁଁ ? ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପରା ମନୋଜ ସାଙ୍ଗରେ ପଢୁଥିଲା । ସେ ତାର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ । ବଡ଼ ଶାନ୍ତଶିଷ୍ଟ ପିଲାଟିଏ ସେ । ମନୋଜ ଲେଖିଥିଲା, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଆତ୍ମସର୍ଜନ ହୋଇ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଅସୁଛି ବୋଲି—କ'ଣ ହେଲା ମୁଁ ଅଜ ତା ଖବର ନେଇନାହିଁ ।"

ଏମିତି କେତେ ଦୁଃଖ ସୁଖ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଚାଲିଥିଲାବେଳେ ଧାନଭୁଷାଁ ହାଣ୍ଡିପର ମୁହଁଟା କରି ହାରମା ପାଣି ଢାଳଟା ଧରି ଅସି ପହଞ୍ଚିଗଲା ।—"ସାଅନ୍ତାଣୀଙ୍କ ମୁହଁରେ ତୁ କିଛି କହିବୁ ନାହିଁ ବୋଲି ମୁଁ ପରା ତତେ ମନା କରିଥିଲି ।" ହାରମାକୁ ବ୍ରଜବାବୁ କହିଲେ ।

ହାରମା କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ହୋଇ କହିଲା—"ବାବୁ ମୁଁ ଅଜି ତାଙ୍କୁ କିଛି କହି ନାହିଁ । ନଳା ଖବରକୁ ଖରଲୁ ଟୋପାଏ ପାଣି ତାଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲା । ସେ ମତେ ଯା ଇଚ୍ଛା ତା ଗାଳିଦେଇ ଚୁଟି ଘୋସାରି ମାଡ଼ ମାରିଲେ । ତଅଡ଼ି ଦେଇନା, ମଧୁଆ ଗାଉଡ଼ ମତେ ଧରାଧରି ନ କରିଥିଲେ ଅଜି ମୋ କଥା ସରିଥିଲା । ମୋଠୁ ଛୁଡ଼ିଯାଇ ଅଳଟି ଅଳଅ ଲାଗିଲା । ତାଙ୍କୁ ଯେତେକ ଶୋଧିଲେ ବକିଲେ; ଶେଷକୁ ଉପାସରେ ଶୋଇଲେ ।

"ଖାଲି ଅଳାଣ୍ଡି ଏତେ ଝଙ୍କଝଙ୍କା ସହି ଏଠି ପଡ଼ିବା କଥା । ମୋ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସାଅନ୍ତାଣି କାମ ଦେଇ ଗଲା—ମତେ ଷଠୀ ଅଙ୍ଗୁଳୀ ଅଇଷ ଦେଇ କେତେକାଳ ଏମିତି ନକଲି ଅବସ୍ଥା କରିବ କେଜାଣି ?"

ସତ୍‌କଥା ଦେଖ, ପେଜପିଅଠି ବାଜୁଛି ଶଙ୍ଖ ।

ହାରମା ସୁଁ ସୁଁ ହୋଇ କାନ୍ଦିବାରେ ଲାଗିଲା । ବ୍ରଜବାବୁ ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନ ଦେଖି କହିଲେ—"ଶୁଣ ହ ହାରମା; ତୋ କମ ଦେଇଙ୍କର ଏଇ ଅଲ୍‌ଅଲା ଅଳିଟି ଲାଗି ସବୁ ସହିଯା । ମୁଁ ଯେଉଁଦିନ ଅଳିକୁ ଦୁଅର ଡ଼ିଆଇଁ ପର ଘରକୁ ପଠାଇଦେବି ତୁ ସେଇଦିନ ତା ସାଙ୍ଗରେ ଯାଇ ତା ସୁଖଦୁଃଖରେ ଭାଗୀହୋଇ ରହିବୁ । ଏ ଚାକିରୀ ଜଞ୍ଜାଳରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବୁ ।"

—ଦୁଇ—

ରାତି ପାହିଲେ ଶ୍ରୀପଞ୍ଚମୀ । ବିଦ୍ୟାଦାୟିନୀ ବୀଣାପାଣିଙ୍କର ଜନ୍ମଦିନ ।

ଭାବି ଆନନ୍ଦରେ ବାଳକ ବାଳିକା ସୀମା ଲଙ୍ଘନ କରୁଛନ୍ତି । ଶାଢ଼ୀ, ବ୍ଲାଉଜ, ଜାମା, ସାର୍ଟ ଆଦି ପୋଷାକ ବାଛିବାରେ ଅଭିଭାବକମାନେ ଥକି ପଡ଼ିଲେଣି ।

ଋତୁରାଜ ବସନ୍ତର ଶୁଭ ଆଗମନ ଆନନ୍ଦସାଗରରେ ଆଣି ଦେଇଛି ଅପୂର୍ବ ତରଙ୍ଗ । ମଧୁର ମଳୟ ଲୁଚି ଲୁଚି ଧରି ଛୁଇଁ ଦେଇ ବସନ୍ତର ଆଗମନୀ ସୂଚନା ଦେଇଗଲାଣି । ପ୍ରକୃତି ରାଣୀ ବସନ୍ତଭୂଷା ପିନ୍ଧି ବାସନ୍ତୀବାସରେ ରସାଳ-ମୁକୁଳ ତୋରଣ ତଳେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ସରସ୍ୱତୀ ଦେବୀଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଇବାକୁ । ବିଶ୍ୱର ପ୍ରତି କଣ୍ଠେ କଣ୍ଠେ, ଫୁଲେ ଫୁଲେ, ପବନେ ପବନେ ସ୍ୱାଗତିକା ଖେଳି ବୁଲୁଛି । ସୃଷ୍ଟିର ଏ ଅନବଦ୍ୟ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ବଢ଼ାଇଦେବାକୁ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କର ଯେପରି ଏ ଆଦେଶ ।

କାଣିକୁଜୀ କର ବେଇବା, ବଅସ ଲାଗିଲେ ଠିଆହେବ ।

ଏତେ ବଡ଼ ଅନନ୍ଦଦାନିରେ ମାତୃହରା ଅଳକା ମନରେ ଯାଇଛୁ ଅସୀମ ଅଘାତ । ରାତି ପାହିଲେ ସରସ୍ୱତୀ ପୂଜା—ତା ସହପାଠିନୀମାନେ ନାନା ରଙ୍ଗଢ଼ଙ୍ଗର ନୂଆ ନୂଆ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧି କେତେ ଅଧୁନିକ ରୁଚିରେ ନିଜନିଜକୁ ସଜାଇ ସ୍କୁଲରେ ଦେଖା ଦେବେ । ଅଉ ତା ଲାଗି ଖଣ୍ଡେ ସାଧାରଣ ଶାଢ଼ୀପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବିମାତା ବାପାଙ୍କୁ ମନା କରିଦେଇଛନ୍ତି । କାଲି ସେ କେମିତି ଏ ହୀନମାନ ବେଶ ଧରି ଯାଇଁ ସାଥିମାନଙ୍କୁ ମୁହଁ ଦେଖାଇବ ! ଏ ଅପମାନଠାରୁ ମରଣ ବରଂ ଶତ ଗୁଣେ ଶ୍ରେୟସ୍କର ।

ଅଳକା ଆଉ ଆଖିର ଲୁହକୁ ଲୁଚାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଆଖିର ଲୁହ ତାର ଗଣ୍ଡଦେଶରେ ଗଙ୍ଗା ଯମୁନା ସୃଷ୍ଟି କଲା । ବିମାତାର କଠୋର ବ୍ୟବହାର ଦିନକୁ ଦିନ ତାକୁ ଅସହ୍ୟ ବୋଧ ହେଲା । ସେ ବହୁତ ଚେଷ୍ଟା କଲା ସକାଳର ସେ ଘଟଣାଟିକୁ ଭୁଲିଯିବାପାଇଁ; କିନ୍ତୁ ପାରିଲା ନାହିଁ—ବରଂ ବିମାତାର କଠୋର ବ୍ୟବହାରଗୁଡ଼ାକ ତା ମନରେ ଅଙ୍କୁରି ଉଠିଉଠିଲା ଗଅଁ ଲଗା ଘା'ପରି ।

କେବଳ ବାପାଙ୍କର ସ୍ନେହଭୋଳା କଥା ପଦକ ତା ମନରେ ଦେଇଥିଲା ଅସରନ୍ତି ବଳ ଆଉ ବୋଳି ଦେଇଥିଲା ସ୍ୱର୍ଗର ମଞ୍ଜୁଳାଞ୍ଜନ ତାର ପ୍ରାଣର ଅଭୁଲା ପରାଗରେ ।

ରାତି ପାହିଲେ ଶ୍ରୀପଞ୍ଚମୀ । ହେଲେ ବି ଦୁହିଁଙ୍କର ଶାଢ଼ୀର ଫରମାସି ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେ ବାପାଙ୍କ ପାଖକୁ ଅସିନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ବାପା ତାର

କାହିଁ ରାଣୀ, କାହିଁ କାଣୀ, କାହିଁ ହାତୀଦାନ୍ତ କାହିଁ ବାଉଁଶ କଣି ।

ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ । ଅହା, ପିତୃ ହୃଦୟ କି ମଧୁମୟ, ଆଜି ତାଙ୍କର ଅସରନ୍ତି ସ୍ନେହ କଳନା କରି ହୁଏ ନି—ଯେଉଁଥିପାଇଁ କି ସେ ଧାଇଁ ଆସିଲେ ଝିଅ ଦୁହିଁଙ୍କର ଶାଢ଼ୀର ଫରମାସି ପାଇଁ । କିନ୍ତୁ ହାୟ, ବିମାତାର ହୃଦୟ କି ଶୁଷ୍କ ଆଉ କଠୋର । ତାଙ୍କର କାନରେ ଏତକ ଖବର ପଡ଼ିଲାକ୍ଷଣି ବାଘୁଣୀଭଳି ଆର ଘରୁ ସେ ଧାଇଁଆସି ଲହି ପକାଇଲେ—“କାହିଁ, କୁଆଡ଼େ କ’ଣ ପୁଳାଏ ଖଣ୍ଡେ ଏଥର ଲଭ ହେଲା, ନା କଅଣ ଯେ, ଝିଅମାନଙ୍କର ଶାଢ଼ୀର ତରବର ହେଉଛି ।”

ବାପା ହସି ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—“ଲଭ ଖତ ତ ତୁମେ ଜାଣୁନ ମାଇପିଟିଏ ହୋଇ—ଆଉ କଣ ପିଲାଗୁଡ଼ାକ ଜାଣିବେ ମନୁବୋଉ ? କହିଲ ଭଲା, ଏତକ କ’ଣ ଆମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନୁହେଁ ? ଏଥିରେ ତୁମର ଏତେ ଆପତ୍ତି କରିବାଟା ମୁଁ ଠିକ୍ ମନେ କରୁନା ।”

ଅଞ୍ଜଳି କଥାମଝିରେ ଗେଲେହୋଇ ହୋଇ କହିଉଠିଲା—“ବାବା, ତାରେଣୀମଲ୍ଲ ତା’ ଦୋକାନକୁ ଭଲ ଭଲ ଶାଢ଼ୀ, କନାସବୁ ଆଣିଛି—ଶୁଣ, ସେଇଠୁ ମୋର ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଆଉ ଫ୍ରକ୍‌ପାଇଁ କନା, ଅଉ ଅପାପାଇଁ ଖଣ୍ଡେ ବଢ଼ିଆ ଶାଢ଼ୀ ବାଛିକି ଆଣିବା ।”

ଅଞ୍ଜଳିକୁ ଆଉ କଥା କହିବାକୁ ନ ଦେଇ ବୋଉ ତାର ଗର୍ଜିଉଠି କହିଲେ—“ବଟେ, ଅଗୁଆପଣ, ଟେହେଲ୍ଲଣି—ସମସ୍ତେ ତ ନିଜ ନିଜର ବରାଦ ବାଢ଼ି ବସିଲ; ମୁଁ କ’ଣ ଏ ଘରର ପୋଇଲି ?”

ବଳଦ ପତର ବେଣୀ, ବାଉଁଶ ପତର ଘର ଛୁଆଣି, ଅସୁରନ୍ତି ଗୁଣମଣି ।

—ମୋର ଆଜ ପୁନ୍ୟପରବ ନାହିଁ ! ମୁଁ କ'ଣ ଖତକୁଡ଼ରେ ଜନମ ହୋଇଥିଲି ?

—ବାହିଁକି ବୋଉ, ତୁ କ'ଣ ପିଲା ହେଉଛୁ ଯେ ସରସ୍ୱତୀ ପୂଜାରେ ନୂଆ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧିବୁ ? ଏତକ କହି ଫେଁକରି ହସି ପକାଇଲା ଅଞ୍ଜଳି ।

ବୋଉ ତାର ଆଜ ସମ୍ମାନ ପାଇ ଚହକି ଉଠିଲେ—“କାଲେ, ମୁଁ ବୁଢ଼ୀ ହେଇଗଲିଣି, ନୁହଁ ? ତେମେ ତ ସବୁ ଠୋକା ହୋଇଛ, ବେଶଭୂଷା ହେଲେ ସିନା ଠୋକାଏ ରସିବେ ।”

—ଚୁପ୍ କର ମନୁବୋଉ—ବ୍ରଜବାବୁ ରାଗି ଉଠିଲେ—ତମେ ସୀମା ଟପିଯାଉଛ ଯେ, ତମେ ପରା ମାଆ, ମୁହଁରେ ତମର ବାଡ଼ବତା ରହୁନାହିଁ, ଦେଖୁଛି ।

“ଏଁ, ଚୁପ୍ ! ଭାରି ଚୁପ୍ କଲବାଲା ଯେ । ମୋ ଝିଅକୁ ମୁଁ କହିଲି, ତମର କ'ଣ ଗଲା ? ଦେଖିବା ଭଲା କେମିତି ତମ ସୋଗେଇତର ଝିଅଙ୍କପାଇଁ ଶାଢ଼ୀ ଆସିବ । କାଲିପରି ଅଲି ଜନ୍ମଦିନକୁ କୋଡ଼ିଏ କି ବାଇଶି ଦେଇ ଶାଢ଼ୀ ଆସିଛି; ଫେରେ ଦିନ କୋଡ଼ିଏଟା ନଯାଉଣୁ ଶାଢ଼ୀ । ମୁଁ ଭଲ କହିଲିଖୁଣୁ ମନ—ମୁଁ କ'ଣ କହୁଥିଲି କି, ଅଞ୍ଜୁ ପିଲା ନେକ—ତ କୁ ଭୁଲାଇଲା ଭଳି କ'ଣ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଦେଖି ନେଇ ଆସ । ଅଲିତ ଏଡ଼ୁଟିଏ ହେଲଣି—ସେ କ'ଣ ବାପାଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ବୁଝୁନାହିଁ ? ଫେରେତ ଦୋଳପୁନିଅଁ ଆସୁଛି ।” ମନୁବୋଉଙ୍କର ନରମଭାବ ଦେଖି ବ୍ରଜବାବୁ ମନେ ମନେ ଟିକିଏ ହସିଦେଇ ବାହାରକୁ ଉଠିଗଲେ । ଫେରେ ପଛରୁ ସ୍ତ୍ରୀ

ଏମିତ କଣେ, ତାକୁ ଦେଖିଥିଲି କବାଟ କଣେ ।

ତାକୁ ତ'ଙ୍କୁ ଛଅବକର କହିଦେଲେ ଯେ ଯେପର ଅଳପାଇଁ କିଛି ନ ଅସେ । ହବ ଯଦି, ଜଦଦର ହାଣ୍ଡିମଙ୍ଗଳା ନୁଗାଝା ସେମିତ ନୂଆ ଥୁଆ ହୋଇଛି—କାମ ଚଳିଯିବ । ନୂଆ ପିନ୍ଧିଲେ ଗଲା । ଖାଲି ଅଞ୍ଜୁପାଇଁ.............

—ନାଇଁ, ନାଇଁ, ଅପାପାଇଁ ନ ଅସିଲେ ମୋର ଆସିବା ଦରକାର ନାହିଁ—ତୁ ସେମିତ ପାଠିଫାଠି କର ନା ବୋଉ, କହିଲା ଅଳି । ଅଞ୍ଜୁ

ବୋଉ ଏଥର ଅଞ୍ଜଳିକୁ ଗାଳି ଦେଇ ଦେଇ ଅନ୍ଦର ମହଲକୁ ବିଜେ କଲେ ।

× × × ×

—ଅପା ! ଅଜି କ'ଣ ମୁଣ୍ଡ ବାନ୍ଧି ଦେବୁନି କଲେ ? ଅଳକା ପ୍ରକୃତସ୍ଥ ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ଗୁଲ୍...... । ବାମାତାଙ୍କର ମତ୍ତମାତଙ୍ଗିନୀ ମୂର୍ତ୍ତି ଆଖି ଅଗରୁ ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ତାର ଅପସରିଗଲା । ସ୍ନେହମୟୀ ସାନ ଭଉଣୀଟିର ଡାକରା ପାଇ ଚିରୁଣୀ ଧରି ଅଳକା ମୁଣ୍ଡ ଲୁଣ୍ଡାଇ ଦେଇ ବସିଲା ।

ସାଙ୍ଗସାଥୀମାନେ ସରସ୍ୱତୀ ପୂଜାଲାଗି ସ୍କୁଲକୁ ଅଗ ଗୁଲିଯିବା ଦେଖି ଅଞ୍ଜୁ ତା'ର ଅପାକୁ ବ୍ୟସ୍ତ କଲା ବେଣୀଟା ଟିକେ ବେଗି ବାନ୍ଧିଦେବାପାଇଁ ।

—କାହିଁ, ବେଳାବେଳି ସ୍କୁଲକୁ ଗୁଲି ଗଲୁନୁ; କାହାକୁ ମୁଣ୍ଡେଇଥିଲୁକି ? ବିବନ ଦଖଣ୍ଡିତ ଯଦି ମୁଁ ସଫା ନ କରିଥିବି ସେଇ ମଇଳା ବିବନରେ ମୁଣ୍ଡବନ୍ଧା ହେଉଥିବ ।

ଯେତେ ଖାଇ ନ ପୂରିଲା ପେଟ, ବାର ଓଳିଅରେ ମାଇଲି ଥଣ୍ଟ ।

—କାଲିତ ଭାଇ ଆଣିଥିବା ନୂଆ ରିବନରେ ମୁଣ୍ଡ ବାନ୍ଧିବା; ଅଞ୍ଜ ଆଜ କଏ ସଫା କରୁଛୁ ?

ଅଲୋ, ତୋ ନୂଆ ରିବନତକ ବୋଉ ମାଗିନେଇ ରଖିଛି ।

—ବୋଉ ରଖି ରଖି ରଖିଥିବ ତା'ର ସେଇ ସେଭିଂସ୍ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ଉପର ଘର ଟେବୁଲ ଡ୍ରରେ—ଯାଏଁ ଦେଖେ ।

ଗୋଡ଼ ଚପି ଚପି ତା ବୋଉଙ୍କ ଶୋଇଲା ଘରେ ପ୍ରବେଶ କଲା ଅଞ୍ଜଳି । ବୋଉ ତାଙ୍କର ଛୋଟପୁଅ ମୀନକେତନକୁ ଶୁଆଉ ଶୁଆଉ ଶୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଟେବୁଲ୍ ଡ୍ରର ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଶବ୍ଦରେ ବୋଉଙ୍କର କୁକୁର ନିଦଟା ଗୁଞ୍ଜିକିନା ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଗୁହିଁଦେଇ ପାଟିକରି ଉଠିଲେ ସେ—କିଲୋ ଠୋକୀ, ସେଠି କ'ଣ କରୁଛୁ ?

—ମୋ ରିବନଟା ନେଉଥିଲି । ନିର୍ଭୟରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା ଅଞ୍ଜଳି ।

ଅଳି ଶିଖାଣରେ ପଢ଼ି ତୁ କଣ ହେଲୁଣି କି ? କାହିଁକିତ ଭାଇ ଫାଇଲ୍‌ରେ ଏଣିକି ଜବାବ ଦେଲୁଣି ।

—ମୋ ରିବନ ମୁଁ ନେଉଛି; ତୋ'ର ସେଥିରେ କ'ଣ ଗଲା—କହି କହି ପଳାଇଗଲା ଅଞ୍ଜଳି ।

ଅଞ୍ଜଳିକୁ ଭଲକରି ଶାସ୍ତି ଦେବାପାଇଁ ବୋଉ ଖଟ ଉପରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସୁଥିବା ସମୟରେ ମୀନକେତନ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା—ବାଧହୋଇ ପୁଣି ପୁଅକୁ ଶୁଆଇ ବସିଲେ ସେ ।

× × × ×

ଝାଁହୁଗଲା ପାଣି ଯାଉ ତେଣିକି, ବନ୍ଧ ବନ୍ଧାଇଲେ ରହୁ ଏଣିକି ।

—ଅଞ୍ଜୁ, ତୁ ଗଲୁ 'ପ୍ରଗତି ଟେଲର୍ସଙ୍କ ୱାର୍କସପ୍'କୁ ଭଗ୍ନୀ ଦାଦାଙ୍କଠୁଁ ମୋର ବ୍ଲାଉଜଟା ନେଇଆସିବୁ । କାଲି ସରସ୍ୱତୀ ପୂଜା, ନ ହେଲେ ନ ଚଳେ ।

ଓଠରେ ଲିପ୍‌ଷ୍ଟିକ ଦେଉଁ ଦେଉଁ ଅଞ୍ଜଳି ଡ୍ରେସିଂ ଟେବୁଲ୍‌ ଅଇନା ଆଗରୁ ମୁହଁଟା ବୁଲାଇ ଆଣି ଉତ୍ତର ଦେଲା—କିଏ ଭଗ୍ନୀଦାଦା ମ ?

—ଅଲୋ, ଅଶାଦଦଙ୍କ ଭାଇଙ୍କୁ ତୁ ଚହ୍ନିନୁ ?

—ଓହୋ, ତୋର ସେଇ ପଢ଼ାସାଙ୍ଗ ତ ? ଦେଖିବାକୁ କାଳୀ ଆଉ ଟିକେ ଡେଙ୍ଗୀ; ନୁହେଁ ? ହଁ, ଭମର ଡ୍ରାମାରେ ଯେ ଓଡ଼ଶୀ ନାଚ ଦେଇଥିଲେ, ସେଇଟିକି ?

ଅଳକା ହସି ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲା—ହଁ, ହଁ, ସେଇ । ସମାନ୍ୟ ପରିଚୟ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ତାଲିକା ସଜାଡ଼ି ରଖିଛୁ ଟୋକୀ ।

ଅଞ୍ଜଳି ବାହାରିବାବେଳକୁ ବାପା ଫେରିଲେ ବଜାରରୁ । ବାପାଙ୍କ ହାତରୁ କାଗଜ ପୁଡ଼ାଟା ଟାଣି ଅଞ୍ଜଳି ଖୋଲିବସିଲା । ତରବର ହୋଇ ନିଜର ଜାମା, ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଆଉ ତାର ସ୍ନେହମୟୀ ଅପାର ଶାଢ଼ୀ, ବ୍ଲାଉଜ ଦେଖି ଆନନ୍ଦରେ ଗୁଣି ତାର କୁଣ୍ଢେମୋଟ ହୋଇଗଲା । ଅଳକା କିନ୍ତୁ ନୀରବ । ସକାଳର ଘଟଣା ତା'ର ମନରେ ପଡ଼ିଲାକ୍ଷଣି ମନର ସବୁଗ ତାର ଗ୍ଲାଏଁ ଗ୍ଲାଏଁ ମରିଯାଉଛି । ଯେଉଁ ଶାଢ଼ୀ ବ୍ଲାଉଜପାଇଁ ସେ ତା'ର ବୋଉଠୁଁ ଏତେ ଗାଳି ଶୁଣିଛି ସେଇ ଶାଢ଼ୀ ବ୍ଲାଉଜପାଇଁ ତା ମନରେ ଆଉ ସବୁଗ ଅସିବ ବା କେଉଁଠୁ ?

୭

ବରଣ କୁଳର ତମ, ଉଖୁଡ଼ା ହାଣ୍ଡିଟା ଦଅଣା ପଇସା
ଗୋଠିଯାକ କୋଠି କମ ।

ଝିଅର ଏ ଭାବାନ୍ତର ବ୍ରଜବାବୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥିଲେ ନୀରବରେ ବସି । ତାଙ୍କର ପିତୃଅନ୍ତର ମାତୃହରା ଦୁଃଖିନୀ କନ୍ୟାର ଦୁଃଖରେ ହାହାକାର କରି ଉଠିଲା । ଆବେଗରେ ଡାକିଲେ ସେ—ଅଲି ! ଦେଖିଲୁ ମା, ବୁଲାଉଜଟା ଦେହକୁ ହେଉଚ୍ଛି କି ନାହିଁ ?

ପିତାଙ୍କର ସ୍ନେହପୂର୍ଣ୍ଣ ଡାକରେ ଅଲିଙ୍କର ଅନ୍ତରତଳ ଜମାଟବନ୍ଧା ରୁଦ୍ଧ ଅଭିମାନତକ ଫୁଟିଉଠିଲା ଆଖି କୋଣରେ ଲୁହରୂପରେ । ପିତାଙ୍କ ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ସେ ପୋଛିଦେଲା ତା'ର ଆଖିର ଲୁହ । ହେଲେ କ'ଣ ହେବ, ବାପଙ୍କର ଆଖି ଏଡ଼ି ଦେଇ ପାରିଲାନି ସେ । ସ୍ନେହ-ବତ୍ସଳିତ କଣ୍ଠରେ ବ୍ରଜବାବୁ କହିଲେ—ଅଲି ! ତୁ କାନ୍ଦୁଚ୍ଛୁ ମା ? ଛି, ଶିକ୍ଷିତା ଆଉ ଆଧୁନିକା ଝିଅ ଆଖିରେ ଲୁହ ଦେଖି ସହିପାରିବେନା ମା । ତୁ ସେ ବୋଉ କଥାରୁ କଣ ପାଇବୁ ? ଏ ହତଭାଗ୍ୟ ପିତାର ପିଣ୍ଡରେ ପ୍ରାଣ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୋର କିଛି ଅଭାବ ହେବ ନାହିଁ ମା ! ସେ ରାକ୍ଷସୀର ଚକ୍ରାନ୍ତ ମୁଁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ଦେବି ନାହିଁ କେବେ ।

ମା ମେର, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମୋର ତୁ । ବୋଉ ତୋର ଭାଗ୍ୟବତୀ, ସୁଖରେ ଚାଲିଗଲା ମୋର ସୁନାର ସଂସାରକୁ ଛାରଖାର କରିଦେଇ । ସେଇ ପୁଣ୍ୟମୟୀ କୁଳଲକ୍ଷ୍ମୀର ପ୍ରତିବଦଳରେ ତାହାର ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନକୁ ଅପବିତ୍ର କଲା ଉଦଣ୍ଡୀ ରାକ୍ଷସୀ । ତୋର ସେଇ ପୁଣ୍ୟମୟୀ ଜନନୀ କମଳାଦେବୀଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ଦୀର୍ଘ ଦଶ ବର୍ଷ ଧରି ମୁଁ ଗଢ଼ି ଆସିଥିଲି ମୋର ସୁଖର ସଂସାର । କିନ୍ତୁ ହାୟ ! ବିଧାତା ମୋର ସେ ସୁଖ ସହିଲା ନାହିଁ—କେଉଁ ଅଜଣା ରାଇଜକୁ ଚାଲିଗଲା ମୋତେ ଶୋକ-ସାଗରରେ ଭସାଇ ଦେଇ ।

ବିବିକଣି, ମନ ବିଞ୍ଚୁଆଏ,ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ତାର ଅନ୍ତିମ ଅନୁରୋଧ ପଦକ ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ମୋ ଅନ୍ତରରେ ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହେଉଛି, "ମୁଁ ଯାଉଛି, ମୋ ମନୁ, ଅଳି ତୁମକୁ ଲାଗିଲେ"; ସେହି ଚରମ କଥାପଦକ ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ହୃଦୟରେ ମୋର ପଦକଭଳି ଲାଗି ରହିଛି ମା । ସେହିଦିନରୁ ହୋଇଛି ମୁଁ ଏକନିଷ୍ଠ ସାଧକ। ତୁମ ଭାଇ ଭଉଣୀ ଦୁହିଁଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ ଲାଗି ପ୍ରାଣକୁ ସୁଦ୍ଧା ବଳିଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ମୁଁ । ମନ ଦୁଃଖ କରନା ମା । ଏସବୁପାଇଁ ଭାଗ୍ୟ ଦାୟୀ—ଅଉ ଦାୟୀ ସେହି ଭଗବାନ । ସତ କି ମିଛ, ଦାନବାଣ୍ଟ ସେ କରେ ବୋଲି କହି ବୁଲେ ଦୁନିଆ । କଣ୍ଠ ରୁଦ୍ଧହୋଇ ଆସିଲା ତାଙ୍କର ।

— ତିନି —

—ହଇ ହୋ, ଶୁଣୁଛ ?

—କାହିଁକି ମ ଏତେ ସୁଅଗ ଡାକ ? ମୁଁ ଶୁଣି ପାରେନି ।

—ମଲା, ଶୁଣି ଯାଅନା ।

—ମୁଁ ମଲେ ତମ ଘରେ ଏକୋଇସିଆ ଭୋଗ୍ ଖାଇବ କିଏ ? ଲୁଚି ଦାଣ୍ଡ୍ରେ ଛାଣୁଛି, ପକାଇଦେଇ କୁଆଡ଼କୁ ଯିବ ? ଅରଟ କପାଖାଇ ଭଳିତ ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଏ ଗୋଡ଼ ଯୋଡ଼ାକ ମୋର୍ ଅଟ୍କି ପଡ଼ିଲାଣି । ଝିଅ ଅସି ପନ୍ଦର ବରଷର ହେଲେଣି ଯେ, ଘରକରଣା କାମ କେମିତି ଜାଣିବାକୁ ନାହାନ୍ତି । ବେଶଭୂଷା ହୋଇ ପଳେଇଲେ ତାଙ୍କ ନାରୀ-ସେବା ସଦନକୁ କି ମଦନକୁ । ମାଇକିନା ଝିଅଟ ଯେତେ ହେଲେ ଚୁଲି ମୁଣ୍ଡକୁ । ସେବା ସଦନରୁ କ'ଣ ମିଳିବ ଇଆଡ଼େ ଏ ସଦନ

ଅମ୍ଳ ମାଠିଆ ଯେଉଁଠି, ବୁଢ଼ା ଗଣ୍ଡ ଗଣ୍ଡ କର ସେଇଠି ।

ବୁଝି କର ? ସେଥିରେ ପୁଣି ଏ ଝିଅ ହୋଇଛନ୍ତି ସେକ୍ରେଟେରୀ । ଙ୍କ ତାଙ୍କ ସେକ୍ରେଟେରୀ ପଣ ପୋଡ଼ିଯାଉ । ଏ ଭେବନାଶର ଝିଅ ବାହୁଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ କ'ଣ ନାକ ଅଛି ନା ସରମ ଅଛି ? ସେଠି ଯାଇ ଗାଣ୍ଡ-ଗାଠ ଭଳି ଗୋଟେ ଜମା ହୋଇଯାଉଛନ୍ତି । ଏଡ଼ିକ ପାଟିତୁଣ୍ଡ ! ମା ମାଲେ, ଅମେ ଅଉ ଝିଅ ହୋଇ ନ ଥିଲୁ ; ଏଇ ଏକା ଝିଅ ହୋଇଛନ୍ତି । ସବୁ ଏଇ ବୋପାଙ୍କ ମୁହଁବଢ଼ିଆ । ପାଇବ ଯେ, ଦେଖିବ ରଇଥା ।

—ମନକୁ ମନ ଏତେ ବଜ ବଜ କ'ଣ ହେଉଛ ନନାବୋଉ ?

—କଅଣ, ଏଇ ରାଣ୍ଡି ଅଣ୍ଟୁକୁଡ଼ିଟା ଗଲାଣି ପହରେ ହେଲା ଗାଧୋଇ ଯେ କେତେ ନଈ ସରବର ଗାଧୋଉଛି କେଜାଣି । ମରନ୍ତା ହେଲେ ସିଅଡ଼େ । କୁମ୍ଭୀର କି ସାପ ଖାଆନ୍ତା କି ତାକୁ, ମୋ ଲଳଙ୍କ ଯାଆନ୍ତା ।

—ଏତେ ବଡ଼ ଦିନଟାରେ କାହାକୁ ରାଣ୍ଡି ଅଣ୍ଟୁକୁଡ଼ି କରି ଗାଳି ଦଉଛ ମ ?

—ଅଉ କାହାକୁ, ତମ ପୋଇଲି ସାଆନ୍ତାଣୀଙ୍କୁ ।

—ସେ କ'ଣ କଲା ? ଗାଧୋଇ ଯାଇଛି ଅସିବ ନାହିଁକି, ଛୁଆଟାକୁ ବଜର ବଜର ହୋଇ ତୁଣ୍ଡି ଖୋଲି ହୋଇ ପଡୁନି ତମର ?

ଲଙ୍କାରୁ ଯେତେକ ଜାତ, ସମସ୍ତେ ବାଉଣେ ହାତ ।

—ମାହାଲିଅ ମୁଁ ବକ ବକ ହେଉଛି । ତମର ତ ସେହି ମୁହଁ-ବଡ଼ିଆ କଥା ଯଉନି । ଏଥିରେ ଗୃହକରଙ୍କର, ଝିଅଙ୍କର ସମସ୍ତଙ୍କର ଘୃଣ କୁଣ୍ଡେମୋଟ । ମୁଁ ତ ଏ ଘରେ କିଛି ନୁହେଁ । ମୋ କଥାକୁ ଟିକିଏ କାହିଁକି ସେମାନେ ଖାତର କରିବେ ?

—ଭୋଜ ପୋଡ଼ାଠା ମୋତେ ଅଣି ଏ ସାତତ ହନିପାତରେ ଖଞ୍ଜିଥିଲା କେଜାଣି । ସାତ ଜନମଯାକେ ତାକୁ ଜଳ ପାତାଳରେ ଠାବ ମିଳିବନି । ମୁଁ ନୁହ ନ କାନ୍ଦ ନହୁ କାନ୍ଦୁଛି—

ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର କାନ୍ଦଣା ଆରମ୍ଭ ଦେଖି ବ୍ରଜବାବୁ ପାଖକୁ ଆସି କଅଁଳେଇ କହିଲେ—ଅହେ କଥାଟା କ'ଣ କହୁନ । ଏତେ ରାଗିଲେ କ'ଣ ଚଳିବ ? ତୁମେ ଯେତେବେଳେ ଏ ଘରର ମାଲିକ, ତୁମେ ସବୁ ସହିବନି ତ ଆଉ ସହିବ କିଏ ?

— ହଁଅ, କଥାରେ କହନ୍ତି "ବଡ଼ ପୁଅର ବାବୁ, ଧାନଗଦାରେ, କିନ୍ତୁ ନୁହଁ ତୁ ପାଳଗଦାରେ ସବୁ ।" ସେହିଭଳି କଥା ତୁମେ ମୋତେ କହୁଛ । ତମେ ତ ରାତିଦିନ ଦାଣ୍ଡରେ ରହୁଛ, ଘରକଥା କଣ ବୁଝିଲ ନା ଜାଣିଲ ? ମୁଁ ତ ତମକୁ ନାହିଁ କରିଥିଲି ପଞ୍ଚମୀକୁ ଅଳାପାଇଁ ଶାଢ଼ୀ ଅଣିବା ନାହିଁ ବୋଲି । ତମେ କେତେବେଳେ ମୋତେ ନୁଚେଇ ଝିଅଙ୍କପାଇଁ ଶାଢ଼ୀ, ବ୍ଲାଉଜ ଅଣି ଦେଇଛ, ତମେ ହେଲ ଭଲ । ଚନ୍ଦା ପଡ଼ିଲି ମୁଁ—ମୋ କଥା କିଏ ଶୁଣୁଛି ? ମୁଁ କୁ ମଟିଷ ଯେ, ମୋତେ ନୁଚେଇ ନୁଚେଇ ସବୁ କାମ ହଉଛି ଏ ଘରର ....

ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଆଉ ଅଧିକା କହିବାକୁ ନ ଦେଇ ବ୍ରଜବାବୁ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲେ—

ଏଣ୍ଡ୍ରୁରୁ ସଇବ କଣା, ଡାବ ଅଣ୍ଟୁ ଅଣ୍ଡୁ ବୁଙ୍ଗାମଣା ।

—କି ଗୋଟେ ପ୍ରକୃତି ତୁମର, ତୁମେ ଗୋଟେ ଖାନ୍‌ଦାନ୍‌ ଘରର ଘରଣୀ ହୋଇ ଛାର କୋଡ଼ିଏ ବାଇଶିଟା ଟଙ୍କା ଲାଗି ଦୁଇଦିନ ହେଲା ଗୋଟେ ବିରାଟ ବିପ୍ଳବ ସୃଷ୍ଟିକରି ବସିଛ ? ତୁମ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଅସମ୍ମାନ ଅଛୁଟି ? ଅଞ୍ଜଳିପାଇଁ ଆସିବ, ଅଳକାପାଇଁ ଆସିବ ନାହିଁ—ଏହାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ଅଛି ? ସେ କ'ଣ କେଉଁଠୁ ଭାସି ଆସିଛି ? ମନୁବୋଉ ! ତମର ଏ ତୋର ମୋର କଥା ମୋତେ ଆଦୌ ଭଲ ଲାଗୁନି । ଅଳି କୋଉ ପୁଅ ହୋଇଛି ? ହିଁଅଟା ଏ, ଆଜି ବର୍ଷ ଗୋଟେ ଦୁଇଟାରେ ସେ ତା କର୍ମନେଇ ପରଘରକୁ ଯିବ । ତମର ଚକ୍ଷୁଶୂଳ ହୋଇ ସେ କେତେଦିନ ଆମ ପାଖରେ ରହିବ ଭଲା ?

—ଆ-ହା, ମୋ ଗୁଣମଣି । ମୋଠି ତୋର ମୋର ଅଛି, ନାହିଁ ଖାଲି ତମର ଠେଇଁ । ହଇ ହେ, ମୁଁ କହେନାହିଁ ବୋଲି ସେଇଠି ଅଳିପାଇଁ ଭଲ ଭଲ କରି ଶାଢ଼ୀ, ବ୍ଲାଉଜ ଗହଣାମାନ ଆସୁଥିବ; କୋଉଦିନ କହିଛ କି ମୋପାଇଁ ଖଣ୍ଡେ ଅଧେ ଆଣିବାକୁ ? ଏଇଟା ତ ତମର ଭାରି ଭଲ ଗୁଣ ।

—ଆଜି ତୁମେ ଯେଉଁ ଶାଢ଼ୀ ଗହଣାମାନ ପିନ୍ଧିଚ, ନାଇଚ ତାକୁ କ'ଣ ତମ ଭାଇଙ୍କ ଘରୁ ଆଣିଥିଲ ?

—ମଲା, ମତେ କ'ଣ ଘରକୁ ଗୃହରାଣୀ କରି ଅଣିଥିଲ କି ? ଯା ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ଅଧିକାଟେ କ'ଣ କଲ ମ ?

—ମୁଁ କିଛି କରି ଦିଏନି ବୋଲି କହିଲ ଯେ ?

ନିଜର ଝିଅ ଯେବେ ଯାଆନ୍ତି, ଗମ୍ଭିରିରୁ ଦିଅ ଛାଡ଼ ପଳାନ୍ତି

—କହନ୍ତି ନାହିଁ ? ଅଳିବୋଉ ଗହଣାଗୁଡ଼ାକ ନେଇ କୁଅଡ଼େ ରଖିଲ; ଏତେବଡ଼ ପଞ୍ଚମୀଟା ଗଲା ଯେ……

ତୁମେ ବୁଝୁନ, ସେ ଗହଣାତ ମୁଁ କରି ନଥିଲି, ସେ ତାଙ୍କ ବାପଘରୁ ଆଣିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ତ ପୁଅ ଝିଅ ଦୁଇଟି ଅଛନ୍ତି । ମୁଁ କାହିଁକି ସେ ସବୁରେ ହାତଦେବି କହିଲ ?

ମୁଁ ସେପରି ଅବିବେକୀ ନୁହେଁ । ମୋ ଶକ୍ତିରେ ଯାହା ଅଛି, ମୁଁ ତୁମପାଇଁ କରିଛି ଓ କରିବି । ଛାଡ଼, ଟିକିଣାଳ କଥାଯାଇ ଢେଙ୍କାନାଳରେ ଉଠିଲାଣି । ମୁଁ ଆଉ ଶୁଣି ପାରିବିନି । ଅଳି ଓ ହାରମା ହେଉଛନ୍ତି ତମ କେତେ କେତେର ମୂଳ କାରଣ । ମୁଁ ସବୁ ଜାଣି ସାରିଲିଣି । ସେଥିପାଇଁ ପରା ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ଅଳିକୁ କେମିତି ଚଞ୍ଚଳ ଦ୍ୱାର ଦେଇଁ ପର ଘରକୁ ଛାଡ଼ିବି । ତା ସଙ୍ଗେ ବି ହାରମାକୁ ଛାଡ଼ିଲେ ଯାଇଁ ରକ୍ଷା । ଦେଖିବ, କେମିତି ଏକା ଶିଙ୍ଘରେ ମାଟି ଭାଙ୍ଗି ତୁମେ ଚାଲିବ ।

—ନାଇଁତ ଅଚଳ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ସବୁ ବରଣ କରିଯିବ ! ଭଲମନ୍ଦ ବୁଝିବାକୁ ନାହିଁ କି ଦୋଷ କାହାର ବାଛିବାକୁ ନାହିଁ । ସବୁଯାକ ମୋର ମୁଣ୍ଡରେ ନଦ ଦେଉଛ ।

ମୁଁ ସିନା ଜନମ କରିନି, ଅଳିକୁ କ'ଣ କିଏ ମୋ ଝିଅ ନ କହିବକ । ମୁଁ ସେ ପୋଇଲି ଭୟରେ ତାକୁ କେତେବେଳେ ହେଲେ ଛୁଆରେ ନାହିଁ । ଅଜକାଲି ଯୁଗତ ଦେଖୁଛ । ସେଥିରେ ତମ ମନହେଲା ଭୂଅସୁଣୀ ଝିଅକୁ ପାଠ ପଢ଼େଇ ହାରମାକୁ ଶିଖେଇଲ,

ଅସମ୍ଭବ କାଳେ ବିପରୀତ ବାଣୀ, ଗୁଳରୁ ବାହାରି ମୂଷା ମାରିଲା କହୁଣୀ ।

ବୋଲେଇଲ୍, ମାଷ୍ଟର ରଖି ସିଲେଇ ଶିଖେଇଲ୍, ଝିଅଟାକୁ ବିଲ୍‌କୁଲ୍ ଫାଙ୍କିଲ୍ କରିଦେଲ ତମେ । ତମ ମନ, ତମ ଝିଅ, ମୋର କ'ଣ ଅଛୁ ? ଗୋଛୁ ଗୋଛୁ ହୋଇ ଚୋକଏ ଅସି ଘେର ବସୁଛନ୍ତି-କ'ଣ ନା, ଆମେ ଇଲଠୁ ସିଲେଇ ଶିଖିବୁ । ମୋର କ'ଣ ଏଇଟା ଅଖଡ଼ାଘର ହୋଇଛୁ କି ? କହିଲ ଅଲେ – ଝିଅ, ବାପ ତ ଏତେ ପଇସା ସାରି ତୋତେ ଏତେକଥା ଶିଖେଇଲ୍; ତୁ ସେଗୁଡ଼ାକ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କାହିଁକି ଶିଖେଇ ଦେଉଛୁ ? ଏତିକିରେ ହାରମା ବାହାବି ପଣ୍ଡ କହୁଛି, ଗୁଣ ଶିଖେଇଲେ କ'ଣ ମଣିଷ ପେଟରୁ ଗୁଣ ସରିଯାଏ କି ? ଅଧିକ ସିନା ବଢ଼େ । ଗୋଟେ ଗୋଟେ ଥାଅନ୍ତି ଯେ, ଗୁଣତକ ପେଟରେ ବୋହି ମଶାଣିକୁ ନେଇଯାଅନ୍ତି ।

ଏତେବେଳଯାଏଁ ବ୍ରଜବାବୁ ଗୁମ୍ ଖାଇ ବସି ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ତୁଣ୍ଡରୁ ରାମ ଯୁଣତକ ଶୁଣୁଥିଲେ । ଶେଷ ପଦଟି ଶୁଣି ମନେ ମନେ ହସି ଉଠିଲେ ।

—ହଉ, ହଉ, ସେତିକିରେ ତୁମ ପୋଥିରେ ଡୋର ବାନ୍ଧ । ମୋତେ ଅଉ ସମୟ ନାହିଁ ଶୁଣିବାକୁ । ତୁମ ଭଳି ଗୁଣ ସିନ୍ଦୁକରେ ରୁବି ପକାଇ ପୃଥିବୀରେ ଭଲ କିଏ ଅଛି ? ସେ ପ୍ରହସନ ସେତିକି ଥାଉ । ପ୍ରାଣଭାଇ କ'ଣ ଲେଖିଛନ୍ତି ଅଗ ଶୁଣ ।

– କ'ଣ ଲେଖିଛନ୍ତି, କେତେବେଳେ ବସି ଶୁଣିବି ? ଯାଉଛି ତୁମୋ ଶାଶୁ ସାଆନ୍ତାଣୀଙ୍କପାଇଁ ଭାତ ବାଢ଼ିବାକୁ । ମୁଁ ତ ମଲାଯାଏଁ ସେମିତି ଧନ୍ଦୁରୁଥିବି ।

ମାଗଣା ପାଇଲେ କଣେଇ ହାତୀ, ଠଙ୍କା ସୁଝୁଥାଉ ପୁଅର ନାତି ।

—ତମକୁ ପୁଷ୍ପାଶ୍ରୀ ରଖିବାକୁ କିଏ ମନା କଲା ? ତିନି ଟଙ୍କାଟା ପୁଷ୍ପାଶ୍ରୀଙ୍କୁ ତ ଘରୁ ତଡ଼ିଲଣି, କେବଳ ସେଇ ଅଳକା କରିବ । ଛାଡ଼ି ତମର ଏତେ ରାଗ କାହିଁକି ? ତା'ର କ'ଣ ଆଉ ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା ନାହିଁ ? ମର, ଏବେ କିଏ କଣ କରିବ ?

—ନକହି ନକହୁ ତ କେତେ ସୁନ୍ଦର କଥାମାନ କହୁଛ ? ହଉ ପଢ଼ ଏବେ ସାଅନ୍ତ କ'ଣ ଲେଖିଛନ୍ତି । କେତେ କାମ ପଡ଼ିଛି ମୋର ।

—ବ୍ରଜବାବୁ ଚିଠିପଢ଼ା ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

ହାତିଆ ଗାଡ଼, ଜାମୁକୋଳିଆ, ସାତମାଣିଆ ଚଢ଼ରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ପରି ଏବର୍ଷ ବି ଧାନ୍ୟ ବୁଣା ଯାଇଥିଲା । ମାଘ ଶେଷ ହେବାକୁ ବସିଲାଣି, ବର୍ଷା ଅସରାଏ ନାହିଁ । ପାଣି ଅଭାବରୁ ଗଛସବୁ ପାଉଁଳିଆ ପଡ଼ିଗଲଣି । ସେଥିପାଇଁ ଶୁଆଖିଆବନ୍ଧ ହାଣ୍ଡି ପାଣି ମଡ଼ାଇବାକୁ ମୁଁ ଗୁମାସ୍ତାଙ୍କୁ ବରାଦ କରିଥିଲି । ଗୁମାସ୍ତା ଲୋକ ନେଇ ବନ୍ଧ ହାଣିବାରେ ମାଣିକ ପଡ଼ାର କେତେକ ଲୋକ ଆପଣି ଗଣ୍ଡଗୋଳ କରିଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସେ ବନ୍ଧ ବନ୍ଦକରି ପାଟରି ଫେରି, ଛଳମାଳିଆ ଫେର ବାଟେ ପାଣି ମଡ଼ାଇଲାରୁ ଗନ୍ତଲ ଜମିଦାର ରମାନାଥ ବାବୁ ଲୋକ ପଠାଇ ବାଧାଦେଲେ । ଦଙ୍ଗା ଫଳରେ ଆମ ଗୁମାସ୍ତାର ମୁଣ୍ଡ ଫାଟିଯାଇଛି ଓ ତାଙ୍କ ତରଫରୁ ଜଣେ ଆଘାତ ପାଇଛି ମଧ୍ୟ । ସେ ଆମ ନାଁରେ ଫୌଜଦାରୀ ଫାଏଲ୍ କରିଛନ୍ତି । ତୁ ଯେଉଁ ସଜେ ଥିବୁ ସେହି ସଜେ ଉଠି ଆସିବୁ ।

ବଡ଼ ବଡ଼ ଗଲେ ଫସରଫାଟି ନା, ସାନ ଅଡ଼ିଛନ୍ତି ବେଷର ବାଟି ।

—ମୁଁ ଏଇ ସର୍ଭିସ୍ ବସ୍‌ରେ ଚାଲିଯାଉଛି, ମନୁଭାଉଜ !

—ମାନେ,…ତେମେ ସେ କଳିତକତାଳ ଭିତରକୁ ଯିବ ? ଶଠି ଲେଖିଦଅ, ଅମର ସେଥିରେ କ'ଣ ଅଛି ? ତେମେ କ'ଣ ସେ କାଳବେଳେ ଥିଲ ନାଁ କ'ଣ ? ସେ ସାଅନ୍ତ ସବୁ ବୁଝିଥାନ୍ତୁ ।

—ଅରେ, ଏ ବୁଦ୍ଧିଟା କେଉଁଠି ରଖିଥିଲ ମ ? ସତେ ଯାହା କହନ୍ତି, "ମାଇପି ବୁଦ୍ଧିରେ ଜଗନ୍ନାଥେ ଚଣ୍ଡିଆ ।" ମୋର ଜମି, ମୋର ଗୁମାସ୍ତା, ମୁଁ ଫେରେ ଲୁଚି ରହିବି ? ମୁଁ ଯାଉଛି । ମୋର ତ ରମାନାଥ ବାବୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମନାନ୍ତର ନାହିଁ । ଗ୍ରାମ ସଙ୍ଗେ ସମ୍ପର୍କ ମୋର ଖୁବ୍ କମ୍ । ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଘର କହିଲେ ଚଳେ । ଏଥିରେ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମୋର କାହିଁକି ବା ମନାନ୍ତର ହେବ । ସେ ପ୍ରାଣ ଭାଇଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ସିନା ତାଙ୍କର ସବୁବେଳେ ବିବାଦ । ମୁଁ ନିଜେ ରମାନାଥ ବାବୁଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇ ବୁଝାବୁଝି କରି ମୋକଦ୍ଦମା ଉଠାଇ ଆଣିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବି । ଯେଉଁକଥା ନଖରେ ଛିଡ଼ିବ, ସେଥିରେ କୁରାଢ଼ି କଟୁରି ଲଗିବ କାହିଁକି ?

—ସେ ରମାନାଥ ବାବୁ କ'ଣ ତମ ଗାଁ ଜମିଦାର କି ?

—ହଁ, ସେ ଅମ ଗାଁ ଆଖପାଖ ଦଶ ବାରଖଣ୍ଡ ମୌଜାର ଜମିଦାର । କିନ୍ତୁ ଏବେ ସେ ଜମିଦାରୀ ଆଉ ନାହିଁ । ସରକାର ସବୁ ହାତକୁ ନେଇଛନ୍ତି । ତଥାପି ତାଙ୍କର ପ୍ରତିପତ୍ତି କିମ୍ବା ମାନସମ୍ମାନରେ ଅଙ୍କୁଡ଼ା ଅଞ୍ଚ ଆସିନାହିଁ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ସରସ୍ୱତୀ ଉଭୟଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଛି ସେ ଘରେ । ରମାନାଥ ବାବୁଙ୍କର ଦୁଇଟି ପୁଅ

ସାଅନ୍ତାଣୀଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଗଭା, ଯେଣିକି ଚାଲିଲେ ତେଣିକି ଶୋଭା ।

ଦୁଇଟିଯାକ ସୁଶ୍ରୀ, ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତ । ବଡ଼ପୁଅ ବରହମ୍ପୁରରେ କ'ଣ ଗୋଟେ ବଡ଼ ଅଫିସର ହୋଇଛି । ସାନପୁଅ ତ ଆମ ମନୋଜ ସଙ୍ଗେ ଏମ୍. ବି. ବି. ଏସ୍. ପାଶ୍ କରି କେଉଁଠି ହାଉସ୍‌ସର୍ଜନ ଅଛି । ରମାନାଥ ବାବୁ ବଦ୍‌ରାଗୀ ଓ ଆତ୍ମଗର୍ବୀ ହେଲେସୁଦ୍ଧା ତାଙ୍କଠାରୁ ଯେ ପୁଅ ଦୁଇଟି ଜନ୍ମ ହୋଇଛନ୍ତି ବେଶ ଶାନ୍ତଶିଷ୍ଟ । ଭାରି ଭଲ ପିଲା ଦୁଇଟି ସେ ।

ଚାକର ପିଲା ବଂଶୀ ଧଇଁସଇଁ ଆସି ଖବର କଲା—ବାବୁ, ରିକ୍‌ସା ଆସିଲାଣି ।

—ମଲା, ରିକ୍‌ସା ଡାକିବାକୁ ପଠେଇ ମୋତେ କହିବାକୁ ଆସିଥିଲ ? ଖାଇବ କେତେବେଳେ ? ଲୁଗାପଟା ସଜାଡ଼ା ହେବ କେତେବେଳେ ?

—ନାଁ, ମୁଁ କିଛି ଖାଇବି ନାହିଁ, ମୋ ମନ ଭାରି ଖରାପ ହେଉଛି । ବଂଶୀ, ଚଞ୍ଚଳ ମୋ ବେଡ଼ିଙ୍ଗ୍‌ଟା ବାନ୍ଧିଦେବୁଟି । ଜଲ୍‌ଦି ପାନ ଦିଖଣ୍ଡ ଦିଅ । ତରବର କରି ପାନ ଥୋଡ଼ାଏ ଭାଙ୍ଗି ମନୁବୋଉ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଉ ଦେଉ କହିଲେ—ଘଣ୍ଟ ଗଣ୍ଡେ ସ୍ତି ଅଣିଥିବ, ବନ୍ଧୁ ପକାଇବା ।

—ଚାରି—

ଖବର କାଗଜରେ ସାବତ ମା ଦାଉ ସହି ନପାରି ଯୁବତୀ ଝିଅର ଆତ୍ମହତ୍ୟା, ଖବରଟା ପଢ଼ିଦେଇ "ଏଁ, ସାବତ ମା"-

---

ଅସର ପାଇଲା ଜାଣି, ସ୍ୱାମୀ ଯାଇଛନ୍ତି ଅଫି ଅଣି
ବାଟେ ବର୍ଷିଲା ପାଣି ।

ଚମକି ପଡ଼ିଲେ ବ୍ରଜବାବୁ । ତାଙ୍କର ନିଜ କଥା ତାଙ୍କୁ ଶୁଣିଲେ ଯେପରି କିଏ ଉପହାସ କରୁଛି । କିଏ ଜାଣେ, ଅଳି ଯେ ତାଙ୍କର ଦିନେ ଏପରି ଆତ୍ମହତ୍ୟା ନ କରିବ । ଏଟା ତ ବଡ଼ କଥା ନୁହେଁ । ସହିବାର ସୀମା ଅଛି । ସେ ସହିବା ସୀମା ଡେଇଁଲେ ମଣିଷ ଖୋଜେ ମୁକ୍ତି । ସେଇ ମୁକ୍ତିପାଇଁ ଲୋଡ଼ା ତାର ମୃତ୍ୟୁ ।

ବ୍ରଜବାବୁ ବଡ଼ ବାସ୍ତବବାଦୀ । କିନ୍ତୁ ଏହି କେତେଦିନ ଧରି ସେ ବଡ଼ ଭାବପ୍ରବଣ ହୋଇପଡ଼ିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କର ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ତ୍ରୀ ଆଶାମଣିଙ୍କ ଯୋଗୁଁ ।

ବ୍ରଜମୋହନ ବାବୁଙ୍କର ପ୍ରଥମ ସ୍ତ୍ରୀ କମଳା ରୂପରେ ଗୁଣରେ ପ୍ରକୃତରେ କମଳା ପରି ଥିଲେ । ଘରେ ସେ ଗୋଡ଼ ଦେଇ ଦେଇ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଧନ, ମାନ, ଯଶ ବଢ଼ିଯାଇଥିଲା ।

ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ନିଜ ଘର ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ଗୋପଥାନାର ନିମିରୂଅ ଗ୍ରାମରେ । ତାଙ୍କ ପିତା ଦୀନବନ୍ଧୁ ବାବୁ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ଡି. ଏଫ୍. ଓ. ଥିଲେ । ଏହାଛଡ଼ା ତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ପୈତୃକ ସମ୍ପତ୍ତି ଯଥେଷ୍ଟ ଥିଲା । ମାତ୍ର ସେ ବହୁତ ଦିନ ବଞ୍ଚି ନଥିଲେ; ଦୁଇଟି ଝିଅ, ଗୋଟିଏ ପୁଅ ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ହାତରେ ଦେଇ ଚାଳିଶି ବର୍ଷ ବୟସରେ ସେ ଶରଦନଲଗି ଆଖି ବୁଜିଲେ । ଅସହାୟା ବିଧବା ପତ୍ନୀ ଛୁଅ

ଅମୂଲ୍ ମାଠିଆ କଣା, ହାଳ ଝୋପି ଝୋପି ନାକର ଗୁଣା । ଖରଚ୍ଚେଲ ପାଣି ଅଣା ।

ଛନୋଟିଙ୍କୁ ମଣିଷ କରିବାଲାଗି ଭୂସମ୍ପତ୍ତିରୁ କିଛି ଅଂଶ ବିକି କରି ଦେଇଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ବ୍ରଜ ବାବୁ ବ୍ୟବସାୟ ଲାଭରେ ପୁଣି ପୂର୍ବ ଅବସ୍ଥା ଫେରାଇ ଆଣିଲେଣି ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆସିଲାବେଳେ ଦୁଆର ଠେଲି ପଶନ୍ତି । ଗଲାବେଳେ ଦୁଆର କବାଟ କିଳିଲେ ମଧ୍ୟ ରହନ୍ତି ନାହିଁ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ତାଙ୍କ ଘରେ କବାଟ ଠେଲି ପଶିଲେ, ଶ୍ରୀବୃଦ୍ଧି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନବଜାତ ଶିଶୁର କୁଆଁ କୁଆଁ ସ୍ୱରର ଶାନ୍ତ ସଙ୍ଗୀତର ଆମୋଦଭରା ମୂର୍ଚ୍ଛନା ଖେଳି ବୁଲିଲା ତାଙ୍କର ଅନ୍ତରରେ ଦିନରାତି ।

ସ୍ୱପ୍ନ କଳ୍ପନାର ସୌଧ ନେଇ ପଥରେ ଝରାଙ୍ଗ ଉଠିଲା । ଅନ୍ଧାର ଘର ଆଲୋକ କରି ପୁଅ ହେଲା ଜନ୍ମ । ପିତାମହୀଙ୍କ ଆନନ୍ଦ କହିଲେ ନସରେ, ଫୁଟିଲା ଆଖି ଫିଟିଛି ଲିଙ୍ଗରାଜଙ୍କ ପାଖରେ କେତେ କ'ଣ ମନାସି । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଡକାଇ ସ୍ୱସ୍ତିପୂଜନ କଲେ । ବ୍ରଜ ବାବୁ ଅଗଣିତ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟକରି ଦରିଦ୍ର ଭୋଜନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭୋଜନ, ପ୍ରୀତ୍ୟାପ୍ରୀତି-ତୋଷଣ କେତେ କଲେ, ପୁଅ ନାଁ ଦେଲେ "ମନୋଜ କୁମାର ।" ଏଇ ମନୋଜର ଠିକ୍ ଆଠ ବର୍ଷ ବେଳେ ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କର ଝିଅଟିଏ ହେଲା । ଝିଅଟିର ଅତୁଳନୀୟ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦେଖି ମାଆଁ ତାର ନାଁ ଦେଲେ, "ଅଳକା ରାଣୀ ।" ପୁଅଠାରୁ ବହୁତ ସାନ ହୋଇଥିବାରୁ ଝିଅଟି ଅତି ଅଲିଅଳି ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏ ସୁଖ ବହୁତ ଦିନପାଇଁ ବିଧାତା ସହିଲା ନାହିଁ । ବୈଶାଖ ମାସ ରବିବାର ଏକାଦଶୀର ଏକ ବ୍ରାହ୍ମ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ

ଈଅର ଲେଖାରେ ଈଅର, ଶାସ୍ତ୍ର ଜନମ କଲା ଗୋଟିଏ ନାହିଁ
ଚାଁ ଯାକ ମୋର ଦଈବ ।

ପୁଣ୍ୟପ୍ରାଣା କମଳା ଦେବୋପମ ସ୍ୱାମୀ, ପ୍ରାଣାଧିକ ପୁତ୍ରକନ୍ୟା ଦୁଇଟି ଓ ମାତୃସମ ଶାଶୂଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି କାଠ ସିନ୍ଦୁର ନାଇ ଚିରଦିନ ଲାଗି ଆଖି ବୁଜିଲେ । ସେହିଦିନଠୁ ବିଖ୍ୟାତ ଦାସବଂଶର ସୌଭାଗ୍ୟ-ରବି ଅସ୍ତମିତ ହେଲେ । ବ୍ରଜବାବୁ ଦୁଃଖରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲେ । ଅକାଳ ପତ୍ନୀ ବିୟୋଗରେ ମନର ସମସ୍ତ ଉତ୍ସାହ ତାଙ୍କର ଦିନକୁ ଦିନ ଲିଭି ଲିଭି ଆସିଲା । ସଂସାର ତାଙ୍କୁ କଣ୍ଟକିତ ଜଣାଗଲା ।

ଦୁନିଆରେ କାହାର ସବୁ ଦିନ ସମାନ ଯାଏନି । ଦାସ ପରିବାରର ହୃଦୟଭଙ୍ଗା ଶୋକୋଚ୍ଛ୍ୱାସ ଦୁନିଆ ନୀତିରେ କ୍ରମେ କ୍ରମେ କମି ଆସିଲା । ପିତାମହୀଙ୍କର ଲାଳନପାଳନରେ ଛୁଆ ଦୁଇଟି ମାତୃବିଚ୍ଛେଦ ଦୁଃଖ କ୍ରମେ ପାସୋରି ପକାଇଲେ । ସେତେବେଳକୁ ଅଳକାର ବୟସ ତିନି ବର୍ଷ । ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ବାର ବିବାହ କରିବାପାଇଁ ମା ତାଙ୍କର ଅଳ୍ପ ବସାଇଉଠାଇ ଦେଲେ ନାହିଁ । ବ୍ରଜବାବୁ କିନ୍ତୁ ମାଆଙ୍କର ଏ ସଦିଚ୍ଛାକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଏକ କଥା "ମୁଁ ଆଉ ବାହା ହେବି ନାହିଁ ।" ମା'ଙ୍କର ଅନୁରୋଧ ସମୟରେ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଅନ୍ତିମ ଅନୁରୋଧଟି ତାଙ୍କର ଅନ୍ତର ମଧ୍ୟରେ ଆସି ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହୁଏ—'ମୁଁ ମଲାପରେ ତୁମେ ଆଉଥରେ କଦାପି ବିବାହ କରିବ ନାହିଁ, ମୋ ମନା, ଅଳିଙ୍କୁ ଚାହିଁବ" ।

ସ୍ନେହମୟୀ ଜନନୀ ପୁତ୍ରର ପତ୍ନୀବିଚ୍ଛେଦ ଦୁଃଖ ଓ ଶୂନ୍ୟ ଗୃହକୁ ଚାହିଁ ଦୁଃଖରେ ଅଧୀର ହୋଇ ଉଠିଲେ । ପୁତ୍ରର ଏ ଜିଦ୍ ଯୋଗୁଁ ବୃଦ୍ଧା ରୁଗ୍ଣା ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଏକଅଙ୍ଗୀ ବାତ

ସଜନା ଗଛରେ କଏରେ, ସଜନା ଗଛରେ ଯିଏ ବଇଠ
ପଥିକ ଗୁଡ଼ୁଲ ଧୂଆରେ ।

ହେବାରୁ ଅଉ ନାତି ନାତୁଣୀଙ୍କ କଙ୍କାଳ ବିଶେଷଭାବେ ଭୁଲାଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଝିଅ ଦୁଇଟିଙ୍କର ଅଯତ୍ନ ହେଲା । ବ୍ରଜବାବୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ମାଅଙ୍କ କଥାରେ ରାଜି ହେଲେ ।

ବୃଦ୍ଧା ବୋହୂ ଖୋଜିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ଶେଷକୁ ସ୍ଥିର କଲେ ମନୋଜର ମାମୁଁ ନନ୍ଦନବାବୁଙ୍କ ଶାଳୀ ଏହି ଆଶାମଣିଙ୍କୁ । ବୃଦ୍ଧା ଭାବିଥିଲେ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ମଧ୍ୟରୁ କନ୍ୟାଟିଏ ଆଣିଲେ ନାତି ନାତୁଣୀ ଦୁଇଟିଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଉତ୍ତମରୂପେ ଲାଳନ-ପାଳନ କରିବ । କିନ୍ତୁ ବୃଦ୍ଧାଙ୍କର ସେ ଆଶା କଳ୍ପନାରେହିଁ ରହିଗଲା । ବିଭାଘରର ଅଳ୍ପ ଦିନ କେଇଟା ପରେ ଆଶାମଣିଙ୍କ ନିଜ ରୂପ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ଆଶାମଣି କମଳାଙ୍କର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓଲଟା । ନବବଧୂଙ୍କର ରଣଚଣ୍ଡୀ ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖି ଶାଶୁ ମହଜଗରୁ ଯାଇ କାନ୍ଥାରରେ ପଡ଼ିଲେ । ବାର ତେର ବର୍ଷର ପୁଅ ମନୋଜ ବିମାତାଙ୍କର ଏପରି ହୃଦୟହୀନା ପ୍ରକୃତି ଦେଖି ତାଙ୍କ ପାଖ-ମାଡ଼େ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ନାକମୋଡ଼ା, କାନମୋଡ଼ାରୁ ରକ୍ଷା ପାଏ । ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷର ଝିଅଟି ଅଳକା — ସେ କ'ଣ ଜାଣେ ? ବୋଉ ବୋଉ ହୋଇ ପାଖରେ ଲାଗେଇପାଳେଇ ହୁଏ । ସେପାଇଁ ପାଏ କେବେ ଜାବଡ଼ା ତ କେବେ ଗାଲତୋଡ଼ା । କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଜେଜମା'ଙ୍କ ନିକଟକୁ ଦୌଡ଼ିଯାଏ । ଜେଜମା ଏସବୁ ଦେଖି ନିଜ କୃତକର୍ମ ପାଇଁ ଲଜ୍ଜିତ ଓ ମର୍ମାହତ ହୁଅନ୍ତି ।

ଆଶାମଣି କି ମନଦେଲାରେ ଅଳକାକୁ ଦେଖିଲେ କେଜାଣି ଅଳକା ହେଲା ତାଙ୍କର ଚକ୍ଷୁଶୂଳ । ପାଞ୍ଚ ଛ ବର୍ଷର ଝିଅ ଗାଲ ମାଡ଼ ସହି ସହି ସୁଖାଖିଅ ଭଳି ଦିନକୁ ଦିନ କ୍ଷୀଣ ହେଲା । ଏହି

ଅମିଙ୍ଗା ମଞ୍ଜିଅ ତାଳ, ଜାଣିଥିଲୁ ଯଦି ଫଟାକପାଳ,
କିଆଁ ପାତିଥିଲୁ ଥାଳ ।

ତନ୍ଦ୍ରାରେ ତେଜଜମା ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ଲେ । ଅଳକା ଓ ମନୋଜଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତ୍ ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ଧାର ଦେଖାଗଲା । ମନଦୁଃଖରେ ବୁଢ଼ୀ ବିଛଣା ଧରିଲେ । ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ମାଡ଼ି ଅସିଲା । ମନୋଜ ଓ ଅଳକାଙ୍କୁ ବିପଦ ବେଳାରେ ବସାଇ ଭସାଇ ଦେଇ ବୁଢ଼ୀମା ଆର ପୁରକୁ ଟିକେଟ୍ କାଟିଲେ । ଏଥର ଛୁଅ ଦୁଇଟି ନିରାଶ୍ରୟ; ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଭଣ୍ଡାର ସାବତପୁଅ ମା ହୋଇ ଘେରି ବସିଲା ତାଙ୍କୁ । ସେଥିରୁ ବେଶି ଭାଗନେଲା ଅଳକା । ବ୍ରଜବାବୁ ବ୍ୟବସାୟୀ ଲୋକ, ଛୁଅ ଦୁଇଟିଙ୍କୁ କେତେବା ଜଗି ବସିବେ ? ସେ ଯେତେବେଳେ ଘରେ ଥାଆନ୍ତି ବିମାତା ଭୟରେ ମନୋଜ କମ୍ବା ଅଳକାକୁ ସେପରି କିଛି କହିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେ ବାହାରକୁ ଚାଲିଗଲେ ଏଣେ ଅଣାମଣିଙ୍କର ହାତସଫେଇ ବାହାରେ । ଶାଶୁ ଥିଲାବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଟିକିଏ ଭୟ ଥିଲା । ଏବେ ତ ସେ ଭୟ ଛୁଏଁ ଛୁଏଁ ଅପସରି ଯାଇଛି । ଆଜି ଏ ଗୃହିଣୀ ହାଭ ମାଅଠାକୁ କିଏ ବା ଖାତିର କରୁଛି । ଦିନକୁଦିନ ଅଣାମଣିଙ୍କର ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର ବଢ଼ି ଚାଲିଲା । ନିଜର ପୁଅଝିଅ ଦୁଇଟି, ଅଞ୍ଜଳି ବିନ୍ଦୁ ଓ ମୀନକେତନ ସାନ । ଅଞ୍ଜଳି ଓ ଅଳକାର କ୍ଷୀର ନୀର ସମ୍ବନ୍ଧ । ଏ ମିଳାମିଶା ଲାଗି ଅଞ୍ଜଳି ତା ବୋଉଙ୍କଠାରୁ ବହୁତ ମାଡ଼ଗାଳି ସହେ ଓଲଟା ଦୋଷୀ ହୁଏ ଅଳକା ।

ଅଳକାର ବୟସ ଶ୍ରାବଣର ସରସୀ ପରି ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ତ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବିଦ୍ୟା, ବୁଦ୍ଧି ମଧ୍ୟ । ତାର ଏ ବର୍ଷ ମାଟ୍ରିକ୍ୟୁଲେସନ୍ ପରୀକ୍ଷା ଶେଷ ହେଲା । ଏହି ମେଟ୍ରିକ୍ ସେ ପଢ଼ିବାଲାଗି ଅଣାମଣି ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ପାଖେ ବହୁତ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ି ବସିଥିଲେ । ମାତ୍ର ସ୍ୱାମୀ ତାହା ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ । ଅଧିକ ପଢ଼ିବାପାଇଁ ଅଳକାକୁ ସମସ୍ତ ସୁବିଧା

କାଣି ଘୋଡ଼ାର ଶିଙ୍ଗ ନାହିଁ, ଶିଙ୍ଗ ଥିଲେ ମଣ୍ଡି ରଖନ୍ତା ନାହିଁ ।

କରାଇଦେଲେ; ମାତ୍ର କୃଟମୀତଙ୍କ ଅଶାମଣି ନାନାଦ ଅଳ ଖୋକ ଅଳକାର ପଢ଼ା ବନ୍ଦ କରିବାପାଇଁ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସବୁବେଳେ ଝକ୍ ଝକ୍ ଲଗାଇଲେ—ମୁଁ ପିଲେଇତ ମଣିଷ ସେପାଇ କରିପାରିବି ନାହିଁ । ଅଲକୁ ତୁମେ ମନା କର ସେ ତା ପଢ଼ା ବନ୍ଦ କରୁ । ଟଙ୍କା ଏତେ କୁଠୁ ଆସିବ ? ଭାଇ ତ ତାର ପାଠ ପଢ଼ିବ ଯେ ତା ପାଇଁ ଶହେ କ ଦେଢ଼ଶ ଯିବ । ଅଜ ଝିଅଟେ ପାଠ ନ ପଢ଼ିଲେ ବା କଣ ହେବ···ଇତ୍ୟାଦ ।

କିନ୍ତୁ ବ୍ରଜବାବୁ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଜ୍ରକୁଟରେ ବିଚଳିତ ନ ହୋଇ ପୁଝିଅର ରକ୍ଷିବାପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଲେ; ମାତ୍ର ସ୍ତ୍ରୀ ନଚ୍ଛୋଡ଼ବନ୍ଦା । ସେ ଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ କଦାପି ରାଜି ହେଲେ ନାହିଁ । ବ୍ରଜବାବୁ ଶେଷକୁ ନିରୁପାୟ ହୋଇ ନିରୁତ୍ତର ହେଲେ । ପିତାଙ୍କର ନୀରବ ଭାବ ଦେଖି ଅଲକା ଅନୁନୟ କଣ୍ଠରେ ଯାଇ ଜଣାଇଲା —ବାବା ! ମୁଁ ସକାଳୁ ଉଠି ରୋଷାଇ ଶେଷ କରି ସ୍କୁଲକୁ ଯିବି ଓ ଫେରି ଆସିଲେ ଗୁରୁଟାବେଳକୁ ରାତିପାଇଁ ରୋଷାଇ କରିଦେବି । ଆପଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । ମୁଁ ଯେକୌଣସିମତେ ମ୍ୟାଟ୍ରିକୁଲେସନ୍ ଖଣ୍ଡିକ ପାଶ୍ କରିବି । ଆପଣ ମୋତେ ମନା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

ଝିଅର ଏ କାତର ମିନତି ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ଆଖିରୁ ଥପ୍ ଥପ୍ ହୋଇ ଲୁହ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । ଆଖିର ଲୁହ ପୋଛି ସ୍ନେହାର୍ଦ୍ର କଣ୍ଠରେ ଅନୁମତି ଦେଲେ—ଦୁନିଆରେ ଯେତେବେଳେ ତୋର ମା ନାହିଁ ତୋର କେଉଁ ସୁଖ ମା ? ତୁ ଏମିତି ଅବସ୍ଥାରେ ଯଦି ପଢ଼ିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଛୁ ତେବେ ପଢ଼ ।

ଦାଇବ ଦଉଡ଼ ମଣିଷ ଗାଇ, ଯେଣିକି ଅଡ଼ାଏ ତେଣିକି ଯାଇ

ସେହିଦିନୁ ଅଳିର ପାଠପଢ଼ା ଫେରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ସେ ଦୁର୍ବଳ ଚେଷ୍ଟାର କରେ, ପଢ଼ିବାକୁ ଯାଏ । ମନରେ ଦୁଃଖ କିମ୍ବା କ୍ଳାନ୍ତି ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ବ୍ରଜବାବୁ ଏସବୁ ଦେଖି ଦେଖି ଦାରୁଣ ଚିନ୍ତା ଅନଳରେ ନିରନ୍ତର ଜଳୁଥାନ୍ତି । "ଦୁଷ୍ଟଙ୍କୁ ତ ମହାଦେବ ଡରନ୍ତି", ତାଙ୍କର ବା ଉପାୟ କ'ଣ । ଆଜି ହଠାତ୍ ଖବର କାଗଜରୁ ଏପରି ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ ସମ୍ବାଦଟି ପଢ଼ି ସେ ଚମକି ପଡ଼ିଲେ ଓ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ତାଙ୍କ ଅଳି ଭଳି ଦୁଃଖିନୀ ମଧ୍ୟ ଏ ପୃଥିବୀରେ ଅଛନ୍ତି ? ତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଏହିଭଳି କଦାଗ୍ରହିଣୀ ସାବତ ମା ଅଛି ଯାହାର ଅତ୍ୟାଚାର ସହି ନ ପାରି ସେ ଫସି ଲଗାଇ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଛି ।

ଏପରି ଏକ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଭୟ ଆସି ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ହୃଦୟକୁ ଅଧିକାର କରି ବସିଲା । ଦୁର୍ଭାବନାରେ ସେ ଛଟପଟ ହେବାକୁ ଲାଗିଲେ । କିଏ କହିବ ତାଙ୍କ ଅଳିର ଏପରି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଦିନେ ନ ହେବ ବୋଲି । ସେ ଯେଉଁ ଭୁଲ କରିଛନ୍ତି ସେ ଭୁଲ ଆଜି ସୁଧୁରିବାର ନୁହେଁ । କେବଳ ଅନୁତାପ ହିଁ ସାର ହେବ ।

ବାହାରେ ଶିବରାତ୍ରିର ଭିଡ଼ ଘନେଇ ଆସୁଛି । ତାଙ୍କ ମନ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଭାବନାର ଭିଡ଼ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ଆଖି ଆଗରେ ନାଚି ଯାଉଛି ତାଙ୍କର ଅତୀତର ଗୋଟିଏ ଅଭୁଲା ଦୃଶ୍ୟ । ସେଦିନ ହୋଇଥିଲା ଏପରି ଗୋଟିଏ ଶିବରାତ୍ରି । ଦିନଯାକର ଉପବାସ ବାଧାରେ ଅବେଳଟାରେ ବ୍ରଜବାବୁ ଶୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ଦିନ

କାଳି ଯିବେ ଯାଜ ଯାଜ, ବାଇକୁଣ୍ଠିଆ ଦେଢ଼ ଶୁଭକୁ
ଫେଲା ଗୁଞ୍ଜା ଭାଇବୋହୂ ।

ଘୁରିଥା ହେବ । ତାହାର ଶୀତଳ କରସ୍ପର୍ଶ ପାଇ ତନ୍ଦ୍ରା ତାଙ୍କର ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଆଖି ଖୋଲି ଚାହିଁଲେ କମଳା ବସି ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଆଉଁସି ଦେଉଛନ୍ତି । ଗୋଡ଼ ଭିଡ଼ି ଆଣିଲେ—ଆଜି ତୁମର ଦେହ ଭଲ ହୋଇଯାଉ । ନୈରାଶ୍ୟ କଣ୍ଠରେ କମଳା ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ —ହଁ, ମୁଁ ତ ଏଥିରୁ ଆଉ ଚଳିବି ଯେ ତୁମର ଗୋଡ଼ ଆଉଁସି ଦେବି, ମୋତେ ମନା କର ନାହିଁ କହି ଗୋଡ଼ ଟାଣି କୋଳ ଉପରକୁ ଉଠାଇନେଇ ଆଉଁସି ଦେବାରେ ଲାଗିଲେ । ଛି, ତୁମର ସବୁବେଳେ ଏପରି ଅମଙ୍ଗଳିଆ କଥାଗୁଡ଼ା କଣ ମ ? ହଁ ଅମଙ୍ଗଳ କଥାଟା ଏ କହିଦେଲେ କଣ ଅମଙ୍ଗଳ ହୋଇଯିବ । ମୋତେ କାହିଁକି ସେମିତି ଜଣା ଯାଉଛି ମୁଁ ଯେମିତି ଆଉ ବଞ୍ଚିବି ନାହିଁ । ମୋର ଏତିକି ଶେଷ ଅନୁରୋଧ "ମୋ ମନା, ଅଲି ତୁମକୁ ଲାଗିଲେ ।" ତୁମେ ଆଉ ବାହା ହେବନି, ତୁମେ ବାହା ହେଲେ ଦୁନିଆ ମାଡରେ ନିଷ୍ଠୁର ସ୍ୱାର୍ଥପର ହୋଇପଡ଼ିବ ମୋ ମନା, ଅଲିକୁ କିଏ ଦେଖିବ ? ତାପରେ ଆଖି ଦୁଇଟିରୁ ତାଙ୍କର ନୈରାଶ୍ୟର ଅଶ୍ରୁ ବହିଆସି ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ପାଦ ଓଦା କରି ଦେଇଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ସେ ଆଜି ବାସ୍ତବରେ କଣ କରିଛନ୍ତି ? ତାଙ୍କ ସ୍ୱର୍ଗତା ପତିପ୍ରାଣା ଗୁଣବତୀ ପତ୍ନୀର ଶେଷ ଅନୁରୋଧ ରଖିପାରି ନାହାନ୍ତି, ତାଙ୍କର ପତ୍ନୀତ୍ୱକୁ ଅବମାନନା କରିଛନ୍ତି ତେଣୁ ସେହି ଅଶରୀରୀ ଆତ୍ମାର ଅସନ୍ତୋଷ ନିଆଁରେ ସେ ନିଜେ ଜଳିପୋଡ଼ି ମରିବେନି ତ ଆଉ କିଏ ମରିବ ? ନାନାଦି ଦୁର୍ଭାବନାରେ ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଝାଇଁ ଝାଇଁ ହୋଇ ଆସିଲା । ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ଆରାମଚୌକିର ବାହାରେ ମୁଣ୍ଡର ଭାର ରଖି ବସିରହିଲେ ।

ଦପରାଣିଆ ଭଲରେ, ବାବେ ମସିଣା ତଳରେ ।

—ବାବା, ବାବା !

ଅଲକାର ଡାକରେ ବ୍ରଜବାବୁ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଉତ୍ତର ଦେଲେ —କଣ ମା ?

—ମାମୁଁଙ୍କ ନିକଟକୁ ଚିଠି ଦେଇଥିଲେ

—ହଁ ମା, ତୋ ମାମୁଁ ସେ ଚିଠି ପାଇ ପରା ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ । ଅଜି ଗୁରୁ ତାରିଖ ନା, ସେ ତ ଅଜି ଆସିବାକୁ ଲେଖିଥିଲେ ।

ଅଲକାର ମାମୁଁ ଝିଅ ଭଉଣୀ ଅଣ୍ଡ ଅଦରର ନମିଅପା ଆସିବ, କେତେ ମନ ଖୋଲି କଥା ହେବ, ମନ୍ଦିରକୁ ଯିବେ, ଫେରେ ନୂଆ ଫିଲ୍ମଟା ଏଥର ସେ ଦେଖି ପାରିନ, ନମିଅପା ଆସିଲେ ନିଶ୍ଚୟ ଯିବ ।

ଅଲକା ତରବର ହୋଇ ଘରକୁ ଚାଲି ଆସୁଥିବାବେଳେ ତା'ର ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଗଲା ତନୁଭାଇଙ୍କ ଦ୍ୱାର ଉପରକୁ । ତାଙ୍କ ଦୁଆର ସେପଟେ କିଏଜଣେ ଠିଆହୋଇ ଅପଲକ ନୟନରେ ତାହାର ଅଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଛି । ବେଶ୍ ଅଧୁନିକ, ଗୋରା ତକତକ ଚେହେରା, ଆକାଶୀ ରଙ୍ଗର ଜିନ୍ସର ସୁଟ୍‌ଟା ତା ସାଙ୍ଗକୁ ବେଶ୍ ମନେଇଛି । ଅଲକା ନୟନର ଲୋଭ ଏଡ଼ି ନ ପାରି ଭଲ କରି ଟିକେ ଚାହିଁଦେଲା । ଦୃଷ୍ଟିର ବିନିମୟ ହେଲା । କେତେବେ ସେ କିଏ ? ସେଇ କୋଠା ବରଣ୍ଡାରେ ବସି ଯେ ଦାନ୍ତ ଘଷୁଥାନ୍ତି ସେଇ ଲୋକ ତ । ମାଉ କହୁଥିଲା ସେ କୁଆଡ଼େ ଜଣେ ଡାକ୍ତର, ଅତି ଭଦ୍ର କୁଆଡ଼େ । ତା ଅଡ଼କୁ ଏପରି ଅଭଦ୍ରଙ୍କ ଭଳି ଚାହିଁ ରହୁଥିଲେ

ଅଇଲା ମାଲି, ମାଇଲା ଡାଲି, ଦେଖି ପଳାଇଲା ଖେଚୁଡ଼ି ଥାଲି ।

କାହିଁକି ? ବନୁଭାଇଙ୍କ ଘରକୁ କାହିଁକି ବା ଆସିଥିଲେ, ତାଙ୍କର କିଏ ସେ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ହୁଅନ୍ତି ! ଅଳକାର ମନ ଗମ୍ଭୀରରେ କେତେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠି କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଗଲା । ସେ ଯେତିକି ଭାବୁଥିଲା ସେତିକି ଅଜଣା ପୁଲକରେ ତାହାର ସର୍ବାଙ୍ଗ ପୁଲକି ଉଠୁଥିଲା । ମନଭରି ଆଉଟିକେ ଚାହିଁବାକୁ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଲା କିନ୍ତୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନାରୀସୁଲଭ ଲଜ୍ଜା ଆସି ତାକୁ ଗ୍ରାସ କଲା, ପଳାଇ ଆସିଲା ଘରଭିତରକୁ ସେ ।

—ପାଞ୍ଚ—

ଶିବରାତ୍ରିର ପରଦିନ । ଯାତ୍ରାର ଭିଡ଼ କମିଗଲାଣି । ଗଲା ରାତ୍ରିର ଭୀଷଣ ଲୋକଭିଡ଼ ଯୋଗୁଁ ଯୁବତୀ ଝିଅଙ୍କୁ ନେଇ ଦର୍ଶନକୁ ଯିବାକୁ ବ୍ରଜବାବୁ ନାରାଜ ହେଲେ । ଆଜି ସକାଳୁ ଅଳକା, ଅଞ୍ଜଳି ଓ ନମିତାକୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ବ୍ରଜବାବୁ ଲିଙ୍ଗରାଜଙ୍କ ଦର୍ଶନକୁ ବାହାରିଲେ ।

ଅଳକା ଗୁଡ଼ାଏ ସୁଗନ୍ଧରାଜ ଫୁଲରେ ହାର ଗୁନ୍ଥି ଠାକୁରଙ୍କ ପାଇଁ ସଙ୍ଗରେ ନେଲା । ଲିଙ୍ଗରାଜଙ୍କ ମନ୍ଦିରପ୍ରାଙ୍ଗଣ ପାହାଚକୁ ପାହାଚ ଅତିକ୍ରମ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି, ପଛରୁ ଶୁଭିଲା—ମଉସା ! ନମସ୍କାର ।

ବ୍ରଜବାବୁ ପଛକୁ ଲେଉଟିପଡ଼ି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ କହିଲେ, ଅରେ ସୁରେନ ଯେ—ତୁ କଣ ବାପା ଏଠି ଭୁବନେଶ୍ବରରେ ଅଛୁ ?

—ମୁଁ ଏଠାକୁ ପ୍ରାୟ ଛ'ମାସ ହେବ ଆସିଲିଣି ମଉସା ।

—ଏଁ ତୁ ଏଠାକୁ ଛ'ମାସ ହେବ ଆସିଲୁଣି ମୁଁ ଜାଣିବାକୁ ନାହିଁ

ମାଈଁଲେ ମାଈଁ, ପିଠା କରଦେଲୁ ସାଇଁ ସାଇଁ,
ପଲମ ହଲବ ନାହିଁ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଟିକିଏ ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇ ମସ୍ତକ ନତକରି କହିଲେ—କ୍ଷମା କରିବେ ମଉସା, ମୁଁ ଏଠାରେ କାମରୂପ'ରେ ସବୁ ଭୁଲି ଯାଇଛି । ଆପଣଙ୍କ ଘର ଏଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ମୋର ମନେ ନ ଥିଲା । ମନୋଜ ଏତେଥର ଚିଠି ଦିଏ, କେବେ ଏସବୁ ଲେଖି ମନେପକାଇ ଦେଇନି । ମୋତେ ତ ସହଜେ ସମସ୍ତେ ଅଭାବ । ମୁଁ କାହାରି ଖବର ରଖି ପାରେନି । ଗାଁକୁ ତ ମଧ୍ୟ ଟିକିଏ ଯାଇ ପାରୁନି । ସେଥିପାଇଁ ବୋଉ ବ୍ୟସ୍ତହୋଇ କାଲି ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ଲେଖି ପଠାଇଛି । ଆପଣ କ'ଣ ବିଶ୍ୱାସ କରିବେ ?

ସ୍ନେହବିଗଳିତ କଣ୍ଠରେ ବ୍ରଜବାବୁ କହିଲେ—ତୋର ଅମୃତବ୍ୟବହାର ମୋତେ କ'ଣ ଅଛପା ଅଛି ସୁରି, ତୋ କଥାକୁ ମୁଁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବି ? ମନୋଜ ବି ଏମିତି ଲେଖୁଛି । ଅବସର ନ ପାଇ ସେ ଟିକିଏ ଗାଁକୁ ଆସିପାରୁନି । ଆଜିକାଲି ପୁଣି ହାସପିଟାଲ୍‌ମାନଙ୍କରେ ରୋଗୀ ସଂଖ୍ୟା ଅକଳନ !

—ମଉସା ! ମୁଁ ଏଠାରେ ଏତେଦିନ ହେଲା ରହିଲିଣି, ଦିନେ ସୁଦ୍ଧା ଆପଣଙ୍କ ସାକ୍ଷାତ୍ ପାଇ ନ ଥିଲି । କାଲି ଅକସ୍ମାତ୍ ଆପଣଙ୍କ ସାକ୍ଷାତ୍ ପାଇଲି । ମୁଁ ବନବିହାରୀ ବାବୁଙ୍କ ଘରୁ ବାହାରି ଆସୁଥିଲି, ଆପଣ କୁଆଡ଼େ ଯିବାକୁ ତରବର ହୋଇ ଆପଣଙ୍କ ଦୁଆରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଯାଉଥିଲେ, ସେପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଆପଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସାକ୍ଷାତ କରିବା ମୋତେ କାହିଁକି ଭଲ ବୋଧ ହେଲାନି । କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଖିସାରିବା ପରେ ମୋର ଖିଆଲ ହେଲା ଯେ ଆପଣଙ୍କ ଘର ଏଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ । ସୁବିଧା ଦେଖି

ନୃପତିକୁ ନେଲା ବାଘ, କ୍ରନ୍ଦାଖାଇକୁ ହେଲା ଯୋଗ ।

ଯେକୌଣସି ଦିନ ହେଲେ ଯାଇ ଆପଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସାକ୍ଷାତ୍ କରିଥାନ୍ତି । ଦୈବାତ୍ ଆଜି ସାକ୍ଷାତ୍ ହୋଇଗଲା ।

ଅଳକାର ଚିହ୍ନିବାକୁ ଆଉ କିଛି ବାକି ନ ଥିଲା । ସେଦିନ ଖାଇବସିଲାବେଳେ ବାବା ଯେଉଁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କ କଥା କହୁଥିଲେ ସେହି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ଆଜି ତା ସମ୍ମୁଖରେ । କାଦମ୍ବିନୀର କଥା ନିରାଟ ସତ୍ୟ—ପ୍ରକୃତରେ ସେ ଡାକ୍ତର । କାଲିକାର ବନୁଭାଇଙ୍କ ଦ୍ୱାରର ସେ ଘଟଣା ମନେପଡ଼ି ତାର ଅନ୍ତରକୁ ଲଜ୍ଜ୍ୟା ଅବରୋଧ କରି ଲାଜକୁଳି ଲତାଭଳି ତାକୁ ଝାଉଁଳାଇ ଦେଉଥିଲା । ଏହି ସମୟରେ ବ୍ରଜବାବୁ ଅଳକାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିଲେ—ମା ସେଦିନ ତୋତେ ଯେଉଁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର କଥା କହୁଥିଲି ଏଇ ସେହି ସୁରେନ୍ଦ୍ର—ତୋ ଭାଇର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ ।

ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗୁରେଟି କୋମଳ ହାତ ଉପରକୁ ଉଠିଗଲା । 'ନମସ୍କାର' । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଗୋଟିଏ ମଧୁର ହସ ହସି ପ୍ରତିନମସ୍କାର ଜଣାଇଲା । ଅଚେଇ ଆସିଲା ଅଞ୍ଜଳି—ତୁମେ ସେଇ ସୁର ଭାଇ ନା ? ମୋତେ ସେ ବର୍ଷ କଟକରେ ବାଲିଯାତ୍ରାକୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ କାର୍ତ୍ତିକେଶ୍ୱର ମେଢ଼ ହେରବା ଦେଖାଇ ଦେଉଥିଲ । ଆଉ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ କଣ୍ଢେଇ, ଲେମନଚୁଷ୍, ଚକଲେଟ୍, ରିବନ କିଣି ଦେଇଥିଲ ? ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାଳିକାର ଚପଳ ଭାଷାରେ କୌତୁହଳୀ ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ହଁ ମୁଁ ସେହି ସୁର ଭାଇ ଲୋ ଅଞ୍ଜୁ । ଆଉ ତୁ ସେହି ଅଞ୍ଜଳି ନା ? ସମସ୍ତେ ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସି ଉଠିଲେ । ଅଞ୍ଜଳି ଲାଜେଇ ଗଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତା ମଣିବନ୍ଧରେ ଥିବା ରିଷ୍ଟୱାଚ୍‌କୁ

ମୋତେ ଖଟିଥିଲେ ସହସ୍ର ଦାସୀ, ମୁଁ ଏବେ ଯାଉଛି ଭାସି ।

ଗୃହିଁ ଉଦ୍‌ବେଗ ହୋଇ କହିଲା—ମଉସା, ମୋର ହାସ୍‌ପିଟାଲ୍ ଯିବାର ସମୟ ହୋଇଗଲାଣି । ମୁଁ ଯାଉଛି ପରେ ଆପଣଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇ ଅପଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦେଖା କରିବି ।—ହଁ ବାପ ଯାଅ ଡେରି ହେଲେ ତୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ବ୍ୟାଘାତ ଘଟିବ । ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ତୋତେ ଦେଖିବାକୁ ଚାହିଁଲିଣି ତୁ ନ ଆସିଲେ ମୁଁ ନିଜେ ଯାଇ ତୋ ବସାରୁ ତୋତେ ଡାକି ଆଣିବି ଯେ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଚାଲି ଯାଉ ଯାଉ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ମୋ ବସାଟା ମଧ୍ୟ ଅପଣଙ୍କ ବସାର ଅତି ନିକଟରେ ଯେ ।

—କେଉଁଠି ତେବେ ?

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅଟକି ଯାଇ କହିଲା—ବିନ୍ଦୁସାଗର ଉପରେ ଆମର ସେଇ କୋଠାଟାରେ ପରା ମୁଁ ରହୁଛି ମଉସା ।

ବଡ଼ ଭଲ ହୋଇଛି ସୁରି । ମୋ ଘରର ଅତି ନିକଟରେ ତୁ ଅଛୁ । କାଲି ଆମର ଅଞ୍ଜଳି ଯାଇ ତା ସୁରି ଭାଇକୁ ଡାକି ଆଣିବ । ଆଉ ଅସୁବିଧା କ'ଣ ?

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଟିକିଏ ହସିଦେଇ ଯାଇ ତାର ସାଇକେଲ୍ ଧରିଲା ।

—ଛଅ—

—ବୋଉ, ବୋଉ !, ବୋଉ କାହିଁ କି ଅପା ?

ଦୋଷାଇ ଘରୁ ଅଳକା ଉତ୍ତର ଦେଲା—ବୋଉ ଶୋଇଛି ।

ହାରମା ସତରଞ୍ଜି ଝାଡ଼ୁ ଝାଡ଼ୁ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ହଁ ବୋଉ ଶୋଇଛନ୍ତି । ବାବୁ ଅସିଲାବେଳକୁ ପରା ଉଠି ପାଣି ଗିଲାସେ ପିଇ

କଣ୍ଠା ଫିରିକି, ଏତେ ଗୁଣ ବୋଲି ଜାଣିଥିଲି କି ।

ଭାଅସ ମୁଠାଟି ଧରି ସେତୁ ବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲେ, ମୋତେ କହିଲେ ପାଚଣି ଦୁଆର ଦେଇପକା, ମୁଁ ଡାକିଲେ ଫିଟାଇବୁ, ମୁଁ ଦୁଆର ଦେଇ ଅଧି ବୁଢ଼େବାଳ ଶୋଇଲି, ତୁମେ ଡାକିବାରୁ ଉଠିକରି ଆସିଲି । ସେତିକିବେଳୁ ତେମେ ଗଲଣି, ଯେ ଫେରେଇ ଅସନ୍ତୁନି ଘର ବସନ୍ତଗି ମାଇପିଠା । ଏ ଭାଇ କାହା ମୁଣ୍ଡରେ ନଦ ନାଚନ୍ତି ହୋଇ ଯାଇ ପରଘରେ ଖେଡ଼ରେ ବଇଚନ୍ତି । ଏ ଅଳି ମୁଣ୍ଡରେ ସିନା ଦେଖିବନି ନମି ଦେଉ । ଅଳି ଏ ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ିଲା ବାସୀ ଯଦି ଏମାନଙ୍କୁ ଚୋରଣି ମିଳୁଛି । ସେଇ ଗନ୍ଧର, ସେଇ ବାଡ଼ିବ-ବାଟିର, କାଟିର, ଶେଷକୁ ସେଇ ହେବ ଅଲଖା । ଆଜି ତା ଯୋଗୁ ମୁଁ ହୋଇଚି ଅଲଖା ଦେଉ ! ଦିନକୁ ଦିନ ଅଜି ଯାଙ୍କ କଥା ସମ୍ଭାଳି ହଉନି । ଦିନେ ଦିନେ ମନ ହେଉଚି ତମ ଘରକୁ ପଳେଇବି । ମୋର ତ ପୁରୁଣା ଦୁଆର ମତେ କ'ଣ ଚଢ଼ି ଦିଅନ୍ତି କି ? ହେଲେ କ'ଣ ହେବ ଖାଲି ଅଳି ନାଗି ଯାଇପାରୁନି । ମା-ଖାଉଟା ରାଣ୍ଡ ପାଇଲେ କେତେ ଗାଳିମନ୍ଦ ଶୁଣୁଛି । ହାର ମା ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛୁଲା ।

ଧୀର ଗଳାରେ ନମିତା ପଚାରିଲା—ହାରମା, ତୁ କ'ଣ ଆମ ଅପା ସଙ୍ଗେ ଆସିଥିଲୁ ?

—ନାଇଁଲୋ ଦେଉ ମୁଁ ସିନା ଅପାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଆସି ନ ଥିଲି ସାଙ୍ଗରେ ଆସିବାଠୁ ବଳକା । ମନୁବାବୁ ଜନମ ବରଷଅସି ରହିଲି । ଅପା ସିନା ତମର ଜନମ କରିଥିଲେ । ଏ ଭାଇ ଭଉଣୀ ଦୁଇଟିଙ୍କୁ ଖୁଆଇପିଆଇ ପାଳି ଆଣିଥିଲି ମୁଁ । ମୋ କରମ ତ ପୋଡ଼ିଗଲା, ହାର ସାରଙ୍କୁ ଖାଇଲି, ମନା, ଅଳିଙ୍କ ଲାଗି ସବୁ ଭୁଲୁଛି । କମଦେଉ ମଲେ ମୁଁ

ତୁଚ୍ଛାକୁ ଏତେ, ଗୋଡ଼େ ମୁଦ ନାଇ କସ୍ତୁରୀ କେତେ ?

କଣ ଲାଗି ବଡ଼ ଦେଉଳରେ ରୂନ ନିପି ଥାଆନ୍ତି କି, କେତେ ହିଂଡ଼ହିଂଡ଼ା ଖାଇ କାହିଁ ଏଠି ଥାନ୍ତି । ଖାଲି ଏଇ ଯୋଡ଼ଙ୍କ ଲାଗି, ଭାଲି ଦେଇଁ କଲେ ମନୁ ବାବୁ ଗୃହକର୍ତ୍ତା ହେବେ, ଅଳଟି ବା ହୋଇଯିବ, ମୁଁ ସ୍ତ୍ରୀ ପାଖେ ଛମାସ ହେଲେ ତା ପାଖେ ଛମାସ ହୋଇ ଦିନୁଟା ସାରଦେବ । ବାରଦୁଆର ଖୁଣ୍ଟି ପିଣ୍ଡା ହେବ କିଆଁ । ଅଙ୍ଗେ ଗିରସ୍ତାଣୀ ଅଙ୍ଗେ ସାଆନ୍ତାଣୀ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଯାଙ୍କ ନାଗି ସେତ କରମକୁ ଅଣ୍ଟିଲା ନାହିଁ । ଏ ଯୋଡ଼ଙ୍କୁ ପାଳିତ ହେଲେ ସ୍ତ୍ରୀ ଙ୍କ ଆନନ୍ଦ ଟିକିଏ ଦେଖି ମରବ, ଏଇ ଆଶାରେ ଦେଇ ଖାଲି ଏଠି ପଡ଼ିରହିବା କଥା, ନଇଲେ ଅଳି ଝିଅର ସ୍ୱତ ପାଇଲେ ଏ ନାରଖାର ଦେଖି କାହିଁକି ପଡ଼ିଥାନ୍ତି । ଏ ଅଙ୍କୁଟି କଥା ଭଳେ । ସେ ସେଇ ମା ପେଟରୁ ଜନମ ହୋଇଛନ୍ତି ହେଲେ କଣ ହେଲା ଦୁଷ୍ଟୁର ପେଟରୁ ପରା କହନ୍ତି ମାଣିକ । ସେମିତି, ଏ ଭୋବନାଶର ଗାଁଯାକ ଅଳି ଗୁଣ କିଏ ଗାଉନି ? ଯାହା ତୁଣ୍ଡରୁ ଶୁଣିମ ଧନ୍ୟ ସେ ଝିଅ, ଏମିତି ଝିଅ ଏ ମଞ୍ଚରେ ଜନମ ହୋଇ ନଥିବ ପରା । ହେଲେ କଣ ହେବ ଉମ ମାଇପିଙ୍କୁ କଣ ସେ କଥା ଦିଶିବ ?

'ତୁ କେତେ ବଡ଼ ବଡ଼ ହେଉଛୁ, ତୋ ତୁଣ୍ଡ ଘୋଳା ହେଉନି' କହୁଲା ଅଳି । ସେତିକି ବେଳେ ଅଞ୍ଜଳି ମୁହାଁଟ କୁ ଭାରି କରି ଦୌଡ଼ି ଆସି ଠିଆହେଲା । ଅଳିବାର କଥ ଅଧାରେ ଅଟକିଗଲା । ସେ ଟିକିଏ ହସିଦେଇ ପଚାରିଲା—ଭଲ କାହିଁକି ଏମିତି ମୁହଁଟାକୁ ଧାନ ସିଝା ହାଣ୍ଡିଭଳି କରିଛୁ । ଧାନ ସିଝା ହାଣ୍ଡିଭଳି କରିଛି ଖାଲି ମାହଲିଆକୁ, ଏତେବେଳଯାଏଁ ଉମ ଦେଶ ସଂଜନିଟିକି ?

ରଙ୍ଗ ଠହକହ ଶିମିଳି ଫୁଲ, ସବୁବେଳେ ରଙ୍ଗ ରହୁବ କି,
ଏଇ ବାଟେ ଯାଅ କଥା ତ ନ କହ କଥା କି ମଣିଷ ଖାଇବ କି ।

ନମି ଉତ୍ତର ଦେଲା—ମଲା ତୋତେ କଣ ଦିଶୁନି କିଲ । ବେଶ କଏ ହେଉଛୁ ? 'ପ୍ରତିମା ଅପା, ବୁଢ଼ୀ ଅପା ହେବକା ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଦେଖି ଫେରିଲେଣି ସ୍ୱାଙ୍କର ଅଜ ସନ୍ଧ୍ୟା । ବନୁଭାଇ ବଡ଼ମା, ବଉ, ଗୀତାଙ୍କୁ ନେଇ ଚାଲିଗଲେଣି । କେବଳ ନୂଆବୋଉ ତମକୁ ଚାହିଁ ବସିଛନ୍ତି, ତୁମେ ସବୁ ଗଲେ ସେ ଯିବେ ।'

—ସମସ୍ତେ ତ ଗଲେଣି ତୁ କାହିଁକି ରହିଲୁ ? ତୁ ଗଲୁନି ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦେଖି ଚାଲି ଆସିଥାନ୍ତୁ । ଆମେ ପଛେ ବାବା ଯାଇ ପାରିଲେ ଯାଇଥାନ୍ତୁ—ବାଃ, ତୁ ଯାହା ବାହାର କଲୁଣି ନ ଯିବା କଥା । ବାବା ଯେମିତି ବାବଙ୍ଗ ଚାଲିଯିବେ, ବୋଉ ସେମିତି କୁଆଡ଼ୁ ଗୋଟେ କଥା କାଢ଼ି ତୋତେ ଯିବାକୁ ଦେବନି । ତୁ ନ ଗଲେ ନମି ଅପା ବି ଯିବନି । ବାବାଙ୍କ ଭୟରେ ସେ ଇନେ କିଛି କହିପାରୁନି । ଜାଣିଛୁଟିକି ବୋଉ କଥା । ଅଞ୍ଜଳି କଥାରେ ନମିତା ଓ ଅଳକା ମୁହଁକୁ ଚାହାଁଚୁହିଁ ହୋଇ ହସାହସି ହେଲେ । ଅଳକା କହିଲା—ଅଚ୍ଛା ତେବେ ତୁ ଯା ଅଞ୍ଜୁ ! ବାବାଙ୍କୁ ତ କହିନେଇ ଆସିବୁ, ମୁଁ ଜଳଖିଆ ଦେଇ ହେଲେ କାମ ଛିଣ୍ଡାଇ ଦେଇଥିବି ନଚେତ୍ ବୋଉ ଆସିଲେ ତାଳ ଉପରେ ବେଲ କଶବ ।

ତା ପାଟିକଥା ପାଟିରେ ଅଛି ବ୍ରଜବାବୁ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଗଲେ—ଅଲେ ମା, ତୁମେ ସବୁ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଦେଖିଯିବ ପରା ଯା, ମୁଁ ପରେ ଯିବି । ବୋଉ ଆସିଲେ ମୋତେ ଜଳଖିଆ ଦେବ ।

ପିତାଙ୍କଠାରୁ ଅନୁମତି ପାଇ ଅଳକା ଆନନ୍ଦ ମନରେ ଚାଲିଗଲା ଶାଢ଼ୀ ଛୁଭିତ ପିନ୍ଧି ବେଶଭୂଷା ହେବାକୁ । ନମିତା ଓ

କୋଇଲି ଗାଇଲା ଗୀତ, ବାଜ ହେଉଥିଲା ଏପଟେ ସେପଟେ
ମୁଣ୍ଡକୁ ଚଢ଼ିଛି ପିତ ।

ଅଞ୍ଜଳା ଯାଇ ତା ସଙ୍ଗରେ ଯୋଗଦେଲେ । ଅଞ୍ଜଳୀ ଶାଢ଼ୀ ଘୁଡ଼ାଏ ଘାଣ୍ଟିପକାଇ ଖଣ୍ଡେ ହାତରେ ଧରି କହିଲା—ଅପା ! ଶୁଣୁ ଏ ଅଢାଣୀ ରଙ୍ଗର ବାଙ୍ଗାଲୋର ଶାଢ଼ୀଟି ପିନ୍ଧ, ତୋତେ ଏଇଟା ଖାପ୍ ଖୋଲିବ ।

× × ×

—କାଲ୍ ଟୋକୀଏ କାହିଁ ଏତେ ଡେରି କଲ୍, ପୁଅ ଘରବାଙ୍କ କଞ୍ଜାଳ କଳାଇ ପଡ଼ିଥିଲୁ ନୁହେଁ ?

ବନୁବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ସୁମିତ୍ରା ଦେବୀ ବରଣ୍ଡା ଉପରେ ବସି ପିଲାଙ୍କ ଜାମା, ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଦଖଣ୍ଡରେ ସାବୁନ୍ ଦେଉଥିଲେ । ଅଳକା ସେଠି ଯାଇ ପହଞ୍ଚିବାରୁ ଅଛାରେ ଦପଦ କହିଦେଇ ଏମାନେ ବସିବାପାଇଁ ସପ ଖଣ୍ଡେ ପକାଇଦେଲେ । ଅଳକା ପ୍ରଥମେ ନା ବସି ଆଗେଇ ଆସି ତାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଲା । —କାହିଁକି ନୂଅବୋଉ, କେବଳ ଏ କଞ୍ଜାଳ ବ୍ୟତୀତ ଅମର ଜଣ ଅଉ କିଛି ଜଞ୍ଜାଳ ନାହିଁ ?

—ଅଉ କି ଜଞ୍ଜାଳ ଶୁଣେ ।

—ବାବା ପରା ବର୍ତ୍ତମାନ ବ'ରଙ୍ଗ ଯିବାକୁ ବାହାରିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କର ସବୁ କାମ ତ ପୁଣି ସାରିଲେ—

—କାହିଁକି ମାଉସୀ ଜଣେ ଏ ସାମାନ୍ୟ କାମ କରିପାରନ୍ତେନି ତାଙ୍କ ମନ କେମିତ ହୁଏ ମ ? ଅଳି ଭଲ ଝିଅ ପାଇଛନ୍ତି ବୋଲି ସିନା, ନଇଲେ ଏ ବୋଝ ତାଙ୍କର ଅଉ କୁ ଝିଅ ହଜମ କରନ୍ତା ମ ।

ଯେମନ୍ତ ଘରକୁ ସେମନ୍ତ ଉଷି, ରାନ୍ଧବାଡ଼ି କରି ଭୁଞ୍ଜିବା ବସି ।

ଏମିତ ଗୁଡ଼େ କହି କହି ସୁମିତା ଦେବୀ ଡାକ ପକାଇଲେ—ଅରେ ସୁର, ଅଲକାଙ୍କୁ ଖୋଜୁଥିଲୁ ପରା ହେଇ ସେ ଆସିଛନ୍ତି ତୋ ପାଖକୁ ।

ଅଲକା ଅପ୍ରତିଭ ଗଳାରେ ପଚାରିଲା—ସୁର, କିଏ ତୁମ ଭାଇ ?

—ସୁର ପରା ମୋ ନାତି !

—ଭଲ !

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ହସି ହସି ଘର ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିଲା—ନମସ୍ତେ ଅଲକା ଦେବୀ ।

ଏତେ ପାଖରେ ଅତି ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ଦେଖି ଲାଜରେ ଅଲକାର ମୁହଁଟି ସଜଫୁଟା ମନ୍ଦାର ଭଳି ହୋଇଯାଇଥିଲା, ଭଦ୍ରତା ରକ୍ଷା ଲାଗି ନରମ ପାପୁଲି ଦୁଇଟି ଉପରକୁ ଟେକି କହିଲା—ନମସ୍ତେ ।

—ଆପଣଙ୍କ ନାମ ଅଲକାବର୍ଣ୍ଣା ଦାସ ?

ଅଜ୍ଞା ହଁ, ମୋ ନାଁ ଆପଣ କିପରି ଜାଣିଲେ ? ବୋଧହୁଏ ଭାଇ କହିଥିବେ ।

—ନା, ସେ ମୋତେ କହିନାହାଁନ୍ତି, ବରଂ ମୁଁ ତାଙ୍କଠାରୁ ପଚାରି ବୁଝିଛି । ବହୁ ବିଶିଷ୍ଟ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରାୟ ଆପଣଙ୍କ ଲେଖା, କବିତା ବାହାରେ ।

—ହଁ,

ଛନ୍ଦ ଶୁଭୁଅଛି ଚଉପାଢ଼ିକି, ଓଢ଼ଣୀ ପଡ଼ୁଛି ନାକ ସରିକି ।

—କବିତା ଓ ଲେଖାଗୁଡ଼ିକ ଖୁବ୍ ଇଣ୍ଟରେଷ୍ଟିଂ ହୋଇଥାଏ, ପୁରପୁରି ମନୋମୁଗ୍ଧକର । ସେହି କବିତାଗୁଡ଼ିକ ପଢ଼ି ଲେଖିକା ଅଳକାରାଣୀ ଦାସଙ୍କର ପରିଚୟ ପାଇବାକୁ ମୁଁ ଏକପ୍ରକାର ଉଦ୍‌ଗ୍ରୀବ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲି । ଦୈବାତ୍ ଦିନେ ମନୋଜର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଆପଣଙ୍କର ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି ମୋର ହସ୍ତଗତ ହେଲା । ଚିଠିଟିରେ ଆପଣଙ୍କ ନାଁଟି ପଢ଼ି ସନ୍ଦେହ ହେବାରୁ ମନୋଜକୁ ପଚାରି ସେହିଦିନ ଆପଣଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ପରିଚୟ ପାଇଥିଲି ।

ଏକ ନିଶ୍ୱାସକେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଏତକ କହିଦେଇ ନୀରବ ହେଲା । ସୁମିତ୍ରା ଦେବୀ ଘର ଭିତରୁ ପାନ ଦିଖଣ୍ଡ ଭାଙ୍ଗି ଆଣି ଅତିଥି-ଚର୍ଚ୍ଚା କରୁ କରୁ କହିଲେ—ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମୋର ନିଜ ମାମୁଁ ପୁଅ ଭାଇ ହେବ ହେ ନମି । ଏ ବର୍ଷ ତମ ମନୋଜଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପରା ଡାକ୍ତର ପାଶ୍ କରି ଭୁବନେଶ୍ୱର ହାସ୍‌ପିଟାଲ୍‌ରେ ହାଉସ୍ ସର୍ଜନ ଟ୍ରେନିଂ ନେଉଛି ।

—ସତେ ?

—ହଁ ଭାଗ୍ୟକୁ ତମ ଭାଇ ଏଠାକୁ ବଦଳି ହୋଇ ଆସିଥିଲେ । ସେ ଆସି ଚାକିରି କଲା ବୋଲି ଏଠାରେ ତାକୁ ଟିକେ ଦେଖିବା କଥା ନହେଲେ ତାକୁ ମୁଁ କେଉଁଠୁ ଦେଖନ୍ତି, କହେବଠୁଁ କେବେ କେମିତି ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ଦିଏ । ସୁରିଟିର ଅତି ଶାନ୍ତଶିଷ୍ଟ ପ୍ରକୃତି ମ ନମି !

ନମିତା ହସି ହସି କହିଲା, ତମ ଭାଇ ତ, ଭାଇକୁ ପ୍ରଶଂସା ନ କରି ଆଉ କାହାକୁ କରନ୍ତ କି ?

ଅରୁଆ ଗୃହଜଳ ଖିରକି, ଆମ ଘଇଜର ନୁହେଁରେ କାଳିଆ;
କେତେ ଗୃହୁଁଥାଉ ନାରଖି ।

ଅଞ୍ଜଳୀ ଦାଣ୍ଡଅଡ଼ୁ ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି ଅସି କହିଲା—ନୂଆବୋଉ, ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଟ୍ୟାକ୍‌ସି ଡାକିଲି ।

ସୁମିତ୍ରା ଦେବୀଙ୍କର କଥା ସେତିକିରେ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ସେ ତରବର ହୋଇ ଘର ଭିତରୁ ଲୁଗା ପାଲଟି ଅସି କହିଲେ—ସୁର ! ତୁ ଆମ ସଙ୍ଗେ ଯିବୁ ନା ?

—ତୁମେମାନେ ଟ୍ୟାକ୍‌ସିରେ ଚାଲିଯା, ମୁଁ ସାଇକେଲ୍‌ରେ ଯାଇ ତୁମ ସଙ୍ଗେ ଦେଖା କରିବି ।

—ନା, ନା, ସେ କଥା ହେବନି । ଆଉ ଖଣ୍ଡେ ଟ୍ୟାକ୍‌ସି କ'ଣ ଡକାହୋଇ ଅସି ପାରିବନି ଯେ ତୁ ଫେରେ ବସାକୁ ଯିବୁ ସେ଼ ଗଡ଼ମଠ କରି ପଛରେ ଯିବୁ । ତା ହେବନି । ଅଞ୍ଜୁ, ତୁମେ ଯିବଟି ଆଉ ଖଣ୍ଡେ ଟ୍ୟାକ୍‌ସି ଡାକି ଆଣିବ !

ଅଞ୍ଜଳୀ ବିଜୁଳି ଭଳି ଟ୍ୟାକ୍‌ସି ଡାକିବାକୁ ଦୌଡ଼ିଗଲା । ସୁମିତ୍ରା ଦେବୀ ଦୁଆରେ ତାଲପ ଦେବାକୁ ଗଲାବେଳେ ପଚେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମୃଦୁକଣ୍ଠରେ ପଚାରିଲା—ଆପଣ ତ ଫାଷ୍ଟ ଉଭିଜନରେ ପା଼ କରିଛନ୍ତି ଅଳକା ଦେବୀ ?

—ହଁ ।

—ଅଉ ପଢ଼ିବେ ନା ?

ଅଳକା ନିରୁତ୍ତର ରହିଲା । ସୁମିତ୍ରା ଦେବୀ ପହଞ୍ଚିଯାଇ ଉତ୍ତ଼ ଦେଲେ—ନା ସେ ଅଉ ପଢ଼ିବେ ନାହିଁ । ଦାଦା ତ କାଲି ବେଳଙ୍କୁ କହୁଥିଲେ "ଅଜିକାଲି ଯୁଗରେ ଯୁବତୀ ଝିଅଙ୍କୁ ପା଼ ପଢ଼ାଇ ଯାହାସବୁ ଦେଖିବାକୁ ଓ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁଛି ସେଥିରେ କେ଼

ଲୁଚୁଛି ନା ଗୋଡ଼ ଦଟି ଦଶୁଛି ।

ବାପ ମା'ଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ହେବ ପାଠ ପଢ଼ାଇବାକୁ ? ଅଳିକୁ ଅନ୍ୟ କଲେଜରେ ଆଇ.ଏସ୍-ସି. ପଢ଼ାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉନି ବୁଅବୋଉ, ଘରେ ବହୁ ପଡ଼ିଛି ସେ ସବୁ ପଢ଼ିବାର ପଢ଼ୁ ।"

ଦାଣ୍ଡଅଡ଼ୁ ଧଇଁସଇଁ ହୋଇ ଦୌଡ଼ି ଆସିଲା ଅଞ୍ଜଳୀ । "ରିକ୍ସା ଖଣ୍ଡେ ଡାକ ଆଣିଲ୍ ବୁଅବୋଉ । ମୋ ଗୋଡ଼ ଥକି ପଡ଼ିଲଣି । ଦାଣ୍ଡରେ ଖଣ୍ଡେ ରିକ୍ସା କି ଗୋଟିଏ ଲୋକ ସୁଦ୍ଧା ନାହିଁ । ଖାଲି ଦାଣ୍ଡଟା ଖାଁ ଖାଁ ଲାଗୁଛି" କହି ଅଞ୍ଜଳୀ ବିକସ୍ମିତ ମନରେ ମୁହଁରୁ ଝାଳ ପୋଛିଲା ।

—ଅରେ ସୁରୁ ! ଦେଖିଲୁ ଅଞ୍ଜୁ ତୋପାଇଁ କେତେ ପରିଶ୍ରମ କଲେଣି । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଭଲ ବର ଖୋଜି ଆଣିଦେବୁ ନଚେତ୍ ତୁ ତାଙ୍କୁ ବାହା ହୋଇପଡ଼୍ ।

ଅଞ୍ଜଳୀ ମୁହଁଟିକୁ ହାଣ୍ଡିଭଳି କରି ଉତ୍ତର ଦେଲା—ମ, ଯୁ ଭଲ ତ ସ୍ୟାଙ୍କର, ସ୍ୟାଙ୍କୁ ସବୁ ଖାଲି ବାହେବାକୁ ଝୁରୁଛନ୍ତି ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଗୋଟିଏ ଖ୍ଲୋଟିଆ ହସ ହସି କହିଲା—ଅଞ୍ଜୁର ଏ'ଣ ବର୍ତ୍ତମାନ ବର ଖୋଜିବା ବୟସ ହେଲଣି ସୁମଅପା ! ତାହାଙ୍କ ପାଇଁ ବର ଖୋଜିବାର କଥା ତାଙ୍କ ପାଇଁ କହିଥିଲେ ସିନା ପସନ୍ଦ ହେଉଥାନ୍ତା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର କଥାର ଅର୍ଥ ବୁଝି ସୁମିତ୍ରା ଦେବୀ ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସିଉଠିଲେ, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅଞ୍ଜଳୀକୁ ପାଖକୁ ଟାଣିଆଣି ତାର ଗାଢ଼ତମିଶ୍ରିତ କୁନ୍ତଳ ଦାମ ଉପରେ ଅଙ୍ଗୁଳି ଚାଳନ କରୁ କରୁ କହିଲା—ତୁଆଠାକୁ କେତେ କଥା କହିଲ ସୁମ ଅପା ।

ମାକାଳ ଫଳ ଅତି ସୁନ୍ଦର, ଦେଖ ତା ଭିତରେ ପୋଡ଼ା ଅଙ୍ଗାର ।

ମୁଁ କ'ଣ ତୋତେ ଥଟ୍ଟା କରୁଛି ଅଞ୍ଜୁ ? ତୁ ତ ମନୋଜର ଭଉଣୀ । ମୋର ବି ଭଉଣୀ । ଚାଲ୍ ତୋର ମୋର ରିକ୍‌ସାରେ ଯିବା । ସେମାନେ ପଛରେ ଆସୁଥାନ୍ତୁ ।

—ସାତ—

କାଲିଠାରୁ ଦୋଳପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ହୋରିଖେଳ ସରିଯାଇଛି ପୃଥିବୀକୁ ରକ୍ତ ମନ୍ଦାରମାଳା ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇ । ଭାବବିଭୋର ଅଳକା ବସିଛି ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ଅଫିସ ଘରର ଗୋଟିଏ ଚୌକି ଉପରେ । ସମ୍ମୁଖ ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥୁଆହୋଇଛି ହାନିମ୍ୟାନଙ୍କର ଖଣ୍ଡିଏ ହୋମିଓ ଚିକିତ୍ସା ବହି । ହୋମିଓ ଚିକିତ୍ସାରେ ତାର ଖୁବ୍ ପସନ୍ଦ, ସେ ହୋମିଓପ୍ୟାଥିକ ଚିକିତ୍ସା ଶିଖେ, ସମୟେ ସମୟେ ବି ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସାମାନ କରି କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ଅଜି ତା'ର ସେଥିରେ ମନ ଲାଗୁନାହିଁ—ଅଭ୍ୟାସାନୁଯାୟୀ ବହିଟାକୁ ଓଲଟପାଲଟ କରୁଛି କେବଳ । କାଲିର ହୋରିଖେଳ ତା ମନ-ଆକାଶରେ ଶତ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । କଳ୍ପନାର ସୂତା ଅସରନ୍ତି । ଯେ ବିଷ ଖାଏ ସେ ଘାରିହୁଏ । ଅଳକା ସେ ବିଷ ଖାଇଛି । ବିଗତ ଦୃଶ୍ୟ କେଇଟି ତାର ଆଖି ଆଗରେ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ରପରି ନାଚିଉଠି ଫେର ଉଭେଇ ଯାଉଛି । ଭୁଲିବ କିପରି ସେ, ଏ ଯେ ଅବସ୍ମ ମାନି । ସେହି ସୁନ୍ଦର ଶିଷ୍ଟ ମାର୍ଜିତ କଣ୍ଠର ସ୍ୱର ତାର ମନ-ରେକର୍ଡ଼ରେ ଖୋଲେଇ ହୋଇ ବିନା ଯନ୍ତ୍ରରେ ମୁହୁର୍ମୁହୁଃ ବାଜି ଉଠୁଛି । ତାହାର ଉଦ୍ଧିବ୍ୟନସ୍ତା, ତେଜସ୍ୱିନୀ ଶକ୍ତି ଅହଂ ମୁଣ୍ଡ ନଇଁ ଦେଇଛି ପ୍ରଲୋଭନର ପାଦତଳେ । ସେ ଆଜି ଭାବନାର ଜାଲ ବୁଣିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ।

ଯାହାକୁ ଝିଏ, ସବୁକୁ ଗୁଡ଼ଳ ବତୁରେଇ ଦଏ ।

କିଏ ସେ ଏ ସୁରବାବୁ ? କେତେଟା ଦିନର ବା ଚିହ୍ନା, ଏତେ ଅଳ୍ପଦିନରେ ଏତିକି ଦେଖା ସାକ୍ଷାତରେ ତାଙ୍କୁ ଏତେ ନିଜର କରି ନେଇଛନ୍ତି ଯାହାଙ୍କୁ କି ସେ ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ଭୁଲିଯିବାକୁ ନିମିଷକପାଇଁ ହେଲେ ଭୁଲି ନ ପାରି ସେହି ଅପାସୋର୍ ମୂର୍ତ୍ତିର ପୂଜାରିଣୀ ହୋଇଛି । ସେଦିନ ନୂଆବୋଉ କହୁଥିଲେ, "ସତରେ ନିମି ! ଅଳଠି ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଭାରି ମନ, ଦୁହିଙ୍କୁ ବାନ୍ଧି କରିଦେଲେ କେଡ଼େ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା ।" ଏ କଥା କଣ ସତ ? ସୁରବାବୁ ତାଙ୍କୁ ତେବେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ? ସେଦିନ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଠାରେ ଗୁମେଲ ଫୁଲ ପେନ୍ଥାଟିଏ ଆଣି ଅଞ୍ଜଳୀ ଦେଲା ।

"ଅପା, ନେ ଫୁଲ ।"

ଅଲକା ଟିକିଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଚାରିଥିଲା—କେଉଁଠୁ ଆଣିଲୁ ? ଅଞ୍ଜଳୀ ଟିକିଏ ଶଙ୍କିଯାଇ କହିଲା—ସୁରଭାଇ ତୋଳି କରି ଦେଲେ, କହିଲେ ତୋ ଅପାକୁ ଲୁଚେଇ କରି ଦେବୁ ।

ଆଜିଯାଏଁ ସେଇ ଗୁମେଲ ପେନ୍ଥାଟି ତାର ଘନକୃଷ୍ଣ କବରୀରେ ସେହିଭଳି ଖୋସା ହୋଇ ରହିଥିଲା । ନିଜେ ଇଚ୍ଛା କରି ସେ କାଢ଼ିଦେଇ ପାରି ନ ଥିଲା । ହେଲେ ମନରୁ ଭୟ-ଯାଇ ନ ଥିଲା । ଅଞ୍ଜଳୀ ପିଲା, କାଲେ ଯଦି କଥାପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜେଥାଈଙ୍କୁ ବି ତାହାଙ୍କୁ ଜଣାଇଦିଏ । ବାବା ତାହା ଶୁଣିଲେ କଣ ଭାବିବେ ? ବୋଉ ତ ଏକବାରକେ ରଣରଙ୍ଗିଣୀ ମୂର୍ତ୍ତି ଧରିବେ । ସେ ତ ଅଲକାର ଦୋଷଗୁଣ ଖୋଜି ବୁଲୁଥାନ୍ତି । ବାସ୍ତବରେ ଏଥିରୁ ଯଦି କିଛି ଆଭାସ ପାଆନ୍ତି !

ଏ ହାତକୁ ସେ ହାତ, ଖଣ୍ଡିଆ ହାତକୁ ଜଗନ୍ନାଥ ।

ଅଲକା ଆଜ କିଛି ଭାବି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଯୌବନର ଦୁଆରରେ ପ୍ରେମର ପହିଲି ନିବେଦନକୁ ଅଲକାର କିଶୋରୀ ଅନ୍ତର ଉପେକ୍ଷା କରିପାରୁ ନ ଥିଲା । ନୈତିକତା ଭାର କ୍ରମେ କ୍ରମେ ହ୍ରାସ ପାଉଥିଲା । ପ୍ରେମର ଅପରାଜେୟ ଶକ୍ତି ନିକଟରେ ସ୍ୱର୍ଗର ଦେବତା ହାର ମାନିଛନ୍ତି; ମଣିଷ ତ ଛାର ।

ଅଲକା ରୂପସୀ, ଶିକ୍ଷିତା ଓ ସାହିତ୍ୟିକା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ ଓ ସୁଶ୍ରୀ । ଲୌହ ଓ ଅୟସ୍କାନ୍ତ ମଣିର ଆକର୍ଷଣ ଭଳି ଉଭୟେ ଉଭୟଙ୍କ ନିକଟକୁ ଟାଣିହୋଇ ଯାଉଥିଲେ । ଭବିଷ୍ୟତ ଭଲ ମନ୍ଦର ବିଚାର ଥିଲା ବହୁତ ଦୂରରେ । କିଶୋରୀର ସରଳ ତରଳ ଅନ୍ତର ତଳେ ଖେଳି ବୁଲୁଥିଲା ଅସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରେମର ଲହରୀ ।

—ଅପା, ଅପା, ଅପା ମ ? ଡାକି ଡାକି ପଶି ଆସିଲା ଅଞ୍ଜଳୀ ।

ଅଲକା ପ୍ରକୃତିସ୍ଥା ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲା—କଅଣ ?

ଅଞ୍ଜଳୀ କିଛି ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ଟେବୁଲ ପାଖକୁ ଯାଇ ପଚାରିଲା—ସେଇଠା କି ବହି ପଢୁଛୁ ଦେଖି ?

ଅଲକା ଟିକିଏ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ଛାଡ଼ ତୋ ମୁଣ୍ଡ କହୁ ! ପାଠ ନ ପଢ଼ି ଦିପହର ସାରା କୁଆଡ଼େ ବୁଲୁ ହେଉଥିଲୁ ଶୁଣେ ?

ଅଞ୍ଜଳୀର ମୁହଁରେ ଅଦିନିଆ ମେଘ ଢାଙ୍କି ପକାଇଲା । କୌଣସି ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ଚୁପ୍‌ହୋଇ ଅପରାଧୀ ଭଳି ଛିଡ଼ାହୋଇ

ଦଅକୁ ଦଅ, ଅଦଅକୁ ଦୁଆର ଦଅ ।

ରହିଲା ସେ । ଉଭଣୀର ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଅଳକା ଆଜି ଦେଖି ପାରିଲା-ନାହିଁ । ହାତ ଧରି ପାଖକୁ ଭିଡ଼ିଆଣିଲା ଓ ବେଣୀ ଦେହରେ ଥିବା ଉପରୁ ରିବନକୁ ସଜାଡ଼ି ଦେଇ ଦେଇ ପଚାରିଲା—କୁଆଡ଼େ ବୁଲୁଥିଲୁ ? ପାଠ ପଢ଼ିଥିଲେ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା ? ତୋର ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା ପରା ଏଇ ଅପ୍ରେଲ୍ ମାସରେ ?

ଅଞ୍ଜଳୀ ବଡ଼ ଭଉଣୀର ଆଦର ପାଇ ସବୁ ଅଭିମାନ ଭୁଲିଯାଇ ନରମ କଣ୍ଠରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା—କୁଆଡ଼େ ନାହିଁ, ମିନାଘର ବରଣ୍ଡାରେ ଖେଳୁଥିଲି ।

—କାହିଁକି, ତୋର ଆଜି ସ୍କୁଲ ନାହିଁ ବୋଲି ଟିଉସନ୍ ବି ହେବନି ?

—ସାର୍, ପରା ଆସିଲେ ନାହିଁ ।

ଯଦି ସାର୍ ନ ଆସିଲେ, ତେବେ ଘରେ ନିଜେ ବସି ପଢ଼ିଲେ କଣ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା ?

ଅଞ୍ଜୁ ନୀରବ ରହିଲା । କଣ ଯେପରି କହିବାକୁ ଆସି ସେ କହିପାରୁନି । ଭୟରେ କଣ୍ଠରେ ତାର କଥା ଅଟକି ଯାଉଛି । କିଛି ସମୟ ଏହିପରି କଟିଯିବା ପରେ ଅଞ୍ଜଳୀ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ପକେଟରୁ ଗୋଟିଏ ପତ୍ରଲଗା ରକ୍ତଗୋଲାପ କାଢ଼ି ଅଳକା ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା ।

—ଏଟାକୁ ଫେରେ କେଉଁଠୁ ଆଣିଛୁ ?

ଅଞ୍ଜୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଶବ୍ଦରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ସୁରଭାଇ……

ଧନେ ଖାଇଲେ କି ହୋଇବ ଗଣ୍ଡି, ମନେ ପଡୁଥିବ ପୁରୁବ ଗଣ୍ଡ

ତା ପାଟିରୁ କଥା ବାହାରୁ ବାହାରୁ ଅଲକା ତା ପାଟିରେ ହାତଦେଇ କହିଲା, "ପାଟି କରନା, ଧୀରେ କହ ଅଞ୍ଜୁ! ନମିଅପା ଆରଘରେ ଅଛି ଶୁଣିବ। ତୋ ସୁର ଭାଇଙ୍କର ତ ଭୁ ବେଶ୍ ଧାମରେ ଅଛନ୍ତି। ତୋତେ ସେ କଣ ଦେଇଛନ୍ତି କହେ?"

— ତାଙ୍କୁ ମୁଁ କଣ ମାଗିଖାଇ ହୋଇଛି କି, ତାଙ୍କୁ ମାଗିବି? ସେ ମୋତେ ଡାକିଲେ, ମୁଁ ଗଲି ମୋର ଦୋଷ ହେଲା। ମୋତେ ସୁରଭାଇ କହିଛନ୍ତି ମୋର ଗୋଟେ ଫଟୋ ଉଠାଇ ଦେବେ, ଆଉ ମୋତେ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଖଣ୍ଡଗିରି ଓ ଉଦୟଗିରି ବୁଲିଯିବେ।

"ଓଃ ଅମ ଦୁଃଖ ତ ପାଣିପରି ଭାସିଗଲା" କହି ଅଲକା ମନେ ମନେ ଟିକିଏ ହସିଲା। ଅଞ୍ଜଳୀକୁ ଯେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଏତେ ପ୍ରଲୋଭନ ଦେଖାଇଛି ଖାଲି ମନର ଏତେତକ ବାସନାକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବ ବୋଲି ସିନା। ପ୍ରଲୋଭନର ଦୁନିଆ ଏ। ଜଗତର ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସାଧନ ମୂଳରେ ରହିଛି ଏହି ପ୍ରଲୋଭନର ଅଦମନୀୟ ପିପାସା ଲାଞ୍ଚ, ମିଛ, ସବୁକିଛି। ଶାଢ଼ୀ, ଫଣ୍ଟା, ଟଙ୍କା, ସୁନା, ଗଞ୍ଜାଇ, ଭୋଗ ଇତ୍ୟାଦି ଯାତ ପ୍ରଲୋଭନ ତଳରେ ଅବମାନବ ଗୃହେଁ ସ୍ୱର୍ଗର ଦେବତାଙ୍କୁ ବି ବଶ କରିବାକୁ।

—ଅଚ୍ଛା ସୁରଭାଇ ଆଉ କ'ଣ କହୁଥିଲେ କି ଅଞ୍ଜୁ?

"ମୋତେ ପଚାରିଲେ ତୋ ଅପା କଣ କରୁଛି? କଣ ସବୁ ସିଲେଇ କରେ? ଆଉ କହିଲେ ସେଦିନ ଅପାକୁ ଫୁଲ ଦେଲି?

ଲୁଣ ଖାଏ ହାଣ୍ଡି, ଚନ୍ଦା ଖାଏ ଚଣ୍ଡି।

ମୁଁ ହଁ କଲି । ସେ ଶୁଣିକରି ଖାଲି ହସିଲେ ପରେ କହିଲେ "ତୋ ଅପାଟି ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର ।" ମୁଁ କହିଲି, "ତୁମେ ଆମ ଅପାକୁ ବାହା ହେବ କି ? ସେ କହିଲେ, 'ତୋ ଅପା ଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ରାଜି ହେଲେ ତ । ଅପାକୁ ପଚାରିବୁଟି' ଆଉ କହୁଛନ୍ତି, "ଅପାଙ୍କୁ ତୋର କହିବୁ ମୋ ରେଡ଼ିଓ ଉପରକୁ ଗୋଟାଏ ଢାକୁଣୀ ସିଲେଇ କରିଦେବେ ।' ସେ କାଲି କନା ସୂତା ପଠାଇ ଦେବେ ।"

ଅଳକା ଟିକିଏ ହସିଦେଇ ଉତ୍ତର କଲା—ଦେଶ୍ ବେଠି କରିବାକୁ ତୁ ବିପଦ ଆଣିଛୁ । ମୁଁ ଏତେ ବେଠି କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ତୁ ତେ ସୁରଭାଇଙ୍କୁ କହିଦେବୁ କଂଗ୍ରେସ ରାଜତ୍ୱରେ ପରା ବେଠି, ବେଠି ଉଠିଗଲାଣି ।

ଅଞ୍ଜଳୀ ମୁହଁଟି ଶୁଖାଇ ଦେଇ ବଡ଼ ଭଉଣୀକୁ ଅନୁନୟ ସ୍ୱରରେ କହିଲା—ମୁଁ ସୁରଭାଇଙ୍କୁ ମନାକରି ପାରିବିନି ଅପା ! ମୋତେ ଲାଜ ଲାଗିବ । ତୋତେ ମୋ ରାଣ ତୁ ତାଙ୍କପାଇଁ ଗୋଟେ ରେଡ଼ିଓ ଢାକୁଣୀ କରିଦେ ।

ଅଳକା ଅଞ୍ଜୁକୁ ପାଖକୁ ଟାଣିନେଇ ସ୍ନେହରେ ମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସି ଦେଉଁ ଦେଉଁ କହିଲା—ଅଚ୍ଛା, ତୋ ବୋଲମାନି ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଢାକୁଣୀ କରିଦେବି; ମାତ୍ର ତୁ ଏ କଥା କାହା ଆଗେ କହିବୁ ନାହିଁ କି ସୁରଭାଇ ସୂତା, କନା ଦେଲେ ଆଣିବୁ ନାହିଁ ।

ଅଞ୍ଜୁ ଆନନ୍ଦରେ ନାଚଉଠି କହିଲା—ତୋ ରାଣ, ଭୁବନେଶ୍ୱରୀଙ୍କ ରାଣ ଅପା, ମୁଁ କାହା ଆଗେ କହିବି ନାହିଁ ।

ଚକ ଗୁଳୁଥିଲେ ରଥ ଗୁଳୁଥିବ ଭୁଲି ପଡ଼ୁଥିବ ପନ୍ଥ ।
ସଂସାର ଭିତରେ ଘର କରିଥିଲେ ପଥର ପଡ଼ିଲେ ସହ ।

ଅଲକା ଫୁଲଟିକୁ ହାତକୁ ନେଇ ଫୁଲଟିର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ବେଣୀରେ ଖୋସିଲା ।

—ଅପା ! ସୁରଭାଇଙ୍କ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ କେତେ ଭଲ ଭଲ ବହି ଥୁଆ ହୋଇଛି । ତୁ କ'ଣ ବହି ପଢ଼ିବୁ କହ୍ ? ତୋପାଇଁ ଆଣିବି ।

—ମୋର ବହି କେଉଁଠାନାଇଁ ଲୋ ଅଞ୍ଜୁ ! ତୋର ବାପା ଲୋକ । ତା କାନରେ ଏ କଥା ପଡ଼ିଲେ ସେ ମୋ ଗୁଣ୍ଡି ପିଟି ଉଡ଼େଇଦେବ । ଅପରିଚିତ ଲୋକ ସଙ୍ଗେ ବହିପତ୍ର କାରବାର କରିବା ଅନୁଚିତ ।

—ସୁରଭାଇ ପରା ଅପରିଚିତ ! ଅପରିଚିତ ତ, ତୋ ଫଟୋଟା କେମିତି ତାଙ୍କୁ ଦେଇଛୁ ? ସୁରଭାଇଙ୍କ ଶୋଇଲା ଘର ଟେବୁଲ ଉପରେ ଫ୍ରେମ୍ ଭିତରେ ତୋ ଫଟୋଟା ରଖା ହୋଇଛି । ମୁଁ ଯେମିତି ପଚାରିଲି ଏ ଫଟୋ କାହାର ତା'ଲି ମୋତେ ସୁରଭାଇ କହୁଛନ୍ତି ତୁ ଚିହ୍ନିଲୁ । ମୁଁ ଦେଖିଲି-ବେଳକୁ ତୋର ଫଟୋ । ତୁ ଲୁଚାଇ କରି ଦେଇ ମୋତେ ଲୁଚଉଛୁ । ନଇଲେ ସେ କେମିତି ତୋ ଫଟୋ ପାଆନ୍ତେ ମ ?

—ଅଲୋ ମୁଁ କାଇଁକି କାହାକୁ ମୋ ଫଟୋ ଦେବି ମ ! ସେ ଅଉ……

ମାରନା ମୁଁ ମଲିଣି, କୈଠା ଲଗାଇ ଦେଖନା ମୁଁ
ଯୋଇ ଖଡ଼ା ପରି ହେଲିଣି ।

—ହଁ, ଅଉ ନା କଣ ! ଠିକ୍ ତ ତୋର ଫଟୋ । ଅଚ୍ଛା ଆଜି ଗଲା, କାଲି ମୁଁ ସୁରଭାଇଙ୍କୁ ପଚାରିବି ତୋ ସତୀପଣିଟା ଛୁଟିଆସିବ ଯେ ।

—ଅଚ୍ଛା ପଚାରିବୁ ତ ପଚାର ।

—ଆଠ—

ଦିନ ଆସେ ଯୁବକ ରୂପସୀ-ସାଗରରେ ଭସାଇ ଦିଏ ନିଜ ମନ-ତରୀକୁ । କେତେ ଆଶା ଆକାଙ୍‌କ୍ଷା ବାନ୍ଧି, ଝଡ଼ ବତାସ ସହି ଊର୍ମିର ତାଳେ ତାଳେ ନାଚି ନାଚି ଭାସି ଭାସି ଚାଲିଥାଏ ଢେଉ ଢେଉକା ଖେଳ ଖେଳି । ଦୂର ବନାନ୍ତରୁ ମହୁଆଳୀ ବଂଶୀର ମଧୁର ମୂର୍ଚ୍ଛନା ସମୀର ସଙ୍ଗରେ ଭାସି ଆସେ । ସବୁଜ ମନର ବୁକୁ ତଳରେ ଜାଗିଉଠେ ଅକୁହା ପିପାସା । ଅଚେତନରେ ଆଖିପତା ତନ୍ଦ୍ରାଳ ହୋଇପଡ଼େ । ଶୋଇ ଶୋଇ ଦେଖୁଥାଏ ସେ ସ୍ୱପ୍ନ । ଶିହରି ଉଠେ ମନ । ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଆୟୋଜନ ତାର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଭଳି ଉଭେଇ ଯିବ ନାହିଁ ତ ଅଜ ? କିନ୍ତୁ ତାହା କ୍ଷଣକପାଇଁ । ପୁଣି ଚାଲିଥାଏ ମନ ସେହି ପ୍ରେମ-ମହୋଦଧିର ଅନନ୍ତ ବକ୍ଷରେ । ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମନ ଖୋଜୁଥାଏ ଲୀନ ରହିବାକୁ ରୂପସୀର ପଣତ ତଳେ ଅନନ୍ତ କାଳପାଏ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ସେହିଦିନଟି ହସି ଖେଳି ଯଥାସମୟରେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛି । ଲକ୍ଷେ ଦୀପାଳି ହସ୍ତରେ ସରଗର ଦେବୀ ପ୍ରତିମା ଓହ୍ଲାଇ ଆସି ତା'ମନର ନିଭୃତ ସିଂହାସନ ଅଧିକାର କରି ବସିଛି ।

ଖଟତଳେ ପାଣି ଢୋକା, ପୁଅଝିଅ ନାହିଁ କ ବୋଲି ଡାକିବ
ଭୁଞ୍ଜିବସ ଫୁଲଗଭା ।

ଜୀବନର ଶୂନ୍ୟ ମନ୍ଦର ତାର ଅଜି ଯୌବନ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ପହିଲି ବସନ୍ତର ସୁଷମା ଘେନି ଅଳକା ତା'ର ଅନ୍ତରକୁ ଅଳଙ୍କୃତ କରୁଛି । ସୁରଭିତ ମଳୟ ପବନ ବହିଯାଉଛି ତାହାର ଅନ୍ତରରେ ଓ ବାହାରରେ ବିରହ-ବୀଣା ବଜାଇ ବଜାଇ ।

କୋଠାର ସଦର ବରଣ୍ଡାରେ ଖଣ୍ଡିଏ ଇଜି ଚେୟାର ଉପରେ ଶରୀରର ସମସ୍ତ ଭାର ଲଦି ଦେଇ ବସିଛି ସୁରେନ୍ଦ୍ର । ଦୂର ଚକ୍ରବାଳ ତଳେ ଅସ୍ତଗାମୀ ସୂର୍ଯ୍ୟର ରକ୍ତିମ-ଆଭା ବିନ୍ଦୁସାଗର ଉପରେ ସିନ୍ଦୂର ବିଞ୍ଚିଦେଉଛି । ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଦୃଷ୍ଟି ନିବଦ୍ଧ ଅଛି ସେହି ପ୍ରାକୃତିକ ଛବି ଉପରେ । ଏଣେ ମନରେ ଅସଙ୍ଗ-ଲିପ୍ସା ବାରମ୍ବାର ଚେଇଁ ଉଠୁଛି । ଉନ୍ନତ ଶିକ୍ଷିତ ମସ୍ତକ ତା'ର ନଇଁ ପଡ଼ୁଛି ଅମଳ-କମଳ-ବଦନା ରୂପସୀର ଚରଣ ତଳେ ।

—ସୁରି ଭାଇ !

—ତୁ କେତେବେଳୁ ଆସିଲୁଣି ଅଞ୍ଜୁ ?

—ମୁଁ ପରା ଏଇନେ ଆସିଲି । ତମେ କ'ଣ ମୋତେ ମୋଟେ ଦେଖିନ କି ? କାହାକୁ ଏମିତି ଏକଅଖିଆ କରି ଚାହିଁଥିଲ ମ ?

—କାହାକୁ ଦେଖୁଥିଲି ! ଦେଖିଲୁ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ବିଦାୟ ବେଳର ଦୃଶ୍ୟଟି କି ସୁନ୍ଦର, କି ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ !

—ଓଃ, ତମେ ବସି ବସି ଖାଲି ଏଇଆ ଦେଖୁଥା । ବେଳ ତ ଗଲାଣି, ଆଉ କେତେବେଳେ ବ୍ରିଜ୍ ଦେଖିଯିବା ? ବଡ଼ ମିଛୁଆ ତୁମେ ! ସବୁଦିନ ଖାଲି ଠକୁଛ । କାଲିଠାରୁ ଆଉ ଆସିବି ନାହିଁ ।

ଖାଇତଲେ ଗଲା ବାଛି, ଧନ କରିଛନ୍ତି ନୂଆ ଗୃହବାସୀ
ମୋ ପଲଙ୍କ ପଡ଼ିଛି ଭୁଲି ।

ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୋଇ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଉତ୍ତର ଦେଲା—ହଁ ଯିବା ସେ ସାଢ଼େ ଗୁଡ଼ାଟାରେ ।

—ହଁ ତମେ ଆଜ ଯିବ ? ଭାଇ ମିଛ କହୁ ଶିଖିଛ । ସେରେ ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋଇଗଲେ ଆମ ସାର୍ ଆସିବେ ଟିଉସନ୍ କରିବାକୁ । ମୁଁ କେମିତି ଯିବି ?

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଭାବନା ରାଜ୍ୟରୁ ଫେରିଆସି ଅଞ୍ଜଳୀର ଅଭିମାନପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଉପରେ ଗୋଟିଏ ସସ୍ନେହ ଦୃଷ୍ଟି ନିକ୍ଷେପ କରି କହିଲା— ସତେ ତ ବେଳ ଗଲାଣି । ଆଜି ଆଉ କେତେବେଳେ ଯିବା ? ତୁ ଆଜ ଟିକିଏ ଚଞ୍ଚଳ ଆସିଲୁ ନାହିଁ ?

—ହେଇ ତ ସ୍କୁଲରୁ ଆସୁଛି—କେବଳ ଘରେ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇ ଦେଇକରି । ଆଜି ଆମର ଡିବେଟିଙ୍ଗ୍ ଥିଲା ଯେ ସେଥିପାଇଁ ଡେରି ହୋଇଗଲା ।

—ଅଚ୍ଛା, କାଲି ଯିବା, ତୁ ଚଞ୍ଚଳ ଆସିବୁ, ହେଲା ?

—ହଁ ଯୁ ସତଅ ତୁମେ ! ସେରେ ଆମ ସ୍କୁଲରେ କାଲି ପୁରସ୍କାର ବିତରଣୀ ସଭା ଅଛି । ଡେରି ହେବ ତ ନିଶ୍ଚୟ ।

—ତୁ କେଉଁ କ୍ଲାସ୍‌ରେ ପଢ଼ୁ ?

—ପଞ୍ଚମରେ ।

—ଅପା ତୋର କଣ ପଢ଼ିଛନ୍ତି ?

—ଅପା ପରା ମେଟ୍ରିକ୍ୟୁଲେସନ୍ ପାସ୍ କରିଛି । ସେଦିନ ଫଳ ବାହାରିଥିଲା—ତୁମେ ମୋତେ ନିଜେ କହୁଥିଲ । ଆଜି କିଛି ନ ଜାଣିଲା ଭଳି ପଚାରୁଛ ? ଭାରି ଜାଣିସିଆଣିଆ ତୁମେ !

ଫୁଲଫୁଲ ପକାଇବାକୁ ତୁଣ୍ଡରେ ଘା,
ପିଠା ଖାଇଲା ବେଳକୁ ସାତ ପୁଅର ମା ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଟିକିଏ ହସିଦେଇ ପଚାରିଲା—ଅଜ ପଢ଼ିବ
ନାହିଁ ?

—ବାବା ନାହିଁ କଲେ ।

—ବାହାଘର କେବେ ହବ ?

—ଭାଇ ଅମେରିକାରୁ ଫେରିଲେ ଅପାର ବାହାଘର ହବ ।

ଅଚ୍ଛା ସୁରଭାଇ, ତମେ ତ ଏତେ ଅପା କଥା ପଚାରୁଛ, ଆମ
ଘରକୁ ଯାଉନ ? ଅପାକୁ ଦେଖନ୍ତ, ତା'ଠୁ ସବୁ ଶୁଣନ୍ତ ।

—ଅପା ତ ତୋର ଡାକୁନି, ମନକୁ କାହିଁକି ଯିବି ?

—ଅପା ତ ଆଜି ମୋତେ କହୁଥିଲା, "ସୁରଭାଇଙ୍କୁ ତୋ
କହିବୁ ଆମଘରକୁ ଆସିବେ ।"

—ସତେ ?

—ହଁ ପରା, ଲିଙ୍ଗରାଜଙ୍କ ରାଣ; ମୁଁ ମିଛ କହୁଛି ? ଆସ
ତମେ ଯିବ ଆମ ଘରକୁ । ତମ ଆଗରେ ଅପାକୁ ପଚାରିବ ଦେଖିବ ।
ସତ କି ମିଛ ଜାଣିବ । ଚାଲ ତୁମେ; ତମକୁ ଠାକୁର ରାଣ ।

—ଅଚ୍ଛା ଚାଲ, ମୁଁ ପୋଷାକ ବଦଳାଇ ଆସେ ।

"ବାବା ! ଦେଖିଲ ଏ କିଏ ଆସିଛନ୍ତି ?" କହି କହି
ଅଞ୍ଜଳୀ ଘରକୁ ପଶି ଆସିଲା । ବ୍ରଜବାବୁ ଖାଟ ଉପରୁ ମୁଣ୍ଡ ଉଠାଇ
ଚାହିଁଦେଇ ପାଟି କରି ଉଠିଲେ—"ଆରେ, ଏ ଯେ ମୋ ପୁଅ
ଆସିଛି । ଠିଆ ହେଲୁ ଯେ ବାପ, ବସ ବସ" କହିଦେଇ ବ୍ରଜବାବୁ
ନିଜେ ଉଠିଗଲେ ଖଣ୍ଡେ ଚେୟାର ପାଇଁ । ନମ୍ର କଣ୍ଠରେ

ହାତୀଗଡ଼ ଗୁଆକାଠି, ପୁରୁଷ ପୁଅ ଯେ ଭ୍ରମର ଜାତି
କୁଞ୍ଜବନେ ପାନ୍ଥେ ରାତି ।

ନମସ୍କାରଟିଏ କରିସାରି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କୁ ବାଧାଦେଇ ତାଙ୍କ ହାତରୁ ଚେୟାର ଖଣ୍ଡିକ ଟାଣିଆଣି ବସି ପଡ଼ିଲା ।

—ଅଞ୍ଜୁ, ଅଞ୍ଜୁଲେ, ଆଟଲି ମା..! ସୁରଭାଇଙ୍କୁ ଡାକିଆଣି ଏଠାରେ ବସାଇ ଦେଇ ଯାଇଛୁ । ପାନ ନାହିଁ କି ଚା କପେ ବି ଦେଖାନାହିଁ । ଭୋଜଘଦନ ଆଜ ଭଦ୍ରାମି ଶିଖିବୁ ?

ପିତାଙ୍କ ଡାକରାରେ ଦାଣ୍ଡରୁ ଦୌଡ଼ିଅସି ଅଞ୍ଜଳୀ ଉତ୍ତର ଦେଲା, "କାହିଁକି ବାବା, ସୁରଭାଇ ଏବେ କୋଉ ଭଦ୍ରଲୋକ କି ?"

—ଦୂର୍ ଚଗଲି !

ପିତାଙ୍କର କୃତ୍ରିମ ଭର୍ତ୍ସନାରେ ଅଞ୍ଜଳୀ ଘର ଭିତରକୁ ଦୌଡ଼ି ପଳାଇଗଲା ।

× × × ×

ଅଳକା ସଞ୍ଜବତୀ ବାଳୁଥିଲା; ପିତାଙ୍କ ଡାକ ଶୁଣି ସଞ୍ଜପଠା ରଖିଦେଇ ଧାଇଁ ଆସୁ ଆସୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ସମ୍ମୁଖରେ ଅତି ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ ଦେଖି ଦେଇ ଅପ୍ରତିଭ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

ଅଳକାର ଠିଆ ହେବା ଭଙ୍ଗି ଦେଖି ବ୍ରଜବାବୁ ଅକାଟ କରି କହିଲେ, "କାହାକୁ ଲାଜ କରୁଛୁ ମା ? ଏ ପରା ତୋ ଭାଇ ! ଭାଇକୁ ଡାକିନେଇ ଯଥୋଚିତ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିବୁ ନା ରୁପ୍ଟି ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହେବୁ ?"

ଅଳକା ବୋଧହୁଏ ପ୍ରଥମ ପର୍ବ ନମସ୍କାରଟି ଭୁଲି ଯାଇଥିଲା । ପିତାଙ୍କ କଥାରେ ତାର ଚେତନା ଆସିଗଲା । ନରମ

ପାପୁଲି ଦୁଇଟି ଉପରକୁ ଟେକି କହିଲା—ନମସ୍କାର । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତିନମସ୍କାର କଲାବେଳେ ଦୃଷ୍ଟିର ବିନିମୟ ହେଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅଳ୍ପ ହସି ଦେଲା । ଅଳକା ଲାଜରେ ମୁହଁ ତଳକୁ ପୋତିଲା ।

ବ୍ରଜବାବୁ ପଛରୁ ଡାକିଲେ—ଅଲି, ସୁରଭାଇକୁ ବସିବାକୁ ଯାଗା ଦେ ।

ନିରୀହ ଅଜ୍ଞାକାରୀଟି ଭଳି ପିତାଙ୍କର ଆଦେଶ ମାନି ଅଳକା ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ଡାକି ନେଇଗଲା ତା ପଢ଼ାଘରକୁ । ଚେୟାର ଖଣ୍ଡିଏ ଦେଖାଇ ଦେଇ କହିଲା—ବସନ୍ତୁ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଯନ୍ତ୍ରଚାଳିତ ଭଳି ବସିପଡ଼ିଲା ଅଳକାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ।

ବ୍ରଜବାବୁ ଚାଲିଗଲେ ଆର ଘରକୁ ବୋଧହୁଏ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଏ ଖବରଟା ଦେବାକୁ । କିନ୍ତୁ ମୁହଁଟାକୁ ଖଟା ଖାଇଲାଭଳି କରି ଫେରିଆସି ପଚାରିଲେ—ତମ ବୋଉ କୁଆଡ଼େ ଯାଇଛନ୍ତି କି ଅଲି ?

—ଘୋଷ ବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ।

—ଅଜି ତାଙ୍କର କଣ ଅଛି କି, ଖେଳିବା ନଚେତ୍ ଶୋଇବା ତ ବ୍ୟବସାୟ ।

—ନିମି କୁଆଡ଼େ ଯାଇଛି ?

—ସେ ବି ବୋଉ ସଙ୍ଗେ ଯାଇଛି ।

'ଅଚ୍ଛା ହଉ ଯାଆନ୍ତୁ'' କହୁ କହୁ ଚାଲିଗଲେ ଅଫିସ ଘରଆଡ଼େ ।

ନିଭୃତ କକ୍ଷର ନୀରବତାର ଏକଚ୍ଛତ୍ର ଶାସନ ତଳେ ତରୁଣ ତରୁଣୀ ଦୁଇଟି—ଉଭୟଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଏକପ୍ରକାର ସ୍ପନ୍ଦନ,

---

ଅମ୍ବ ପତର ସାରୁ ପତର ପିଠି ଖାଉଥିଲା ଖରା,
ଆଗେ ଖାଉଥିଲେ କୁଣ୍ଡାଚକୁଳି, ଏବେ ରୁଚୁନାହିଁ ବରବରା

ଅନ୍ତରରେ ଏକପ୍ରକାର ଭାବଧାରା—ଅପଲକ ଅକ୍ଷିକୋଣରେ କୋଟିଯୁଗର ଅପୂରଣୀୟ ତୃଷା—ସତେ ଅବା ଦିନ ଶେଷ ବେଳର ଚକୁଅ ଚକୋର ଦୁଇଟି ସେ । ଘରର ସାଜସଜ୍ଜା ଅଡ଼େ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅଖି ପକାଉଛି; ଟେବୁଲକୁ ଅଶ୍ରାକର ମୁହଁପୋତି ଠିଆ ହୋଇଛି ଅଳକା । କାହାର ତୁଣ୍ଡରେ ଭାଷା ନାହିଁ କମ୍ପା ବରଫ ପରି ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ରହିଯାଇଛି ଉରଳିବା ବାଟ ଅପେକ୍ଷାରେ ପେଟ ଭିତରଟାକୁ ଖାଲି ଘାଣ୍ଟି ଚକଟି ଦେଇ ।

ମଖମଲିଅ ମୁଲାଏମ୍ ଭାଷାରେ କହିଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ର—ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲ ଯେ ।

ବସୁଛି; ଏ ଗରିବଘରେ ଆଜ କାହିଁର ପାଦ ପଡ଼ିଲା ଶୁଣେ ? ଅଭିମାନମିଶା ବୀଣା-କ୍ଷୀଣାକଣ୍ଠରେ ଥରି ଥରି ପଚାରିଲା ଅଳକା ।

'ତୁମେ ତ ଗରିବ, ଆମେ ଏବେ କେଉଁ ବଡ଼ଲୋକ ଯେ ।'

'ଡାକ୍ତରବାବୁ ବିନା କଲ୍ ଓ ବିନା ଭିଜାଟ୍‌ରେ କପର ଯ୍ଙ୍ଞ ଯ୍ଙ୍ଞ ଚାଲିଅସିଲେ ସେଥିପାଇଁ ପଚାରୁଥିଲି ନା । ଅପଣ ଅର୍ଥକୁ ଅନର୍ଥ କରୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ?'

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଟିକିଏ ହସିଦେଇ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ବିନା କଲ୍‌ରେ କପର ଅସିଲି ଅଳି ? ତୁମେ ପରା ଅଞ୍ଜୁ ହାତରେ ଡକାଇଥିଲ ?

ଅଳକାର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା, ସକାଳେ କଥାପ୍ରସଙ୍ଗରେ ୨ସେ ଅଞ୍ଜଳୀକୁ କହି ପକାଇଥିଲା ତୋ ସୁରଭାଇଙ୍କୁ କହିବୁ ଅମ ଘରକୁ ଅସିବେ । ସେ ଟୋକୀ ଯାଇ ପ୍ରକୃତରେ କହିଦେଇଛି । ଲଜ୍ୟା ତାକୁ ଭାଷାହୀନ କରି ପକାଇଲା ।

ଝିଅ ନ ମିଳଇ ଗୋଡ଼ା ଲୁଣକୁ, ଢାଇତା କଲି ମୁଁ କେଉଁ ଗୁଣକୁ ।

ଅଲକାଙ୍କୁ ନୀରବ ଦେଖି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପଚାରିଲେ—ଚିଲ୍କାରେ ଡକାଇଥିଲଟି ?

—ହଁ, ଡକାଇଥିଲି ।

—କ'ଣ ପାଇଁ ଡକାଇଥିଲ ତେବେ କହ ?

ଅଲକା କ'ଣ ପାଇଁ ଡକାଇଥିଲା, କ'ଣ ବୋଲି ସେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ କହିବ, ଖୋଜି ଭାଷା ପାଇଲା ନାହିଁ ।

ଡକାଇବାର କାରଣ କହିବ ନାହିଁ ତେବେ ?

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ କେବଳ ତଳେଇ କରି ଟିକିଏ ହସିଲା ଅଳୀ ।

—ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ମେଟ୍ରିକ ପଢ଼ା ଝିଅ, ବିଶେଷତଃ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଭଳି ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଟାଉନର ଅଧିବାସୀରେ ବଢ଼ି ଏତେ ଲାଜ କେଉଁଠୁ ଶିଖିଲି ଅଳୀ ?

—ତମଠାରୁ ।

ଅଲକାର ଦୁଷ୍ଟାମି କଥାରେ ଅଳ୍ପ ହସିଦେଇ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଉତ୍ତର ଦେଲେ "ମୋଠୁ କଣ ଶିଖିଲି ଅଳୀ, ଏଇ କେତେଦିନ ହେଲା ତୁମେ ଯେ ମୋତେ କଣ କରି ସାରିଲଣି—ମୁଁ ଆଉ ମୋର ହୋଇ ନାହିଁ ।"

—ବାହିଁକି ଅପଣତ ଠିକ୍ ପୂର୍ବଭଳି ଅଛନ୍ତି, ଆଉ କେତେବେଳେ କାହାର ହେଲେ ?

ଶାଶୁ କାଣୀ ବୋହୂ କାଣୀ ନଣନ୍ଦ ଆଖିରେ ଫୁଲ,
ଘର ଗୁରୁକଣ ବୁଲି ଅଇଲି ନ ପାଇଲି ଚୂନ କୁଲ ।

ତୁମ ତୁଣ୍ଡରୁ ମୋତେ 'ଆପଣ' ଡାକ ଶୁଣିବାକୁ ଭଲ ାଗୁନି ଅଲି ! ବରଂ ତୁମେ ବୋଲି ଡାକ । 'ତୁମେ' ଶବ୍ଦ ତଳରେ 'କେତେ ଗଭୀର ଅନ୍ତରଙ୍ଗତା ଲୁଚି ରହିଛି ଅବଶ୍ୟ ବୁଝି ପାରୁଥିବ ! ତୁମେ' ଛାଡ଼ି 'ଆପଣ' ସମ୍ବୋଧନ କରି ଦୂରକୁ ଠେଲିଦେବାରେ ମୋର କେତେ କଷ୍ଟ ବୁଝୁଛ ?

—ବେଶ୍, ଆଜିଠୁ ମୁଁ ତୁମକୁ ଆଉ 'ଆପଣ' ସମ୍ବୋଧନ କରିବି ନାହିଁ ।

ହଠାତ୍ ସ୍ୱପ୍ନୋତ୍ଥିତ ପରି ଚେୟାର ଉପରୁ ଉଠିପଡ଼ିଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ର, ଯେମିତି ସେ କ'ଣ ଭୁଲି ଯାଇଛି । ପକେଟ୍‌ରେ ହାତ ପୂରାଇ କେତେଖଣ୍ଡ ବହି ବାହାର କରି ବଢ଼ାଇ ଦେଲା ଅଲକା ହାତକୁ । ଅଲକା କିନ୍ତୁ ନେବାକୁ ହାତ ବଢ଼ାଇଲାନି । ବୋଧହୁଏ ନେବାକୁ ନେବ ବୋଲି ମନେ ମନେ ଭାବୁଥିଲା ।

—ମୋର ଏ ସାମାନ୍ୟ ଉପହାରକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବନି ଅଲି ! ରଦୀ କଣ୍ଠରେ କହିଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ର—ଅଲକା ତେବେ ବି ନିରୁତ୍ତର ।

—"ଅଚ୍ଛା ଥାଉ" କହି ପୁନରାୟ ପ୍ୟାଣ୍ଟ୍ ପକେଟ୍‌କୁ ହାତ ନେଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ର । ମନର ସରସତା ତାର ମଉଳି ପଡ଼ିଲା ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମୁହଁର ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ଅଲକାର ଆଉ ବୁଝିବାକୁ ବାକି ରହିଲା ନାହିଁ ଯେ, ତାର ଚିରବାଞ୍ଛିତ ମନ ମନ୍ଦିରର ଦେବତାଙ୍କ ମନରେ କେତେ କଷ୍ଟ ହେଉଛି । ସେ ଝିଁଡ଼ିଭଳି ହାତ ବଢ଼ାଇ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ହାତରୁ ଛଡ଼ାଇନେଲା ଉପହାର ଜିନିଷତକ ।

ଲୁଅ କହେ ବଣ ସାରୁକୁ, ଛୋର ମୋର ଯିବା କାହା ଘରକୁ ।

ଅଳକା ହାତର ପରଶ ପାଇ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଶିହରି ଉଠିଲା ପୁରୁଷତ୍ୱ ତାର ଜାଗି ଉଠିଲା । ଅନ୍ତର ତଳର ତୃଷିତ ବାସନାକ ଦମନ କରିପାରିଲା ନାହିଁ ସେ । ଅସୀମ ଆବେଗରେ ଅଳକାକୁ ଟାଣିନେଲା ତାର ନିଜ ବାହୁ ବେଷ୍ଟନୀକୁ ।

× × × ×

—ଦେଈ ?—ଅଦୂରରୁ ଡାକିଲା ଚାକର ପିଲାଟି ।

ଅଳକାକୁ ବାହୁବନ୍ଧରୁ ମୁକ୍ତ କରିଦେଇ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅଶାନ୍ତ ମନରେ ଆସି ଚେୟାର ଉପରେ ବସି ପଡ଼ିଲା । ଟେବୁଲକୁ ଆଉଜି ମୁହଁପୋତି ଠିଆହୋଇ ରହିଲା ଅଳକା ।

—ଦେଈ ? ଦେଈ ? ଡାକି ଚାକର ପିଲାଟି ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଆସିଲା । ହାତରେ ତାର ଗୋଟିଏ ଟ୍ରେରେ କିଛି ଜଳଖିଆ ଓ ଚ ଏକକପ୍ । ଅଳକାର ବୁଝିବାକୁ ବାକି ରହିଲା ନାହିଁ, ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ପାଇଁ ବାବା ତାର ଏତକ ଅଣାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ବୋଲି ।

—ଦେଈ ? ଯାଁକୁ କୁଠି ଥୋଇବି ?

—'ଏଇଠି ରଖି ଦେ' ଟେବୁଲ ଉପରକୁ ଅଳକ ଠାରିଦେଲା । ଚାକର ପିଲାଟି ଟ୍ରେଟି ରଖିଦେଇ ଚାଲିଗଲା । ତା ପଛେ ପଛେ ନନ୍ଦ ଗରଗଡ଼ିଆ ମୁହଁରେ ହାରମା ଗେଜର ଗେଜର ହୋଇ ବାରପଟୁ ପଶିଆସିଲା ।

—ବାଈଁମ ! ବୋଡ଼୍‌ବାବୁ, କେଇ ବେଳେ ହେଇ ନାହିଁ ଏ ବଇଶୀ ଖଣ୍ଡିଅ ମୋତେ ଟିକେ ଶୋଇ ଦେଉନି । ପୋଡ଼

ଅ-ଲେ ବଉଳ ଶୋଇବା', ତୁ ତ ମୂରୁସା, ମୁଁ ତ ମୂରୁସା
ହେଁସ କାହିଁପାଇଁ ଧୋଇବା ।

ଶାଗୁରୁଙ୍କ ନାଗି ରାତ୍ରରେ ମନୋହର ଅଖି ପଲକ ପଡୁନି । ଦିନବେଳେ ଟିକେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେ ଯେଗାଙ୍କର, ପାଣିଅଣା, ଘରଓଳା, ଏ ଖଣ୍ଡିଅ କ'ଣ କରିପାରୁନି । ଖାଲି ଚରଗୁ ଦେହେରା ହବ । ସାଅନ୍ତଙ୍କ ଦାହନଗା ଗୃହକର ଇଏ । ଠଙ୍କାକୁ ଠଙ୍କା ନବ ମତେ କାମରେ ବରଗିବ, ସତେ ଯେମିତିକା ଯ୍ୟାତଲେ ମୁଁ ଅଛୁ । ଖଣ୍ଡିଅ ନାଅଁଶିଅ ।

ହାବମା ଗାଳି ଦେଇ ଦେଇ ପଶି ଆସୁଥିଲ ଅଲଙ୍କାର ପଢ଼ାଘର ଭିତରକୁ, ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ଦେଖିଦେଇ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତେ ଓଢ଼ଣା ଠାଣି ଗୃଷଣ୍ଡ୍ରେ ଜିଭ କାଡିଦେଇ ଘୁଞ୍ଚିଗଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତାର ଏ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ଅଭଦ୍ରଙ୍କ ଭଳି ଫେଁ ଫେଁ କରି ହସି ପକାଇଲା—ଅଲକା ମଧ୍ୟ ।

—ମା ! ସୁରକୁ ଜଳଖିଅ ଦେଇଛଟି ? ଗୃ ଥଣ୍ଡା ହୋଇଯିବ ଯେ, ତାଙ୍କ ତାଙ୍କ ଅଫିସ ଘରୁ ଗୃଲି ଅସିଲେ ବ୍ରଜବାବୁ, ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଅଞ୍ଜଳୀ—

—ସବୁତକ ଖାଇଦିଅ ସୁରଭାଇ, ତୁମ ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା ଗ୍ଲଣି । ତୁ ମତେ ଟିକିଏ ସାହାଯ୍ୟ ନ କଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ ଅଞ୍ଜୁ ! ତା ଷାଣ୍ମାସିକ ପରୀକ୍ଷା ଗ୍ଲଣି ହସି ହସି କହିଲ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ।

ଅଞ୍ଜୁ ମିଠା ଟିକିଏ ପାଟିରେ ମାରିଦେଇ ସୁଯୋଗ ଦେଖି ଗମ୍ଫ ଦେଲା ।

—"ଅଚ୍ଛା, ଅଲୀ ! ତୁମେ ଟିକିଏ ଜଳଖିଅ ଖାଇ ନଥାନ୍ତ ?"

—"ବାଃ, ଖାଇସାରିଲା ପରେ ମନେ ପଡ଼ିଲା ପରା ?"

ଜଅଁଳ କାକୁଡି ବହଳ ଚୋପା କାଟିଦେଲି ପରବାକୁ,
ଅଳପ ଦାନକୁ ବହୁତ କଥା ଝୁରି ଝୁରି ମରିବାକୁ ।

—"ମଉସାଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ଯୋଗୁଁ ସବୁ ଗୋଳମାଳ ହୋଇଗଲା ଅପା ।"

ବଇଁଶୀ, ବଇଁଶୀ—ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ଦୁଆରେ ସଜୋରରେ କରାଘାତ ହେଲା । ହାରମା—ହଁ, ହଁ କହି ଦୌଡ଼ିଗଲା କବାଟ ଫିଟାଇ ଦେବାକୁ । ବୋଉ, ନାନି ଅପା ଆସିଲେଣି କହି ଅଲକା ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପାଖରୁ ଝଡ଼ଭଳି ଚାଲିଆସିଲା ବାହାରକୁ ।

ଅଞ୍ଜଳିବୋଉ ଘରକୁ ପଶି ଆସୁ ଆସୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ଦେଖି ଟିକେ ଅଟକିଗଲେ ଓ ପଚାରିଲା ଭଳି ଚାହିଁ ରହିଲେ ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ମୁହଁକୁ । ବ୍ରଜବାବୁ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବୁଝିପାରି ଜଣାଇ ଦେଲେ —"ମନୁ ବୋଉ ! ଏ ପୁଅଟି ହେଉଛି ମନୋଜର ସହପାଠୀ ସୁରେନ୍ଦ୍ର । ସେଦିନ ତୁମକୁ ଏଇ ସୁରେନ୍ଦ୍ର କଥା ମୁଁ କହୁଥିଲି । ସେ ପରା ଏଇ ଭୁବନେଶ୍ୱର ହାସ୍ପିଟାଲ୍‌ରେ ହାଉସ୍‌ସର୍ଜନ ହୋଇଛି । ଆମକୁ ସେ କେତେ ଖୋଜିଲାଣି ତୁମେ ତାକୁ ଚିହ୍ନିଛ କି'ଣ ମ ? ଆମର ତ ସେ ପୁଅ । ମାଉସୀ କାହାନ୍ତି, ମାଉସୀ କାହାନ୍ତି ହୋଇ ସେ ଆମକୁ ବ୍ୟସ୍ତ କରି ପକାଇଲାଣି ।

ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ମିଛ କଥାରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମନକୁ ମନ ହସି ଉଠିଲା । ସେତେବେଳକୁ ସେ ଖାଇ ସାରିଥିଲା । ହାତଧୋଇ ଆସି ଅଞ୍ଜଳିବୋଉଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କଲା ।

ଲାଜ ଲାଜ ହୋଇ ଅଞ୍ଜଳିବୋଉ କଲ୍ୟାଣି କଲେ—ହଉ ତୁମ ପୁଅ ବୁଢ଼ା ହୋଇଥାଉ ।

ଝଡ଼ ଭଲକର ମାଡ, ମୁଦ ଭଲକର ମାଡ,
ରଜା ଜାଣେ, ପାଇକ ଜାଣେ ଆଉ କାହାପାଇଁ ଲାଜ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଟିକିଏ ହସିଲା । ତାପର ମାମୁଲି କେଇପଦ କଥା ପରେ ବିଦାୟ ନେଲା ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଚାଲିଗଲା ପରେ ଅଞ୍ଜୁବୋଉ ବସି ବସି ଅଡ଼ୁଆ ସୂତାରୁ ଖିଅ କାଢ଼ିଲେ । ତାଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଘରକୁ ଆସି ଆତିଥ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ତାର ହେଲା ପ୍ରଥମ ଦୋଷ । ଦ୍ୱିତୀୟରେ ଅଳକା ଅତିଥି ଚର୍ଚ୍ଚା କରିଥିବାରୁ ସେ ହେଲା ଦୋଷୀ । ସବୁଯାକ ଗାଳି ବର୍ଷି ଗଲା ଅଳକା ଉପରେ—'ସେ ଟୋକାକୁ ତ ଜଳଖିଆ ଦେଉଥିଲୁ, ମୋତେ ତ ଦେଖି ଲାଜ ପଡ଼ିଲୁ କିଆଁ ମ । ବୋପାତ ଦେଖେଇ ହେଉଛନ୍ତି । ଝିଅଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ରୂପ ଦେଖି ଟୋକାଏ କେମିତି ଲୋଭନ୍ତୁ—କ'ଣ କହନ୍ତୁ ଆଉ "ଆସୁଥିଲା କଥା ଲେଉଟି ଗଲା, ଦେଢ଼ଶୁର ଥାଇ ଅଡ଼ୁଆ ହେଲା ।"

ଅଞ୍ଜଳୀ ଦୌଡ଼ି ଆସି କହିଲା,—ଅପା କ'ଣ ସୁର ଭାଇଙ୍କୁ ଦେଖା ଦେଉଥିଲା ? ବଂଶୀ ତ ଜଳଖିଆ କିଣି ଆଣିଲା, ବାବା ଟେବୁଲ ଉପରେ ବାଢ଼ି ଦେଲେ; ଅକାରଣେ ଅପାକୁ କିଆଁ ଗାଳି କରୁଛୁ ? ତୁ କିଆଁ ସବୁବେଳେ ବୁଲି ଯାଉଛୁ ଯେ, ସେଇଥିପାଇଁ ତ ରାଗରେ ତୋତେ ଡାକିବାକୁ ବାବା ନାହିଁ କଲେ । ଖା'ଲି ସେହି ଅପାକୁ ଦୋଷ ଦେଖିଲୁ ।

ଅଞ୍ଜୁବୋଉ ନରମି ଗଲେ । ଛୋଟ ଭଉଣୀଟି ପ୍ରତି କୃତଜ୍ଞତାରେ ଅଳକାର ଆଖିରେ ଲୁହ ଭରି ଉଠିଲା । କେତେ ବଡ଼ ବିପଦରୁ ସେ ବଞ୍ଚିଲା । ଅଞ୍ଜଳୀ ପୁଣି ଏଇ ବୋଉ ପେଟରୁ ଜନ୍ମ ହୋଇଛି ପଙ୍କରୁ ପଦ୍ମଫୁଲ । ଧନ୍ୟରେ ବିଧାତା, ବିଚିତ୍ର ତୋର ସୃଷ୍ଟିର ବିଧାନ ।

ଦେଖ ହେ ବଙ୍ଗାଳୀ ଘରର ଠାଣି, ଗୋଟେ ସନ୍ଦେଶକୁ ଗିଲାସେ ପାଣି ।

—ନଅ—

ନିଦାଘ ଅବସର ନେଇଛି । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଦପ୍ତରରୁ ନିଯୋଗ ପତ୍ର ପାଇ ବର୍ଷା ଚାଲି ଆସିଲାଣି ତାର କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ଧରା ଅଫିସକୁ । ପ୍ରକୃତି ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇଛି । ଧରା ସବୁଜ ରଙ୍ଗର ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧି ମଲ୍ଲୀ ମାଳତୀର ଡାଲି ସଜାଡ଼ି ବର୍ଷା ଆଗମରେ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଇଲାଣି । ବାଡ଼ି ବଗିଚାର ପୋଖରୀ କଡ଼ରେ ଦର୍ଦ୍ଦୁର ଦମ୍ପତି ଗାଇ ବୁଲିଲେଣି ବର୍ଷାର ଆଗମନୀ । ଏଣେ ଝିଙ୍କାରୀ ଗାୟକଙ୍କର ସଙ୍ଗୀତ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ବଢ଼ି ଚାଲିଛି ବେଶ୍ । ପୃଥିବୀ ସତେ ଯେପରି ଆନନ୍ଦରେ ବୁଡ଼ିରହିଛି ।

ମେଘର ଭୀମ ଗର୍ଜନ ସଙ୍ଗେ ଦାମିନୀର ଝଲକ ତରୁଣୀର ମନକୁ ଅସଂଯତ କରି ତୋଳୁଛି । କିନ୍ତୁ ଅଳକା ଏସବୁ ଦେଖି ଦେଖି ଯେପରି ପାଷାଣୀ ପାଲଟି ଯାଇଛି । ବିରସ ମନରେ ଚୁଲ୍ଲୀମୁଣ୍ଡରେ ବସି ସେ କଚୁରୀ ଦଶଣ୍ଡ ଭାଜୁଛି । ଆଜିକୁ ଛ ଦିନ ହେଲା ଭୀଷଣ ବର୍ଷା ତୋଫାନ । ଦିନେ ସୁଦ୍ଧା ବନ୍ଦ ନାହିଁ । ଏପରି ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ବ୍ରଜବାବୁ ଘରେ ନ ଥିଲେ । ବ୍ୟବସାୟ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ଟିଟାଗଡ଼ ଯାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଯିବା ପଛେ ପଛେ ମାଡି ଆସିଲା ସୃଷ୍ଟି ସଂହାରିଣୀ ପ୍ରବଳ ଝଡ଼ ବତାସ । ଅଳକାର ମନ ଅଜଣା ଆଶଙ୍କାରେ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା । ମାତ୍ର ପିତା ତାର ଅକ୍ଷତ ଶରୀରରେ ଦୂର ଦେଶରୁ ଦୁଇଦିନ ହେଲା ଫେରି ଆସିଛନ୍ତି । ଦେହରେ କିନ୍ତୁ ଭୀଷଣ ଥଣ୍ଡା ଲାଗିଛି ।

ଅଗ୍ନିର ଦପ୍ ଦପ୍ ଶବ୍ଦ ଓ ଘିଅ କଡ଼େଇର ଠକ୍‌ମକ୍ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ତାଳ ମିଳେଇ ମନର ଭାବନା ତାର ଗତିକରି ଚାଲିଛି ।

ଚାଲେ ଚାଲେ ଗଲା ଗୁଣ୍ଡୁଚି ମୂଷା, କେହି ନ ଜାଣିଲେ ସାଇ ପଡ଼ିଶା ।

ଘରେ ବିମାତା ନାହାନ୍ତି । ନମିତାକୁ ଗ୍ଲାଡ୍‌ଦେବା ବାହାନାରେ ଯାଇ ପୁରୀରେ ରଥ ଦେଖିବାକୁ ଅନେକ ଯାଇଛନ୍ତି । ଦାସ ଭବନର ଅସ୍ୱସ୍ତିକର ଅବହାଓ୍ୱା ବର୍ତ୍ତମାନ ବେଶ୍ ସ୍ୱସ୍ତିକର ବୋଧ ହେଉଛି । ତଥାପି ଅଲକାକୁ ବିମାତାଙ୍କର ଅନୁପସ୍ଥିତି ବଡ଼ ବାଧୁଛି । ସେ ବିମାତାଙ୍କଠାରୁ ଯେତେ ଅପବ୍ୟବହାର ପାଏ ସେ ସବୁକୁ ମାଆର କଡ଼ା ଶାସନ ବୋଲି ଭାବି ନିଏ । ଅନ୍ତଃକରଣରେ ତାର ବିମାତାଙ୍କୁ ସେ ଦିନେ ମାତ୍ର ଅବମାନନା କରି ପାରିନାହିଁ ।

ତା ମୁଣ୍ଡରେ କେତେ ଭାବନା ଦେଖାଦେଇ ପୁଣି ମିଳେଇ ଯାଉଥାଏ ଠିକ୍ ଆକାଶ ବୁକୁରେ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ପରି ! ଗଲା ଦେଢ଼ମାସ ହେଲା ଏକମାତ୍ର ଭାଇ ତାର ମନୋଜ ପଢ଼ିବାପାଇଁ ଅମେରିକା ଚାଲି ଯାଇଛି । ତାହାର ଦୀର୍ଘଦିନ ବିରହ ଦାସ ଭବନରେ ଯେତେ ଲୋକଙ୍କୁ କନ୍ଦାଇଛି ସମସ୍ତଙ୍କଠୁଁ ଅଧିକ କାନ୍ଦିଛି ଅଲକା । ଶୈଶବରୁ ସେ ମାତୃ ସ୍ନେହରୁ ବଞ୍ଚିତା ହୋଇ ବଢ଼ିଆସିଛି ଯେଉଁ ଭାଇ ଓ ବାପାଙ୍କ ସ୍ନେହ ଛାୟାତଳେ; ସେ ଭାଇ ପାଇଁ ତାର ଅନ୍ତର କାନ୍ଦିବ ନାହିଁତ ଆଉ କାନ୍ଦିବ କାହାପାଇଁ । ସେଥିରେ ପୁଣି ବିମାତାଙ୍କର ଉଦାହରଣ ଛଳରେ ଅମଙ୍ଗଳ କଥା ଗୁଡ଼ାକ କଲିଜାରେ ତାର ନିଆଁ ଜାଳି ଦେଉଛି ।

—"ମନୁ କ'ଣ ସେଠୁ ଆଉ ଫେରି ଆସୁଛି । ରାୟବାହାଦୁରଙ୍କ ସାନଭାଇ ଯାଇଥିଲା ଯେ ସିଅଡ଼୍ରୁ ଫେରି ଆସୁ ଆସୁ ବେମଜାନରୁ ଖସିପଡ଼ି ମଲା, ଫେରେ ପଠପୁର ପୁରୋହିତଙ୍କ ପୁଅ ଯାଇଥିଲା ଯେ

ଛୁ ଛୁ ରେ ପଗୁ ପଇଡ଼, ଭାସି ଯାଉଥିଲା ମହି ନଈର ଧରି ଅଣିଥିଲି ତୋତେ, ଠାକୁଅ ଗାଲରେ ମାଉଁସ ଲଗିଲା ଜବାବ ଦେଉଛୁ ମୋତେ ।

ସେ ସିଅଡ଼େ ରହିଲା । ଇଆଡ଼େ ମା ଝୁରି ଝୁରି ମଲା । କେତେ ଦିନକେ ଶୁଣାଗଲା ତାଙ୍କୁ ସେଠି କିଏ ହାଣି ଦେଇଛି ।"

ଅଳକା ହୃଦୟର କେଉଁ ନିଭୃତ କନ୍ଦରରେ ବିମାତାଙ୍କର ଏଇ କଥା କେଇପଦ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହେଉଥିଲା । ଦେବବ୍ରତମ ଭାଇର ଭାବୀ ବିପଦଆଶଙ୍କାରେ ମନ-ହରିଣୀ ତାର କାନ୍ଦି ବୁଲୁଥିଲା ନିଶି ଦିନ । ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲା ସେହି ସୁଦୂର ଦେଶକୁ ଉଡ଼ିଯିବାକୁ । ବିବେକର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ପୁଞ୍ଜିଭୂତ କରି ଯେତିକି ସେ ଚେଷ୍ଟାକରୁଥିଲା ମନର ଦୁର୍ବଳତାକୁ ଦୂରେଇ ଦେବାକୁ, ସେତିକି ଆଖି ଆଗରେ ତାର ଦେଖା ଦେଉଥିଲା ନାନା ଅମଙ୍ଗଳର ଚିତ୍ର ବିଭିନ୍ନ ରୂପ ନେଇ ।

ଅଳକା ଏହିପରି ଭାବନାରେ ବିଭୋର ଥିଲାବେଳେ ତେଣେ ବଟ୍ଟୁ ଦୁଇ ଖଣ୍ଡି କଢ଼େଇରେ ଭସ୍ମ ହୋଇଗଲେ । ହଠାତ୍ ପୋଡ଼ାଗନ୍ଧରେ ଚମକି ପଡ଼ି ତରବରରେ ପିଠା ଖଡ଼ିକାରେ ସେଗୁଡିକୁ ଲେଉଟାଇ ଲେଉଟାଇ ଧ୍ୱଂସ କରି ପକାଇଲା ।

ପୁନଶ୍ଚ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ପରି ଆଖି ଆଗରେ ନାଚି ଉଠିଲା ବିଦାୟକାଳୀନ କରୁଣ ଦୃଶ୍ୟ । ଗୋଟିଏ ନୀରସବାସର ମଧ୍ୟାହ୍ନ ମନୋଜର ଅବଶ୍ୟକୀୟ ଜିନିଷ ଓ ତେଜଂପତ୍ର ବନ୍ଧାବନ୍ଧି କରିବାରେ ହାରମା ବ୍ୟସ୍ତ । ଅଳକା ବି ସେଥିରେ ସହଯୋଗକରି ଖୋଜିଲୋଡ଼ି ଆଣି ଜିନିଷପତ୍ର ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିଲା । ଆଜି ଦୁଇଘଣ୍ଟା ପରେ ଭାଇ ତାର ଚାଲିଯିବ ସୁଦୂର ଆମେରିକା ସହରକୁ

ହାଣ୍ଡି ଧୋଉଥିଲି ନଇଁକି, ଅଦିନେ କାଳିଆ ପାନ ଭାଙ୍ଗିଥିଲା
ଚକର ନୋଥକୁ ଚୁହିଁକି ।

ଏହି ବିଚ୍ଛେଦ ଦୁଃଖ ତା ଅନ୍ତରକୁ ଆଲୋଡ଼ିତ କରି ପକାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ହାତ ପିଠିରେ ଲୁହପୋଛୁ ଭାଇର କାଳେ କିଛି ବିଶୃଙ୍ଖଳା ହେବ, ଏଇ ଭୟରେ ସେ ଲାଗି ପଡ଼ିଥିଲା ଚଳନ୍ତ ପରି । ବିମାତା ବାରଣ୍ଡା ଉପରେ ମୁହଁପୋତି ବସିଥାନ୍ତି, ସତେ ଯେମିତି ପୁଅର ଭାବୀ ବିରହ ଅବସାଦରେ ସେ ମୂକ ପାଲଟି ଯାଇଛନ୍ତି । ମନୋଜର କେତେ ସାଙ୍ଗ ଓ କେତେ ଟେହା ଭଦ୍ରଲୋକ ସବୁ ଆମନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ ଆସିଥିଲେ । ଘରେ ଗୋଟିଏ ଛୋଟକାଟର ଭୋଜିର ଆୟୋଜନ ହୋଇଥିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବି ଏହି ଉତ୍ସବରେ ଆମନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲା । ଯଥା ସମୟରେ ଖାଇବା ପିଇବାର ଧୁମ୍‌ଧାମ୍ ଚାଲିଲା । ଆମନ୍ତ୍ରିତ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ମନୋଜକୁ ସତ୍ ଉପଦେଶ ଓ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାଇ ଜଣେ ଜଣେ ବିଦାୟ ନେଲେ । କ୍ରମଶଃ ଭିଡ଼ କମି ଆସିଲା । ଅଳକା ତା ପଢ଼ାଘରର ଝରକାକୁ ଆଉଜି ଠିଆ ହୋଇଥିଲା ଗୋଟିଏ ପାଷାଣ ପ୍ରତିମା ଭଳି । ତା ଆଖିରୁ ବିଚ୍ଛେଦ ଅଶ୍ରୁ ବହିଆସି ଗଙ୍ଗା ଯମୁନାର ସଙ୍ଗମ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା । ମନୋଜର ଶୁଭଯାତ୍ରା ମୋଟେ ତିନି ଘଣ୍ଟା ବାକି । ବେଳକୁ ବେଳ ବୁକୁ ଫଟାଇ ଅଳକାର କୋହ ଉଠୁଥିଲା, ଭାରି ରାଗ ହେଉଥିଲା, କାନ୍ଥଟଙ୍ଗା ଘଣ୍ଟାଟା ଉପରେ । ଚାବିଟାକୁ ମୋଡ଼ିଦେଇ ଆଉ ଦୁଇ ତିନି ଘଣ୍ଟା ଲେଟ୍ କରି ଦଅନ୍ତା । ହୁଏତ ଭାଇ ତାର ଆଉ ଦୁଇ ତିନି ଘଣ୍ଟା ଅଟକି ଯାଆନ୍ତା ପରା ।

ମନୋଜ ପଶିଆସିଲା ଘରକୁ । ଅଳକାର ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ମନ ତାର ନରମି ଗଲା । ସେ ସ୍ନେହପୂର୍ଣ୍ଣ କଣ୍ଠରେ କହିଲା—ଅଳୀ ତୁ କାନ୍ଦୁଛୁ ?

ଅବଧାନ, ଆଗ ମାଇପକୁ ଚଟ ଚୁମ୍ପୁଡ଼ି ପଛ ମାଇପକୁ ସାବଧାନ ।

କିନ୍ତୁ ତାର ଅନ୍ତର କହୁଥିଲା ଅଳୀ କାନ୍ଦନ ନାହିଁତ କିଏ ଆଉ କାନ୍ଦିବ ? କୋଉ କ'ଣ ଅଛି ଯେ ମୁଣ୍ଡକୁ ଆଉଁସି ଆଦରରେ କୋଳକୁ ଭିଡ଼ି ନେବ । ଆଖିର ଲୁହରେ ଆଶୀର୍ବାଦ ଦେବ, କିଏ ବା ଶୁଭମନାସ କହିବ—ଯା ବାପ, ଲକ୍ଷ ପଥରେ ଆଗେଇଯା । ଏହି ଦୁଃଖିନୀ ଜନନୀର ଆଶୀର୍ବାଦ ହେଉ ତୋର ସୁଦୂର ବିଦେଶ ଯାତ୍ରାର ପାଥେୟ; ଆଉ ଜୀବନର ଉନ୍ନତି ପଥର ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ ।

ସେ ସ୍ନେହମୟୀ ଗର୍ଭଧାରିଣୀ ଆଜି ନାହିଁ । ବାବାତ ପୁରୁଷ, ତାଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ ମାଆର ମମତା ଆସିବ କୁଆଡୁ ? ଏହି ଅଳିଅଳି ଭଉଣୀ ଅଳୀ ତାର ଆଖି ଲୁହରେ ଭକ୍ତିର ଜୟମାଳ୍ୟ ପିନ୍ଧାଇ ଦେବନି ତ ଆଉ କିଏ ଦେବ ? ସେହି ମାତୃହରା ଭଉଣୀଟିର ଈଶ୍ୱର ନିଷ୍ଠା ଓ ଭକ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାର୍ଥନା ଫଳରେ ସୁଦୂର ବିଦେଶରୁ ଫେରିଆସିବ ସେ ଗୌରବର ଜୟମାଲ୍ୟ ପିନ୍ଧି ନିଜର ମାତୃଭୂମି କୋଳକୁ ।

—ଅଳୀ ! କାନ୍ଦୁଛୁ ତୁ । ଛି, ମୁଁ ପରା ଆଜି ଘରୁ ଅନୁକୂଳ କରିବି । ଆ—ମୋତେ ଜଳଖିଆ ଦେବୁ ଆ ।

ଅନନ୍ତ ଆକାଶବକ୍ଷରେ ସ୍ତୂପ ସ୍ତୂପ ହୋଇ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ମେଘମାଳ ଭାସମାନ ହେଉଥାଏ । ମୌସୁମୀ ବାୟୁର କଣିକାଏ ସ୍ପର୍ଶ ପାଇଲେ ଜଳ ଆକାରରେ ବହି ଆସେ ପୃଥ୍ୱୀ ଉପରକୁ । ଯାହାକୁକି ଦୁନିଆ କହେ ବର୍ଷା । ସେହିଭଳି ଭାଇର ସ୍ନେହକୋମଳ ଆହ୍ୱାନରେ ଅଲକାର ବହୁଦିନର ସଞ୍ଚିତ ବୁକୁ ତଳର ରୁଦ୍ଧ ଜମାଟ ବନ୍ଧା

ନେଉଟିଆ ଶାଗ ପଟାଳି ତହିଁ ପଡ଼ିଥିଲା କାକର,
ମୋ ଭଳି ଯେବେ କୋଟିଏ ଥିବ ପୁଞ୍ଜିଏ ଲଖିବ ଗୁହର ।

ଦୁଃଖଗୁଡ଼ାକ ତରଳିଯାଇ ଲୁହ ଆକାରରେ ଆଖିବାଟେ ବହିଆସି ଉନ୍ନତ ବକ୍ଷକୁ ତାର ଭିଜାଇ ଦେଲା ।

ଦରଦ କଣ୍ଠରେ ଡାକିଲା ମନୋଜ—ଅଲି ! ତୁ କାନ୍ଦୁଛୁ ? ମୋର ଗୌରବରେ ତୁ କ'ଣ ହସିପାରିବୁ ନାହିଁ ?

—କାହିଁକି ଭାଇ ! ହସି ପାରିବି ନାହିଁ କାହିଁକି ? ସେତ ମୋର ଗରବାଣ୍ଟି ତ ।

—ଅଜି ତୁ କାନ୍ଦୁଛୁ ଯେ ?

କାନ୍ଦିବି ନାହିଁ ? ବାବା ଓ ତୁମ ବ୍ୟତୀତ ମୋର ଏ ଦୁନିଆରେ ଆପଣାର ହୋଇ ଆଉ କିଏ ଅଛି ଭାଇ ? ଏକମାତ୍ର ଭାଇକୁ ମୋର ସାତ ଦରିଆ ପାରି ଆମେରିକା ଦେଶକୁ ଛାଡ଼ି କିପରି ଏ ନିର୍ମମ ପ୍ରାଣ ନେଇ ବଞ୍ଚି ରହିବି ? ମୁଁ ଜାଣିପାରୁଛି ବାବାଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଦିନକୁ ଦିନ ଶୋଚନୀୟ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି । ସେ ଆମମାନଙ୍କ ଆଗରେ ତାଙ୍କ ମନର ଅବସ୍ଥା ପ୍ରକାଶ କରୁନାହାନ୍ତି ସିନା, ବାସ୍ତବରେ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡର ଗୋଳମାଳ ଘଟୁଛି ଭାଇ ! ସମୟେ ସମୟେ ସ୍ଥାଣୁଭଳି ବସି ଯାଉଛନ୍ତି । ଡାକିଲେ ଅଧଘଣ୍ଟାକ ପରେ ଯାଇ ଉତ୍ତର ଦେଉଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟ କେ ବୁଝନ୍ତୁ ବା ନବୁଝନ୍ତୁ, ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଏ ସବୁକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିପାରୁଛି ବୁଝିଛି ।

ପାରିବୁ ଲୋ ମା ପାରିବୁ, ଘର ଘଇତାକୁ ଖଟାରେ ବସାଇ
ପର ଘଇତାକୁ ସାରିବୁ ।

ଅଜି ମଧ ତୁମ ପିତାଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଅଶୁଭ କଥାଗୁଡ଼ାକ କେତେ ଲୋକଙ୍କଠୁଁ ମୁଁ ଶୁଣିବାକୁ ପାଉଛି । ମୋ ମନରେ କାହିଁକି ଭୀଷଣ ଭୟ ହେଉଛି ଭାଇ ! ମୋ ଅନ୍ତର ଭିତରୁ ଯେମିତି କିଏ କହୁଛି—'ବିପଦ ତୋର ସୁନିଶ୍ଚିତ ।'

ବିଦ୍ରୂପ ବ୍ୟଞ୍ଜକ ହସ ହସି ମନୋଜ କହିଲା—ଦୁର୍ ପାଗଳୀ ! ଏତେ ପଢ଼ିଶୁଣି ମଧ ତୋ ମନର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତା ଦୂର ହେଉନାହିଁ । କେଉଁ ମାନଧାତାଙ୍କ ଅମଳର ଭୟକଥା କହୁଛୁ । ତୋର ଭଳି କେତେ ଝିଅ ଆମ ଏହି ଓଡ଼ିଶାରୁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ପଢ଼ିବାକୁ ଯାଇ ଆମେରିକା, ଲଣ୍ଡନ, ସ୍ୱିଜରଲାଣ୍ଡ୍ ପ୍ରଭୃତି ଦେଶମାନଙ୍କରୁ ଖୁସିରେ ଫେରି ଆସୁଛନ୍ତି । ତୁ କ'ଣ ତା ଜାଣୁନା । ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଯୁଗର ଝିଅ ତୁ । ତୋ ମୁହଁରେ ଏଭଳି ଦୁର୍ବଳ କଥା ସାଜୁନାହିଁ ଅଳୀ !

ଅଜି ଗୋଟିଏ କଥା ମନେ ରଖିଥିବୁ 'ଇଚ୍ଛାମୟଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗତିକରିବାର ଶକ୍ତି କାହାର ନାହିଁ ।'

—ଅଚ୍ଛା ଭାଇ ! ଭଗବାନ କ'ଣ ପ୍ରକୃତରେ ଅଛନ୍ତି ? ଯଦି ଅଛନ୍ତି ସେ କିଏ ଓ କେଉଁଠି ଅଛନ୍ତି ?

—ପ୍ରକୃତରେ ତୁ ପାଗଳୀ ପାଲଟିଛୁ ଅଳୀ ! ନହାତ ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ତୋ ମୁଣ୍ଡରେ ନାସ୍ତିକତାର ଛୁଆ ପଡ଼ି ତୁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ବି ଭୁଲି ଯାଉଛୁ । ଦୁଃଖ ସୁଖ, ରୋଗ ଶୋକ ସେତ ପୂର୍ବାର୍ଜିତ, ଏଣୁ ସେ ଅସିବଇ ଅସିବ ।

କରମ ଗୁଣେ କରମଙ୍ଗା ଫଳେ, ଲାଉ ଲଗାଇଲେ ଚାଲଣୀ ଫଳେ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣମୀ ପରେ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର ରଜତ ରୂପଶ୍ରୀର ଅବସାନ ହୁଏ । ଆସେ ଅମାବାସ୍ୟା ଘନ ଅନ୍ଧକାରର କୁତ୍ସିତ ରୂପ ନେଇ । ଅଗ୍ନି ଦହନ କରେ ଏଇ ପଞ୍ଚଭୂତ ଅସ୍ଥିକୁ ପୁଣି ଆଣେ ହୋମ ଯଜ୍ଞ ସ୍ଥାପରେ ଦେବତାର ଅଶୀଷ । ଭଲ ପଛରେ ମନ୍ଦ ରହିଛି ଓ ରହିବ । ଏହା ବିଧିର ବିଧାନ, କିନ୍ତୁ ଭଗବାନଙ୍କ ଉପରେ ଯାହାର ଆସ୍ଥା ଅଛି ତା ନିକଟରେ ଦୁଃଖ ସୁଖ ସବୁ ସମାନ ।

ବହୁତ କହିଲଣି ଅଳି ! ମୋର ଟ୍ରେନ୍ ଟାଇମ୍ ହୋଇଯିବ । ମୋର ଉପଦେଶ ମାନି ବୋଉର ଅବାଧ ହେବୁ ନାହିଁ । ବାବାଙ୍କୁ ଭଲରୂପେ ଦେଖାଶୁଣା କରୁଥିବୁ । ତୁ ତ ଅଶିକ୍ଷିତା ନୋହୁ । ଆଉ ବେଶି ତୋତେ କଅଣ କହିବି ? ବର୍ତ୍ତମାନ ବାବାଙ୍କ ମନରେ ପାରିବାରିକ ଅଶାନ୍ତି ନିଆଁ ହୁ ହୁ ହୋଇ ଜଳୁଛି । ତହିଁରେ ଇନ୍ଧନ ଯୋଗାଇ ଦେଉଛି ବୋଉ । ତୁ ଯେପରି ସେ ନିଆଁକୁ ଲିଭାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବୁ ତୋ ଶକ୍ତିମତେ । ଆଉ ମଧ ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ତ ଜାଣୁ । ମୁଁ ମଧ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଠାରୁ ସବୁ ଶୁଣି ପାରିଛି । ତୁ ଯଦି ପ୍ରକୃତ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଭଳି ସ୍ୱାମୀ ପାଉ ତେବେ ପ୍ରକୃତରେ ତୁ ହେବୁ ଭାଗ୍ୟବତୀ । ଆଉ ଅଳ୍ପଦିନ ପରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବି ମୋର ପଥର ଯାତ୍ରୀ ହେବ । ତୁ ସେତେବେଳେ ଆଉ ଏପରି କାନ୍ଦିବୁ ନାହିଁ । ହସି ହସି ତାକୁ ବିଦାୟ ଦେବୁ । ଅଉ ସମୟ ନାହିଁ ଅଳି । ଏ କେତୋଟା ଦିନ ଭାଇକୁ ତୋର ଭୁଲି ଯା କହି—ମନୋଜ ଗୁଳିଏ ଅଳକା ଯୁଇରେ ହାତ ଗୁଳି ଦେଇ ।

× × × ×

—ଅପା ! ଅପା ! ଦେଖି ଯାଅଲ ! ତାତା କେମିତ ଜରରେ ଛଟପଟ ହଉଛନ୍ତି । ଅଞ୍ଜଳୀର ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭୀତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଡାକରେ ଅଳକାର

ଯାହା ହୋଇନାହିଁ ଭାଳିବାଲେ, ତା କି ହେବ ପାଗଲ ବାଲେ ।

ଭବନାର ସୁଅ ଅଟକି ଗଲା । ସେ କ୍ଷିପ୍ର ଗତିରେ ଦୌଡ଼ି ପଳାଇଗଲ ବାବାଙ୍କ ପାଖକୁ ।

ବ୍ରଜବାବୁ ତାଙ୍କ ଅଫିସ ଘରର ଗୋଟିଏ ଇଜିଚେୟାର ଉପରେ ବସିଥିଲେ ଅର୍ଦ୍ଧଶୟନ ଅବସ୍ଥାରେ । ତାଙ୍କ ଦେହର ଉତ୍ତାପ ବଢ଼ି ଚାଲିଥିଲା । ସାମୟିକ କୁନ୍ଥନ ଶବ୍ଦ ତାଙ୍କର ଶାରୀରିକ ଅସୁସ୍ଥତା ବାହାରକୁ ସୂଚାଇ ଦେଉଥିଲା । ଝଡ଼ ବେଗରେ ଅଳକା ଉକ୍ତ ଗୃହ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କଲା । ମୁହଁରେ ତାର ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନତାର ଚିହ୍ନ ବା'ବା ! ଆପଣଙ୍କୁ କ'ଣ ଜ୍ୱର ବେଶୀ ହେଲା ?

ଜ୍ୱରକ୍ଳିଷ୍ଟ ଅର୍ଦ୍ଧନତ ମୁହଁକୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଟେକି ଭଙ୍ଗା କଣ୍ଠରେ ବ୍ରଜବାବୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ହଁ ମା ! ସମ୍ବଲପୁରଠାରେ ଭୀଷଣ ବର୍ଷା ମାଡ଼ ଖାଇ ଦେହଟା କେମିତି କେମିତି ଲାଗିବାରୁ ପରେ କେଉଁଠି ନ ରହି ଚାଲି ଆସିଲି । କି ପବନ, ବର୍ଷା । ମୋ ଜୀବନରେ ଏପରି ପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ ଝଡ଼ କେବେ ଭୋଗି ନ ଥିଲି ମା !

ଅଳକା ପିତାଙ୍କର କପାଳ ଉପରେ ହାତ ଦେଇ ଉତ୍ତାପ ପରୀକ୍ଷା କରି ଚମକି ପଡ଼ିଲା । ଓଃ କି ଭୀଷଣ ତାତି ବାବା ! ଆପଣ ନ ଶୋଇ ବସି ରହିଛନ୍ତି କପରି ? ଅଞ୍ଜୁ ! ଅଞ୍ଜୁ ! ଆସିଲୁ । ପାଣି ବୋତଲଟା ଆଣେ, ବାବାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ଧୋଇଦେବା ।

ଅଞ୍ଜଳୀ ପାଣି ବୋତଲଟା ଧରି ଆସି ଭୟମିଶ୍ରିତ କଣ୍ଠରେ ପଚାରିଲା—ଜ୍ୱର କେତେ ଅଛି ଅପା ?

—ବର୍ତ୍ତମାନ ୧୦୪ ।

ଛତୁଫୁଟା ଭାଠ, ନା ଜାଣ ଉଠା ପାଠ ।

ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କୁ ଜର ହେବାର ଅଜିକୁ ଚାରିଦିନ ହେଲାଣି । ଟିକିଏ ହେଲେ ରେମିଶନ୍ ହେଉନି । ପିତାଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ଅଳକା ମାତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଚିଠି ଦେଲାଣି । ସେ ତାର ଉତ୍ତର ଦେଉନାହାନ୍ତି । ଅଞ୍ଜଳୀ ଆଜି ସ୍କୁଲରୁ ଫେରି ହତାଶହୋଇ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନିକଟକୁ ଦୌଡ଼ି ଯାଇଛି । ସୁରଭାଇଙ୍କର ଡାକ୍ତର ହିସାବରେ ଭଲ ନାଁ ଅଛି । ସେ ଆସି ଚିକିତ୍ସା କଲେ ବାବା ତାର ଶୀଘ୍ର ଆରୋଗ୍ୟ ହୋଇପାରନ୍ତି । ଅଳକାଠାରୁ ଅନୁମତି ନ ନେଇ ସେ ତା ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ ସୁରଭାଇ ନିକଟକୁ ଦୌଡ଼ି ଯାଇଛି ।

× × × ×

—ଏଇ ଘରକୁ ଆସ ସୁରଭାଇ ! ଅଞ୍ଜଳୀ ଆଗେ ଆଗେ ବାଟ କଢ଼ାଇ ପିତାଙ୍କ ରୋଗଶଯ୍ୟା ନିକଟକୁ ଡାକିନେଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କରି ଚମକି ପଡ଼ିଲା—ଏତ ଟାଇଫଏଡ୍ । ଅଜିକୁ ଚାରିଦିନ ହେଲା ମଉସାଙ୍କୁ ଜର ହେଲାଣି ମୋତେ ଟିକିଏ ଖବର ଦେଇ ପାରିଲନି ଅଞ୍ଜୁ ! ବର୍ତ୍ତମାନ ଜଗି ରହି ଚିକିତ୍ସା କରିବାକୁ ହେବ, ସେଥିରେ ତ୍ରୁଟି ହେଲେ ବିପଦ ସୁନିଶ୍ଚିତ । ଅପା କାହାନ୍ତି ? ଅଞ୍ଜଳୀ ଶୁଖିଲା ମୁହଁରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ଅପା ରୋଷାଇ ଘରେ, ଡାକିବି ?

ନା—ଥାଉ କହି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସିଧା ସିଧା ଯାଇ ରୋଷାଇ ଘର ଦୁଆରେ ହାଜର । ଅଳକା କେଦାନା ବସି ଘଣ୍ଟୁ ଘଣ୍ଟୁ ଉଠିପଡ଼ି ନମସ୍କାରଟିଏ କରି ଠିଆ ହେଲା ନିର୍ବାକ ଭଳି । ନମସ୍କାର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ପରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର କହିଲା—ଅଳି ! ମଉସାଙ୍କର ଅବସ୍ଥା

ପିତା ଜୀବିତ, ତାଙ୍କୁ ହୃଦୟର କେଉଁ ଦେବତା ।

ଏତେ ସିରିୟସ୍ ହୋଇ ସାରିଲଣି ଅନ୍ତତଃ ମୁଁ ଟିକିଏ ଖବର ପାଇ ପାରିନି ।

—ମୋର ଉପାୟ କଣ ? ବାବାଙ୍କର ପ୍ରିୟ ବିଶ୍ୱାସୀ ଡାକ୍ତର ନକୁଳ ବାବୁ ତ ଆସି ତାଙ୍କୁ ଚିକିତ୍ସା କରୁଥିଲେ ।

—ଓଃ, ଶତ ନକୁଳ ବାବୁ ଆସି ଦେଖନ୍ତୁନା ମୁଁ ଚିକିତ୍ସା ନକରି ମଉସାଙ୍କର ଟିକିଏ ସେବାଶୁଶ୍ରୁଷା କରିପାରିଥାନ୍ତି । ଓଃ, ଦୁଇ ଦୁଇଟା ଡାକ୍ତର ଲଗାଇ ଫିସକୁ ଡବଲ ନିଷ୍ଟୟ, କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତିମାନ ଯେଉଁ ଫିସ୍ ପଡ଼ିବ ଦେବ ତ ? ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଆଖିରେ ଦୁଷ୍ଟାମିର ଚିହ୍ନ । ଅଞ୍ଜଳୀ ବୁଝିପାରି ଗୁଲୁଖି କରି କହିଲା—ଅଗ ବାବାଙ୍କ ଦେହ ଭଲ ହୋଇଯାଉ ପରେ ତୁମେ ଫିସ୍‌ଟା ବିଲ୍ କରି ନେବ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ହସି ଦେଇ କହିଲା—ଅଚ୍ଛା ହଉ । ଅଞ୍ଜଳୀ କହୁଥିଲା ତୁମେ ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସା କିଛି କିଛି ଜାଣ, ସତେ ନା ?

—ସେମିତି କିଛି ନୁହେ ।

—ହଁ ଡାକ୍ତରର ଗୃହିଣୀ ହେବନା । ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସାଟା ଶିଖିବା ଅତି ଜରୁରୀ ।

—ବଡ଼ ଅଭଦ୍ର ତମେ, ବାବାଙ୍କ ରୋଗଟା ଅଗ କହ ଏଣୁ ତେଣୁ କଣ ଗପୁଛ ? ଅଞ୍ଜଳୀ ଶୁଣିବ ଯେ ।

—କହିଲି ପରା ଟାଇଫଏଡ୍ ।

—ଟାଇଫଏଡ୍ ! ବିସ୍ମୟରେ ଅଳକାର ଆଖି ଦୁଇଟା ବୋସି ହୋଇଗଲା । ଆପଣି ମୋତେ ଟିକେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର

ଏମିତ ଜଣେ, ଲୁଣ କିଣିଯାଇ ଭୁଣା ଅଣେ ।

ଉତ୍ତର ଦେଲ,—ବ୍ୟସ୍ତ ହେବାର ଦରକାର ନାହିଁ ଅଳି ! ମୁଁ ନିଜେ ମହସାଙ୍କ ଭାର ନେଇଛି । ଇତିମଧ୍ୟେ ଏହିଭଳି କଥା ହେଉ ହେଉ ନ୍ଦ୍ରବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲେ ।

—ସୁରଭାଇ ! ବାବାଙ୍କ ଦେହ ଭଲ ହୋଇଯିବ ନା ? ସରଳା ବାଳିକା ଅଞ୍ଜଳୀର ଭୟ ବିହ୍ୱଳ ଆଖି, ଆକୁଳ ମିନତି, ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଦାମ୍ଭିକ ଡାକ୍ତର ହୃଦୟ କ୍ଷଣକପାଇଁ ଥରଲାଇ ଦେଲା ।

ନରମ କଣ୍ଠରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଉତ୍ତର ଦେଲା—ତୁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା ଅଞ୍ଜୁ ! ବାବାଙ୍କ ଦେହ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ ହୋଇଯିବ । ପିତୁଲାଟିପର ଅଳକା ଗୁହିଁ ବହିଥାଏ ପିତାଙ୍କ ରୋଗକ୍ଳିଷ୍ଟ ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଶରୀରକୁ । ଆଖି ଦୁଇଟି ତାର ଭରି ଯାଇଥାଏ ଲୁହରେ । ଅଞ୍ଜଳୀ ଆଖିରେ ବି ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ।

—ଭାବୀ ବିପଦ ଆଶଙ୍କାରେ ଦୁଇଟି ହୃଦୟ ଥରି ଉଠୁଥିଲା । ଆତ୍ମୀୟ ଲୋକକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାଲାଗି ଆତ୍ମୀୟ ଲୋକର କି ସ୍ୱାର୍ଥହୀନ ଚେଷ୍ଟା, କି ଅଦମ୍ୟ ଉତ୍ସାହ । କିନ୍ତୁ ନିୟତିର କ୍ରୂର କରାମତି ନିକଟରେ ମାନବର ପ୍ରାଣରକ୍ଷା ଯେ କେମିତି ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ, ଏ କଥା ଅବା ମାନବ ଜାଣି ବି ଜାଣେନା, ବୁଝିବି ବୁଝେନା ।

—ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ! ତୁମେ ଅଜଥରେ ଆସି ବାବାଙ୍କୁ ଦେଖି ଯିବନା ?

—ଥରେ ଯଦି କହିଲି ମୁଁ ସେ ଭାର ନେଲି, ତୁମେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରହ । ମୁଁ ଆଜି ଜଣେ ନର୍ସ ପଠାଇବି ସେ ତୁମକୁ ଆଜି ରାତିରେ

ପଇଡ଼ ପାଣିରେ କର୍ପୂର ଖା, ଯମ ଘରକୁ ସଳଖେ ଯା ।

ସାହାଯ୍ୟ କରବ । ମୁଁ ରାତ୍ରରେ ଅସି ଇଂଜେକ୍‌ସନ୍‌ଟାଏ ଦେଇ ଦେଇଯିବ । ଭୟ କରବାର କିଛି କାରଣ ନାହିଁ । ସମସ୍ତ ଠିକ୍‌ ଲଗିବ ।

ନାଇଁ ସୁରଭାଇ ! ତୁମେ ନିଜେ ଅସବ । ନର୍ସ ଅସିବା ଲେଡ଼ାନାହିଁ । ତୁମଠୁ କ'ଣ ସେ ନର୍ସ ବେଶି ଜାଣେ ?

ଅଞ୍ଜଳୀର କଥାରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଓଠ ଫାଙ୍କରେ ହସ ଟିକିଏ ଚମକି ଲିଭିଗଲା ଓ ମୁହଁ ଉପରେ ଭାବାନ୍ତର ଦେଖାଦେଲା ପ୍ରଶ୍ନସୂଚକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସେ ଚାହିଁ ରହିଲା ଅଲକାର ମୁହଁକୁ ।

ଅଲକା ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଆଖିରୁ ଫେରେଇ ନେଇ କହିଲା— ଅସିବେ ?

—ତୁମର ଯଦି ଅପତ୍ତି ନ ଥାଏ ।

ମୋର ଏଥିରେ ଅପତ୍ତି କରିବାରେ କ'ଣ ଅଛି ? ଏତ ତୁମର ଦୟା ।

—ଦୟା ନୁହେଁ ଅଲି ! ଏହା ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ମୁଁ କ'ଣ ମଉସାଙ୍କର ପୁଅ ନୁହେଁ ।

—ଏ ଭଳି ଅଧିକାର ତୁମର ଥାଉଁ ଥାଉଁ ମୋ ଅପତ୍ତି ଅପେକ୍ଷା କାହିଁକି ?

—ଏହାର ଉତ୍ତର ମୁଁ ପରେ ଦେବି ଅଲି । ଅଜି ଥାଉ, ମୁଁ ରାତ୍ରି ଦଶଟା ପରେ ଅସିବି ।

ଅଙ୍ଗୁଳି ହସ୍ତରେ ମଳି,
ଭିତରେ ଭିତରେ ସଳସୁତିର ଲେ, ଲୋକ ଦେଖାଣିଆ କଳି ।

—ନା ସୁରଭାଇ ! ତୁମେ ସିଢ଼ୀରୁ ଚାଲି ଆସିବ । ଆମ ଘରେ କ'ଣ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇଦେଲେ ହେବନି ?

—ତୋ ଅପା ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ ତ ?

—ସେ ତୁମକୁ କେତେ ଭଲପାଏ ତୁମେ ଜାଣନା । ତୁମକୁ ସେ ଖାଦ୍ୟବାଢ଼ି ଦେବାକୁ ଅରାଜି ହେବନି, ତୁମେ ଆସିବ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅଳକା ଆଡ଼େ ଚାହିଁ ଟିକିଏ ହସି ଦେଇ କହିଲା—ଅଚ୍ଛା ହଉ ।

× × × ×

ସନ୍ଧ୍ୟା ସାଢ଼େ ସାତ । ଅଞ୍ଜଳୀ ସୁରଭାଇଙ୍କ ସହ ଯୁକ୍ତିତର୍କରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଅଳକା ନୂଆ ଅତିଥିଙ୍କ ଅଭ୍ୟର୍ଥନାପାଇଁ ଖାଦ୍ୟପେୟ ଯୋଗାଡ଼ରେ ଲାଗିପଡ଼ିଛି । ହାରମା ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ପାଦତଳେ ବସି ଅଁଡ଼ିସି ଦେଇ ଦେଇ ଢୁମେଇ ପଡ଼ୁଛି । ଚାକର ପିଲାଟି ହୁଏ ତ କେଉଁଠି ଢୁମେଇ ପଡ଼ୁଛି । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଘରକୁ ଆସିବାବେଳୁ ଅଞ୍ଜଳୀ ବାପାଙ୍କ ଚିନ୍ତା ଏକରକମ ଛାଡ଼ି ଦେଇଛି । ତାର ପୂର୍ଣ୍ଣବିଶ୍ୱାସ ବାପାଙ୍କୁ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ କରିଦେବେ । ତେଣୁ ଅତନ୍ଦ୍ରାରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପାଖେ ଜଗି ବସିଛି ମାଷ୍ଟ୍ରସ୍ ।

—କହିଲ ସୁରଭାଇ ! ନେପୋଲିଅନ୍ କେଉଁଠି କିପରି ଭାବେ ଶେଷ ଜୀବନ କଟାଇଥିଲେ ?

—ତାଙ୍କ କାରାଘର ଖଟ ଉପରେ ନିଘୋଡ଼ ନିଦ୍ରାରେ ଶୋଇ ।

—ନା, ତୁମେ କିଛି ଜାଣନା । ସେଣ୍ଟହେଲେନା ଦ୍ୱୀପରେ ବନ୍ଦୀଭାବରେ । ଆଉ କହିଲ—କେଉଁ ଦେଶରେ ରାତିରେ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ଦେଖାଯାଏ ?

ଯେଝା ଘର ତାକୁ ମଥୁରା ପୁରୀ, ଯାହା ବର ତାକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପରି ।

—ଏଇ ଖଣ୍ଡଗିରିରେ ଥିବା ଜୈନମନ୍ଦିର ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଲେ ପରି ।

—ଧେତ୍, ହାୱାଇ ଦ୍ୱୀପରେ ନା । ଅରେ ବାଃ ! ଏ ଗୋଟିଏ ଗଧ । ଦେଖି ଅଭୟରେ କହିଲ—ଆମେରିକା ଯୁକ୍ତ ରାଜ୍ୟରେ କେତୋଟି ରାଜ୍ୟ ଅଛି ଓ ରାଜଧାନୀର ନାମ କ'ଣ ?

—ମୋତେ ତ ଜମାରୁ ଏଗୁଡ଼ା ଆସେନା । ଅଚ୍ଛା ତୁ କହିଲୁ

—ତୁମେ ଭାରି ଗୁଲଖି । ମୁଁ କହିଦେଲେ ମୋଠାରୁ ସବୁ ଶିଖି ଯିବ ନୁହେଁ ? ଅଚ୍ଛା ତେବେ ଶୁଣ—ଆମେରିକା ଯୁକ୍ତ ରାଜ୍ୟରେ ଅଠେଇଶଟି ରାଜ୍ୟ ଅଛି । ଆଉ ତା ରାଜଧାନୀର ନାମ ୱାସିଂଟନ ଏହାପରେ ନାନା ଚର୍ଚ୍ଚା ହେଉ ହେଉ ଅଞ୍ଜଳୀ ବାରଣ୍ଡାରେ ପଡ଼ିଥିବା ଖଟିଆ ଉପରେ ଯାଇ ଢୁଲେଇ ପଡ଼ିଲା । ଏକାକି ନୀରବ ହୋଇ ବସି ବସି ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ବି ତନ୍ଦ୍ରା ଲାଗି ଆସିଲା ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଖାଇ ବସୁ ବସୁ କହିଲା ଅଳି ! ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ ଛୁ ଓର୍କାରି ନ' ଭଜା କରି ଜ୍ୱାଇଁ କୁଣିଅଙ୍କ ପାଇଁ ଠାଆ ନ କରିଥିଲେ କ'ଣ ହୋଇ ନଥାନ୍ତା ? କେତେବେଳେ ସିନା ବାବା ଭୋଜ ଯୁ କରିଥାନ୍ତେ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ କାମ ତୁମେ ଅଳି ନିଜେ କରିନେଲ ନାଁ

ଅଳକା ଘିଅ ଗରମ କରି ଆଣି ଭାତ ଉପରେ ଢାଳୁ ଢାଳୁ ଲଜ୍ଜା ହୋଇ କହିଲା—ତମ ମନକୁ ମନ ସିନା ତୁମେ କୁଣିଆ ହେଉଛ ନୋହିଲେ ତୁମକୁ ଆମର କିଏ କୁଣିଆ କରୁଛ ମ ! ଆମର ଦୁର୍ଭାଗ

ନବ ବସ୍ତ୍ର ନବ ଛତ୍ର ନବ ନାରୀ ଘର,
ଏଇ ସବୁ ଜଉମଟି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦର ।

ବାବା ଅଜ୍ଜ ବେମାର ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ନାଇଁ ତ ତୁମଙ୍କୁ ଅତିଥିରୂପେ ପାଇ ତାଙ୍କର ଗୋଡ଼ ଅଜ୍ଞା ତଳେ ପଡ଼ୁ ନଥାନ୍ତା । ତୁମପାଇଁ କେତେ କ'ଣ ବସ୍ଦ କରୁଥାନ୍ତେ, ଏ ତ ଅତି ସାମାନ୍ୟ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତିଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ଅଳକାକୁ ଚାହିଁ ଭାବୁଥିଲା । ଏଭଳି ସର୍ବଗୁଣାଳଙ୍କୃତା ଲକ୍ଷ୍ମୀଟିକୁ ବାସ୍ତବରେ କ'ଣ ସେ ଗୃହଲକ୍ଷ୍ମୀ କରି ପାଇପାରିବ ? ସେ ଆକାଶ କୁସୁମ ତୋଳୁ ନାହିଁ ତ ?

—ଭାତ ଥାଳିରେ ହାତରଖି କ'ଣ ଭାବୁଛ ହସି କହିଲା ଅଳକା ।

ପୁରାଣ ବର୍ଣ୍ଣିତ ତାପସ କୁମାରୀମାନଙ୍କ ଭଳି ତୁମର ଏ ଆତିଥ୍ୟ ମୋତେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରୁଛି ଅଳି ! ବାସ୍ତବିକ୍ ମୋର କ୍ଷୁଧା ତୃଷା କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଯାଇଛି । ଏ ଯୁଗରେ ତୁମଭଳି ଝିଅ ବିରଳ କହିଲେ ଅତି ରଞ୍ଜିତ ହେବ ନାହିଁ । ଆମର ଏହି ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଯୁଗରେ ଶିକ୍ଷା ଓ ସଭ୍ୟତାରେ ନାରୀସମାଜର ଯହୁଁ ଯହୁଁ ଅଗ୍ରଗତି ହେଉଛି, ତହୁଁ ତହୁଁ ନାରୀର ଚିର ଗୌରବ ସତୀତ୍ୱ ଓ ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ ଧର୍ମର ଅବସାନ ଘଟୁଛି । ବ୍ୟଭିଚାରଭରା ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତା ଆମ ଦେଶର ତରୁଣୀମାନଙ୍କୁ ପୂର୍ଣ୍ଣମାତ୍ରାରେ ଗ୍ରାସକରିବା ଫଳରେ ବହୁ ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନରେ କଳହ, ଅନାଚାର, ଅନୀତି ଓ ନାହିଁ ନଥିବା ଅଘଟଣ ଦେଖା ଦେଉଛି । ହିନ୍ଦୁ ଜାତିର ପବିତ୍ର ଗୃହସ୍ଥାଧର୍ମ କ୍ରମଶଃ ଲୋପ ପାଇଯାଉଛି । ମହୀୟସୀ ମାତୃଜାତିର ଗୌରବ ସ୍ତମ୍ଭ ଯେ ପତନ ମୁଖରେ ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ । କିନ୍ତୁ ଅଳି ! ପ୍ରଗତିଶୀଳା ପାଳଗଦାରେ ସଜଫୁଟା ପଦ୍ମଟିଏ ଦେଖିଲେ ଏକା ମୁଁ କାହିଁକି ଯେ କେହି ବିସ୍ମିତ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ ।

ଘଇତା ଅଯୋଗ୍ୟ ପଣେ, ମାଇପ ଶୋଉଛି ସନ୍ତରା ବଣେ ।

କିଛି ଦୂରରେ ଅଳକା ମଥାପୋତି ଠିଆ ହୋଇଥିଲା ନିଜର ପ୍ରଶଂସା ଶୁଣି ଲାଜରେ ଲିସୁଡ଼ି ପଡ଼ି ।

—କହି ପାରିବ ଅଳି ! କେବେ ସେ ସୌଭାଗ୍ୟ ମୋର ଆସିବ, ତୁମ ଭଳି ସର୍ବଗୁଣାଳଙ୍କୃତା ଲକ୍ଷ୍ମୀଟିକୁ ଗୃହଲକ୍ଷ୍ମୀ କରି ନେଇ, ପାଇବି ପରମ ତୃପ୍ତି ଓ ଚରମ ଶାନ୍ତି । ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଉତ୍ତେଜନା କ୍ରମେ ବଢ଼ୁଛି ଜାଣି ଅଳକା ଟିକିଏ ହସିଦେଇ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ତୁମେ କ'ଣ ପାଗଳ ? ତାର ଉତ୍ତର ଦେବ ତୁମେ ନା ମୁଁ । ଆଜି ସେ ସବୁର ଆଲୋଚନା ପରେ କରିବ ଆଗ ଖାଇଦିଅ ।

—ଓହୋ ! କଣ୍ୱ ଆଶ୍ରମରେ ମୁଁ ପରା ଅଛି ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ! ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କ ଅପରୂପ ଲାବଣ୍ୟ ଓ ଅତିଥିସତ୍କାର ମୋତେ ମୁଗ୍ଧକରି ରଖିଛନ୍ତି ଅଳୀ । ପାଗଳ ମୁଁ ନୁହେଁତ ଆଉ କିଏ ? କହି—ଟିକିଏ ହସିଦେଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ର ।

ଦୁଇଟି ତରୁଣ ତରୁଣୀ ହାସ୍ୟ ତରଙ୍ଗ ଛୁଟାଇ ଉପଭୋଗ କରୁଥିଲେ ଅପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ସୁଖ, ମନଖୋଲା ପ୍ରେମାଳାପ । ଦୁଇଟି ଜୀବନକୁ ଅଜଣା ପୁଲକରେ ପୁଲକିତ କରି ଭସାଇ ନେଉଥିଲା କେଉଁ ଅଜଣା ରାଇଜକୁ । ଏତେ ବଡ଼ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଏଭଳି ସୁଦିନଟିଏ ଲୁଚି ଛପି ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲା ।

ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ଶୋଇବା କୋଠରୀରୁ ବାହାରକୁ ଯିବାକୁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶସ୍ତ କୋଠରୀ । ସେଇ କୋଠରୀର ସୋଫା ଉପରେ

ହାତ ଅରଜିଲେ ଦାନ୍ତ ଖାଇବ, ପର ଦେଇଥିଲେ ଉପାସ ଥିବ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଶେଯ ପାରିଥିଲା ହାରମା ଅଲକାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ । ଘରଧନ୍ଦା ସାରି ବାବାଙ୍କୁ ଜଗି ବସିଲା ଆରାମ ଚେୟାରଟି ଉପରେ ଅଲକା । ଶାନ୍ତିଦାୟିନୀ ନିଦ୍ରାଦେବୀଙ୍କ ଆଲିଙ୍ଗନ ସେ ଭୁଲିଛି, ବାବାଙ୍କ ପାଇଁ । ନାରୀ ଜାତି ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ସେବା ମନୋଭାବଯୋଗୁଁ ପୃଥିବୀରେ ବୋଉ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ବସିଛି ସିନା ।

ହଠାତ୍ ନୈଶ-ନୀରବତା ଭଙ୍ଗକରି ପେଚାଟାଏ ମଥାନ ଉପରେ ରାବି ରାବି ଉଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ନାରୀର ଜନ୍ମଗତ ସଂସ୍କାର ନେଇ । ଅଲକା ମନ ଭିତରେ ଭୀତି ସଞ୍ଚାର ହେଲା । ଟେବୁଲ୍ କ୍ଲକ୍‌ର ଟିକ୍ ଟିକ୍ ଶବ୍ଦର ତାଳ ସଙ୍ଗେ ତାଳ ମିଳାଇ ଛାତି ତାର ଧପ୍ ଧପ୍ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଉଠିଲା । ଆବେଗରେ ଚେୟାର ଉପରୁ ଉଠି ଧାଇଁ ଗଲା ପିତାଙ୍କର ପଲଙ୍କ ନିକଟକୁ । ନିଶ୍ୱାସ ବାରିଲା, ନାଡ଼ି ଦେଖିଲା, ଭଲ ଚାଲିଛି । ଦେହର ଉତ୍ତାପ ମଧ୍ୟ ହାତକୁ କମ୍ ଲାଗୁଛି । ତାଁ ମନ ଟିକିଏ ସ୍ଥିର ହେଲା ।

ଦାଅଲ ଘଣ୍ଟାରେ ଠାଇଁ ଠାଇଁ ହୋଇ ବାଜିଲା ବାର । ଅଲକା ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଶୋଇବା ପୂର୍ବରୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର କହିଥିଲା, "ଠିକ୍ ବାରଟାହେଲେ ମଉସାଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ଇଂଜେକ୍‌ସନ୍ ଦିଆଯିବ । ମୁଁ ଯଦି ଶୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ ତେବେ ମୋତେ ଟିକେ ଉଠାଇ ଦେବ ଅଲି ।" ବାରଟା ତ ବାଜିଲା, କିପରି ସେ ଯାଇ ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ଉଠାଇବ ଗୋଡ଼ ତାର ଚଳିଲା ନାହିଁ । ନାରୀ ସୁଲଭ ଲଜ୍ଜା ବାଧାଦେଲା ତାକୁ । କ'ଣ କରିବ ଭାବୁ ଭାବୁ ଆଖି ଲାଗିଗଲା ତାର ।

ପର ମଣିଷ ମଲା, ନା···ବେଗ ବାହାରେ ବାହାରେ ଗଲା ।

ଖୋଲା ଝରକାବାଟେ ଦମକାଏ ସୁଲୁ ସୁଲିଆ ପବନ ପଶି ଆସି ଝରକାର କବାଟଗୁଡ଼ାକ ଧଡ଼ଧାଡ଼ କରି ପିଟି ଦେଇଗଲା ସେତିକିବେଳେ ୱାଲ୍ କ୍ଲକ୍‌ରେ ବାଜିଲା ସାଢ଼େବାର । ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । କେତେ ବଡ଼ ଦାୟିତ୍ୱ ମୁଣ୍ଡରେ ବହି ସେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଶୋଇପଡ଼ିଛି; ମନେ ମନେ ଭାବି ଲଜ୍ଜିତ ହେଲା ସେ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଉଠିଗଲା ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ।

ଦେବଯାନ ଉପରେ ଅଭିଶପ୍ତା ଅମର ଲଳନା ଭଳି ଇଜିଚେୟାର ଖଣ୍ଡିକରେ ତନ୍ଦ୍ରାମୁଗ୍ଧା ଅଳକାକୁ ଦେଖି ପ୍ରଥମେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସ୍ତମ୍ଭିଭୂତ ହୋଇ ଦଣ୍ଡେ ଠିଆ ହୋଇଗଲା ।

ବିଶ୍ୱର ସମସ୍ତ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଏକାଠି ଠୁଳ କରି ସତେ ସ୍ରଷ୍ଟା ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି ଏ ବିଶ୍ୱ ମୋହିନୀକୁ କିମ୍ବା ନନ୍ଦନ ବିହାରିଣୀ କେଉଁ ତ୍ରିଦଶ କନ୍ୟା ଖସି ଆସିଛି ଏହି ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ତପୋବନକୁ ତାର ଅନ୍ତରକୁ ଜଳାଇବା ପାଇଁ ? କିଛି ଠିକ୍ କରିପାରିଲା ନାହିଁ ସେ । ଭାବି ପାରିଲା ନାହିଁ ସେ ସ୍ୱର୍ଗରେ କି ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ? ମିନିଟିଏ, ଦୁଇମିନିଟ୍, ତିନିମିନିଟ୍, ଆଉ ରହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତା ପିଠିରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଚାବୁକ ବାଜୁଛି । ପାଖକୁ ଯାଇ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ୱରରେ ଡାକିଲା ଅଳି ! ଅଳି !

ଅଳକାକୁ ଅଳ୍ପ ତନ୍ଦ୍ରା ଲାଗି ଆସିଥିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଡାକରେ ଚମକି ପଡ଼ି ଉଠି ବସିଲା ସେ —— କ'ଣ ।

ଛୁଟ ନିରମଳ ପାଣି ଗଙ୍ଗାଜଳ ମୁଗୁନି ପଥର ପଡ଼ିଛି,
କେବେ ଘସି ମାଜି ହେବ ଲୋ ସୁନ୍ଦରୀ ତୋ ଲାଗି ରସିକ ଝୁରୁଛି

—ତୁମେ ବୋଧ ହୁଏ ଶୋଇ ନ ଥିଲ ?

—ତୁମେ କିପରି ଜାଣିଲ ?

—ତୁମ ଆଖି କହି ଦେଉଛି ଯେ ।

—ଏହି ଅଳ୍ପ କେତେ ମିନିଟ୍ ହେଲା ନିଦ ଲାଗି ଆସୁଥିଲା ।

—ଶୀଘ୍ର ଆସ ଅଳୀ, ମଉସାଙ୍କୁ ଇଞ୍ଜେକ୍‌ସନ୍ ଦେବା ଡେରି ହୋଇଯାଇଛି । ମୋତେ ଟିକେ ଉଠାଇ ଦେଲ ନାହିଁ ?

ଅଳକା ଉଠି ଟିପି ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ହାତଟିକୁ ଜୋରରେ ଚିପି ଧରିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଇଞ୍ଜେକ୍‌ସନ୍ ଦେବାକୁ ସିରିଞ୍ଜ୍ ଷ୍ଟାର୍ଟ୍ କରି ଉପକ୍ରମ କରୁଥିଲା । ଉଭୟଙ୍କ ଉଷ୍ଣ ନିଶ୍ୱାସ ଉଭୟଙ୍କ ଦେହରେ ବାଜି ମନ ଭିତରେ ଆଣି ଦେଉଥିଲା ଏକ ମଧୁର ସନ୍ଧାନ । ଅଜଣା କମ୍ପନରେ ଗାତ୍ର ପୁଲକି ଉଠୁଥିଲା ଦୁହିଁଙ୍କର ।

—ଏଥର ବାବାଙ୍କୁ ଟିକେ ଗ୍ଲୁକୋଜ୍ ଦେବି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ?

—ଦେଇପାର ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଚାଲିଗଲା ତା ବିଛଣା ଉପରକୁ । ଅଳକା ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କୁ ଗ୍ଲୁକୋଜ ଟିକେ ପିଆଇଦେଇ ଯାଇ ଠିଆ ହେଲା ଝରକାର ରେଲିଙ୍ଗକୁ ଧରି ।

ବାହାରେ ଶାରଦୀୟ ଆକାଶରୁ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଝରି ପଡୁଥିଲା ଦେବତାର ଆଶିଷ ଭଳି ।

—କ'ଣ ଦେଖୁଛ ଅଳୀ ?

ପର ମଣିଷର ସେନେହ ପୀରତି ମୁହଁ ମୋଡ଼ି ଦେଲେ ଯିବ
ବକ୍ତର ଜାତ ଯେତେ ପର କରୁ ମନରୁ ନ ତୁଟିବ ।

—ବାଦଲ ସଙ୍ଗେ ଚନ୍ଦ୍ରର ଲୁଚକାଲି ଖେଳ ।

—ଆମେ ଠିକ୍ ସେମିତି ଖେଳିବା ଆସ ବନ୍ଧୁ—ଅଳକାର କାନ୍ଧ ଉପରେ ହାତରଖି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଠିଆହୋଇ ରହିଲା ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ ।

—କିନ୍ତୁ ଲୋକ ଲୋଚନ ଅନ୍ତରାଳରେ ଆମେ ଏ ଗୋପନ ଅଭିସାର ରତ ଚନ୍ଦ୍ର ବାଦଲଙ୍କ ଭଳି ଏତେ ସ୍ୱାଧୀନତା କେଉଁଠି ପାଇବା ? ସେମାନେ ସିନା ବିସ୍ତୃତ ନଭ-ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ବିଚରଣ କରି ନିଜ ଇଚ୍ଛା ଅନୁରୂପ ଆନନ୍ଦ ଉପଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି । ଆମର ସେ ସୌଭାଗ୍ୟ କାହିଁ ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ?

—ଅଳି, ମନେରଖ ଆମର ବି ଦିନ ଆସିବ ଆମେ ମଧ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର, ବାଦଲଙ୍କ ଭଳି ସ୍ୱାଧୀନଭାବେ ଆମର କ୍ଷୁଦ୍ର ସଂସାର ଉଦ୍ୟାନରେ ମନଇଚ୍ଛା ହସି ଖେଳି ଆତ୍ମବିସ୍ମୃତ ହେବା । ସେତେବେଳେ ନଥିବ ଏ ବାଧାବନ୍ଧନ, ଆପତ୍ତି ଅଭିଯୋଗ, ଡରଭୟ । କିନ୍ତୁ ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମର ସେ ଶୁଭଦିନ ନ ଆସିଛି ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ ପକ୍ଷରେ ଏହି ଗୁପ୍ତ ପ୍ରଣୟହିଁ ଅପାର ଆନନ୍ଦଦାୟକ ଓ ଅସୀମ ଶାନ୍ତିପ୍ରଦ ।

ଅଳକା ଓଠେ ହସଟିଏ ହସି କହିଲା—ହେ ! କେଡ଼େ ପାଠି କରୁଛ ତମେ । ଆର ଘରେ ହାରମା ଖୋଜୁଛି ପରା ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅଳକାର ହାତଧରି ସୋଫା ଉପରକୁ ଟାଣି ନେଇ କହିଲା—ଆସ ଏଇଠି ବସି ଟିକିଏ କଥା ହେବା । ଠିଆହୋଇ ସଜା ଭୋଗିବା କାହିଁ ?

ଯେତେ ଭାଇ ତେତେ ଘର, ଯେତେ କନିଅଁ ସେତେ ଦ୍ୱାର ।

ଅଳକାର କିନ୍ତୁ ଭାବାନ୍ତର ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ତାର ପହିଲି ଯୌବନ ନାଟକର ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ ଏଇମାତ୍ର ଆରମ୍ଭ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତା ସଙ୍ଗରେ ଯେଉଁ ଅଭିନୟ କରି ଚାଲିଛି ତାର ଶେଷ ପରିଣତି କେଉଁଠି ? ଏହି ଗୋପନ ପ୍ରେମ ବାସ୍ତବ ହୋଇ ବାସ୍ତବ ଜଗତରେ ଶେଷରେ ଠିଆହେବ କି ଅଭିନୟରେ ହିଁ ଚରମ ସମାଧି ନେବ ? କିଏ ଜାଣେ ?

ଆଉରି ନିବିଡ଼ଭାବରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତାର ପ୍ରଶସ୍ତ ବକ୍ଷ ଉପରକୁ ଅଳକାକୁ ଟାଣି ଆଣି ଅଣୁ ପଚାରିଲା—କ'ଣ ଏତେ ଭାବୁଛ ଅଳୀ ? ଜୀବନର ଆଜି ଏ ଶୁଭ ଲଗ୍ନରେ ବିଶ୍ୱର ଚରମ ଆନନ୍ଦ ଉପଭୋଗ ନ କରି ତୁମେ ଏପରି ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହେଉ କାହିଁକି, କହିବ ନା ?

ଅଳକା ନିଜକୁ ନିବିଡ଼ ବାହୁବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରୁ କରୁ କହିଲା—ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି ଏ ତୁମର ଉଦ୍ଦ୍ୟାମ୍ ଯୌବନର ଖିଆଲ ନୁହେଁ ତ ? ଯଦି ମୋ ସଙ୍ଗେ ଏପରି ଖେଳ ଖେଳି ତୁମର ଯୌନ ପିପାସାକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିସାରି ଶେଷରେ ତୁମେ ଚାଲିଯିବ ତୁମର ବାସ୍ତବ ନୀଡ଼ ରଚନା କରିବାକୁ ମୋତେ ପଦଦଳିତା କରି ଫିଙ୍ଗିଦେଇ, ସେତେବେଳେ ମୋର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହେବ କହିଲ ।

ନାରୀ ଜୀବନର ଗୌରବ ଓ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ପଦ ହରାଇ ଠିକଣା ହରାଇ ସଢ଼ିପଚି ମରିବି ମୁଁ ଏଇ ଅନ୍ଧାରିକୋଣରେ ଅନୁତାପ ଅନଳରେ ଦଗ୍ଧ ହୋଇ । ହୁଏତ ଦିନ ଆସିବ, କୌଣସି ଗୋଟିଏ ନବୀନ ଯୁବକ ହାତରେ ମୋତେ ଟେକିଦେଇ ବାପା ମୋର

ନାଗ ମୁହିଁ ଗୁହିଁ ବଗୁଲୀ ବସେ, ତୋ ମୁହଁକୁ ମୋ ମୁହଁ କେମିତି ଦିଶେ ।

ମୁକ୍ତ ହେବେ କନ୍ୟାଦାୟରୁ । ମୁଁ ଅଭିଆଡ଼ି ଝିଅର ମୁଖାପିନ୍ଧି ଅଭିସାର କରିବି ମୋର ନୂତନ ସ୍ୱାମୀ ଘରକୁ । ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ନିରୀହ ଯୁବକକୁ ଅବାନ୍ଧବତାର ପରିଚୟ ଦେଇ ପ୍ରତାରଣା ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂସାର ରଚନା କରିବାକୁ ପ୍ରାଣପଣେ ଚେଷ୍ଟା କରିବି ମୁଁ । ମୋର ଇହ ପର-କାଳର ଗତିମୁକ୍ତି ଦାତା ସ୍ୱାମୀ ମୋଠାରୁ ପାଇବେ ଏହି ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ଯୌବନର ନୈବେଦ୍ୟ । ତାଙ୍କରି ଭକ୍ତିପୂତ ଅନ୍ତରରେ ଭେଟିଦେବି ମୁଁ ତାଙ୍କର ଚରଣ ତଳେ । ହିଁ, ଅବଶ୍ୟ ଏକଥା ଆମର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସମାଜରେ ଶତକଡ଼ା ଅନେକଶତ ଜଣଙ୍କ ଜୀବନରେ ଦେଖା ଦେଲଣି । ମୋ ଭାଗ୍ୟରେ ଯେ ଏହା ନଘଟିବ ତାହା କିଏ କହିବ ? ଏପରି ପ୍ରତାରଣା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନ ସହିତ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ବୈବାହିକ ଜୀବନର ଭଲା କି ସମ୍ବନ୍ଧ ଅଛି ?

—କିନ୍ତୁ ମୁଁ ସେଭଳି ପ୍ରେମାନ୍ଧ ଯୁବକ ନୁହେଁ ଅଳୀ । ମୋତେ ତୁମେ ଭୁଲ୍ ବୁଝନା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଏପରି ଦୁର୍ବଳ ପ୍ରେମିକ ନୁହେଁ ଯେ ଗୋଟିଏ ନିରୀହା ସରଳା କିଶୋରୀର ସର୍ବସ୍ୱ ଲୁଣ୍ଠନ କରି ପୁନରାୟ ଭୁଲିଯିବ ଆଉ କେଉଁ ଷୋଡ଼ଶୀର ପଣତ ତଳେ ଆଶ୍ରୟ ନେବାକୁ । କେଉଁ ମଧୁର ମାହେନ୍ଦ୍ର ଲଗନରେ ତୁମ ସଙ୍ଗେ ମୋର ପ୍ରଥମ ଦେଖା ହେଲା ଅଳୀ । ସେହିଦିନୁ ମୁଁ ପାଗଳ ହୋଇଛି, ମୁଁ ଆଉ ମୋର ହୋଇ ରହିନାହିଁ । ତୁମର ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଅନାବିଳ ପ୍ରେମର କ'ଣ ପ୍ରତିଦାନ ଦେଇ ଜାଣିବନି ମୁଁ ? ତୁମକୁ ଦଳିତା ଲାଞ୍ଛିତା ଉପେକ୍ଷିତା କରି ଆଉ ଗୋଟିଏ ଯୁବତୀକୁ

ତାକୁ ପାଇନାହୁଁ—କି ଆଉ ପାଇବୁ ନାହିଁ,
ମରୁଅଛୁ କୋଡ଼ି କରୁଣ ହୋଇ ଲୋ ସେବନ୍ତୀମୁହିଁ ।

ନେଇ ଗଢ଼ିବ ମୋର ସୁନା ସଂସାର, ଏଥିରେ ସବୁ ମାଯୁନ୍ତାଙ୍କର ଅନ୍ତିଷ ଦେଉଁଠୁ ଅଳି ?

ମୋତେ ବିଶ୍ୱାସ କର, ମୁଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀରଖି ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରୁଛି ଜୀବନରେ ତୁମ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଯୁବତୀକୁ ମୁଁ ଗ୍ରହଣ କରିବି ନାହିଁ ଧର୍ମପତ୍ନୀରୂପେ । ବାବାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ମୁଁ ଲଂଣ୍ଡନରୁ ନ ଫେରିଲେ ମୋର ବିବାହ ହେବନାହିଁ । ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯିବା ସୁନ୍ଦର ହେବ ନାହିଁ । "ବିରହ ପରେ ମିଳନ ଆନନ୍ଦଦାୟକ" ଏତିକି ମନକୁ ମୋର ସାନ୍ତ୍ୱନାଦେଇ ଅଜି କିଛିଦିନ ପରେ ମୁଁ ଲଂଣ୍ଡନ ଯାତ୍ରା କରିବି ତୁମେ ମୋର ପଥଚାହିଁ ବସିଥିବ । ଦୀର୍ଘ ତିନିବର୍ଷ ପରେ ମୁଁ ଫେରି ଅସିବି । ତା ପରେ ତୁମ ସଙ୍ଗେ ହେବ ମୋର ବିବାହ ! ମନୋଜ ତ ସେତେବେଳକୁ ଫେରି ଅସିଥିବ—ସେ ତ ସବୁ ଜାଣେ । ଅଜି ସେତେବେଳେ ଆମର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ କିଏ ହେବ ଅଳି ?

—ମଣିଷ ଅଶାବାଦୀ । ଏଭଳି ଅଶା ପୋଷିବା ତା ପକ୍ଷେ ସ୍ୱାଭାବିକ, କିନ୍ତୁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଇଚ୍ଛାତ ଅନ୍ୟପ୍ରକାର । ଗୁଡ଼୍, ବାବା ନିଦ୍ରାରୁ ଏ ଉଠିଲେଣି, ମୁଁ ଯାଏଁ ।

—ନା, ତୁମେ ବସ । ବରଂ ମୁଁ ଯାଇ ଦେଖି ଅସୁଛି । ଏପରି ସୁଯୋଗ ଅଜି ଏହି ତିନିବର୍ଷ ଭିତରେ ମିଳିବ ନାହିଁ ଅଳି ! ଅଉମଧ୍ୟ ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ଭଗବାନ କେବେ ମୋ ଇଚ୍ଛାର ଅନ୍ତରାୟ ହେବେନାହିଁ ।

ଯେତେ ଦିନକୁ ଯେତେ କଥା, ଗରିବ ଘରକୁ ଦୁର୍ବିର ବଡ଼ା ।

ଅଳକା ସୋଫା ଉପରେ ସ୍ଥାଣୁଭଳି ବସି ରହିଲା ମନେ ମନେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରର କଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଚିନ୍ତା କରି । ମଉସା ଶୋଇଛନ୍ତି, ଭୟ କରିବାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ କହି—ଅଳକା ପାଖରେ ବସି ପଡ଼ିଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ର । କିଛି ସମୟ ନୀରବତା ପରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଡାକିଲା—ଅଳି !

ଅଳକା କିନ୍ତୁ ନିରୁତ୍ତର । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତାର ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି ଅଜ୍ଞାତ ନିବିଡ଼ଭାବରେ ତାକୁ ନିକଟକୁ ଟାଣିନେଲା ଓ ନିଜ ହାତର ଅନାମିକା ଅଙ୍ଗୁଳିରୁ ଅଙ୍ଗୁରୀୟଟି ବାହାର କରି ପିନ୍ଧାଇ ଦେଲା ଅଳକାର ଅଙ୍ଗୁଠିରେ ।—ଅଳି ! ମୋର ଏ ସାମାନ୍ୟ ଉପହାରଟି ଆମ ପ୍ରେମର ପ୍ରତୀକସ୍ୱରୂପ ତୁମର ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ରହି ଥାଉ ଚିରଦିନ ଆବେଗଭରା କଣ୍ଠରେ, କହିଲା—ସୁରେନ୍ଦ୍ର । ଅଳକାର ଲୋମମୂଳ ଟାଙ୍କୁରି ଉଠିଲା । ମୁହଁର ରଙ୍ଗ ହେଲା ପାଟଳ ଫୁଟନ୍ତା ପଲାଶ ଫୁଲପରି । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତା ବାହୁ ଉପରେ ଅଳକାର ମୁଣ୍ଡଟି ରଖି ଅର୍ଦ୍ଧନମିତ ଅଖିରେ ଚାହିଁ ପ୍ରଣୟିନୀର କପାଳ ଉପରି ଚୂର୍ଣ୍ଣ-କୁନ୍ତଳ-ଗୁଡ଼ିକୁ ହାତରେ ସଜାଡ଼ି ଦେଉ ଦେଉ କ୍ଷୁଧିତ ମନରେ ଅତ୍ରଥରେ ଡାକିଲା—ଅଳି !

— ଓଁ —

ଅଳକାର ରକ୍ତିମ ଗଣ୍ଡ ଉପରକୁ ନଇଁ ଆସୁଥିଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ପିପାସିତ ଅଧର ଦୁଇଟି । ଦରଫୁଟା ପଦ୍ମକଢ଼ି ଭଳି ଲଜ୍ଜାରେ ମଉଳି ପଡ଼ିଥିଲା ଅଳକାର ମୁହଁଟି ସୁରେନ୍ଦ୍ର କୋଳରେ । କଜ୍ଜଳରଞ୍ଜିତ

ଗୁଳ୍କିଣି କହେ ଟୁଣ୍ଟୁକି, ତୋ ଗାଣ୍ଡିରେ ଏ ଜଳାଠା କି ?

ଝଣା ଝଣା ନୟନ ଦୁଇଟି ଥିଲା ଅଧାମେଲା । ନୈଶ ସମୀର ପରଶରେ ପରିହିତ ବସନ ଉଡ଼ି ପୁଲକିତ କରୁଥିଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଅନ୍ତରକୁ । ରାତି କ୍ରମେ ମାତି ଆସୁଥିଲା ମତୁଆଲା ହୋଇ । ମଲ୍ଲୀ, ମାଳତୀର ଗନ୍ଧ ଭାସି ଆସୁଥିଲା ଖଣ୍ଡଗିରିର ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ ଶିଖର ଉପରୁ ପ୍ରେମ ଭାଣ୍ଡାରର ବେଲଭଣ୍ଡି ।

—ତା ପରଦିନ ସକାଳ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଟିକିଏ ଡେରିରେ ଉଠି ଚାରିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା । ଅଳକା କେତେବେଳୁ ଉଠି ଚାଲିଗଲାଣି । ହାରମା ବସି ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ପାଦ ଅଉଁସି ଦେଉଛି । ଚାକର ପିଲାଟି ପାଣିଢ଼ାଳ ତଉଲିଆ ଧରି ଠିଆ ହୋଇଛି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅପେକ୍ଷାରେ । ଅଳକା କିଛି ଦୂରରେ ବାରଣ୍ଡା ଧାରରେ ବସି ପାଣିସୁରେଇ ପରିଷ୍କାର କରୁଥିଲା । ଲାଜରେ ସେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ପାରୁନି । ଗତରାତିର ଘଟଣା ଲାଜକୁଳୀ ଲତାର ଲାଜକୁ ଦୁଇଗୁଣ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଛି । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଡାକିଲା —ଅଳି ! ମୋ ବସାଟା ଏମିତି କେତେ ବାଟ ଯେ ମୁଁ ଏଠେଇ ବସି ଦାନ୍ତ ଘସିବି ? ମୁଁ ଚାଲି ଯାଉଛି, ପୁଣି ହାସପିଟାଲ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଆସି ମଉସାଙ୍କୁ ଦେଖିଯିବି ଓ ଇଂଜେକ୍‌ସନ୍ ଦେଇଯିବି । କିଛି ବ୍ୟସ୍ତ ହେବନାହିଁ ।

—ତାହିଁକି, ଏଠି ଦାନ୍ତଘଷି ଚା ପର୍ବଟା ଶେଷକରି ଗଲେ କ'ଣ କ୍ଷତିହେବ ?

—ତୁମେ କ'ଣ ଚା କରି ସାରିଲଣି ?

—ହଁ ।

ମୁଁ ଖାଉଥାଏ ମୋର ଭାତ, ତୋର କାହିଁକି କପାଳେ ହାତ ।

—ତେବେ ଅଣ ମୁଁ ଦାନ୍ତ ଘସି ପକାଏଁ ।

ଅଳକା ଗ୍ଟ୍ କପେ ଓ ବିସ୍କୁଟ କେତେ ଖଣ୍ଡ ଆଣି ଟେବୁଲ ଉପରେ ରଖିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଗ୍ଟ୍ କପ୍‌ଟି ମୁହଁ ପାଖକୁ ଉଠା ନେଇ ନେଇ କହିଲା—ବାଃ, ଅଜାର ଏ ମେଘୁଆ ପାଗକୁ ଏ ସକାଳୁ ଗ୍ଟ୍ ଟା ବଡ଼ ଉପକାରରେ ଆସିଲା । ମୋ ପୁଟ୍‌ଙ୍ଗି ଏତେବେଳଯାଏ ବାଛଣା ଛାଡ଼ି ନଥିବ ।

ଅଞ୍ଜଳୀ ଆରଘରୁ ଦୌଡ଼ିଆସି କହିଲା—ସୁବଭାଇ ! ତୁ କ'ଣ ଗ୍ଟ୍ଲ୍‌ଯାଉଛ ?

—ଗ୍ଟ୍ଲ୍ ପିବନି ତ ଆଉ କ'ଣ କରିବି ? ତୋ ଅପା ତ କା ଖାଇବାକୁ ଦେଲାନି । ତୁ ଯାଇ କୁଆଡ଼େ ଶୋଇଲୁ ।

—ଅପା ତୁମକୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଇନାହିଁ ? ଖାଲି ମି କହୁଛ । ହୁଏ ତ ପେଟପୂରା ଖାଇ ନ ଥିବ ।

—ଆରେ ମୁଁ ମିଛ କହୁଛି । ଆସିଲୁ ଦେଖି ତୋ ମୁଣ୍ଡ ଛୁ ନିୟମ କରିବି ।

—ମୋତେ କ'ଣ ମାଗଣା ଦେଖିଲକ ? ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଛୁଇଁ ନିୟ କରିବ । କାଇଁ ଅପା ମୁଣ୍ଡ ଛୁଇଁ ନିୟମ କରୁନ ।

ଅଞ୍ଜଳୀ କଣ୍ଠରେ ଅଭିମାନ ଫୁଟି ଉଠୁଥିଲା । ଅଳକା ଟେଁ ହୋଇ ହସି ଉଠିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅଞ୍ଜଳୀର ମୁଣ୍ଡ ସାଉଁଳି ଦେ କହିଲା—ତୁ ରାଗିଲୁକି, ମୁଁ ଗେହ୍ଲା ହେଉଥିଲି ମ ।

କମିତ କରିବା ନାହିଁ,

ସେ ଯଦି ଦେବେ ଗୋଡ଼ରେ ଆଡ଼େଇ

ଦାଣ୍ଡ ଭିକାରଣୀ ମୁହିଁ ।

ଅଞ୍ଜଳୀର ସ୍ୱର ଉଭେଇ ଗଲା । ଅନୁନୟ କଣ୍ଠରେ କହିଲା ତୁମେ ଆଜି ରାତିରେ ବାବାଙ୍କୁ ଇଂଜେକ୍‌ସନ ଦେବାକୁ ଆସିବଟି ?

—ନିଷ୍ଠୁର—

—୧୦—

ଗୋଟିଏ ଧୂସରିତ ଅପରାହ୍ନ । ବାନ୍ଧ ସାଗର ଉପରେ ଗୋଟିଏ ସିମେଣ୍ଟ ବେଞ୍ଚକୁ ଆଉଜି ବସିଛି ସୁରେନ୍ଦ୍ର । ହୃଦାକାଶ ତାର ଘୋର ମେଘାଛନ୍ନ । ଗମ୍ଭୀର ଚିନ୍ତା ଆଜି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମନରେ ଆସନ ପାଡ଼ିଛି । ଆଭିଜାତ୍ୟ ଓ ଔଜ୍ଜଲ୍ୟ ନେଇ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ କୋଳରେ ତାର ଜନ୍ମ । ବାପ, ମାଅଙ୍କର ସାନ ପୁଅ, ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ, ସୁଶ୍ରୀ । ଦୁନିଆର ମାନସମ୍ଭ୍ରମର କୌଣସି ଦିଗରେ କମ ନୁହେଁ । ଯାହାକୁ କି କହନ୍ତି ଚତୁର୍ବର୍ଗ ସୁଖ ପୁରି ରହିଛି ପରିବାରରେ । ଚିନ୍ତା କଣ? ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଆଜି ସୁଦ୍ଧା ଜାଣି ନ ଥିଲା । ଆଜି ଅକସ୍ମାତ ଚିନ୍ତାକୀଟ ତା ଅନ୍ତର ଭିତରେ ପଶି ଟିକି ଟିକି କରି କାଟି ପକାଉଛି ।

ବନୁବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ସୁମିତ୍ରା ଦେବୀ ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ପିଉସୀ ଝିଅ ଭଉଣୀ । ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଅନୁରୋଧରେ ସେ ସୁକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଭାଉଜ ଅନୁପମା ଦେବୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ଅଳକା ସହିତ ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ବିବାହ ସମ୍ବନ୍ଧ ନେଇ ଚିଠି ଲେଖିଥିଲେ । ସେ ଚିଠିର ଉତ୍ତର ଆଜି ଫେରିଛି । ଅନୁପମା ଦେବୀ ବଡ଼ ଘରର ବୋହୂ ସେ । କାହାର ଅନ୍ତର ବୁଝି ଚିଠି ଦେବା ବୋଧହୁଏ ତାଙ୍କ ଜାତକରେ ନାହିଁ । ସାଧାସିଧା ଲେଖି ଦେଇଛନ୍ତି । ତାର ସାରାଂଶ ହେଉଛି ।

ଛିଣ୍ଡି ଝିଣ୍ଡି ହୋଇ ଥିବ ଥିବ ଚୁଲି ଚୁଲି ଯେବେ ସୁନା ଗୋସାଇଁ,
ତମ ପିନ୍ଧା ବାସ ଫୁଟି ଦିଶୁଥାଏ ଜାନୁ ପଦ୍ମବନ ଶିରୀ ।

—ସୁର ବାଭାଘର ବାଷୟରେ ଚିଠି ଦେଇଥିଲ । ମୁଁ ଚିଠିପଢ଼ ସବୁ ବୁଝିଲ ଓ ବାବାଙ୍କୁ ନେଇ ଚିଠିଟା ଦେଖାଇଥିଲ । ବାବ କହିଲେ, "ଭକ୍ତ କନ୍ୟାପିତା ବ୍ରଜମୋହନ ଦାସ ଆମ ପ୍ରତିବେଶି ଗ୍ରାମବାସୀ । ଏଣୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଉତ୍ତମରୂପେ ଚିହ୍ନେ । ଅ ମଧ ତାଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ମୋତେ ଅଛପା ନାହିଁ । ସେ ସବୁ ବାଷୟରେ ଆମର ସମାସ୍ଦ ହେଲେହେଁ ଆମ ଉଭୟ ପରିବାରରେ ସ୍ନେହ, ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ, ଅନ୍ତରଙ୍ଗତା ନ ଥିଲ ଓ ନାହିଁ । ଯଦିଓ ବ୍ରଜମୋହନ ବାବୁ ଶାନ୍ତଶିଷ୍ଟ ଓ ଅମାୟିକ ଧରଣର ଲୋକ; ତଥାପି ଶତ୍ରୁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱି ବଂଶରେ ଶତ୍ରୁଧନକୁ ବନ୍ଧୁତାସ୍ଥାପନ କରି, ମୋର ପିତୃ ପିତାମହ ବର୍ଗଙ୍କୁ ମୁଁ ଅପମାନିତ କରିପାରିବି ନାହିଁ । ଆଜି ମଧ ଜାତିରେ ସେ ଆମଠାରୁ ଊଣା । ସୁରକୁ କ'ଣ ମୋର କନ୍ୟା ଅଭାବ ଅଛନ୍ତି କି ମୁଁ ତାଙ୍କ ଘରୁ ଝିଅ ଆଣିବି ?"

ଚିଠିଟି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅଉ ପଢ଼ି ପାରିଲ ନାହିଁ । ଫେରେ ଲଫାଫ ଭିତରେ ଥାଇ ଝଙ୍କି ମାରୁଛି ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି ଓ ଗୋଟିଏ ଫଟୋ ହେବ ।ବ । ଫଟୋଟି ଗୋଟିଏ ଆଧୁନିକା ଯୁବତୀଙ୍କର । ଫଟୋ ତଳେ ଲେଖା ହୋଇଛି "ମୀନା କୁମାରୀ ।" ନିଶ୍ଚୟ ଯୁବତୀଙ୍କର ନାମ । ସେ ନ... ଭାଇଙ୍କୁ ଲେଖିଛନ୍ତି ନୂଆବୋଉ "ତୁମପାଇଁ ପଠାଇଲି, କିପରି ଦେଖିଥିବ ।"

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅନ୍ୟ ମନସ୍କ ହୋଇ ଫଟୋଟିକୁ ଟେବୁଲ ଉପରେ ରଖି ଦେଇ ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ ହସ ହସି କହିଲ—ଓଃ, କି ଅମୂଲ୍ୟ ଉପହାର ପଠାଇଛନ୍ତି ନୂଆବୋଉ । ଯାହାକୁ ପାଇଲବେଳୁ ଅନ୍ତଃ ଜଳଉଠୁଛି ମୋର ।

ଜାଇ, ଇନ୍ଦୁର, କୁଜନ, ଘରଭଙ୍ଗା ଏ ତିନି ଜଣ ।

ତା ପରେ ତା ପାଖକୁ ଅସିଥିବା ଚଠିଟିକୁ ପଢ଼ିଲା ସେ ।

୨ !

ଗୋଟିଏ ଶୁଭ ସମ୍ବାଦ ଅଜ ଦେଉଛୁ । ଶୁଣିଲେ କେତେ ଖୁସି ହେବ ଏଠିଥାଇ ମୁଁ ତାହା କଳ୍ପନା କରିପାରୁନି । ଯାଜପୁର ରୋଡ଼ଭଜନ୍ ସହିତ୍ ଗ୍ରାମର ଜମିଦାର ଅନନ୍ତ ଚରଣ ଜଗଦେବଙ୍କୁ ଜାଣିଥିବୁ ଏ ତୁମେ ଚିହ୍ନ ନାହିଁ । ବଡ଼ଠ ଜମିଦାରୀ ଓ ପ୍ରଚୁର ସମ୍ପତ୍ତିର ମାଲିକ ସେ । ତାଙ୍କର ଚତୁର୍ଥୀ କନ୍ୟା ଏହି ମୀନାକୁମାରୀ ସହିତ ତୁମର ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ସେ ପଠାଇଛନ୍ତି । ଏଥିରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ତୁମ ଗାଁ ଦୃଷ୍ଟି ନାୟକ ଯେ କ ସହିତରେ ମାଷ୍ଟରୀ କରନ୍ତି ।

ଜଗଦେବଙ୍କର ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ତୁମଙ୍କୁ ଜ୍ୱାଇଁ କରିବାକୁ । ବାବା ମଧ୍ୟ ଏ ଭିତରେ ଥରେ କନ୍ୟା ଦେଖି ଯାଇଥିଲେ । ସେ ଯାଜପୁର ଯାଇଥିଲେ ଗୋଟିଏ ଭେରାଇଟିସୋରେ ଡ୍ୟାନ୍ସ୍ ଦେବାକୁ, ତେଣୁ ବାବା ଅଜ ମୀନାକୁ ଦେଖି ପାରିନାହାନ୍ତି । କେବଳ ଶୁଣି ଅସିଲେ ଝିଅଟି ସୁନ୍ଦରୀ, ଅଇ. ଏ. ଫେଲ୍ । ବାବାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ନିର୍ବନ୍ଧକରି ରଖିଦେବେ, ତୁମେ ଲଣ୍ଡନରୁ ଫେରିଲେ ବିଭାଘର ହେବ । କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ କନ୍ୟାପିତା ରାଜି ନୁହନ୍ତି, ସେ କହନ୍ତି–ଏହି ମାର୍ଗଶୀରରେ ଆଗ ନିମିତ୍ତ ଉଠେଇ ଦଅ; ପରେ ପଛେ ପୁଅ ତୁମର ଲଣ୍ଡନ ଯାଉ ।

ଏଥିପାଇଁ ନିର୍ବନ୍ଧ ବନ୍ଦ ଅଛି । ତୁମ ଭାଇ ଓ ମୁଁ ତୁମର ମତ ବୁଝିବାକୁ ବାବାଙ୍କ ନିକଟରେ ବହୁତ ଅପତ୍ତି କରିଥିଲୁ । ମାତ୍ର ବାବା ସେସବୁ ନ ଶୁଣି ବରଂ ରାଗିଲେ । କହିଲେ, "ତୁମଙ୍କୁ

ସକଳେ ଗୃହାନ୍ତି ଯେଉଁ ନୟନରେ ମୁଁ ଗୃହେଁ ସେହି ନୟନେ,
ମୋର ମନ ଅଶା ସେନେହ ମମତା ନୁହେଁ ଅନ୍ୟଠାରୁ ଭିନେ ।

ଦେହର ଇଚ୍ଛା ଦେଇ ଗଢ଼ିଲି ଓ ମଣିଷ କଲି, ତୁମେ ଅଙ୍ଗ ମୋ ଇଚ୍ଛା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ ନ କରିବ ତ ଆଉ କରିବ କିଏ ? ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମୋର ପୁଅ । ତାର ଭଲ ମନ୍ଦ ଶୁଭାଶୁଭ ବିବେଚନା କରିବାର ଅଧିକାର ମୋର ଅଛି । ତାକୁ ବି ମୁଁ ଭଲକରି ଚିହ୍ନେ। ସେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ନୁହେଁ । ସେ ମୋର କୌଣସି ସଦିଚ୍ଛାରେ କଦାପି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହେବ ନାହିଁ । ଏଣୁ ଏ ବିଷୟରେ ତା ମତ ଲୋଡ଼ିବା ଅନାବଶ୍ୟକ ।"

କହିଲି ସୁର ! ଏଥିରେ ଆମର ଆଉ ବାଧା କଣ ? ଆ... ଗୋଟାଏ ଗୁଜବ ଉଠିଛି । ସେ କୁଆଡ଼େ କରଣ ନୁହନ୍ତି କ୍ଷତ୍ରୀୟ । ତୁମ ନାରଣ ଦାଦା, ରାମ ଭାଇ ପ୍ରଭୃତି କୁଟୁମ୍ବ ଲୋକେ ଏ... ବିଷୟରେ ଭୀଷଣ ଆପତ୍ତି ଉଠାଇଥିଲେ । ଫଳରେ ବାବା କହିଲେ— ଆମ କରଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କ୍ଷତ୍ରୀୟ ଜାତିର ବୈବାହିକ ସମ୍ବନ୍ଧ ହେ... ଅବାହମାନ ଯୁଗରୁ ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି ? ତେଣୁ ସମସ୍ତେ ଚୁପ୍‌ଚାପ ହୋଇ ରହିଲେ । ଆଉ ଏଥିକୁ କାହାର ହାତ ନାହିଁ । ତୁମ ଇଚ୍ଛା ଏଣିକି ତୁମେ ଯାହା କରିବ । ମୋର ସଦିଚ୍ଛା ଜାଣିବ । ମ... ଲେଖେଇ ଦେବୁନି । ଇତି ।

ତୁମର

ଆଶୀର୍ବାଦିକା ନୂଆବୋଉ

ଚିଠିଟି ପଢ଼ୁ ପଢ଼ୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମନରେ ବିକ୍ଷୋଭ ଦେଖା ଦେଲା । ଚିଠିଟି ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଥୋଇ ଦେଇ ବେପରୁଆ ହ...

ପର୍ବତ ଶିଖରେ ଦେଖା ପଥର ଲୋ ରଗଡ଼ିଲି ମୁଁ ଜାଇ,
ବିଦେଶ ପଠାଇ କି ଲାଭ ପାଇଲୁ (ସେ) ମୁଣ୍ଡ ଛିଣ୍ଡିଲେ ପୁଅ ଭାଇ ।

ହସି ଉଠିଲା—ହୁଁ, ଆମ କରଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କ୍ଷତ୍ରୀୟଙ୍କର ବୈବାହିକ ସମ୍ବନ୍ଧ କେଉଁ ଅନାଦିମାନ ଯୁଗରୁ ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି। ଆଉ କରଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କରଣଙ୍କର ସମାନ ସ୍ତରରୁ ଟିକିଏ କମ୍ ଥିଲେ ଅପ୍ରଚଳିତ ହେଲା କେଉଁଦିନୁ ? କେଶ୍ ବଚନ ଯୁକ୍ତିତ । ଏଇତ ସମାଜ। ଏଇମାନେ କରୁଛନ୍ତି ସମାଜରେ ବିରାଟ ବିପ୍ଳବର ସୃଷ୍ଟି। ସନାତନ ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମର ପୃଷ୍ଠପୋଷକ ପୁଣି ଏମାନେ। ଧନ୍ୟ ସମାଜ ପତି ଧର୍ମ ନୀତିଜ୍ଞଗଣ, ତୁମ ଚରଣ ତଳେ କୋଟିଏ ଜୁହାର ମୋର। ବିକ୍ଷୋଭରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଅନ୍ତର ସୀମା ଲଙ୍ଘିଲା। ଅନ୍ତର ଭିତରୁ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଲା ଏହି ଅଭିଜାତ୍ୟ-ମୋହାନ୍ଧ ହୀନ ପ୍ରତାରକଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ଦେଶ ଆମର କିପରି ଆଗେଇ ପାରିବ ? ମଣିଷ ସମାଜ ଗଢ଼ିଲା ନିଜର ମଙ୍ଗଳପାଇଁ। ସେ ସମାଜ ଯଦି ରକ୍ଷକ ନ ହୋଇ ଭକ୍ଷକ ହୁଏ ତେବେ ଉପାୟ ? ଭଣ୍ଡ ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱେଷୀ ସମାଜ-ପତିଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ସମାଜର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତା ଦୂର ହେବ କିପରି ? ମନ ତାର ବିଦ୍ରୋହୀ ହୋଇ ଉଠିଲା।

ତେବେ କ'ଣ ଅଳକା ସଙ୍ଗେ ତାର ବିବାହ ଅସମ୍ଭବ ? ତେବେ ଅଳକାର ଜୀବନର ଗତି କ'ଣ ହେବ ? ଚଳଚିତ୍ର ପରି ଆଖି ଆଗରେ ନାଚି ଉଠିଲା ତାର ଜୀବନରେ ସେହି ଗୋଟିଏ ମଧୁର ସୁମୁହୂର୍ତ୍ତିବେ ସେହି ଅଭୁଲା ସ୍ମୃତିର ଅଲିଭା ମୁହୂର୍ତ୍ତଟି। ମାନିନୀ ଅଭିମାନ କରି କହିଥିଲା "ଏହିପରି ମୋ ସଙ୍ଗେ ଖେଳ ଖେଳି ଦିନ ଅସିବ ତୁମେ

କଣ୍ଠା ପିରିକି, ଏମିତ ବୋଲି ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି କି,
କିଆଁ ଆଗରୁ ନ କହିଲି ?
ସୁନା ଥାଳି ବୋଲି ଟେକି ଧରିଥିଲି କରୁଡ଼ି ପକେଇଲି।

ଭୁଲିଯିବ ତୁମର ବାସ୍ତବ ନୀଡ଼ ରଚନା କରିବାକୁ । ଆଜି ମୁଁ ତୁମର ଉପେକ୍ଷିତା ଅବହେଳିତା ହୋଇ ଘରକୋଣରେ ସଢ଼ିପଚି ମରିବି ଅତୀତ ଜୀବନର ଭୁଲପାଇଁ ଅନୁତାପ କରି ।”

ନା, ନା—ତା କଦାପି କରାଇ ଦେବି ନାହିଁ । ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ମନ ଉତ୍ତେଜନାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲା । ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ୱରରେ ସେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ।—ଆସନ୍ତୁ ବାଧା, ଆସନ୍ତୁ ଭୟ, ଆସୁ ବୋଝ ଯେ ପାରେ ସେ ଆସୁ ଶତ ବାଧାବିଘ୍ନ ନେଇ ଭୀମ ପ୍ରଭଞ୍ଜନ ଆସୁ, ସମୁଦ୍ର ଢେଉ ଭଳି ଅଗଣିତ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଆସୁ, ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଅଚଳ ଅଟଳ ରହିବି ହିମାଚଳ ପରି । ମୋ ଅନ୍ତରରୁ ଅଳକାକୁ ଅନ୍ତର କରିପାରିବି ନାହିଁ । ଅଳକାର ବିଚ୍ଛେଦ ମୋ ପକ୍ଷେ ଅସହ୍ୟ । ଅଳକାର ଅଳକ୍ତ ରଂଜିତ ଚରଣ ଦୁଇଟି ପାଇଁ ବରଂ ମରଣକୁ ବରଣ କରିବି ମୁଁ ହସି ହସି ଜଗତର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ କରି ।

ଅଳକାକୁ ପ୍ରତାରିତ କରି ପୁରୁଷତ୍ୱ ଦେଖାଇବା ଅପେକ୍ଷା ମୃତ୍ୟୁ ଶ୍ରେୟସ୍କର । ଯେଉଁ ଶଠ, ଲମ୍ପଟ, କାମାତୁର ତରୁଣଦଳ ନିଜର କାମ ପିପାସା ଚରିତାର୍ଥ କରିସାରି ସରଳା କୁମାରୀମାନଙ୍କୁ ନିଃସହାୟଭାବେ ପାଦରେ ଠେଲିଦେଇ ବିଜୟ ଗୌରବରେ ଫୁଲି ଉଠନ୍ତି; ତାଙ୍କୁ ଦାଉଣୀ ଦାଗ ଦେଇ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ବାଘ ମୁହଁକୁ ନିଅନ୍ତା ପେଲି ଦେଲେ ହୁଅନ୍ତା ଅବା ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ, ଧୋଇଯା’ନ୍ତା ସମାଜର କଳଙ୍କ ଚିରଦିନପାଇଁ ନିଶ୍ଚୟ ।

ଟେବୁଲ ଉପରେ ଦୁଇପଟେ ଫୁଲଦାନୀରେ ସଜ୍ଜା ହୋଟେନର ପୁଷ୍ପିତ ବୃନ୍ତ ଦେହରେ ଅଳକାର ଫଟୋଟି ଶୋଭା ପାଉଥିଲା ପାରିଜାତ କୁଞ୍ଜରେ କିନ୍ନରୀବାଳା ଭଳି । ସୁରେନ୍ଦ୍ର

---

୧ ତରା—ମଣିଷ ମରା ।

ଅବ ଥର ଉଠାଇ ଚୋଲ ଧରିଲ ଅଲକାର ସେହି ଫଟୋଟି ଆଖି ଆଗରେ । ଫଟୋଟିକୁ ଚାହିଁ ପୁଲକିତ ହେଲ ସେ । ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ ଯୌବନର ମାଦକତା ବା ବିଳାସବ୍ୟସନର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ସେହି ଫଟୋଟିରେ । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଫଟୋଟିକୁ ଆବେଗରେ ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଲ ଛାତି ଉପରେ । ଓଃ, କି ଶାନ୍ତି, କି ତୃପ୍ତି !

ଟେବୁଲ ଉପରେ ପଡ଼ିଥିଲ ମୀନା କୁମାରୀର ଫଟୋ । ବାଁ ହାତରେ ଉଠାଇ ନବେଖି ଦେଖିଲ ଫଟୋଟି । ଝିଅଟି ସୁନ୍ଦରୀ ନୋହିଲେ ମଧ୍ୟ ଅସୁନ୍ଦରୀ ନୁହେ । ଡ୍ୟାନ୍ସ ଦେଉଁ ଦେଉଁ ବୋଧହୁଏ ଫଟୋ ନେଇଛି ସେ ଓରିଏଣ୍ଟାଲ୍ ନୃତ୍ୟ ଛନ୍ଦରେ ଠିଆହୋଇ । ସପନ ବିଭୋର ଆଖି ଦୁଇଟିରେ କ୍ଷୁଧିତ ଆଶା ଫୁଟି ଉଠିଛି ଦେଖି, ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଅଛପା ରହିଲ ନାହିଁ କିଛି । ଲୁଗା ପିନ୍ଧିବାର ଅସଂଯତ ଭାବଭଙ୍ଗି, ଉନ୍ନତ ବକ୍ଷର ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଅଂଶ ଅନାବୃତ । କେବଳ ଲଜ୍ଜାଟି ଆଚ୍ଛାଦନର ନିମିତ୍ତମାତ୍ର ଦେଖି ମନେ ମନେ ହସି ଉଠିଲେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର । କିଏ ସେ ଏ କାମସ୍ ମ୍ୟାନ୍ ? ତାହା ନିକଟରେ ମୀନାର ଏ ଅସଂଯତ ଠାଣିରେ ଠିଆ । ଯାହାକୁ ନେଇ ମୁଁ ସଂସାର କରିବି ? ପ୍ରଥମ ରୂପା, ଦ୍ୱିତୀୟ ରୂପା, ତୃତୀୟ ରୂପା, କେତେ ରୂପ ନେଇ ଆସିବଣି ସେ । ଘୃଣାରେ ଦେହ ତାର ଥର ଉଠିଲ । ଫଟୋଟି ଅଳିଆ ଟୋକେଇକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଲ ରାଗରେ ।

—ଏଗାର—

ବରହମପୁରଠାରୁ ଆଜ ସୁକାନ୍ତବାବୁ ଟେଲିଗ୍ରାମ୍ କରିଛନ୍ତି, "ତେଇଶ ତାରିଖ ନଅଟା କୋଡ଼ିଏ ମିନିଟରେ ମାହେନ୍ଦ୍ରବେଳା ଅଛି । ତୁ ସେତିକିବେଳେ ଲଣ୍ଡନ ଯାତ୍ରା କରିବୁ ।"

---

୨ ଉସ୍—କଣ୍ଡରାଘୋଷ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତାଙ୍କର ଗତିବିଧିରୁ ପାରୁଥିଲେ ବୃଦ୍ଧ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଆନନ୍ଦ ନାହିଁ କି ନିରାନନ୍ଦ ନାହିଁ । ସେ ଗୃହବନ୍ଧନ ହେଲା ଇସ୍ତଫା ଦେଇ ସାରିଲେଣି । ତାଙ୍କର ଲଣ୍ଡନ ଯିବା ସମ୍ବାଦ ପାଇ ଜନସାଧାରଣ ଦୁଃଖିତ । କାରଣ ସେ ଡାକ୍ତର ହିସାବରେ ଖୁବ ଲୋକପ୍ରିୟ ହୋଇଥିଲେ ।

ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ କାନରେ ଯାଇ ଯଥା ସମୟରେ ଏ ଖବର ପହଞ୍ଚିଗଲା । ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କର ଏହି କେତେଦିନ ହେଲା ଟିକିଏ ମୁଣ୍ଡର ଗୋଳମାଳ ଘଟୁଛି । ବେଳେ ବେଳେ ସେ ମୂକ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଏ ରୋଗରୁ ତାଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରିବାକୁ ଯଥାଶକ୍ତି ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି ସୁରେନ୍ଦ୍ର । ଅବସ୍ଥା ଟିକିଏ ଭଲଆଡ଼କୁ ଆସିଛି । ଆଜି ଅକସ୍ମାତ ଭାବୀ ଜାମାତା ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଦୀର୍ଘଦିନ ବିଚ୍ଛେଦ ଖବର ତାଙ୍କ ଅନ୍ତରକୁ ମନ୍ଥି ପକାଉଛି । ଅସ୍ଥି ପଞ୍ଜରା ଅଗାଡ଼ି ବାହାରକୁ ବାହାରି ଆସୁଛି ହତାଶାର ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଘନ ଘନ । ତାଙ୍କର ମନେ ପଡ଼ୁଛି, ପ୍ରିୟ ପୁତ୍ର ମନୋଜର ଆମେରିକା ଯାତ୍ରାଦିନ । ସେତେବେଳେ ତ ସେ ଏପରି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ନ ଥିଲେ । ବରଂ ହସି ହସି ତାକୁ ବିଦାୟ ଦେଇ, ଭାତୃ ବିଚ୍ଛେଦ ଦୁଃଖରେ ଦୁଃଖିତା କନ୍ୟାକୁ କେତେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇଥିଲେ କିନ୍ତୁ ଆଜି ତାଙ୍କର ଏ ଦୁର୍ବଳତା କାହିଁକି ?

ମନୋଜ ସ୍ଥାନରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ପାଇ ସେ ପୁତ୍ର ବିରହ କଷ୍ଟ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲେ । ଆଜି ଉଭୟଙ୍କର ବିରହ ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଅସହ୍ୟ। ସେ ଭାବୁଛନ୍ତି, ଦୀର୍ଘ ତିନିବର୍ଷ ପରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଫେରିବ, ଅବିବାହିତା କନ୍ୟାକୁ ତା ହାତକୁ ଟେକି ଦେଇ ସେ ଶେଷ ନିଶ୍ୱାସ ମାରିବାପାଇଁ ବଞ୍ଚି ରହିପାରିବେ ତ ?

---

୩ ତଳ—ନାହିଁ ଦୋଷ ।

—ବାବା ! ସୁରଭାଇ ଲଣ୍ଡନ ଯାଉଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଅମ ସାର୍ ସବୁତ ଡାକି ଖୁଆଉଛନ୍ତି । ଆମେ ଥରଟେ ତାଙ୍କୁ ଡାକି ଖୁଆନ୍ତେ ନାହିଁ, କହିଲା-ଅଞ୍ଜଳୀ ।

'ତୋ ବୋଉକୁ ରାଜିକରାଇ ତୁ ଯଦି ତୋ ସୁରଭାଇକୁ ଲଣ୍ଡନ୍ ଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିତି ଆଣି ଘରେ ଖାଇବା'କୁ ଦେଇପାରୁ, ତେବେ ସେଥିରେ ମୋହର ଆପତ୍ତି ନାହିଁ । ବରଂ ଭାରି ଖୁସି ହେବି ମୁଁ ।'

"ବାବା ! ତୁମେ ବୋଉକୁ ପଚାର । ମୁଁ ପଚାରିଲେ ମୋତେ ଗାଳିଦେବ 'ମାରିବ ।" ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କର ଏ ପ୍ରସ୍ତାବଟା ମନୁବୋଉଙ୍କ କାନରେ ପଡ଼ିଲାକ୍ଷଣି ଆହତ ନାଗୁଣୀ ଭଳି ଗର୍ଜିଉଠି ସେ କହିଲେ—ଏଇ ମୋ ସୁଅଗ, ମୁଁ ଜର ସର୍ଦ୍ଦିରେ ସଢ଼ି ଯାଉଛି, ତମ ବଂଶଟାଯାକଙ୍କୁ ରାନ୍ଧିବାଢ଼ି କୁଢ଼େଇବି ପେଟରେ କୁଣିଆ ଚରଗୁ କରିବି । କି ମୋର ଏତେ ଗରଜ ? ଝିଅ ତମର କାମ କରି କରି ମୋଡ଼ି ହୋଇଗଲା ବୋଲି ପୃଷ୍ଠରେ ନେଇ ପୁରେଇଛ ଠିକ । ମୋର ଅଜ ଧିଅ ନୁହେ । ଯଦି ଜ୍ୱାଇଁଙ୍କୁ ଡାକି ଘରେ ଖୁଆଇବାକୁ ଏତେ ସୁଅଗ ତେବେ ସୁଅଗି ଝିଅଙ୍କୁ ନେଇଆସ ମନ ମାଫିକେ ରାନ୍ଧିବାଢ଼ି ଦେବ । ବୋଉ କାଳବେଳେ ଏକଥା ଶୁଣା ନଥିଲା କେ ମା ! ବାହା ନ ହେଉଣୁ ଘରକୁ ଡାକି ସେନେହ, ଭାବ, ପିରତୀ, ପେଟର କେତେ ଲୁଗୁରେହ ଶଠି ଫନ୍ଦ, ଶାଢ଼ୀ ବ୍ଲାଉଜ ଚାଲିଛି । ସବୁ ମୁଁ ଜାଣୁଛି ଯେ । ତାଙ୍କ ମନରେ "ବିଲେଇ ଆଖି ବୁଜି ଦୁଧ ପିଉଛି ।" ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ଦେହ ରାଗରେ ଥରି ଉଠିଲା । ସେଣ୍ଟର୍କି-ଆଜି ମନୁବୋଉ—ସୁରକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣଟାଏ ହେଇପାରିବ କି ନା ?

---

୪ ଉର—ସ୍ୱର୍ଗେ ବାସ ।

—ମନ୍ଦ ମୋର, ଏବେ ଅଲକ୍ଷଦାଙ୍କୁ ବନ୍ଧବାଡ଼ି ଦେବାକୁ ମୋର ଗରଜ ପଡ଼ୁଛି ।

ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ନିରସିଆ କଥାରେ ବ୍ରଜବାବୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିବାର ଆଶା ମନରୁ ପୋଛିଦେଇ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସଟିଏ ପକାଇ ତାଙ୍କ ଅଫିସ୍ ଘରକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ମାଝଘରେ ଠିଆହୋଇ ଅଞ୍ଜଳୀ ଏ ସବୁ ଦେଖୁଥିଲା । ଦୁନିଆର ସବୁକଥା ବୁଝିବାର ବୟସ ତାର ଆସି ସାରିଛି । ବୋଉଙ୍କର ଏ ନିର୍ମମ ବାକ୍ୟବାଣ ସ୍ନେହପ୍ରବଣ ପିତାଙ୍କ ହୃଦୟକୁ ଯେପରିଭାବେ ବାଦ୍ଧି କଲା ଓ ସେହି ଆଘାତରେ ସେ ନିରସ ହୃଦୟରେ ଜଦାସିଆ ଚାହାଁଣୀରେ ତଳକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଅଫିସ୍ ଘରକୁ ଫେରିଗଲେ, ଏଇଟା ତା କଅଁଳ ହୃଦୟରେ ଅସହ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିଲା । ସେ ଟିକିଏ ରାଗିଯାଇ କହିଲା—"ବୋଉ ! ତୁ ସତେ କେଡ଼େ ନିର୍ଦ୍ଦୟୀ ! ସୁରଭାଇ ଭଳି ଉପକାରୀ ଲୋକଙ୍କୁ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇବାକୁ ଦେବାକୁ ବାପା ଆସି କେତେ ଅନୁନୟ କଲେ, ତୁ ତାଙ୍କୁ ଅପମାନ ଦେଇ ଫେରାଇ ଦେଲୁ । ଛି, ତୋ ମଣିଷ ପଣିଆ । ସୁରଭାଇ କ'ଣ କାଙ୍ଗାଳ ହୋଇଛନ୍ତି କଲ୍ । ସ୍ନେହରେ ଆମେ ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଘରେ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇବାକୁ ଦେଇଥାନ୍ତେ । ସେ ଏବେ ଆପଣାକୁ ବଡ଼ ନ ହୁଅନ୍ତୁ । ଭାଇଙ୍କରତ ଫେରେ ସାଙ୍ଗ । ତୋର କ'ଣ ସେ ପୁଅ ନୁହନ୍ତି ? ତୋ ପ୍ରତି କେତେ ତାଙ୍କର ଭକ୍ତି......।"

ଅଞ୍ଜୁବୋଉ ବୋମା ଫୁଟିଲା ଭଳି ଫାଟିକରି ଉଠିଲେ । କଲ୍ ଜଉର ଟୋକୀ ତୁ କ'ଣ ମୋର ଶାଶୁ କଲେ, ତୁ ମୋତେ ଉଥରିବୁ ?

---

* ଉର୍—ପଞ୍ଚ ଧାପ ସାଜେ ।

ତୋ ମୁହଁ ଭାଙ୍ଗି ଦେବିଟି । ରଖ ଲେ ତୋ ସୁରଭାଇକୁ । ଭଉଣୀ ଡାକତର ଘଇତା ପାଇଲେ ତୁ କ'ଣ ସେଥିରେ ଉଧୁର ଯିବୁ କାଲ ?

ଅଞ୍ଜଳୀ ମଧ୍ୟ ବୁଝି ସାରିଲଣି ତାର ଅଳକା ଅପା ସଙ୍ଗେ ସୁରଭାଇର କି ସମ୍ବନ୍ଧ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଓ ଅଳକା ମଧ୍ୟରେ ଚିଠିପତ୍ର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ, ଉପହାରମାନ ଦିଆନିଆ ହୁଏ ଏହା ଅଞ୍ଜଳୀ ଜରିଅରେ । ଅଞ୍ଜଳୀ ମଧ୍ୟ ତା ବିଶ୍ୱସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟର ପୁରସ୍କାର ପାଏ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଠାରୁ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତାର ଛୋଟ ଛୋଟ ଫଟୋ ଉଠାଇଦିଏ, ସଙ୍ଗରେ ବୁଲାଏ, ସିନେମା ଦେଖାଇ ନିଏ, ଖେଳନା ବି କିଣି ଦିଏ । ଅଞ୍ଜଳୀ—ବୋଉଙ୍କ ସନ୍ଧାନ ଆଖିକୁ ସମୟେ ସମୟେ ତାହା ଏଡ଼ାଇ ପାରେନି । ଧରା ପଡ଼ିଯାଏ । ପ୍ରକୃତ କଥା ଆଦାୟ କରିବାପାଇଁ ଅଞ୍ଜଳୀବୋଉ ଅଞ୍ଜଳୀକୁ ଶାସନ କରି ଧମକ ଦେଇ ପଚାରନ୍ତି, ଭୟ ବି ଦେଖାନ୍ତି, କଅଁଳେଇ ସଅଁଳେଇ କହନ୍ତି, ଶେଷକୁ ମାଡ଼ ବି ଦିଅନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଅଞ୍ଜଳୀର ସେଇ ଗୋଟିଏ କଥା "ମୁଁ ସେସବୁ କିଛି ଜାଣେନା ।"

ଅଞ୍ଜଳୀ ମାଡ଼ ଗାଳିକୁ ମଥାପୋତି ସହିଯାଏ । ମାତ୍ର ଅଳକା କଥାକୁ ପଦାରେ ପକାଏ ନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ଅଞ୍ଜଳୀ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଓ ଅଳକାର ହୃଦୟକୁ ବହୁଦିନୁ କିଣି ସାରିଥିଲା ।

ସେଇ ପ୍ରିୟ ସୁରଭାଇ ତାର ତିନି ବର୍ଷପାଇଁ ତାକୁ ସବୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଉଛନ୍ତି ସାତ ସମୁଦ୍ର ଆର ପାରିକୁ । ଅପା ଦୁଃଖରେ ସମବେଦନା ଅନୁଭବ କରି ଛୋଟ ଅନ୍ତରଟି ତାର ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଉଠିଛି । ସୁରେନ୍ଦ୍ର କ୍ୟାପିଟାଲ୍ ଛାଡ଼ି ଭୁବନେଶ୍ୱର ଟାଉନରେ

---

୬ ତଗ—ଷଷ୍ଠ ଖଣ୍ଡ ବାକେ ।

ବହୁଲାଦନୁ ଅଞ୍ଜଳୀ ତାର ଗୋଟିଏ ସାଥୀହୋଇ ସାରଥିଲା । ସକାଳୁ ଉଠିଲାତ ଆସି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପାଖରେ ହାଜର । ଗୁରଟା ବେଳକୁ ସ୍କୁଲରୁ ଫେରିଲାତ ଯାଇତାଇ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇଦେଇ ଆସି ସେହି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପାଖେ । ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ସ୍ନେହ ଭଉଣୀ ପ୍ରତିମା ଠିକ୍ ଏହି ଅଞ୍ଜଳୀ ବୟସର । ସେଥିପାଇଁ ଅଞ୍ଜଳୀକୁ ପାଖରେ ପାଇଲେ ସୁପ୍ତ ଭାତୃ-ପ୍ରେମତାର ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଜାଗି ଉଠେ । ଆଉ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗେ ତାକୁ ଅଞ୍ଜଳୀର ଯେତକ ଚପଳତାଭରା ଦୁଷ୍ଟାମି ।

ସେଦିନ ଅଞ୍ଜଳୀର ମୁଣ୍ଡରେ କ ପ୍ରଶ୍ନ ଜାଗି ଉଠିଲା କେଜାଣି, ତାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ସେ ଧାଇଁ ଯାଇଥିଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନିକଟକୁ । ଦୌଡ଼ି ଯାଉ ଯାଉ ସୁରେନ୍ଦ୍ର କୋଠା ସଦର ବାରଣ୍ଡାର ରେଲିଂର-ଖୋଲୁ ଝୁଣ୍ଟି ପଡ଼ିଗଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସେ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଦୌଡ଼ି ଆସି ତାକୁ ଉଠାଇ ପକାଇ ଆଉଁସି ଦେଇଁ ଦେଇଁ କହିଲା—ପଡ଼ିଗଲୁ ନା ? ତୁ ତ ଅଥରପିଟା ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଯିବୁ, ତୁ ପଡ଼ିବୁନିତ ଆଉ କଏ ପଡ଼ିବ ? ଔଷଧ ଲଗାଇ ବ୍ୟାଣ୍ଡେଜ୍ କରିଦେଲା । କିଛିଏ ସମୟ ପରେ ବେଦନା ଟିକେ କମି ଆସିବାରୁ ଅଞ୍ଜଳୀ ପଚାରିଲା—ସୁରଭାଇ ! ତୁମେତ ଆମକୁ ଛାଡ଼ି ଲଣ୍ଡନ୍ ଚାଲିଯାଉଛ, ସେଠାରେ କ'ଣ ଆମକୁ ମନେ କରିବ ? ବାବା କହୁଥିଲେ ତୁମେ କୁଆଡ଼େ ଲଣ୍ଡନରୁ ଆସିଲେ ବଡ଼ ଚାକିରୀ ପାଇବ ? ସେତେବେଳେ ଆମକୁ ଆଉ ମନେ କରିବ କାହିଁକି ? ଆଉ ବା ଭୁବନେଶ୍ୱର ଆସିବ କାହିଁକି ?

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବୁଝିଲା—ଏଇଟା ଅଞ୍ଜଳୀର ଚପଳତା ନୁହେଁ ବାସ୍ତବରେ ଭ୍ରାତୃନ୍ତ ଅନ୍ତରର କେଉଁ ନିଭୃତକୋଣରୁ

---

୭ ଚରି—ସାତ ଭାଇ ।

ବୁକୁ ଫଟାଇ ବାହାରି ଆସୁଛି ଏ କଥାପଦକ । ସମବେଦନା ଅନୁଭବ କଲା ସେ । ଅତି ଆଦରରେ ଅଞ୍ଜଳୀକୁ ପାଖକୁ ଟାଣି ଆଣି ତାହାର ଅଯତ୍ନ ଚୂର୍ଣ୍ଣ କୁନ୍ତଳଗୁଡ଼ିକ ସାଉଁଳି ଦେଉଁ ଦେଉଁ କହିଲା—ମୁଁ କପରି ତାହାକୁ ଭୁଲିବି ଅଞ୍ଜୁ ! ତୁମ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ମୂଲ୍ୟ ଯେ ମୋ ନିକଟରେ କେତେ ମୁଁ କେବଳ ଜାଣେ । ଆଜି ଏ ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ଆସି ମୁଁ ଯେଉଁ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପ୍ରେମର ସନ୍ଧାନ ପାଇଛି ତାହା କି କେବେ କରୁଛନ୍ତି ଭୁଲିପାରେ ? ଅଜ୍ଞାନ ତୋର ଏ ପ୍ରଶ୍ନଟି ମଧ୍ୟ ମୋର ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଲେଖାହୋଇ ରହିବ ଚିରଦିନ । ମୁଁ ସେଠାକୁ ଗଲେ ତୋ ପାଖକୁ ଚିଠି ଦେବି । ସେ ଦେଶର କଥାସବୁ ଲେଖିବି । ତୁ ବଡ଼ ହେଲେ ସେଠାରେ ତୋରି ଭଳି ଝିଅଟିମାନେ କେତେ କ'ଣ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କାମ କରୁଛନ୍ତି ସେ ସବୁ ଜାଣି ପାରିବୁ ଓ ଦେଖିବୁ ତୋର କେମିତି ଇଚ୍ଛା ହେବ ଲଣ୍ଡନ, ଆମେରିକା ପ୍ରଭୃତି ଯିବାକୁ । ତୋତେ ପରା ସେଦିନ ଅଜଠ୍ ତୋରବରେ ଲେଡି ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଦେଖାଇ ଦେଇଥିଲି ? ସେ ଦିନେ ଠିକ୍ ତୋରି ଭଳି ଛୋଟିଆ ଝିଅଟିଏ ଥିଲେ । ଆଜି ବଡ଼ ହୋଇ ପାଠ ପଢ଼ି ଲେଡି-ଡାକ୍ତର ହୋଇଛନ୍ତି । ତୁ ମନଦେଇ ପାଠ ପଢ଼, ତାପରେ ଡାକ୍ତର ହେବୁ । ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଉପଦେଶଗୁଡ଼ିକ ଅଞ୍ଜଳୀ ଆଁ କରି ଯେମିତି ପିଇ ଦେଇ ଯାଉଥିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତାକୁ ହଲାଇ ଦେଇ ପଚାରିଲା—ଅଚ୍ଛା ଅଞ୍ଜୁ ! ତୋ ଅପା ପୁରୀରୁ କେଉଁଦିନ ଆସିବେ ଜାଣୁ ?

—ନା, ଠିକ୍ ଜାଣେନି । ବୋଧହୁଏ ନମିତା ଅପାର ବାଭାଘର ସରିଲେ ।

---

୮ ଭସ୍—ଅରୁନ୍ଧତୀହୋଇ ।

ପୋଷ୍ଟାଲ୍ ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ମନମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ ଅଳକାଙ୍କ ମାମୁଁ । ସେ ବସା କରି ଥାଆନ୍ତି ପୁରୀ ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାର ନିକଟରେ । ଏ କେତେଦିନ ହେଲା ଅଳକା ଟିକିଏ ବୁଲି ବୁଲି କରି ଆସିବାପାଇଁ ମାମୁଁଘରକୁ ଯାଇଛି ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମନରେ ଅବଶୋଷ ରହି ଯାଉଛି, ବିଦାୟ ପୂର୍ବରୁ ଅଳକାକୁ ଥରକପାଇଁ ହେଲେ ଦେଖି ପାରିଲା ନାହିଁ କି ମନଖୋଲି କରି ପଦେ କଥା କହିପାରିଲା ନାହିଁ । ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଦରଦଭରା ଦିନରେ କେତେ ମାନ, କେତେ ଅଭିମାନ, କେତେ ବିରହ ଅଶ୍ରୁ-ନିବିଡ଼ ଆଲିଙ୍ଗନ ତାର ସବୁ ଯାଇ ହୃଦରେ । ଯାହାର ସ୍ମୃତିକୁ ସର୍ବସ୍ୱ କରି ସୁଦୂର ଫିରିଙ୍ଗି ରାଇଜରେ ତିନିବର୍ଷ ସେ ବଞ୍ଚି ରହିବ-ତାକୁ ଏ ବିଦାୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଟିକିଏ ଦେଖିଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ; ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅନ୍ତରରେ ବାରମ୍ବାର ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠି ବିଚଳିତ କରୁଥିଲା ତାକୁ ।

ଶେଷକୁ ଭାବି ଭାବି ଠିକ୍ କଲା ସେ ପୁରୀଯାଇ ଅଳକାକୁ ତିନି ବର୍ଷପାଇଁ ଆଖି ପୂରାଇ ଟିକିଏ ଦେଖି ଆସିବ । କିନ୍ତୁ କିପରି ସେ ଅଳକା ସଙ୍ଗେ ସାକ୍ଷାତ କରିବ, କ'ଣ ବୋଲି ଯାଇ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ କହିବ, ଯଦିଓ ମଦନବାବୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ତାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପରିଚୟ ଅଛି ; ତଥାପି ଅଯାଚିତଭାବେ କିପରି ଯାଇ ସେ ତାଙ୍କ ଘରେ ଅତିଥି ହେବ ? ନା—ସେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଯିବ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଅଳକା ସଙ୍ଗେ ଦେଖାକରି ଭୁବନେଶ୍ୱର ଫେରି ଆସିବ ।

---

୯ ତମି—ଅନ୍ଧକାର ।

—ବାବୁ ! ଅଉ କେତେବେଳେ ଖାଇବେ ? ଘଣ୍ଟା ଆସି ବାର ବାଜିଲାଣି । ଭାତ ଗଣ୍ଡାକ ଶୁଖି ଚଣା ଗୁଡ଼ାକ ହୋଇ ଗଲାଣି । ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡେଇ କୁଣ୍ଡେଇ ଥସି ଠିଆ ହେଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ପୁହାଙ୍ଗି ବଠ । ଯାଇ ତାଇ ଚଣ୍ଡିଏ ଖାଇଦେଇ ବାହାର ପଡ଼ିଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ର—

ପୂର୍ବ ଅଭିମୁଖେ ଭୀମ ବେଗରେ ଅସନ୍‌ସୋଲ୍ ଛୁଟିଚାଲିଛି । ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବି ଛୁଟିଚାଲିଛି ଶତ ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷା ନେଇ । ତାର ଚରମ ଲକ୍ଷ ହେଉଛି ଅଳକାର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ । ସେକେଣ୍ଡ କ୍ଲାସ୍‌ର ଗୋଟିଏ ଛୋଟିଆ କମ୍ପାର୍ଟମେଣ୍ଟ୍‌ର ଗଦାପକା ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବସିଛି ସୁରେନ୍ଦ୍ର । କଳ୍ପନାର ଛନ୍ଦ ତାର ଛୁଟି ଚାଲିଛି କେଉଁ ସୁଦୂରକୁ ଦୂରକୁ ଛନ୍ଦାୟିତ ହୋଇ । ସେ ଛୋଟିଆ କମ୍ପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ଅଉ ସାତ, ଅଠ, ଜଣ ପଶ୍ଚିମା ଭଦ୍ରଲୋକ । ସେମାନଙ୍କର ଖାଉଁମାଉଁ କଥା ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ଭଲ ଲାଗୁନି । ତାର ସମାସ୍କନ୍ଦ ଲୋକ କେହି ନାହାନ୍ତି । ମୂକ ହୋଇ ବସି ରହିବାରୁ ଆଖିପତା ଦୁଇଟି ତାର କ୍ରମେ ମୁଦି ହୋଇ ଆସିଲା । ଅଉ ବସି ନ ପାରି ବେଡ଼ିଂଟା ପିଠାଇ ପକାଇ ସେଇ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ଶୋଇପଡ଼ିଲା ସେ ।

ହଠାତ୍ ଗୋଟିଏ ପରିଚିତ କଣ୍ଠ ଶୁଣି ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଆରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଯେ—କ'ଣ ପୁରୀ ଯାଉଛନ୍ତି କହିଲେ ମଦନବାବୁ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନମସ୍କାର କରୁ କରୁ କହିଲା —ଆଜ୍ଞା ହଁ ।

---

୧୦ ଡସ୍—ଏକକାର

—ମୋ ବସାରେ ଏଥରକ ଅତିଥି ହେବାର କିଛି ଆପତ୍ତି ଅଛି ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ? 'ନାହିଁ ଅଜ୍ଞା ବରଂ ବେଶ୍ ସୁବିଧା ହେବ ।' କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଟ୍ରେନର ଗତି ମନ୍ଥର ହୋଇ ପୁରୀ ଷ୍ଟେସନରେ ଠିଆ ହେଲା । କୁଲି ହାତକୁ ବେଡ଼ିଂ ପତ୍ର ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ଉଭୟେ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ି ରିକ୍‌ସା ଧରିଲେ । ମଦନ ବାବୁଙ୍କ ଇଙ୍ଗିତରେ ସାଇକ୍ଲ ରିକ୍‌ସାଟି ସର୍ପିଳ ଗତିରେ ଗଡ଼ି ଚାଲିଲା ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାର ଅଡ଼କୁ ।

ମଦନବାବୁ ଆଜି ମଫସଲରୁ ଫେରିବେ ବୋଲି ତାଙ୍କ ଘରେ ଝିଅପିଅ ନବର ଆସାନ୍‌ସୋଲକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ଅଳକା ଓ ନମିତା ଦୁହେଁ କୋଠା ଛାତ ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇଥାନ୍ତି ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାପ୍ଲାବିତ ବଙ୍ଗୋପସାଗରର ଅନନ୍ତ ନୀଳିମା ଓ ଉତ୍ତାଳ ତରଙ୍ଗମାଳା ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ରଖି । ଯୁବତୀ ଦୁହିଁଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ କେତେ ଯେ ଯୌବନ ଲହଡ଼ି ଭାଙ୍ଗୁଥାଏ ତାର କଳନା ନାହିଁ । ମତ ଉଗୁରା ହସ ହସି, ମନ ମତାଣିଆ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇ ଶତେ ରାତିଟିକୁ ଦୁହେଁ ଉପଭୋଗ କରୁଥାନ୍ତି ବେଶ୍ ।

ଦୁଆର ମୁହଁରେ ରିକ୍‌ସାର ଘଣ୍ଟି ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଅଳକା ନମିତାକୁ ହଲାଇ ଦେଇ କହିଲା—ନମି ଅପା ! ମାମୁଁ ବୋଧେ ଆସିଲେ, ରିକ୍‌ସାଟା ଆମ ଦୁଆରକୁ ଆସିଲା ଭଳି ଜଣା ପଡୁଛି, ଚାଲିଲୁ ଦେଖିବା । ଦୁହେଁ କ୍ଷିପ୍ରଗତିରେ ଛାତ ଉପରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଲେ । ନମିତା, ଚାକର ପିଲା ସାଧୁଆକୁ ଉଠାଇ ଦେଇ ଦୁଆର ଖୋଲିବାକୁ ଇଙ୍ଗିତ ଦେଲା ।

ନବସି ଛିଅର ବସିଲା, ଯାଇ ଝୁଲି ଛାଡ଼ି ଅତି ଶରଧାରେ
ପୋକ ସୁଙ୍ଗାଗରେ ବସଲା

ଧୂଅ ନସରପସର ହୋଇ ଧାଇଁଗଲା ବକ୍ସା ପାଖକୁ । ବାବୁଙ୍କର ନୂଆ ହାଲ୍ ଫେସନର ସୁଟ୍, ଚସମା ପିନ୍ଧା ଅଖିକୁ ହିଁ ଅପଲକ ନୟନରେ ଟିକାଏ ସମୟ ଚାହିଁ ରହିଲା । ଆଖିରେ ର ସହସ୍ର ପ୍ରଶ୍ନ । ବୋଧହୁଏ ତାର ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲା ସେ ଯଦି ମିତ ବାବୁଟିଏ ହୁଅନ୍ତା....... .. ..

ମଦନବାବୁ ଘରକୁ ପଶି ଯାଉ ଯାଉ ଡାକିଲେ—ଅଲେ ମା ମି ! ଦେଖିଲୁ ମୁଁ କାହାକୁ ଧରି ଆଣିଛୁ ?

ବାବା କାହାକୁ ଧରି ଆଣିଛନ୍ତି ଚତୁଷ୍ପଦ କି ଦ୍ୱିପଦ, ଖିବାର ଲୋଭ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ଅଲକା ଓ ନମିତା ଘର ଭିତରୁ ଡ଼ି ଆସିଲେ । କିନ୍ତୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଦେଖି ଦେଇ ଅଲକା ଛଇଗଲା ।

ନମିତା ପାଟିକରି ଉଠିଲା—ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଯେ, ନମସ୍କାର । ବ ଏ ଗରିବ ଘରେ ପାଦ ପଡ଼ିଲା ଆଜି । ବୋଧହୁଏ ଅଲକା ଗୁ ଆମର ଏ ଭାଗ୍ୟ ।

ଅଡ଼ୁଆଡ଼ରେ ରହି ଶୁଣୁଥିଲା ଅଲକା ତାଙ୍କ ଦୁହିଁଙ୍କର ଲୋଚନା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତି ନମସ୍କାର କରୁ କରୁ କହିଲା—ବେଶ୍ ତ ସାଇଜ୍ କରୁଛନ୍ତି ନମିତା ଦେବୀ ।

ନମିତାର ଉତ୍ତରରେ ବାଧା ପଡ଼ିଲା । ଘର ଭିତରୁ ପୋଷାକ ଲାଇ ମଦନବାବୁ ଆସି ହେଉଁପାଇ ହସି ହସି ପଚାରିଲେ ତୁ କ'ଣ ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁଙ୍କୁ ପୂର୍ବରୁ ଚିହ୍ନିଥିଲୁ ମା ?

ନିଜ ରକ୍ଷଣ ଅସମ୍ଭବ, ସେ କାହୁଁ ପରକୁ ରଖିବ ।

—ହଁ ବାବା, ଏଇଥର ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ମୋର ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପରିଚୟ ହୋଇଯାଇଛି । ସେ ପରା କୁଅଡେ ତନୁଭାଇଙ୍କ ଶାଳକ ।

—ଓଃ, ସେଇଥିପାଇଁ ତମରସବୁ ଏତେ ଥଟ୍ଟା ପରିହା ଚାଲିଛି ? ଏମାନଙ୍କ ମଝିରେ ଅସି ନମିତାବୋଉ ଛୁଡ଼ି ହେଲେ । ମୁହଁରେ ତାଙ୍କର ଫୁଟି ଉଠୁଥିଲା ମାତୃତ୍ୱର ବିଭବ ସ୍ନେହ ସିକ୍ତ କଣ୍ଠରେ ସେ କହିଲେ—ନମି, ଏ ପୁଅଟି ନମିତା ହସି ହସି କହିଲା—ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ଚିହ୍ନାଇ ଦେଉ ତୁ ଠିକ୍ କରି ଶୁଣୁଥା—ପ୍ରଥମେ ମନୋଜଭାଇଙ୍କ କ୍ଲା ଫ୍ରେଣ୍ଡ, ଦ୍ୱିତୀୟେ ଜଣେ ଖ୍ୟାତନାମା ଡାକ୍ତର, ତୃତୀୟେ ତନୁଭାଇଙ୍କ ଶଳା, ଚତୁର୍ଥେ ତୋର ଭାବୀ ଭଣିଜୀ ଜ୍ୱାଇଁ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଳକାର ସ୍ୱା............

ନମିତା ବୋଉ ପାଟି କରି ଉଠିଲେ—ମଲ, ମଲ ଏ କୁଅଡ଼େ ଦେଢ଼ଶାଶୁ ହେବ ?

—ମୁଁ କ'ଣ ମିଛ କଥା କହିଲି ବୋଉ ! ନା ଥଟ୍ଟାକ ସେ ଦେଢ଼ଶାଶୁ ପଦକୁ ଅଯୋଗ୍ୟ ହେବ ?

—ନାଇଁମ, କଥାରେ ତତେ କିଏ ବଳେଇ ଯିବ ? ସୁରେ ମଦନବାବୁ ହସୁଥାନ୍ତି । ଟିକିଏ ଅକଟିବା ଗଳାରେ ମଦନବା ଡାକିଲେ—ନମି ! ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କୁ ବସାଇ ଏମିତ ବେହୋ କରୁଥିବୁ ନା ତାଙ୍କର ଖାଇବା ପିଇବା ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବୁ ?

ନାହିଁ ମାମୁଁଠାରୁ କଣା ମାମୁଁ ଭଲ ।

—ମୁଁ କ'ଣ ସେ କଥା ଭାବି ବସିଛି ବାବା ! ଅଳକା ଉପରେ ପରା ସେ ଭାର ସବୁ ଦେଇଆସିଛି ।

—ଅଳକା କ'ଣ ଏକା କରିବ ? ତୁ ଯା ତା ସଙ୍ଗରେ ଟିକିଏ ଦେଖିଯିବୁ ।

—ମୋ ବିନା ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁଙ୍କ ମନକୁ ପାଇବ ନାହିଁ ବାବା ! ବରଂ ଅଳକା............

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଚଟ୍ କରି କହି ପକାଇଲେ—ସ୍ଥାନ ଅସ୍ଥାନ ବି ବିଚାରଣ ନାହିଁ ଆପଣଙ୍କର ।

ନମିତା ଚୁପ୍ ହୋଇ ହସିଦେଲା । ପ୍ରକୃତରେ ବାବାଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ସେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ କେତେ କ'ଣ କହିଗଲା ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଭଳିଆ ଯୋଗ୍ୟ ପିଲାଟି ଭବିଷ୍ୟତରେ ତାଙ୍କର ଝିଅ ଜ୍ୱାଇଁ ହେବ ଭାବି ମଦନବାବୁ ମନେ ମନେ ଗର୍ବ କରୁଥିଲେ ।

ତା ପରଦିନ ଅପରାହ୍ନ ଗୋଧୂଳି । ଉତପ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦିଗ୍‌ବଳୟ ତଳକୁ ଢଳି ପଡ଼ିଲେଣି । ଦଳ ଦଳ ଯୁବକ ଯୁବତୀ ସମାବେଶ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି ବଙ୍ଗୋପସାଗରର ନୈସର୍ଗିକ ଶୋଭା ପିପାସି ହୋଇ । କେହି ବାୟୁ ସେବନପାଇଁ କେହିବା ମନ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ । ବାଳକ, ବାଳିକାଗୁଡ଼ିଏ ଶିପ, ବାଲିଗରଡ଼ା ଗୋଟାଇ ଲାଗି ଯାଉଛନ୍ତି ...ଙ୍କ କାମରେ । ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାରର ଜଣଙ୍କ ରାସ୍ତା ସଣଙ୍କ ହୋଇ ଉଠିଛି । ମଦନବାବୁ ସସ୍ତ୍ରୀକ ଯାଉଛନ୍ତି ଜଣେ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଘରକୁ । ଗୁରୁବର

ନଈକେ ବାଗ ଦେଖେକେ ଫାଙ୍କ ।

ପିଲଟି ହୁଏତ କେଉଁଠି ଘୁମେଇ ପଡ଼ୁଛି । ଘରେ କେବଳ ନମିତା ଅଳକା । ଫାଷ୍ଟ ସୋରେ ସିନେମା ଯିବେ ବୋଲି ବ୍ୟସ୍ତ । ସୁରେ ନମିତାର ଭାଇ ସୁଶାନ୍ତର ଷ୍ଟଡ଼ି ରୁମ୍‌ରେ ବସି ଆଖି ପକାଉଛି ଖଣ୍ଡି ଇଂରାଜି ମାଗାଜିନ୍ ଉପରେ ।

ନମିତା ତା ପ୍ରସାଧାନ ଶେଷକରି ଅଳକାକୁ କହିଲା—ଅଳି ତୁ ତୋ କାମ ଶେଷ କରୁଥା । ମୁଁ ଯାଉଛି ବଉଳକୁ ଡାକି ଦେ ଆସେ । ସାଙ୍ଗହୋଇ ସିନେମା ଯିବା । ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଘ ଅଛନ୍ତି, ଦେଖିଥିବୁ ସାବଧାନ ।

ନମିତା ହସି ହସି ଦୌଡ଼ି ପଳାଇଗଲା । ଅଳ୍ପସମୟ ପ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଗୋଡ଼ ଚପି ଚପି ଆସି ଅଳକାର ଆଖି ଦୁଇଟି ମୁଦି ଧରି ଲୋକ ଚିହ୍ନି ନେବାକୁ ହାତ ଅଣ୍ଡାଳି ଲାଗିଲା ଅଳକା । ଚିହ୍ନିବାକୁ ବେଶୀ ବେଳ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପାଟି କରି ଉଠିଲା—ଧରା ପଡ଼ିଗଲ ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ, ଧରା ପଡ଼ିଗଲ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ହାତ ଛାଡ଼ିଦେଇ ତାର ବାହୁବେଷ୍ଟନୀ ଭିତ ଅଳକାକୁ ଟାଣି ନେଇ ନେଇ କହିଲା—ତୁମର ପାଇଁ ଖାସ ଆସିଛି ଅଳି ! ତୁମେ କେଉଁଠି ଲୁଚିଛ ଯେ ତୁମର ଛାୟା ଦେଖିବା ମୋ ପକ୍ଷରେ କଷ୍ଟକର ହୋଇପଡ଼ୁଛି ।

ଅଳକା ସନ୍ତର୍ପଣରେ ନମସ୍କାରଟିଏ କରୁ କରୁ କହିଲା- ପୋଡ଼ାମୁହିଁ ନମିତା ଅପାଟା ଯେଉଁଠି ଥିବ ।

ନବ ଘନ ଘନ ପଇତାଟାଏ, ଶଙ୍ଖା ଦ ମୁଠାକୁ ଘଇତାଟାଏ ।

—ସେ କ'ଣ କଲେ ? ତୁମଠି ତ ସବୁ ଲଜ । ବାହାରେ ସଂସାରଯାକର ଖୁଣ୍ଟିଅଛି । ମଦନବାବୁ ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ କେଉଁଠିକି ଯାଇଛନ୍ତି ଜାଣ ଅଳ ?

—ନମିତା ଅପାର ଶାଶୁଘର ଦେଖି ଯାଇଛନ୍ତି ପରା ।

—ନମିତା ଦେବୀଙ୍କ ପାଇଁ କ'ଣ ବର ନିର୍ବାଚନ ସରିଲାଣି, ତେବେ ବାହାଘର କେବେ ?

—ହଁ ଏଥର ପୁରୀ କୁଣ୍ଡେଇବେଣ୍ଟ ସାହିରେ ପରା । ବର ତାର ଓକିଲ ହୋଇଛି—ନାଁଟି ମିହିରକୁମାର—ବାହାଘର ସମ୍ଭବ ଏଥର ଫାଲ୍‌ଗୁନ ମାସରେ ହୋଇଯିବ । ପ୍ରକୃତ ଖବର ଆଜି ମାମୁଁ ମାଇଁ ଫେରିଲେ ଜଣାପଡ଼ିବ ।

—ତୁମ ନମିତା ଅପାଙ୍କର ବାହାଘର ଭୋଜିଟା ଖାଇବାପାଇଁ ମୋ ଭାଗ୍ୟରେ ନାହିଁ ଅଳ !

—କାହିଁକି ?

—ମୁଁ ଚଉଦ ତାରିଖ ଦିନ ଲଣ୍ଡନ ଚାଲିଯାଉଛି ପରା ।

—ଏଇ ଚଉଦ ? ତେବେ ଆଜି ତ ହେଲା ଏଗାର ତାରିଖ । ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ମୁହଁଟି ଶୁଖିଆସିଲା ଅଳକାର । ସୁନ୍ଦର ଚମ୍ପାଫୁଲିଆ ମୁହଁଟି ଉପରେ ପାଉଁଶ ମୁଠାଏ ସତେ ଯେପରି କିଏ ବୋଳି ଦେଇଗଲା ।

ଅଳକା ଆଜିକାଲିର ଉପନ୍ୟାସ ନାୟିକଙ୍କ ଭଳି ଅସ୍ଥାୟୀ ପ୍ରେମ କରି ଶିଖିନାହିଁ । କଳାଡୋଳା ଭେଦ କରି ଆଖିରୁ ତାର ଝରିଆସିଲା ଦୁଇଧାର ଲୁହ । ତା ଗୋଡ଼ତଳୁ ଯେପରି ମାଟି

ନଈରେ ବାଲିଆ ଚଢ଼ିଥିଲା, ସୁନ୍ଦର କଜଳ ହୁଅଚଲା ସାଙ୍ଗେ,
ପୁଣି ରୁଖିଆ ଲେଉଟିଲା ।

ସ୍ୱାମୀ । ବିମାତାର ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ସହି ସହି ତୁମେ ପଥର ପାଲଟି ଯାଇଛ । ଏକଥା ମତେ ଅଛପା ନାହିଁ । ତଥାପି ମୁଁ ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରି ପାରିଲିନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଯେଉଁ ନିଆଁ ଜଳୁଛି ତା ଜଣା କେବଳ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀଙ୍କୁ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ନିରୁପାୟ, ଅଲି! ଆମ ହିନ୍ଦୁଜାତିର ପ୍ରଧାନ ପୁଣ୍ୟପୀଠ ଏହି ନୀଳାଚଳରେ ପତିତପାବନଙ୍କର ପାଦତଳେ ଆଜି ଆମେ ଉଭୟେ ମାଗିନେବା, "ବିରହ ପରେ ମିଳନହିଁ ସୁଖ ଅସୀମ ଅମାପ ।" ସେଇ ଆଶାରେ ହସି ହସି ସହିପିବ ଏ ଦୀର୍ଘ ବିଚ୍ଛେଦର ବୁକୁ ଫଟା ଦୁଃଖ ଯେତକ, ପାରିବ ଅଲି ?

—ପାରିବି ।

—ଅଲି ! ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଭିତର ଦେଇ ଯେଉଁ ଜୀବନ ଗତି କରୁଥାଏ ସେହି ଜୀବନହିଁ ପ୍ରକୃତ ଜୀବନ । ସେଇ ଜୀବନରେ ହିଁ ଫୁଟିଉଠେ ସ୍ୱର୍ଗର ଅମର ପ୍ରତିଭା, ସେଇ ଜୀବନରେ ଆସେ ଅସରନ୍ତି ଶାନ୍ତି, ଝରିପଡ଼େ ଦେବତାର ଆଶୀର୍ବାଦ ଅଯାଚିତଭାବେ ।

ହଠାତ୍ ନମିତାର ଦ୍ରୁତ ପଦଶବ୍ଦ ଆସ୍ତେ ନିକଟରୁ ନିକଟତର ହେଲା । ଅଳକା ତାହା ଜାଣିପାରି ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ବାହୁବନ୍ଧନରୁ ନିଜକୁ ମୁକ୍ତ କରି ଦୂରକୁ ଘୁଞ୍ଚିଗଲା ! ନମିତା ଧଇଁ ସଇଁ ହୋଇ ଧାଇଁଆସି ଖବର ଦେଲା—ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ, ଆପଣ ଶୀଘ୍ର ଚାଲି ଯାଆନ୍ତୁ । ବାବା, ବୋଉ ଆସିଲେଣି । ଛକ ଉପର ହୋଟେଲ ପାଖରେ ରିକ୍ସା ଦେଖି ମୁଁ ଅଣନିଶ୍ୱାସି ହୋଇ ଦୌଡ଼ିଛି ପରା ।

ନାଅଁ ଠା ଚହଟ ଚମ୍ପା, ଦେଖିଲାବେଳକୁ ହାତ ଗୋଡ଼ କେମ୍ପା ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଚାଲି ଯାଉଥିଲା, ପଛରୁ ତାଙ୍କ ନମିତା ପଚାରିଲା—ଆପଣ କ'ଣ ଏଇ ଏକ୍‌ସପ୍ରେସ୍‌ରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଫେରିବେ ?

—ହଁ—

—ଆମେ ଆଜି ଆପଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଫାଷ୍ଟ ସୋ ରେ ସିନେମା ଯିବୁ ବୋଲି ଭାବିଥିଲୁ । ଟିକିଏ ହସି ସୁରେନ୍ଦ୍ର କହିଲା—ଅଚ୍ଛା ଚାଲନ୍ତୁ, ମୁଁ ବରଂ ଡାଲରେର ଗାଡ଼ିରେ ଯିବି ।

—ନାଁ ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ, ସତରେ ନ ଯାଇ କାଲି ଦିନରେ ଗଲେ କ'ଣ ଚଳିବ ନାହିଁ ? ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନୀରବ ରହିଲା । ଅଳକାର ମମତା ତାକୁ ଟାଣି ରଖୁଥିଲା ଲୌହ ସଙ୍ଗେ ଚୁମ୍ବକର ଆକର୍ଷଣ ଭଳି । ଏତେ ଶୀଘ୍ର ପୁରୀ ଛାଡ଼ିବାକୁ ତାର ଇଚ୍ଛା ହେଉ ନ ଥିଲା । ଟିକିଏ ହସିଦେଇ କହିଲା ସେ—ଆପଣଙ୍କ ଅନୁରୋଧ ଏଡ଼ି ଦେବାଟା ସହଜ ନୁହେଁ ନମିତା ଦେବୀ !

ନମିତାବୋଉ ଘରକୁ ପଶିଆସି କହି ପକାଇଲେ—ମୋ ପୁଅର କେତେ ଅସୁବିଧା ହୋଇଥିବ, ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିଲି ମୁଁ ନ ଉଠାଇ ଚାଲିଗଲି । ଏଥିରୁ ଗୋଟେ ବଡ଼ ଘରେ ଥିଲା ଯେ ଖାଲି ଗପିବ ବସି । ସେ କ'ଣ ଖବର ଟିକେ ନେଇଥିବ ? ଏତେବେଳଯାଏ ପୁଅ ମୋର ଜଳଖିଆ ଟିକେ ଖାଇନାହିଁ ?

—ନାଇଁ ମୋତେ ଏତେ ଜଲଦି ଭୋକ କରିନାହିଁ । ଆପଣ ଅଯଥା ବିରକ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଘର ବର ମନୋନୀତ ହେଲା ତ ? ନମିତା ଦେବୀଙ୍କ ବାହାଘର କେବେ ?

ନର ମାତ୍ରା ନାରାୟଣଙ୍କୁ ଅଗୋଚର ।

ନମିତାକ୍ରୋଡ଼ ମୁହଁଟି ଶୁଖାଇ ଦେଇ କହିଲେ—କଅଣ ଦେଖିବ ପୁଅ ? କୁଣ୍ଢେଇବେଣ୍ଟସାହିରେ କେବଳ କୋଠା ଖଣ୍ଡିକ ସମ୍ପତ୍ତି । ଶ୍ୱଶୁର କଟକରେ କ'ଣ ଚାକିରି କରେ ଟଙ୍କା ତିନିଶ ଦରମା ପାଏ । ଜ୍ୱାଇଁଟି ଓକିଲ ହୋଇଛି, ଏତିକିତ ଦେଖିଲି । ତା କର୍ମରେ ଯଦି ଭଲଥିବ ସେହି ଭିଖମଗା ଘୋଡ଼ାଚଢ଼ା ହେବ । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଭରସା କରିଛି ସେଇ ଯାହା କରିବେ । ତମ ମାମୁଁଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ନ ଥିଲା ଏ ବର୍ଷ ବାହାଘର କରିବାକୁ । ସେ ଲଗାଇଥିଲେ ମନୋଜ ଅମେରିକାରୁ ଫେରିଲେ ବାହାଘର କରିବାକୁ । ମୁଁ ମଙ୍ଗିଲିନି ବାପ! ଝିଅକୁ ଅସି କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ହେଲା । ମନୋଜ ଅମେରିକାରୁ ଆସୁ ଆସୁ ଦି ବର୍ଷ ଯାଉଛି କି ବେଶୀ ଯାଉଛି ତା ତ ଠିକ୍ ନାହିଁ । ଝିଅ ଘିଅ ବେଶି ଦିନ ରଖିବା ସୁନ୍ଦର ହେବନି । ତା ପଛକୁ ପଛ ନମିତା, ଅଣିମା ବାହାରି ପଡ଼ିବେ । ପୁରୀ ସହରରେ ଅନୁଢ଼ା ଝିଅ ରଖି ଚଳି ହେବଟି ? ସେଇଥିପାଇଁ ଯୁଆଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଝିକ୍ଝିକ୍ ଲାଗେଇ ବାହାଘର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଛି । ଯାହା ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଇଚ୍ଛାଥିବ ।

ସେତିକିବେଳେ ମଦନବାବୁ ତେଣୁ ଆସୁଥିବାର ଦେଖି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପଚାରିଲା—ସେମାନଙ୍କର ଡମାଣ୍ଡ ପ୍ରସ୍ତାବ କ'ଣ ଉଠିଛି କି ନାହିଁ ?

ମଦନବାବୁ ହସି ହସି କହିଲେ—ସେ କଥା କାହିଁକି ପଚାରୁଛନ୍ତି ? ସେ ଡମାଣ୍ଡ ତ ଗୋଟିଏ ସମସ୍ୟା । ଅଜିକାଲି ଯୁଗରେ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଲୋକ ଝିଅ ଜନ୍ମକରିବା ବହୁ ଅଭିଶାପର ଫଳ ବାପା !

ନେଲା ବେଳକୁ ଯମୁନା ନାନୀ, ଦେଲା ବେଳକୁ ଚଣ୍ଡିଆ କାନି ।

ସେମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଜମିବାଡ଼ି ଗୁଣ୍ଠେ ନାହିଁ । କେବଳ ପୁରୀରେ ସେଇ କୋଠା ଖଣ୍ଡିକ ସମ୍ପତ୍ତି । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ କଟକରେ ଡେପୁଟି ଅଛନ୍ତି । ସେଇ ଡେପୁଟି ପଦଟି ତାଙ୍କ ଆଖିକୁ ଆକାଶକୁ ନେଇଯାଇଛି । ସେ ଆଉ ମଣିଷ ଚିହ୍ନୁ ନାହାନ୍ତି । ପୁଅଟି ବି. ଏଲ୍ ପାଶ୍ କରି ଏଇଠି ଓକିଲ୍ ହୋଇଛି । ଭଲ ରୋଜଗାର ବି କରେ ।

ନମିତାବୋଉ ଘରଭିତରୁ ପାଟିକରି ଉଠିଲେ—କାଲେ ନମି ! ପିଲାଟା ଆଜ କେତେବେଳକୁ ଖାଇବମ । ସୁରକୁ ଜଳଖିଆ ଦେବାକୁ ମନେ ପଡୁନି ନା କ'ଣ ? ଏମିତି ଉଦାଣ୍ଡୀଙ୍କ ଭଳି ହେଉଚୁ କିଆଁ ? ମୋ ନା' ପଣି ବୁଡ଼େଇବୁ କି ?

ମଦନବାବୁ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରି କହିଲେ—ତୁମେ ମିଛରେ ଝିଅଟା ଉପରେ ବିରକ୍ତ ହେଉଛ କାହିଁକି ନମିବୋଉ ! ନମିର ଯେଉଁ ନଣନ୍ଦକୁ ଦେଖି ଆସିଲ ତା ତୁଳନାରେ ନମି ମୋର କେତେ ଗୁଣରେ ଭଲ । ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ! ଆମ ନମିର ବଡ଼ ନଣନ୍ଦ ଯେ ହେନା, ସେ ପଢୁଛି ଇଲେଭନ୍ଥ କ୍ଲାସରେ । ହେଥିରେ ପୁଣି ଦୁଇ ଥର ଫେଲ୍ । ଦେଖିବାକୁ ସାମାନ୍ୟ ସୁନ୍ଦରୀ । ତା ଗୁଣ କି କାଣ୍ଡ କାଁଉଣରେ ଥାଏ ? ଚଷମା ପିନ୍ଧି, ନାଏଗ୍ରା ଚପଲ୍ ଦୁଇଟା ଗୋଡ଼ରେ ଦେଇ ଆମ ଅଗରେ ଖାଲି ଫୁର୍ତ୍ତି କରି ବୁଲୁଥାଏ । ଗୋଟାଏ କଲେଜ୍ ଟୋକା, ସେ ଲଫଙ୍ଗାଟାକୁ ମୁଁ ଅନେକଥର ଦେଖିଛି । ସେଇଟା ସଙ୍ଗେ ହସ, ଖେଳ, ଇଂରାଜୀରେ କଥାଭାଷା, କ'ଣ ସେ କଥା କହିବି ? ପରୁରି ବୁଝିଲି ସେ ଝିଅପାଇଁ ଦୁଇ ତିନି ଯାଗାରେ

ନୂଆ ବନ୍ଧୁ କୃପାସିନ୍ଧୁ, ପୁରୁଣା ବନ୍ଧୁ ଗେନ୍ଧୁଶୁଙ୍ଗ୍ ।

ରାମବାବୁ ବାହାଘର ଠିକ୍ କଲେଣି, କିନ୍ତୁ ସେ ଝିଅ ବାହା ହେବା ପାଇଁ ରାଜି ହେଉନାହିଁ । ଏହି ଯେଉଁ ଟୋକାଟା ସଙ୍ଗେ ସେ ଯିବା ଆସିବା କରୁଛି ସେଇଟା ହେଉଛି ତାର ତୃତୀୟ ଲଭର୍ । ଏଥିମଧ୍ୟରେ ଦୁଇଥର ଭ୍ରୂଣହତ୍ୟା କରି ସାରିଲେଣି । ମୁଁ ଏସବୁ ଶୁଣିଲାବେଳକୁ ପଥର ପାଲଟି ଯାଇଛି ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ । ଏଥିରେ ରାମବାବୁଙ୍କର ଦୋଷ କିଛି ନାହିଁ । ସବୁ ମୂଳରେ ଅଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ । ସେ ଝିଅକୁ ଏପରି ମୁହଁ ଦେଇଛନ୍ତି, ତା'ର ଭବିଷ୍ୟତ କ'ଣ ହେବ କେଜାଣି ।

ନାରୀ ମାତୃ ଜାତି । ମହତ୍ ଆଦର୍ଶ ନେଇ ତାର ଜନ୍ମ ନରକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିକୁ ବିଶାଳ ବିସ୍ତୃତ କରିବାପାଇଁ । ତା ଗୋଡ଼ ଖସିଯିବାର ଉପକରଣ ଯୋଗାଇଦିଏ କିଏ ? ସେ ଜାତିର ଅଧଃପତନ ପାଇଁ ରାସ୍ତା ଦେଖାଇ ଦିଏ କିଏ ଜାଣି ? ତାର ପିତା, ମାତା ଆଉ ଅଭିଭାବକଗଣ ।

ଆମ ଭାରତୀୟ ନାରୀର ଅନାବିଳ ସ୍ୱାମୀ ପ୍ରେମ, ମହୀୟାନ୍ ଚରିତ, ମହୀୟସି ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରଭୃତି ପଦରେ ବିଦେଶୀକୁ ଅପମାନିତ କଲା । ଆମେ ତାଙ୍କର ଗୋଲାମ ଥିଲେ ନାଁ, ଗୋଲାମ ଜାତିର ଏତେ ଗୌରବ ତାଙ୍କୁ ଦୁର୍ବିସହ ବୋଧ ହେଲା । ଭାରି କୌଶଳୀ ଜାତି ସେ । ଗପ୍ପ, ଛବି, ଚଳଚିତ୍ର, ନଭେଲ୍, ବିଳାସ ବ୍ୟସନ, ଚାଲିଚଳନ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କଲେ କୁନୀତିଗୁଡ଼ିକ । ମାଙ୍କଡ଼ ଭଳି ତ ଆମେ ଅନୁକରଣ ପ୍ରିୟ, ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଅନୁକରଣ କରି ନେଲେ । ଗୋଠ ମାତିଲେ ଖଣ୍ଡିଆ ମାତନ୍ତି ।

ନଈକୁ ମାଇଲି ଟେକାଟାକୁ, ନେଇଟି ପଡ଼ିଲା ଉପରକୁ ।

'ଦେଶସାରା ପ୍ରଚାର ହେଲା 'ନାରୀ ସ୍ୱାଧୀନତା' 'ନାରୀ ସ୍ୱାଧୀନତା'। ରାତି ଦିନ ମଣ୍ଡ କୁଟି ରଡ଼ ଛାଡ଼ିଲେ ଯୋଦ୍ଧାଏ।

ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତା କାବୁକଲା ଆମ ସମାଜକୁ। ଫଳରେ ହେଲା କ'ଣ—ଶାଶ୍ୱତ ପ୍ରେମ, ଚିରନ୍ତନ ବୈବାହିକ ବନ୍ଧନକୁ ପାଦରେ ଦଳିଦେଇ ଚାଲିଲା 'ସିଭିଲ ମ୍ୟାରେଜ୍,' ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି ବିବାହ, ଏମିତି କେତେ କ'ଣ। ଯାହା ନାଁ ଶୁଣିଲେ କି ହସ ଲାଗୁଛି। ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀର ଶାଶ୍ୱତ ଐକ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧ ହେଲା ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷିଆ ଯୋଜନା। ଏଥିରେ ନାଁ ଅଛି ପ୍ରେମ, ନାଁ ଅଛି ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟରେ ଗଭୀର ବିଶ୍ୱାସ ଓ ନିବିଡ଼ ଅନ୍ତରଙ୍ଗତା ?

ଆମ ଦେଶରେ ନଥିଲା ଏକକାଳୀନ ସ୍ୱାମୀକୁ ଛାଡ଼ି ତାକୁ, ତାକୁ ଛାଡ଼ି ସ୍ୱାମୀକୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ପ୍ରେମର ନିଦର୍ଶନ। ନାରୀ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲେ ପୁରୁଷ ହେବନି ତ। ନାରୀ ଯେଉଁ ନାରୀ ସେହି ନାରୀ, ଆଉ ପୁରୁଷ ଯେଉଁ ପୁରୁଷ ସେହି ପୁରୁଷ ହୋଇ ରହିବ ନିଶ୍ଚୟ। ଚିରନ୍ତନ ପ୍ରକୃତି ଉପରେ ମଣିଷର ହାତ ନାହିଁ।

—ମଲା କେତେ ଗପିବ ମ ! ଥାଉ ପିଲାଟାକୁ ଭୋକ କରିବଣି। ନମିତା କେତେବେଳୁ ଡାକିଦେଇ ଗଲଣି।

ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର କଡ଼ା କଥାରେ ମଦନବାବୁଙ୍କର ଚେତନା ଆସିଗଲା। ସେ ଚୁପ୍‌ହୋଇ ବସି ଖାଇବାପାଇଁ ଯିବାକୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ। ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଯାଇ ଜଳଯୋଗ କରିବାକୁ ଟେବୁଲ ପାଖରେ ବସିଲା।

ପହିଲା ପହର ସର୍ବେ ଉଜାଗର, ଦୁତିଅ ପହର ଭୋଗୀ,
ତିନି ପହରକୁ ତସ୍କର ଉଠେ, ଚାରି ପହରକୁ ଯୋଗୀ।

ଅଳକା ପାଟଳ ରଙ୍ଗର ଖଣ୍ଡିଏ ଟିସୁର ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧି ଆସି ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଜଳଯୋଗର ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲା । ଇଭନିଂ ପ୍ୟାରିସ୍‌ରେ ଗନ୍ଧ ତା ଲୁଗା ଦେହରୁ ଗୃହର ବାୟୁ ମଣ୍ଡଳରେ ବିଛୁରିତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଲୋଭାତୁର ଆଖିରେ ଅଳକାକୁ ଚାହିଁ ଅଳ୍ପ ହସି ପଚାରିଲା—ଅଲି ! ଆମର ଲଭ୍ ବିଷୟ ନମିତା ଦେବୀ ବୋଧହୁଏ ସବୁ ଜାଣନ୍ତି ?

—ବୋଧହୁଏ କାହିଁକି ନିଶ୍ଚୟ ।

—କିପରି ଜାଣିଲେ ?

—ତୁମର ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ମୋ ଟ୍ରଙ୍କରୁ ପାଇ ପଢ଼ିଲା । ଅଜ ମଧ୍ୟ ତା ମୋ ମଧ୍ୟରେ ଲୁଚା ଛପା କିଛି ନାହିଁ । ବାସ୍ତବରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଆମର ଏକମନ, ଏକପ୍ରାଣ । ତୁମର ଭୟ କରିବାର କିଛି ନାହିଁ । ତେବେ ତୁମର ଏ ପ୍ରଶ୍ନ କାହିଁକି ଶୁଣେ ?

—ନାଁ କିଛି ଜଟିଳ ନୁହେଁ । ମୁଁ ଦେଖୁଛି ଆମ ମିଳାମିଶାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଅସୀମ ଉଦ୍ୟମ ତାଙ୍କର ।

—୧୨—

—ସେଠାଠାରେ ପହରରେ ହେଲା କାହିଁକି ବସିଛୁ କାଲି ? ମଲା ମୋ ଦେହବଣି ଠାପୋଉ, ମଣିଷଟି ସିନା ବସ ଲାଗିଥିଲା, ତା କୁକୁରଟି କ'ଣ ବସ ଲାଗିଛି କାଲି ? ସେ କୁକୁରଟାକୁ ଏତେ ଗେଲବସର କାହିଁକିମ ? ଦୋପାଙ୍କର ଯୁ ଅବସ୍ଥା ହେଲାଣି, ତାଙ୍କ

---

* ପଇଡ଼ ପାଣିରେ କର୍ପୂର ଖା, ଯମ ଘରକୁ ସଳଖେ ଯା ।

ଚିନ୍ତାରେ ମୋତେ ରାତିରେ ନିଦ ହେଉନି, କି ଦିନରେ ଭୋକ ହେଉନି; ତୁ ଆସି ଷୋଳ ବରଷର ଝିଅ ହେଲୁ ଛତେ ତ ବାପ ଚିନ୍ତା ତଲେ ନାଗୁନି ଲୋ ! କୁକୁର ବିଲେଇଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଖେଳ ଟେଳୁଛୁ ! ଦେଖା ତ ଅଳି, ଅଳି, ବୋଲି ପାଣି ପିଉନାହାନ୍ତି । କେତୁଟା ଦିନ ପୂର୍ବରେ ରହିଲୁ ଯେ ଅଣ୍ଟୁ ଅଣ୍ଟୁ ଭର ସହୁନି, ରାତି ଦିନ ତୁଣ୍ଡ ଢାଙ୍କିଲେନି, ମୋ ଖାଇବା ସୁଖ ହେଉନି, ଝିଅ ବାନ୍ଧିକରି ଦେଲେ ପାଟିରୁ ଅଳୁଚ ଛାଡ଼ି ଯିବ । ସେମିତ ବାପକୁ କେତେ ସିନାହ କଲୁ ଚୋର ?

ଅଳକା ବିନା ପ୍ରତିବାଦରେ ଛମାତା'ଙ୍କର ଅକଥାଗୁଡ଼ିକ ମଥ ପୋତି ସହି ନେଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଅତି ଆଦରର କୁକୁର ଏଇ "ଡୋଗ୍" । ସେ ଲଣ୍ଡନ ଯିବା ସମୟରେ ସେଇଟିକୁ ଦେଇ ଯାଇଥିଲା ଅଞ୍ଜଳୀକୁ । ଅଞ୍ଜଳୀ ତା ବସାକୁ ଯିବାଆସିବା କରିବାରେ କୁକୁରଟି ତାକୁ ଚିହ୍ନି ଯାଇଥିଲା । ଅଞ୍ଜଳୀ ବି ତାପାଇଁ ବିସ୍କୁଟ, ବରା, ରୁଟି ନେଇ ରୋଜ ରୋଜ ଦେଇଥାଏ । ପଶୁ ହେଲେ କ'ଣ ହେଲା "ଡୋଗ୍" ଟି ବଡ଼ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ । ଅଞ୍ଜଳୀକୁ ଦେଖିଲେ ତା ଭାଷାରେ ସେ କେତେ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଏ, ଲାଞ୍ଜ ହଲାଏ, ତାକୁ ସୁଙ୍ଘି ପକାଏ, ଉପରେ ଚଢ଼ିଯାଏ । ଅଞ୍ଜଳୀ ବି ତାକୁ ଟେକି ଆଣି ଆଉଁସି ଦିଏ, କେତେ ଗେଲ କରେ । ଡୋଗର ମିଟି ମିଟି ଆଖି ଉପରକୁ ଟାଙ୍କି ପଡୁଛି ତାର ନଡ଼କା ନଡ଼କା କାନ । ଲୋମ ବହୁଳ ଗୋଟିଏ ଶରୀରଟି ଅଞ୍ଜଳୀକୁ ବେଶ୍ ଭଲ ଲାଗେ । କିନ୍ତୁ ତାହାର

ନଈ କୂଳିଆ ଖେତ, ପର ହସ୍ତଗତ ବାଡ଼ି, ଅନୁଢ଼ି ଶାଳରେ ପୁଅ,
ମଞ୍ଜୁଡ଼ି କାଳର ବରଷା, ଏମାନଙ୍କୁ କି କରିବ ଭରସା ।

ସମସ୍ତ ତତ୍ତ୍ୱ ନିଏ ଅଳକା । ସେ ଅଜ୍ଞ ତୋଗ୍ର ପାଖରେ ବସି ତାକୁ ଟିକିଏ ଅଉଁସି ଦେଉଥିଲା । ତେଣୁ ବିମାତାଙ୍କର ଏଭଳି ବ୍ୟଙ୍ଗୋକ୍ତି ।

—ବଲ୍ କାଠଟା ଭଳି ରସିଲୁ କଅଣ ମ ? ବାବା ପରି କହୁଥିଲେ ଏଣ୍ଡ୍ରୁର ଦଣ୍ଡ କରିଦେଲେ ସେ ଜଳଖିଆ କରିବେ, ଭଲ ସାହିଲୁଣି ?

—ନାହିଁ କରନାହିଁ । ହାରମା ବବ ରାତି ସାରିଲେ ମୁଁ କଣ ଦେବି ନାହିଁକି ?

—ହଅ ଭର ରା ନକର । ମୋର କ'ଣ ଅଛି ? ତମ ବାପ ଜାଣିଥିବେ କି ତୁ ଜାଣିଥିବୁ । ମୁଁ ଯାଉଛି କ୍ଷେତ୍ରବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ । ମୀନ ଶୋଇଛି । ଉଠିଲେ ଦୁଧ ପିଆଇ ଦେଇ ବଂଶୀ ହାତରେ ମୋ ପାଖକୁ ପଠାଇଦେବୁ ।

ଅଳକା ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ସମ୍ମତି ଜଣାଇଲା । ଅଞ୍ଜଳୀ ଦେବୀ ଚାଲିଗଲେ । ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ହାରମା ବାର ପଢ଼ୁ ଗାଳୁ ଗାଳୁ ହୋଇ ଆସିଲା । ମଲା ମୋର କୋଉଦିନ ମ ଗିରସ୍ତଙ୍କ ଦାନ୍ତାରେ ଭାତ ଖାଉ ନଥିଲେ, ରାତିରେ ଶୋଉ ନଥିଲେ ସେ । ଏଥର ତ ସାତ ଦିନ ଢାଳ ବାବୁ ବାଧିକ ପଡ଼ିଲେ ଯେ ଅଳୀ ଝିଅ ଥିଲା ବୋଲି ବଞ୍ଚିଲେ । ରାତି ରାତି କିଏ ଜଗି ବସୁଥିଲା ? ଅଳୀର ମୋର ଜଗି ବସି ପାଟିରେ ପାଣି ଦେଉଥିଲା । ତେବେତ ନେଉଟି କହିଲ "ମୋର ଅସ୍ଥି ଅସିଅ ଧିଅଟା ପରି । ମୁଁ ରାତି ଅନାଦର ହେଲେ ମୋ ଧିଅ ଦେଖି ହେବ । ମୁଁ ଏଇଦୁଆରେ ଶୋଉଛି ଡାକିଲେ ପଛେ ଶୁଣିବ ।"

ନଈକୁ ମାଇଲି ଠେଙ୍ଗାଠାକୁ, ନେଉଟି ପଡ଼ିଲା ଉପରକୁ ।

୧୭

ଏମିତି ଗୁଣ, ଫେରେ ନେଉଛି ଭୁଅସୁଣୀ ଝିଅଟା ସଙ୍ଗେ ଲାଗେଇଛନ୍ତି । ସେ ତ ନଥିଲେ ତୋରାଣୀ ମିଳନ୍ତାନି । ଦେଖିନାହଁ, ଯୋଡ଼ାଏ ମାସ ମାମୁଁ ଘରେ ରହିଗଲା ବୋଲି ଓଳିଏ ଭାତ ରାନ୍ଧିଦେବ ତ ଥାଉ ଓଳି ଜଳଖିଆ । ସେଥିରେ ହାଡ଼େଇ କଚୁଡ଼ି ଯେ କହୁ ନାହିଁ । ମୁଠାଏ ତ ରଖିଲେ ଦେଖେଇ ଦେଲେନି । ଅଳିଟି ହଂସା ରଖି ଜଳିଗଲେ, ଅଳି କାଳେ ବସି ପଡ଼ିବ । ମାଆ ଏ ଝିଅକୁ କେମିତି ଜନମ କରିଥିଲା କେଜାଣି ? ତା ପେଟ ଫାଟି ଗଲାନି । ଅଳି କରମରେ ସୁଖଥିଲେ, କ'ଣ ସେ ତା କରମରେ ହାତ ଦେବେ ?

ସେ ଯା ପାଉ ତା ହେଉଥାନ୍ତୁ ଅଳି ! ତୁ ଧରମକୁ ଡରି ଚାହୁଁଥା । କେହି ନଦେଖିଲେ ଯୋଡ଼େ ଆଖିତ ଦେଖୁଛୁ, ଜାଣୁଛୁ । ହେଇଟି ଦାଣ୍ଡେ ଲୋକେ କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି ? ସମ୍ଭାଳିବାକୁ ଝିଅ ଯାହା କନିଅାଁ ମା ଜାଳ ସହୁଛି କୋଉ ଝିଅ ସହିବ ତା ।

—ସେ ପ୍ରଶଂସାଗୁଡ଼ାକ ଥାଉ ହାରମା, ତୁ ଦିର ହାଣ୍ଡି ସାରିଲୁଣି କି ନାହିଁ ? ଉଠାଟା ଅସି ବାଜିଲାଣି, ମୁଁ ପରା ଏଣ୍ଡୁର ଦୁଖଣ୍ଡେ କଲେ ବାବା ଜଳଖିଆ କରିବେ ?

—ହଁଲୋ କେତେବେଳୁ ହାଣ୍ଡି ସାରିଲିଣି । ଜାଳ ଥୋଇଦେଇଛି । ମତେ ନଣ୍ଡାଅଟା ଦେ, ମୁଁ ବୋଉ ଦେବି ତୁ ଚୁଲି ଲଗା ଯା । ରଜାଙ୍କ ଫୁଲପରୀ ପଢ଼େ ବନ୍ଦ ହେବ ମା'ଙ୍କ ସେତୁବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ଯିବା ତ ବନ୍ଦ ହେବନି ଦିନେ । ଝିଅଟା ପାଖକୁ ଯିବା ଟିକେ ଯୋଗା ଯୋଗି

ପହିଲି ପହର ସବେ ଜାଗର, ଦୁତିଅ ପହର ଭୋଗୀ ।
ତିନି ପହରକୁ ତସ୍କର ଜଗେ, ଚଉଠ ପହରକୁ ଯୋଗୀ ।

ଜଳ ଦେଉଥାଅନ୍ତି । ଅଳକା ପାଟିକରି ଉଠିଲା—ତୋତେ ଏତେ କଥା କହିବାକୁ କିଏ କହୁଛି ହାରମା !

—ସତେ ଲୋ ମା କୁଆଡ଼ୁ ଶୁଣିବେ ବୋଲେ ମୋ ଚୁଟି ପିଠି ରଙ୍ଗିଦେବେନା ।

ବ୍ରଜବାବୁ ଖାଇ ବସିଛନ୍ତି । ଅଳକା ଝଣ୍ଟି ଝଣ୍ଟି କରି ଆଣି ଏଣ୍ଡୁରି ପରଶୁଛି । ମୀନ ନିଦରୁ ଉଠି ବସି ରଡ଼ି ଛାଡ଼ିଲା । ଅଳକା ଦୌଡ଼ିଯାଇ ଅତି ଆଦରରେ ସାନଭାଇକୁ କାଖେଇ ବୋଧ କରିବାରେ ଲାଗିଲା ।

—କାନ୍ଦେନା ବୁଡ଼ୁ କାନ୍ଦେନା । ଅ ବାବାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପିଠା ଖାଇବୁ ଦୁଧ ପିଇବୁ ।

—ନାଁ ମୁଁ ପିଠା ଖାଇବିନି କି ଦୁଧ ପିଇବିନି ।

—'ଆଉ କେ ଲ ଖାଇବୁ' ?

—'କୋଳି ଖାଇଁ' ।

ଅଳକା ଦୌଡ଼ିଯାଇ ଘର ଭିତରୁ ନାଲି ଗୁଲୁ ଗୁଲୁ ଟ୍ରେଗେଇଟିରେ ଭରିଥି କୋଳି ଗଣ୍ଡାଏ ଆଣି ଦେଲା । କୋଳି ଦେଖି ଆନନ୍ଦରେ କାଖରୁ ଖସିପଡ଼ି ତଳୁ କୋଳି ଟ୍ରେଗେଇଟି ଉଠାଇ ନେଲା ଓ ହାତର ଦୁଇଟି ଟିପରେ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କୋଳି ଧରି ପାଟିକୁ ପକାଇବାରେ ଲାଗିଲା ।

ସେହି ସମୟରେ ଅଞ୍ଜଳି ସ୍କୁଲରୁ ଫେରି ବ୍ୟାଗ୍ ରଖିବାକୁ ଘରକୁ ପଶି ଯାଉଁ ଯାଉଁ ମୀନର କୋଳି ଟ୍ରେଗେଇରେ ନଜର

ପୁଅ ମୁଣ୍ଡକୁ ଅଣ, ଢେଲ ଘଡ଼କୁ ଅଣ ।

ପଡ଼ିଲା । ତରତର କରି ବ୍ୟାଗ୍‌ଟା ରଖିଦେଇ ମୀନ ଭେଟେଇରୁ ଖୋଲି ଦ୍ଠା ନେଇ ପାଟିକୁ ଓଅଁଇ ଦେଲା । ଏଥିରେ ମୀନକୁ କିଏ ସମ୍ଭାଳେ ? ଖୋଲି ଭେଗେଇଟା ବରଣ୍ଡାରେ ଢିଅଁଦେଇ ତଳେ ଗଡ଼ ରଡ଼ି ଛାଡ଼ିଲା । ଅଳକା କାଖକରି କେତେ ବୁଝେଇଲା । ଅଞ୍ଜଳୀ ମଧ୍ୟ କେତେ ବୁଝେଇଲା । ଅବୋଧ ଶିଶୁ ଆଉ ବୁଝିଲା ନାହିଁ । କ୍ରମେ କ୍ରମେ କାନ୍ଦଣା ପଞ୍ଚମକୁ ଉଠିଲା । ବ୍ରଜବାବୁ ସମ୍ଭାଳି ନପାରି ବିରକ୍ତ ହୋଇ ପଚାରିଲେ—ତାଙ୍କ ବୋଉ କୁଆଡ଼େ ଗଲେକି ? ଫୁଲକୁଣ୍ଡରେ ପାଣି ଦେଉ ଦେଉ ହାରମା ଉତ୍ତର ଦେଲା—କୁଆଡ଼େ, ଯୁଆଡ଼େ ଯାଆନ୍ତି ସିଆଡ଼େ, ସେଇ କ୍ଷେତ୍ରବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ତ, ଆଉ କୁଆଡ଼େ ?

ବ୍ରଜବାବୁ ବିରକ୍ତ ହୋଇ କହିଲେ—ବାସ୍, ଯେମିତି ମା'କୁ ସେମିତି ଝିଅ । ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ପାଟିରୁ ଏଇପଦକ ବାହାରି ପଡ଼ିବାକୁ ସହସା ଅଞ୍ଜଳୀବୋଉ ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଗଲେ । ତାଙ୍କ କାନରେ ଯେତେବେଳେ ଏ ପଦକ ପଡ଼ିଯାଇଛି ଏମାନେ ଆଉ ଯାଆନ୍ତି କୁଆଡ଼େ ? ଅଞ୍ଜୁବୋଉ ଗୋଟିଏ ବେପରୁଆ ହସ ହସି କହିଲେ—ହିଁ ଉଁ—ମୋ ଯିବା ପଛେ ପଛେ ତମରସବୁ ଏମିତି ଗୋଟେ ମିଟିଙ୍ଗ ବସୁଛି, ନୁହେଁ ?

—ଏଥିରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କ'ଣ ଅଛି ଅଞ୍ଜୁବୋଉ ! ଯେଉଁ ଘରେ ଘରଣୀର ପରିଜନଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୁଃବ୍ୟବହାର ଦେଖା ଦେଇଥାଏ; ସେ ଘରେ ଏପରି ମିଟିଙ୍ଗ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ ।

ପୋଇଲା ନାରୀ ଯେ କରଇ ଓଷା, ଭଡ଼ା ଚଢ଼େଇ ଘାଟରେ ବସା ।
ଧୋବ ଲୁଗା ପିନ୍ଧା ରସିକ ଚଷା, ପର ଅନ୍ନ ଖାଇ ମାଗଣା ଭୁଷା ।
ନିତି ଭିକାରୀର ଖେଳିବା ପଶା, କହେ ଦନେଇ ଏ ଫସର ଫସା ।

ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ଏ ଉତ୍ତରର ଅର୍ଥ ବୋଧହୁଏ ଅଞ୍ଜଳୀ ଦେଇ ବୁଝିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଦମ୍ ଦମ୍ ହୋଇ ଅଳକା ପାଖରୁ ମୀନକୁ ଟାଣି ନେଇ ନେଇ କହିଲେ—କିଏ ଜାଣିଛିଲା ମା ଏ ଛଦାରମ କଥାଗୁଡ଼ାକ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ତେଜରେ ସମୁଦ୍ର ଜଳ ବାଷ୍ପ ହୋଇ ଉଡ଼ିଗଲା ଭଳି ମା କୋଳର ପରଶ ପାଇ ଅବୋଧ ମୀନର ଅହେତୁ କାନ୍ଦଣା ଅଭିମା ସବୁ କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇଗଲା । କ୍ରମେ ମା କୋଳ ଛାଡ଼ି ଖେଳରେ ମନ ଦେଲା । ଦୌଡ଼ିଯାଇ ତୋଷିର ନଡ଼ିକା କାନ ଦୁଇଟାକୁ ଧ ଟାଣିଲା ଓ ତା ଉପରେ ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ିଲା । ତୋଷିକୁ ବୋଧହୁ ଅସ୍ୱସ୍ତି ବୋଧ ହେଲା ସେ ଗଁ ଗଁ ହେଲା । ମୀନ ତା ପିଠିରୁ ଚଢ଼ ଓହ୍ଲାଇ ଆସି ତୋଷିକୁ ଶାସନ କରିବାକୁ ବାଡ଼ି ଖଣ୍ଡିକରେ ମୁଣ୍ଡକୁ ସଜୋରରେ ପାହାରେ ପିଟିଦେଲା । ପଶୁଟାର ସହିବା ଶକ୍ତି କେତେ, ତାକୁ କଷ୍ଟ ହେବାରୁ ସେ ଚହିଙ୍କି ପଡ଼ି ମୀନ ହାତ ପୂଳାଏ କାମୁଡ଼ି ଦେଲା । ଘରପଟୁ ସମସ୍ତେ ହାଁ ହାଁ କରି ଦୌ ଆସିଲେ । କିନ୍ତୁ କରିବେ କ'ଣ ? ଯାହା ଘଟିବାର ନିଶ୍ଚୟ ଘଟିବ ଏଣେ ଦୁଇଟି ଦାନ୍ତ ଗଳାଯାଇ ରକ୍ତ ଝର ଝର ହୋଇ ବହିପଡ଼ୁଥା ମୀନ ହାତରୁ । ତେଣେ ବିମାତା ଅନର୍ଗଳ ଗାଳି ବର୍ଷି ଚାଲିଛ ଅଳକା ଉପରେ । ଏପରି ଗାଳିକରି ମନର ଓରିମାନ ମେଣ୍ଟେ ନେବାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ସୁରେନ୍ଦ୍ରର କୁକୁର ଯେତେବେଳେ ଦେ କରିଛି, ସେଥିରେ ଅଳକା ଦୋଷୀ ନହେବ ତ ହେବ କିଏ

ପୋତାଶାଳ, ଉଦ୍ଭାଳ, ଛୁଅ ହେନ୍ତାଳ, ଗଣ୍ଡି ବେତାଳ ।
ଘରଣୀ ଚେତାଳ, ଏ ଘର ଯାଏ ଅପାର କାଳ ।

ନିରୀହ କନ୍ୟା ପ୍ରତି ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଏପରି ବ୍ୟବହାର ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କୁ ଅସହ୍ୟ ବୋଧ ହେଲା । ସେ ପାଟିକରି ଉଠିଲେ—କ'ଣ ପାଇଁ ସେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷୀଟାକୁ ଅଯଥାରେ ଏତେ ଗାଳି ଦେଉଛ । ସେ କ'ଣ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଠାରୁ କୁକୁର ଆଣିଥିଲା ନାଁ ସେ ଏଠାରେ ଥିଲା । ଅଞ୍ଜଳୀ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରିବାରୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତାକୁ ଦେଇଗଲା । ଏଥିରେ ଦୋଷ କାହାର ? ନିଜର ଅସାବଧାନତା ହେତୁ ପୁଅର ଏଦଶା । ଅନ୍ୟକୁ ଦୋଷ ଦେଇ ଗାଳିକରି କି ଲାଭ ?

ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ରୁଦ୍ର ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖି ଅଞ୍ଜଳୀ ଦେବୀ ଚୁପ୍‌ହୋଇ ଗଲେ । ଅଳକା ଆଗେଇ ଯାଇ କହିଲା—ବାବା ! ଏଭଳି ଅସମୟରେ କ'ଣ ଏପରି ବିରକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ? ମୀନକୁ ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ନେଇଯିବାର ଶୀଘ୍ର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରନ୍ତୁ । ସେ କଳିରୁ କ'ଣ ପାଇବେ ?

—ହଁ ମା ! ମୁଁ ତ ବାହାରିଲି । ମୋ ସାର୍ଟଖଣ୍ଡେ ଟିକିଏ ଆଣିଲୁ । ବ୍ରଜବାବୁ ମୀନକୁ ନେଇ ଡାକ୍ତରଖାନା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ହସ୍ପିଟାଲକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ।

ବ୍ରଜବାବୁ ମୀନକୁ ନେଇ ଡାକ୍ତରଖାନା ଯିବାବେଳୁ ବିମାତା କାଠଗଡ଼ଟା ଭଳି ବରଣ୍ଡାରେ ଶୋଇଛନ୍ତି । ଅଳକା ଡାକି ଡାକି ଥକିଲାଣି । ଉଠିବାକୁ ନାହାନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ଖାଇପିଇ ଶୋଇଲେ । ଅଳକା ବିଚାରି କରିବ କ'ଣ ? ଘଣ୍ଟା ଆସି ଏଗାର ବାଜିଲା । ସେ ବିମାତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ତଳେ ବସି ଗୋଡ଼ ଆଉଁସି ଦେବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ପର ଗୋଠାଇବାକୁ ଆସି ଭୋଠା ମୂଲ୍ କରିବା କଥା ।

ମଝିରେ ମଝିରେ ଡାକେ ଡାକେ ଦେଇ ଉଠାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା । ବିମାତା କିନ୍ତୁ ପଥର ପାଲଟିଛନ୍ତି । ଡାକ ଡାକ ନ ଉଠିବାରୁ ଅଳକା ଟିକେ ବିରକ୍ତ ହୋଇ କହିଲା—ବୋଉ ! ଏମିତ ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ରାଗି ଉପବାସ ରହି ତୋ ରାଗ ସିନା ବେଳକୁ ବେଳ ବଢ଼ୁଛି ?

ଏଇ ପଦକ ତା ପାଟିରୁ ବାହାରୁ ବାହାରୁ ବିମାତା ଆହତ ସର୍ପିଣୀ ଭଳି ଗର୍ଜି ଉଠିଲେ—କଲ, ମୁଁ ତ କଲାମୁହିଁ ଡାଣ୍ଡେର, ଆହା—'ମୋ କଳାତୁଳସୀ, ମଉନ ମୁହିଁ'—ପେଟରେ କେତେ କଥା ରଖିଛୁ ଲ ଜହ୍ନ—ଅଳକାକୁ ଗୋଡ଼ରେ ଠେଲିଦେଇ ଅଦାନଅ ଝଡ଼ ଭଳି ଶୋଇବା କୋଠରୀକୁ ପଶି ଯାଇ ଭିତରୁ ଦରଜା କିଳି ଦେଲେ । ଅଳକା ଶୋଇବା କୋଠରୀରେ ହାର ମା ଶୋଇ ଶୋଇ ସବୁ ଶୁଣୁଥିଲା । ଇଚ୍ଛା ତାର ହେଉଥିଲା କ୍ଷୁଧିତା ବାଘୁଣୀ ଭଳି ଅଞ୍ଜଳୀ ବୋଉଙ୍କ ଉପରକୁ ଝାମ୍ପି ପଡ଼ି ତଣ୍ଟି ଚିପି ଦଅନ୍ତା ସେ । କିନ୍ତୁ କ'ଣ ସେ କରିପାରିବ ? ଘର ଗୃହିଣୀଠାଏ ଗ୍ରମୁହିଁ କାମୁଡ଼ି ହୋଇ ରହିଲା କୀର୍ତ୍ତିମୁଖ ନିଜକୁ ଚିଳାଇ ପରି ।

ବ୍ରଜବାବୁ ମଧ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ମର୍ମଭେଦ କଟୂକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ନିରବ୍ଧ ମନରେ ଶୁଣୁଥିଲେ; ମାତ୍ର ଅଳକା ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସିବାକୁ ତାଙ୍କୁ ଲଜ୍ଜ ଲାଗୁଥିଲା । ପୁଣ୍ୟମୟୀ କମଳାର ଶୂନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣକରି ନିଜର ନୀରସ ଜୀବନକୁ ସରସ କରିବାକୁ ଯାଇଁ ସେ ଯେଉଁ ଅଗଣିତ ଅଶାନ୍ତିକୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କଲେ ସେ ଭୁଲ୍ ପାଇଁ ସେ ତିଳ ତିଳ ହୋଇ ଅନୁତାପ ଅଗ୍ନିରେ ଦଗ୍ଧ ହେଉଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସେ ରଣ ରଙ୍ଗିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସି ଗଣ୍ଡଗୋଳ କରି ପରିସ୍ଥିତିଟାକୁ ଅଧିକ ଭୀଷଣ

ପଚ ବୋଉଡ଼, ହାଣିଲା ପାଣି ପରି ଯାଏ ।

କରିବାକୁ ତାଙ୍କର ଭୟ ହେଉଥିଲା । ସେ ବଡ଼ ମହତ ଲୋକ । ଲୋକ ନିନ୍ଦାକୁ ତାଙ୍କର ଭାରି ଭୟ । ତେଣୁ ସେ କୌଣସି ପ୍ରତିବାଦ ନ କରି ନୀରବରେ ସବୁ ଶୁଣି ଯାଉଥିଲେ । ଚିନ୍ତାରେ ମନ ତାଙ୍କର ଅବସନ୍ନ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପ୍ରତି ଅଭିମାନରେ ଅନ୍ତର ତାଙ୍କର ଫାଟି ପଡ଼ୁଥିଲା । ମୁଣ୍ଡ ତାଙ୍କର ଝାଇଁ ଝାଇଁ ହୋଇଗଲା । ସେ ମୁହଁ ମାଡ଼ି ବିଛଣା ଉପରେ ପଡ଼ି ରହିଲେ ।

ଅଳକା ବୋଉଙ୍କ ପଦାଘାତରେ ଦାଆଲରେ ପିଠି ହୋଇ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ନିଜକୁ ବଞ୍ଚାଇନେଇ ଉଠି ଚାଲିଗଲା । ଘରର ସବୁ କାମଧନ୍ଦା ସାରି ଦେଇ ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ ଠିଆହେଲା ।

ସୀମାହୀନ ସୁନୀଳ ଆକାଶ ସେଠି, ଶାନ୍ତ ଅଶାନ୍ତ, ସୁଖ ଦୁଃଖର ସ୍ପର୍ଶ ନାହିଁ । କୋଟି କୋଟି ଜ୍ୟୋତିଷ୍କପୁଞ୍ଜ ଆଖି ମିଟିକା ମାରୁଛନ୍ତି । ତାର ଇଚ୍ଛା ହେଲା ସେହି ଆକାଶରେ ମିଶି ଯିବାକୁ । ଅନ୍ତରୀକ୍ଷକୁ ଚାହିଁ ସେ କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦ ବିକଳରେ କହି ଉଠିଲା— କହ ବୋଉ, ତୁ କାହା ଭରସାରେ ମତେ ଛାଡ଼ି ଦେଇଗଲୁ ? ତୁ କ'ଣ ଜାଣୁନା ଦୁନିଆପାକର ବାପ କେବଳ ବୋଉର ? କହ ତେବେ କିଏ ଜାଣିବ ମୋ ପେଟ ଦୁଃଖ, କିଏ ଶୁଣିବ ମୋ କାତର ଡାକ ? ନା ବୋଉ—ଆଉ ସହି ପାରିବି ନାହିଁ କି ରହିପାରିବି ନାହିଁ ଏ ଜ୍ୱାଳାରେ । ତୁ ନେଇଯା ମତେ ତୋ ପାଖକୁ–ଦିନ ରାତି କେତେ ଡାକୁଛି—କେତେ ଖୋଜୁଛି ଆଖି ଲୁହ ଢାଳି—ତୁ କ'ଣ ମୋତେ ଜାଣିପାରୁ ନାହୁଁ ବୋଉ ? ତୁ ଯେଉଁ ସରଗରେ ଅଛୁ ସେ

ପଇଡ଼ ପାଣିରେ କର୍ପୂର ଖା, ଯମ ଘରକୁ ସଳଖ ଯା ।

ସରଗଟା କ'ଣ ଅଜନ୍ତା ଗୁମ୍ଫାପରି ? କାହାରି ଡାକ କ'ଣ ପହଞ୍ଚି ପାରେନା ବୋଉ ? ବୋଉଟିଲେ ! ପେଟକୁ ପିଠିରେ ମିଶେଇ, ଅଖି ଲୁହରେ ମନଦୁଃଖକୁ ଭସେଇ, ଝୋଷେଇବାସ, ବଢାଢସା କରି କନିଅାଁ ମାଅକୁ ମୋର ହସେଇବାର ଚେଷ୍ଟା ଯେତକ କରୁଛି ସେତକ ସହୁଛି ତାଠାରୁ ବୋଲଣା । ମୋ ମଥା ସାଉଁଳେଇ କଥା ପଦେ ମତେ କହିବ କିଏ ? ମୋ ଦେହ ମୁଣ୍ଡରୁ ଝାଳ ପୋଛିବ କିଏ ବୋଉ ? ମତେ ତୋ କୋଳକୁ ନେଇଯା ବୋଉ । ନୋହିଲେ—

ପାଖ ଘରୁ ହାରମା ଡାକିଲା—ଅଲି ! କ'ଣ କରୁଛୁ ? ଅ ଶୋଇବୁ ।

—ହିଁ ଯାଉଛି କହି ଅଖି ପୋଛି ପୋଛି ଅଲକା ଗଲା ଶୋଇବାକୁ । ସାରାରାତି ତାକୁ ନିଦ ହେଲା ନାହିଁ । କେତେ ଅତୀତର ଅନୁଭୂତି ତାର ମନରେ ପଡିଲା । ସେ ପିଲାଦିନେ ରାତିରେ କେବେ ଉପାସରେ ଶୋଇପଡିଲେ ଜେଜେମା ତାର କହନ୍ତି—"ରାତିଏ ଉପାସ ରହିଲେ ହାତୀ ଗୋଟାକର ବଳ ଭାଙ୍ଗେ ।" କିନ୍ତୁ ଅଜି ତ ସେ ଉପାସ ରହୁଛି । ପ୍ରତି ମାସରେ ମଧ୍ୟ ଦଶବାରଦିନ ତାକୁ ଏହିପରି ଉପାସ ରହିବାକୁ ପଡ଼େ । କାହିଁ କିଏ ଅଛି ତାର ପେଟ ଦେଖିବାକୁ ? ଅତୀତର କେତେ ଖଣ୍ଡିଅା ଦୃଶ୍ୟ ଅସି ତାର ଅଖି ଅଗରେ ଜୀବନର ରୁପେଲି ପର୍ଦ୍ଦା ଉପରେ ଚଳଚିତ୍ର ଭଳି ଭାସି ଉଠିଲା ।

ଅଲକା ଖଟ ଉପରେ ଶୋଇବସି କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦୁଛି । ହାରମା ଅଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ବସି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଗୃହିଣୀ ହେଲେ

ପୁଷରେ ବରଷିଲେ କୁଣ କଅଁଳେ ନାହିଁ ।

ସ୍ନେହା ବିମଳ-ମାତୃହୃଦୟର ମନ୍ଦାକିନୀ ଧାରା ତା ଅନ୍ତରରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିଲା । ସେ ଅଳକାର ବିମାତାଙ୍କ ଭଳି ହୃଦୟହୀନା ନୁହେଁ । ଅଳୀକୁ ସେ ନିଜ ଝିଅ ଭଳି ଭାବେ । ସେ ଖଟ ଉପରକୁ ଉଠିଯାଇ ସ୍ନେହ ବିଜଡ଼ିତ କଣ୍ଠରେ ଡାକିଲା—ଅଳି ! ଏତେ ଗାଲମନ୍ଦରେ ତ ତୁ କେବେ କାନ୍ଦୁ ନାହିଁ, କେତେ ଲୋକ ଉପାସ ରହି ତୁ ମୁହଁ ଶୁଖାଇବାର ମୁଁ କେବେ ଦେଖିନାହିଁ ।··ଆଜି ଏ ରାତିଟାରେ କାହିଁକି କାନ୍ଦୁଛୁ ମା ! ତୋର ମନେ ପଡ଼ୁଛି ?

—ନାଁ—

ହାରମା ନିଦରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଅଳକାକୁ କିନ୍ତୁ ନିଦ ହେଲାନାହିଁ । ମନତାର ନାନାଦି ଦୁର୍ଭାବନାର ଭିତର ଦେଇ ଗତି କରୁଥିଲା । ଦୁଃଖରେ ହେଉ, ସୁଖରେ ହେଉ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତି ଜୀବନରେ କେବେହେଲେ ଭୁଲି ହୁଏ ନାହିଁ । ସେହିଭଳି ଏହି ଅପାଶୋରା ଦୁଃଖ ରାତିଟି ମନରେ ତାର ଦାଗ ରଖି ଶେଷ ହେବାକୁ ବସିଲା ।

—ଅଠଦିନ ପରର କଥା । ବ୍ରଜବାବୁ ଅଫିସ୍ ଘରେ ଖଣ୍ଡେ ଇଜି ଚେୟାରରେ ବସିଥାନ୍ତି । ଗୃହଦିନ ହେଲା ତାଙ୍କର ଦେହ ଭଲ ନାହିଁ । ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଛି ଅଳକା । କିଛି ସମୟ ଏହିଭଳି ବିତିଯିବା ପରେ ବ୍ରଜବାବୁ ଗୋଟିଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ଡାକିଲେ—ମା ଅଳି ! ମୁଁ କାହିଁକି ତୋ ମାମୁଁଙ୍କ ନିକଟକୁ ପୁରୀ ଯାଇଥିଲି ଜାଣୁ ?

—ନାଁ—

ପୁଅ ନାଆଁ ଧରି ପୋଖରି ଖାଏ, ବାଞ୍ଝ ମାଇପଟା ଅନାଇ ଥାଏ ।

—ମା ! ମୁଁ ଭାବିଥିଲି ତୋ ଆଗେ କହିବି ନାହିଁ ବୋଲି, ବର୍ତ୍ତମାନ କିନ୍ତୁ ଭାବୁଛି ତୋତେ ନ ଜଣାଇ ଦେବାଟା ନିରାପଦ ହେବ ନାହିଁ । ମଣିଷ ଜୀବନ ଅନିଶ୍ଚିତ । ବିଶେଷତଃ ମୋର ଏ ଯେଉଁ ବେମାର ସେ ମୋତେ କେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଯେ ନିଃଶେଷ କରିବ କହି ହେଉନାହିଁ ।

—ଅଳକା ନିର୍ବାକ ହୋଇ ସବୁ ଶୁଣୁଥିଲା ।

—ମୋର ସ୍ଥାବର ଅସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି ଯାହା, ମୁଁ ସେ ସବୁର ସୁବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରି ଦେଇଛି ମା । କେବଳ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ହାତରେ ତୋତେ ଟେକିଦେଇ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଆଖି ବୁଜିଥାନ୍ତି, ସେ ଆଶା ମୋର ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଗଲା । ହଉ, ଏହାମଧ୍ୟ ଭଗବାଦ୍ ଇଚ୍ଛା ମା ! ଆଜି ଏ ବିଷୟରେ ମୁଣ୍ଡ ଖେଳାଇ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବାରେ ଫଳ କିଛି ନାହିଁ ।

ଅଳକାର ନୟନରୁ ହେମନ୍ତର ନୀହାରବିନ୍ଦୁ ଭଳି ଝରି ପଡ଼ୁଥିଲା ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ହୋଇ ଲୁହ ।

—ଫେରେ ତୋ ଆଖିରେ ଲୁହ ? ମୁଁ ଆଜି ତୋତେ କହିବି କ'ଣ, ଏ କାନ୍ଦିବାର ସମୟ ନୁହେ ମା ! ଶୁଣ୍, ମୋର ସମସ୍ତ ଭୂସମ୍ପତ୍ତି ଓ ମିଲ୍ ଚିହ୍ନିତ ମନୋଜ ନାମରେ ଉଇଲ୍ କରିଦେଇଛି । ଆଜି ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଗଚ୍ଛିତ ମୋର ଦଶହଜାର ଟଙ୍କାରୁ ତୁ ପାଇବୁ ତିନି ଅଂଶ

ପୋଡ଼ିଲେ ସୁନାର ଜ୍ୟୋତି ବାହାରଇ ।
ଘୋରିଲେ ଚନ୍ଦନ ସୁବାସ ଜାତ ।
ଚୋବାଇଲେ ଆଖୁ ମଧୁର ବାହାରେ,
କରିବାରେ ସିନା ବଢ଼ଇ ବିତ୍ତ ।

ଅଞ୍ଜଳୀ ମୁହଁପୋତି କାନ୍ଦୁଥିବାର ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ିଲା । ହାତ ଠାରି ତାକୁ ପାଖକୁ ଡାକିଲେ । ଅଞ୍ଜଳୀ ଆସି ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଠିଆ ହେଲା । ତାକୁ ଟିକେ ଆଉଁସି ଦେଲେ । ଆଉ କ'ଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ.ମାତ୍ର କିଛି କହିପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ଅଳକା ପାଣିଧରି ଫେରିଆସି ପିତାଙ୍କର ଏ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ଡାକ ପକାଇଲା—ବୋଉ କ'ଣ କରୁଛୁ ମ ? ଆସିଲୁ । ବାବା କାହିଁକି ଏମିତି ହେଉଛନ୍ତି ।

ଅଞ୍ଜଳୀବୋଉ ପାନଖିଲଟେ ପାଟିରେ ପୂରେଇ ପୂରେଇ ଆସୁ ଆସୁ କହିଲେ—କଅଣ ହେଉଛନ୍ତି ମ ? ତାଙ୍କର ଗୋଟେ ସେ ଛଇ ନା । ନାଟରେ କଥା କହିଲା ଭଳି ସେ ସବୁବେଳେ କଥା କହନ୍ତି । କହୁ କହୁ ଦ୍ୱାର ମୁହଁରେ ଠିଆହେଇ ଘର ଭିତରକୁ ଉଣ୍ଡିଲେ । ଅଳକା ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ଲୋକ ପଠାଇ ସାରିଥିଲା ସିଭିଲ୍ ସର୍ଜନ୍ ଡାକିବାକୁ । ମରଣୋନ୍ମୁଖ ପିତାଙ୍କର ଚେୟାର ତଳକୁ ଝୁଲି ପଡ଼ିଥିବା ପାଦ ଦୁଇଟିକୁ ଅଞ୍ଜଳୀ ବସି ଆଉଁସୁ ଥିଲା । ପାଣିଟିକେ ନେଇ ଅଳକା ଡାକିଲା—ବାବା ! ବାବା !

ବ୍ରଜବାବୁ ଆଖି ଖୋଲି ଅଳକାର ମୁହଁକୁ ଟିକିଏ ଚାହିଁଲେ । କିନ୍ତୁ କଥା କହି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ପାଟିରେ ପାଣି ଟିକେ ଦେବାରେ ଢୋକେ ପିଇଦେଲେ ଆଉ ଢୋକକ ତଳକୁ ଗଡ଼ି ଆସିଲା ।

ପୁଷେ ଖଇ, ମାଘେ ଦହି, ଚଇତେ ନିମ ଚକୁଳି ଖାଇ,
ଅଷାଢ଼ ମାସରେ ଖାଇବ ତାଳ, କଳା ହୋଇଯିବ ପାଚିଲା ବାଳ ।

ଅଳକା ନାଡ଼ି ଦେଖି ଚମକି ପଡ଼ିଲା । ନୟନର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ତାରକା ଦୁଇଟି କ୍ରମେ ନିଷ୍ପ୍ରଭ ହୋଇ ଆସୁଛି ।

ବାପାଙ୍କ ଦେହ ମୁଣ୍ଡକୁ ଅଉଁସି ଦେଉଁ ଦେଉଁ ଦୁଇ ଭଉଣୀ ରଡ଼ି ଛାଡ଼ିଲେ । ସୀତାନାଥଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଘରକୁ ପଶି ଆସିଲେ ସିଭିଲ୍ ସର୍ଜ୍ଜନ । ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କଲେ । କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳକୁ ପ୍ରାଣବାୟୁ ଉଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ଆଖିରେ ଶେଷ ଅଶ୍ରୁ ଦୁଇଟୋପା । ଶରୀର ଜଡ଼ ଓ ନିଷ୍ପନ୍ଦ ।

ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ଶବ ଉପରେ ଅଳକା ଓବୁଡ଼ି ହୋଇପଡ଼ିଲା । ଦାସ ଭବନର ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ କ୍ରନ୍ଦନର ଧ୍ୱନି ଆକାଶ ଫଟାଇ ଦେଲା । ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ଲୋକ ଆସି ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ଶବ ନିକଟରେ ରୁଣ୍ଡ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ପ୍ରଶଂସା । ଯେଣେ ଯିବ ତେଣେ ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ସରଳ ଅମାୟିକ ଚରିତ୍ରର ଆଲୋଚନା । କ୍ରମେ କ୍ରମେ କାଳରାତ୍ରି ମାଡ଼ି ଆସିଲା । ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦାସ ଭବନର ଦୀପ୍ତ ଆଲୋକ ଉପରେ କଳା ପରଦା ଟାଣି ହୋଇପଡ଼ିଲା ।

— ୧୩ —

ଦିନ ଯାଏ ରାତି ଆସେ ସମୟ ଶଗଡ଼ ଚକ ଭଳି ଗଡ଼ି ଚାଲିଥାଏ କାହାର ଦୁଃଖ ସୁଖକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି । ଏଥି ମଧ୍ୟରେ ବ୍ରଜବାବୁ ମରିବାର ପ୍ରାୟ ଛମାସ ହୋଇଗଲାଣି । ଦାସ ଭବନର ଏକଛତ୍ରାଧିପତି ହୋଇଛନ୍ତି ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଞ୍ଜଳୀ ଦେଈ । ତାଙ୍କର

ପାଖରେ ଶୁଏ, କାନରେ କୁହେ, ତା କଥାକୁ ଅନ୍ୟଥା ହୁଏ ।

ଅବାଟୁଣୀ ବିଗୁରରେ ପରିବାରର ସମସ୍ତ ଲୋକେ ପ୍ରାୟ ସନ୍ତ୍ରସ୍ତ । ସେ ଘରେ ଏପରି ବ୍ୟକ୍ତି କେହି ନାହାନ୍ତି ତାଙ୍କ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରିତାର ଅନ୍ତରାୟ ହେବାକୁ । ଅଳକା ପ୍ରତି ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଅତି ମାତ୍ରାରେ ବଢ଼ିଯାଇଛି । ସମସ୍ତେ ପଡ଼ିଲେ ବିମାତା ମଧ୍ୟ ତା ପିଠିରେ ହାତ ଚଲାଇବାକୁ ପଛଉ ନାହାନ୍ତି ।

ବିମାତାଙ୍କର ଅତ୍ୟାଚାର ଥଉ ବାର ହିଂସାରେ ତାର ଚମ୍ପା ଫୁଲିଆ ତକ ତକଅ ଚେହେରା କୁଅଢ଼େ କଳା କାଠ ପଡ଼ିଗଲାଣି । ମନକୁ ବେଶି ବାଧିଲେ ବେଳେ ବେଳେ କାନ୍ଦ ପକାଏ । କାନ୍ଦଣା ଦେଖି ବିମାତା ଓଲଟି ଗଞ୍ଜଣା ଦେଇ କହି ପକାନ୍ତି—"ଅଲକ୍ଷଣୀଟା, ମୋ ପୁରନ୍ତା ଘରେ କାହିଁକି ଲୁହ ଗାଳୁଛୁ ? ମାଆକୁ ଖାଇଲୁ, ବାପକୁ ଖାଇଲୁ, ଆଉ କ'ଣ ଭାଇକୁ ଖାଇବୁ ?"

ଆଜି ପହିଲି ରଜ । କୁମାରୀମାନଙ୍କ ବେଶପରିପାଟୀ ଝକ୍ଚକ୍ୟରେ ଘର, ଘର ପୁର ପୁର ଝଲ୍ ମଲ୍ କରୁଛି । ଘରେ ଘରେ ରଜ ଦୋଳିର ମହୋତ୍ସବ ।

ବିମାତାଙ୍କର ବରାଦ ଅନୁସାରେ ଅଳକା ସବୁ ଚକୁଳି, ଛୁଞ୍ଚି ପତ୍ର, ବରା ଆଦି କେତେ ପିଠାପଣା କରିଛି ତାଙ୍କର ରଜପର୍ବ ପାଳନ ସକାଶେ । ହିନ୍ଦୁ ବିଧବାର ଜପତପ, ଦେବ ଆରାଧନା ପଛକୁ ପକାଇ ଆଗ ଖାଇ ବସିଲେ ସେ ପିଠାପଣାତକ । ବିମାତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କ ସାନଭାଇ ଦିବାକର ମଧ୍ୟ ଯୋଗଦେଲେ । ଭାଇ ଭଉଣୀ ଖୁସିଗପ କରି ଖାଉଁ ଖାଉଁ ମଝିରେ ମଝିରେ ଅଳକାକୁ

ପୁଂଚ୍ଚ ଅଦ୍ରାବଳୀ ଦକ୍ଷିଣେ ରୁଦ୍ର, ନାଥ ବୋଲେ ପୁତା ନିଷ୍ଟୟ ଧୋଇ ।

ଶୁଣିବାକୁ ଭୁଲୁ ନଥାନ୍ତି । ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ ଅଳକାର ସାଙ୍ଗସାଥି ଲୁମ୍, ଛାୟା, ନିଳିମା, ଡଲ, ଅଣା, ରେବା ପ୍ରଭୃତି ସେତିକିବେଳେ ।

ଅଳକା ଗରମ ଗରମ ବରା ଆଣି ପରଶୁ ଥିଲା । ସାଙ୍ଗସାଥିଙ୍କ ବେଶଭୂଷା ଦେଖି ନିଜକୁ ଗୃହିଁ ଲଜସା ହେଲା । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଅଳକାର ଦେହ ମୁଣ୍ଡ ନୁଖୁରା ଦେଖି ଦୁଃଖିତ ହେଲେ । କିନ୍ତୁ ଅଞ୍ଜଳୀବୋଉଙ୍କ ମୁହଁରେ କିଛି କହିପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ରାୟ ବାହାଦୁରଙ୍କ ଝିଅ ନିଳିମା ଏକ ମୁହଁସ । କାହାକୁ ଡରିବା ଝିଅ ସେ ନୁହେଁ । ସେ ଆଗୁଆ ପଡି କହି ପକାଇଲା—କିଲୋ ଅଳକା ! ଏତେ ବଡ଼ ପହିଲି ରଜଟାରେ ତୋର ଏଇ ବେଶ ମ, ତୁ ଆଗ ହାଣ୍ଡି ଛୁଇଁବା କଥା ଟି କି, ବଡ଼ାବଡ଼ି ପିଠାପଣା କ'ଣ କରୁଛୁ ମ ? ମାଉସୀ କ'ଣ ଦିନ ତିନିଟା ଚଳାଇ ଦେଇ ନଥାନ୍ତେ ?

ଅଞ୍ଜଳୀବୋଉଙ୍କ ଦେହରେ ନିଳିମାର କଥାଟା ବହୁ ଜୋରରେ ଆଘାତ କଲା । ସେ କହିଲେ—ଅଲ ମା ! ଅଳକା କ'ଣ ତମ ସଙ୍ଗେ ସମାନ ? ତାର ତ ସୁନାମୁଣ୍ଡା ବାପ ଯାଇଛି । ତା'କୁ ତମ ସଙ୍ଗେ କାହିଁକି ସମାନ କରୁଛ ?

ନିଳିମା କିନ୍ତୁ ଛାଡ଼ିବା ଝିଅ ନୁହେଁ । ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଉତ୍ତର ଦେଲା—କାହିଁକି ମାଉସୀ ? ବାପଗଲେ ତୁମେ ତ ମା ବସିଛ, ମା ଠାରୁ ବାପ ବେଶି କ'ଣ କରିପାରେ ? ରେବା, ଅଣାଙ୍କର ତ ଘରେ ବାପ ନାହିଁ । ସେ ସବୁ କେମିତି ପୁନ୍ୟପର୍ବ କରୁଛନ୍ତି

ପଇସା କି ନକରେ କାମ, ଅଟକେ ପରଶୁ ଯାବେ ପରଶୁ, ବାରୁ ପଶୁ ସ୍ୟ

ମଉସା ଅଳକାକୁ କୋଡ଼ିଏ ପଚାଶରେ ଦାମି ଶାଢ଼ୀମାନ ପିନ୍ଧାଉଥିଲେ । ତୁମେ ତ ଫେରେ ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କାରେ ଖଣ୍ଡେ କରି ତାର ବର୍ଷ ଚଳାଇବ ?

—ହଁ-ଲୋ ଝିଅ, ତୁ କହୁଛୁନି କାହିଁକି ? ତୋ ବାପର ତ ହାଣି ଦେଲେ କହୁଯାଉଛୁ, ତୋତେ କାହିଁକି ଆମ କଥା ଜଣା ପଡ଼ିବ ?

—ଆମଠାରୁ ତୁମେ କେଉଁ ଗୁଣେ କମ୍ କି ମାଉସୀ ? ତୁମକୁ ଚାହିଁଲେ ଆମ ଅବସ୍ଥାତ ଅଧିକ ସ୍ୱଚ୍ଛଳ ନୁହେ । ଏକାସିନା ମଉସାଙ୍କ ଲାଗି ତୁମର ଅଭାବ ?

—ତୁ ତ ପିଲା ଲୋକ କ'ଣ ଜାଣିବୁ ? କାହାଣେ ସମ୍ପତ୍ତି ଥିଲେ କ'ଣ ହେବ, ଏକା ଜଣକ ଯଦି ନାହିଁ ସେ ସମ୍ପତ୍ତିସବୁ ପର ଖାଇବା କଥା । ଏତେ କଥାରେ କ'ଣ ଅଛି ? ଅଳକା ପାଇଁ ପାଞ୍ଚ, ଛ' ଟଙ୍କାରେ ଲୁଗା ଖଣ୍ଡେ କିଣିବାକୁ କ'ଣ ମୋତେ ମିଳନଥାନ୍ତା, ତାର ପରି ବାପା ମରିଛନ୍ତି । ଘରୁ ବଡ଼ମୁଣ୍ଡ ଯାଇଛି । ତାଙ୍କର କ'ଣ ଏ ବର୍ଷଯାକ ପୁନ୍ୟପର୍ବ ହେବ କିଲୋ ଝିଅ ? ସେ ନୂଆ ପିନ୍ଧିବ କୁଆଡ଼ୁ ?

ପଛରୁ ଅଣା ବାହାରି ପଡ଼ି ଉତ୍ତର ଦେଲା—ମାଉସୀ ! ମଉସା ତ ମରିଛନ୍ତି ବଡ଼ଲ ନୂଆ ପିନ୍ଧିବେ ନାହିଁ । ଅଞ୍ଜୁ ଅଳକା ମାମୁଁ ଘରଠି କେମିତି ନୂଆ ପିନ୍ଧିଥିବ ? ତା ପାଇଁ ଆମ ଭାଇଙ୍କ ହାତରେ ସ୍ୟାଣ୍ଟ୍ ଫ୍ରକ୍ ତୁମେ କିଣିଆଣି ପରା ତା ପାଖକୁ ପଠାଇଛ ?

ଅଞ୍ଜଳୀବୋଉ ଆଉ କ'ଣ କହିବେ ? ଧରା ପଡ଼ିଗଲେ ଜୋକ ମୁହଁରେ ଲୁଣ ଦେଲାଭଳି ରହିଲେ ।

ପାପ ଧନ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତରେ ଯାଏ ।

ନିଳିମା ଅଞ୍ଜଳୀବୋଉଙ୍କ ମନର ଅବସ୍ଥା ବୁଝିପାରି କହିଲା— ମାଉସୀ, ଅଳକା ସିନା ନୂଆ ପିନ୍ଧିବ ନାହିଁ; ବାସୀ ଲୁଗା ଖଣ୍ଡେ ପିନ୍ଧି ଆମ ସଙ୍ଗେ ଟିକେ ଖେଳିବ ଚାଲୁ ।

—କେଜାଣି ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା, ତାଙ୍କୁ ପଚାର । ସେ ଯଦି ଯିବେ ମୁଁ କ'ଣ ନାହିଁ କରିପାରିବି ? ମୁଁ ତ ସବୁଥିରେ ଦୋଷୀ ଲୋ ମା ।

ବିମାତା ମନେ ମନେ ରାଗିଯିବାଟା ଅଳକା ବେଶ ବୁଝିପାରିଲା । ସେ କଥାଟାକୁ ବୁଲେଇ ଦେଇ କହିଲା—ତୁମେ ସବୁ ଯାଅ, ମୁଁ ପଛେ ଯିବି । ସାଙ୍ଗିମାନେ ତା'ର ଫେରିଗଲେ । ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଭାଇ ଭଉଣୀ ଉଭୟେ ମିଶି ଅଳକାକୁ ଅଚ୍ଛାକରି ଦୁଇପଦ ଶୁଣାଇ ଦେଲେ । ଚିଡ଼ି ହେଲା ଅଳକା, ସେମାନଙ୍କୁ ଝାରମା ହାତରେ ଡକାଇ ଆଣିଥିଲା ଆମ ଅପାକୁ ଅପମାନ ଦେବାକୁ । ଏଥିରେ ଅଳକାକୁ ଯାହା ସଜା ମିଳିଥିବ ଓ ଯେପରି ସେ ରାଗ କରିଥିବ ତାହା ସହଜେ ଅନୁମେୟ ।

ଅଞ୍ଜଳୀବୋଉଙ୍କ ସାଙ୍ଗକୁ ଜଣେ ସୁଦକ୍ଷ ସହକାରୀ ତାଙ୍କ ଭାଇ ଦିବାକର ଆସି ମିଳି ଯାଇଛନ୍ତି । ଭଉଣୀଙ୍କଠାରୁ ଟିପେ ଊଣା ନୁହନ୍ତି ସେ । ଅଳକାର ଗୋଡ଼କୁ ଚାହିଁ, ତା ନାମରେ ଖରମିଛ କହି ଭଉଣୀଙ୍କ ମନ ନେବାରେ ସେ ନିଜକୁ ବିନିଯୋଗ କରିଛନ୍ତି । ଅଳକାକୁ ଘରୁ ବିଦା କରିଦେବା ସେମାନଙ୍କର ଚରମ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କ ଅଭିସନ୍ଧି ନାରାୟଣଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଅଜଣା ।

ଯାହା କହନ୍ତି—"ଅଳ୍ପ ବିଦ୍ୟା ଭୟଙ୍କରୀ" । ଦିବାକର ଲଫଙ୍ଗାଙ୍କ ଭଳି ବୁଲୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ବଡ଼ ଭଣୋଇ ଓରଫ ଅଳିର

ପଲଙ୍କ ସୁପାରି ଖୋଜଇ ଦାସ; କରମ କହୁଛି ଭୂଇଁରେ ଶୁଅ ।

ମାମୁଁ ମଦନବାବୁ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅନୁରୋଧରେ ସୁଯୋଗ୍ୟ ଶାଳକଙ୍କୁ ରଖି ଦେଇଥିଲେ ବନର୍ କାମରେ । ଭାଗ୍ୟକ୍ରମେ ମଦନବାବୁଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ପରେ ବଦଳି କଟକରୁ ସେ ବଦଳି ହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି ଭୁବନେଶ୍ୱର ପୋଷ୍ଟାଫିସ୍‌କୁ । ମଣି କାଞ୍ଚନର ସଂଯୋଗ ହୋଇଯାଇଛି । ଭଉଣୀଙ୍କର କୂଟନୀତି ସୁଦକ୍ଷ ସହକାରୀଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ତଙ୍କେଇ ଉଠିଛି । ଅଳକାର ଦୁଃଖ ଚକ୍ରବୃଦ୍ଧି ହାରରେ ବେଳକୁ ବେଳ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି ।

ଅଳକା ରାଗରେ ହେଉ ବା ଅଭିମାନରେ ହେଉ ସୁରେନ୍ଦ୍ର କିମ୍ବା ମନୋଜ ନିକଟକୁ ଆଉ ଚିଠିପତ୍ର ଲେଖୁନି । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ । ଉଭୟେ ଦୂର ଦେଶରୁ ଚିଠି ଦିଅନ୍ତି । ସବୁ ଚିଠିକୁ ଲୁଚେଇ ଦିଅନ୍ତି ଏଠୁ ପୋଷ୍ଟମ୍ୟାନ୍ ମାମୁଁ । ଏକଥା ଜାଣନ୍ତି କେବଳ ମାମୁଁ ଓ ବିମାତା । ମନୋଜ ଆଉ ସୁର ଅଳକାଠାରୁ ଚିଠି ନପାଇ କିପରି ଦୁଃଖ ଓ ସନ୍ଦିଗ୍ଧ ମନରେ ବିଦେଶରେ କାଳାତିପାତ କରୁଛନ୍ତି, ଏକଥା ଅଳକା ବା କାହୁଁ ଜାଣିବ ?

ସଞ୍ଜ ପହର । ଅଞ୍ଜଳୀବୋଉ ଯୋଗ୍ୟ ସହକାରୀ ଭାଇଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବସି କରୁଥାନ୍ତି ଗୁପ୍ତ ପରାମର୍ଶ । ନିର୍ଜନ କକ୍ଷ । କଥା ଅତି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ।

—ଝୋଉଠୁ କିଛି ପାଇଲୁ ନାହିଁ ଅପା ?

—ନାଁ, ଏଇଥରକ କ'ଣ ତୋ ଭଣେଇଙ୍କର କାଳ ହେଲା ଦିନୁ ପଚିଶ ଥର ଖୋଜିସାରିଲିଣି । ତାଙ୍କ କେସ ବାକ୍‌ସ, ଟେବିଲ, କୋଉଠି କିଛି ନାହିଁ । ଅଳୀବୋଉର ଯୁ ଗହଣାଗୁଡ଼ାକ

ଯବ ଅନ୍ନ ଭୋଗୀ ନଟବର ଦୁଣ୍ଡା, ଫଟା ଖୋସଣୀ ମାର୍ ଗୁରଗୁଣ୍ଡା ।

ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ନାଚୁଛି । ସେଗୁଡ଼ା କ'ଣ କଲେ, ଏଇଥର ଅଳକା ପାଇଁ କଲିକତାରୁ ଦୁଇତିନିଟା ଗହଣା ଆସିଥିଲା ସେତକ ବି ନାହିଁ । ଇନ୍‌ସୁରେନ୍‌ସର ପଲିସି ନାହିଁ, ଆଉ ପାଶ୍ ବହି ବି ନାହିଁ । କୋଉଠି ସବୁ ରଖିଲେ ?

—ତୁ ଚାବି ହାତେ ହାତେ ରଖିଥିଲୁ ନାଁ ?

—ଏ ମା ! ଏ କଥା ମୋତେ ପୁଣି କିଏ କହେଇବ ? ଜୀବ ଚାଲିଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ଅଣ୍ଟାରୁ ଚାବି ନେନ୍ତାଟା କାଢ଼ି ଆଣି ମୋ ଅଣ୍ଟାରେ ରଖିଛି । ତେବେ ସେଇ ଗହଣାପତ୍ର ଗୁଡ଼ା ବିକିକରି ସେଇ ଟଙ୍କାତକ ସେ ବେଙ୍କରେ ରଖିଛନ୍ତି ।

ହଉ ଏବେ ହେଲା କ'ଣ ଯେ ? ବ୍ରଜଭାଇ ପନ୍ଦର ହଜାର ଟଙ୍କାକୁ ଇନ୍‌ସୁରେନ୍‌ସ କରି ଯାଇଛନ୍ତି, ସେ ଟଙ୍କାତକ ତ ତୋର ହକ୍ । ମନୋଜ ଗୁଣ୍ଡ ମନୋଜଙ୍କ ଦେଢ଼ା ଆସିଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେ ଟଙ୍କାକୁ ନେଇ ନପାରନ୍ତି । ଆଉ ଏ ବ୍ୟାଙ୍କ ଟଙ୍କାଟା କଥା ଦେଖିବା କ'ଣ ହେଉଛି ।

ଅଞ୍ଜଳିବୋଉ ମୁହଁ ଶୁଖାଇ କହିଲେ—କାହିଁକି ? ବ୍ୟାଙ୍କ ଟଙ୍କାଟା କ'ଣ ମୁଁ ପାଇ ପାରିବି ନାହିଁ ?

—ହଁ ପାଆନ୍ତୁ ନାହିଁ କାହିଁକି ? ମାତ୍ର ତା ମଦନଭାଇ କରାଇ ଦେବେନି । କାହିଁକି ନା, ବ୍ରଜଭାଇଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ଘରକୁ ମୁଁ ଥରେ ମଦନଭାଇଙ୍କୁ କହିଲି—"ବ୍ରଜଭାଇ ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଯେଉଁ ଟଙ୍କା ରଖିଥିଲେ ସେଇ ଟଙ୍କାଟା ଆସି କ'ଣ ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଲା ? କି

ପୋଡ଼ା ଚାଉଳ, ପାଳଧୁଆ ରସ, କୃମିଙ୍କର ବଂଶନାଶ ।

ମୁହଁଟାକୁ କେମିତିକିଆ କରି କହିଲେ, "ସେ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ଟଙ୍କାଟା ତ ଅଲକାର । ସେଥିରେ କାହାର କଣ ଅଛି ?

ଅଲକା ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ଭାଣଜୀ ହେଉଛନ୍ତି ସେ ତା ପାଇଁ ନଧାଇଁ କିଏ ତୋ ପାଇଁ ଧାଇଁବେ ? ଅଲକାଟା ନଥାନ୍ତା କି, ଆମକୁ ରାସ୍ତା ମିଳନ୍ତା । ବଡ଼ ଅପା ହାତରେ ମଦନଭାଇକୁ କୁହା କୁହି କରନ୍ତେ, ସେ ତ ସେମିତି ଅନ୍ୟାୟୀ ଲୋକ ନୁହନ୍ତି, ତୋ ଅପୋଗଣ୍ଡ ଛୁଆ ଦୁଇଟିକୁ ନଗୁହିଁ ମଇନାଜ ପାଇଁ କ'ଣ ଲୋଭ କରନ୍ତେ କି ? ନିଶ୍ଚୟ ଟଙ୍କାତକ ତୋତେ କରାଇ ଦିଅନ୍ତେ ।

ଅଞ୍ଜଳୀବୋଉ ଚାରିଆଡ଼କୁ ଗୋଟିଏ ସତର୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ଭାଇଙ୍କ କାନରେ ଫିସ୍ ଫିସ୍ କରି କହିଲେ—"ଏଇକଥା ତ ଟୋକୀଟାକୁ ଖତମ କରିଦେବାକୁ ଅଧ ଘଣ୍ଟାଏ ବି ଲାଗିବନି, କ'ଣ କହୁଛୁ ଯେ !"

କ'ଣ ଟିକିଏ ଭାବି ଦାଦାକର କହିଲେ—"ଖତମ କରି ଦେବାଟା ଏତେ ସୁବିଧା ନୁହେ ଅପା ! ଏ ଯେଉଁ ପୋଲିସ୍‌ଟା ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅଛି ତାର ତ ଗୋଇନ୍ଦା ଆଖି । ଧରା ପଡ଼ିଗଲା ଯଦି ଅଣ୍ଟି ଯୋଡ଼ିକ ଯିବ, ବେକଡ଼ କଟିକ ଯିବ । ସେ କଥା ନୁହେଁ ।"

ତା ପରେ କ'ଣ ଫିସ୍ ଫିସ୍ କରି ଭଉଣୀଙ୍କ କାନରେ କହିଲେ ଭଉଣୀ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ସୁଯୋଗ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରଣାଦାତା ଭାଇଙ୍କର ମନ୍ତ୍ରଣା-ଗୁଡ଼ିକ ହଜମ କରିବାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲେ । ତା ପରେ ଅଳ୍ପ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ୱରରେ ଅଞ୍ଜଳୀବୋଉ କହିଲେ—"ସେ ଟୋକୀକୁ ତୁ କ'ଣ

ପିଲା କାଖେଇବା ମାଈ, ଯୌବନ ଥିବା ବାଈ, ଦୁଧ ଦେବା ଗାଈ,

ସହଜ ବୋଲି ଭାବନ୍ତୁକି ଦାଦା ! ସେ ଅସଲ ଜଣେ । ଦେଖିବାକୁ ସିନା ପୋଡାମୁହଁଟାଏ, ତା ପେଟରେ କେତେ ଗାଇଜର କଥା ଅଛି । ସେ ଯେତେ କଥା ଜାଣିଛି ଆମ୍ଭେ କ'ଣ ଜାଣିପାରିବା କି ? ଅଞ୍ଜୁକୁ ସେ ଯେତେବେଳେ ପଢ଼ାଉଥିବ ମୁଁ ଖାଲି ଆଁଟା କରି ଶୁଣୁଥିବି । ଅସଲ ଜଣେ ସେ । ସେ କ'ଣ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଅସି ପାରିବ ନାହିଁ ଯେ —ସେମିତି କରି କି ଲାଭ ହେବ ?

ଦାଦାଙ୍କରକୁ ତୁ କ'ଣ ଏତେ ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆ ଭାବୁଛୁ ଅପା ! ଛାର ଟୋକାଟା, ଦୁ ଅକ୍ଷର ପଢ଼ିଛି ବୋଲି ମୋତେ ବଳେଇ ଯିବ ? ଏମିତି କରିଦେଇଥିବି ଯେ ଯେମିତି ସମାଜରେ ତାର ସ୍ଥାନ ନଥିବ । ଆଉ, ତାକୁ ଘରେ କିଏ ରଖିବ ? ଲୋକେ ଦୁଆର ଡିଆଇଁ ଦେବେ ନାହିଁ । ଛି ଛି କରି କହିବେ ।

ମନପୂରା ହସ ହସି ଅଞ୍ଜଳୀ ବୋଉ କହିଲେ—"ମନୋଜ ଫେରିବା ପୂର୍ବରୁ ଯେମିତି ଆମର ଏ କାମ ଶେଷ ହୋଇଥିବ । ମୁଁ ତା ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିବି ନାହିଁ ଯେପରି ।"

ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ ହସଟିଏ ହସି ଦାଦାକର ଉତ୍ତର ଦେଲେ—'ଏ କଥା କ'ଣ ମୁଁ ଜାଣେନା । ସେଇ ଦୁ ବାବଦର ଟଙ୍କାଟା ତ ହାତରେ ପଡ଼ିଗଲେ କାମ ଶେଷ । ତାର ସେଠି ଅସି କୋଠା, ଜମି ବାଡ଼ି, ମିଲି ଗୁଡ଼ୁଥାଉ ।'

—ଚଉଦ—

ଧବଳେଶ୍ୱର ମହାଦେବଙ୍କର ବଡ଼ଓଷା ମେଳା ସରିଯାଇ-ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତା ପରଦିନ କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣମୀ ଲାଗି ମେଳା ଖୁବ୍

କଥା ମାନିଲାର ଭାଇ, ପାଣି ଥିବା ନଈ, ଗହିର ଗଛର ଛାଇ,

ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ଲୋକ ଗହଳରେ ପଠା ଫାଟି ପଡ଼ୁଛି । ଲକ୍ଷ ଉଙ୍ଗା ଖଟୁଛନ୍ତି ଅଣାନଣ୍ଡାସୀ ହୋଇ । ବେଳକୁ ବେଳ ଲୋକ ଭିଡ଼ ବଢ଼ୁଛି ବରଂ କମୁ ନାହିଁ । ପ୍ରତିବର୍ଷ ଏହି ମେଳାକୁ ମହାନଦୀର ପାଣି ଶୁଖି ଯାଇ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ବାଲି ଦିଶୁଥାଏ । ଲୋକ ଯିବା ଆସିବାକୁ ବିଶେଷ ଅସୁବିଧା ହୁଏ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଏ ବର୍ଷ ବେଶି ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ମହାନଦୀ ଭରପୂର ହୋଇ ରହିଛି । ତଥାପି ଲୋକ ଯିବାଆସିବା, ଦୋକାନ ବଜାର ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରତିବର୍ଷ ଅପେକ୍ଷା ଏ ବର୍ଷ ଅଧିକ ।

କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଜଗତ ଆନନ୍ଦ ଦିବସର ସୁଖ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତଗିରି ଚୂଡ଼ା ଚୁମ୍ବିଲେ । କଳା ମଖମଲ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧି ସନ୍ଧ୍ୟା ଆସି ଉପଗତ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାମସୀକୁ ହଟାଇ ଦେଇ ପୂର୍ଣ୍ଣିମୀ ଚନ୍ଦ୍ର ପୃଥିବୀ ଉପରେ ଢାଳିଦେଲା ଶୁଭ୍ର ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଚାନ୍ଦର । ମହାନଦୀର ମାତାଲି ବକ୍ଷ ଉପରେ ଚନ୍ଦ୍ରର ରଜତ କିରଣ ପଡ଼ି ଜଳରାଶିକୁ ଆହୁରି ଭୀଷଣ କରିଦେଲା । ମହାନଦୀର ଉର୍ମିଳ ଜଳରାଶି କୁଳୁ କୁଳୁ ଶବ୍ଦରେ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ସ୍ୱାଗତିକା ସଙ୍ଗୀତ-ଶୁଣାଇବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ।

ମନ୍ଦିର ସନ୍ନିକଟ ବଉଳ ଗଛତଳେ ଅଲକା ଠିଆହୋଇ ପ୍ରକୃତିର ଏ ବିଚିତ୍ର ରହସ୍ୟ ଦେଖି ସୁଦ୍ଧା ହସି ପାରୁନି କିମ୍ବା କାନ୍ଦି ପାରୁନି । ତା ପକ୍ଷେ ଆଜି ଆନନ୍ଦ ନିରାନନ୍ଦ ସବୁ ସମାନ । ଖୁଣୀ ଆସାମୀକୁ ଅଣ୍ଡାମାନ ଦ୍ୱୀପରେ ନିର୍ବାସିତ କଲା ଭଳି ବିମାତା ଓ ମାମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତାରଣା କରି ଆଣି ଏ ପଠାରେ ନିର୍ବାସନ ଦଣ୍ଡ ଦେଇଯାଇଛନ୍ତି । ସେ ଆଜି ସୌଧ-ବାସୀନୀ ବ୍ରଜମୋହନ ଦାସଙ୍କ

ଠୋକି ଶାଳୀର ଠାଣ୍ଡ, ଫଳ ହେଲା ତାହା, ଚାରି ପାଠକଆ ସାହୁ,

ଅଲିଅଳ କନ୍ୟା ନୁହେଁ । ନିଃସମ୍ବଳ ପଥର ଭିକାରିଣୀ । ତାର ଆଖି ଆଗରେ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ରାଜପଥ ତାକୁ ସ୍ୱାଗତିକା ଜଣାଉଛି । ତାହାର ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରକୃତିର ଏ ଅପୂର୍ବ ପ୍ରହସନ ତାକୁ ମୁଗ୍ଧ କରିବ ବା କାହୁଁ ? ମହାନଦୀର ତରଙ୍ଗକୁ ଚାହିଁ ହତାଶାର ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଫୁଟାଇ ଛାତି ତାର ଥରି ଉଠୁଛି ।

ସରଳା ଅଳକା ବିମାତାଙ୍କର ଛଳନା ଜାଣି ପାରିଲାନାହିଁ । ପ୍ରତାରଣା ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ନେହାଦରରେ ଭୁଲି ହିତାକାଂକ୍ଷୀ ସ୍ୱାମୀର ନିଷେଧକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ବୋଉଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ମାମୁଁ ଘରକୁ ବାହାରିଲା । ସେମାନେ ଗୋବିନ୍ଦପୁର ନ ଯାଇ ଏଣେ ତେଣେ ବୁଲି ବୁଲି କରି ଶେଷକୁ ଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କ ମେଳା ଦେଖି ଆସିଲେ ଓ ଚକ୍ରାନ୍ତ କରି ରାତିରେ ଅଳକାକୁ ଶୋଇବା ଅବସ୍ଥାରେ ଛାଡ଼ି ଭୁବନେଶ୍ୱର ଫେରିଗଲେ । କୁଚକ୍ରୀର କୂଟବ୍ୟୂହ ଭେଦକରିବା ଦୁସାଧ୍ୟ । ଅଳକା ଜୀବନରେ ତାହାହିଁ ହେଲା ।

କେଉଁଠିକୁ ଯିବ, କ'ଣ କରିବ ? ଗୋଡ଼ ହାତ ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ଅବଶ ହୋଇଆସିଲା । ନଥିକରି ସେହି ବାଲିସିଅ ଉପରେ ବସିପଡ଼ିଲା ସେ । ନଦୀର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱକୁ ଚାହିଁଲା । ଲୋକ ଭିଡ଼ କ୍ରମଶଃ ବଢ଼ିଯାଉଛି । ମନରେ ତାର ଭାରି ଭୟ ହେଲା । ତାର ଗତି କ'ଣ ହେବ ଭାବି ଦୁଇଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରି ଆସି ତାର ଉନ୍ନତ ବକ୍ଷକୁ ଆର୍ଦ୍ର କରିଦେଲା । "ବୋଉ ! ତୋ ମନରେ କ'ଣ ଏଇଆ ଥିଲା ? ଜୀବନରେ ନ ମାରି ଏତେ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରି ଆଣି ମୋତେ ରାଜପଥରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ କି ସୁଖ ପାଇଲୁ ?" ତାର ଆଖି ଲୁହରେ ଲେଖି ହୋଇଗଲା ଏତିକି ସେ ପଠା ଗିଠିରେ ।

ଅକଳେ ଆସିବା ଜେଇଁ, ସୁନ୍ଦର ବୋଲିଣ ଦନେଇ କହୁ ।

ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ ମନ ତାର ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇଉଠିଲା । ସ୍ନେହମୟ ପିତା ତାର ସେହି ଶାନ୍ତି ରାଜ୍ୟରେ ଅଛନ୍ତି । ମର୍ମଭେଦୀ କଣ୍ଠରେ ଡାକି କହିଲା—ବାବା ! ଆକାଶରେ ଥାଇ ଥରେ ତୁମର ଉପେକ୍ଷିତା ଝିଅର ଦଶା ଦେଖ । ରାଜପଥ କେମିତି ତାକୁ ହାତଠାରି ଡାକୁଛି । ବୋଧ ତୁମର ଦୁଃଖ ସହି ନ ପାରି ଆକାଶରୁ ହାତଠାରି ତୁମକୁ ଡାକିନେଲା । ତୁମେ ମୋର ଦୁଃଖ ଦେଖି ସ୍ଥିରହୋଇ ରହିଛ କିପରି ? ମୋତେ ପାଖକୁ ନିଅ । ଉଭୟେଁ ମିଶି ଆନନ୍ଦରେ ସେଇ ସ୍ୱର୍ଗରେ ରହିବା ବାବା !

ନିକଟ ଘର ବାଡ଼ିରୁ ବିଲୁଆଗୁଡ଼ା ଭୁକି ଉଠିଲେ । ଅଳକାର ଭାବନା ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ରାତି ବେଶୀ ହୋଇଯାଉଛି । କିପରି ଭାବେ କେଉଁଠି ସେ ଯାଇ ଆଶ୍ରୟ ନେବ ? ଏଇତକ ସମୟ ଭିତରେ କେତୋଟି ଲୋକଙ୍କ ଆଖି ତା ଉପରେ ପଡ଼ିଲଣି । ସେହି କଞ୍ଚାମାଂସ ଲୋଭୀ ମଣିଷମୁହାଁ କୁକୁରଗୁଡ଼ାଙ୍କ ଲୋଲୁପ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନିଜକୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ସେ ପଳାଇ ଆସିଛି ଏହି ବୃକ୍ଷର ଅନ୍ତରାଳକୁ । ଶେଷରେ ସେ କରିବ କ'ଣ ? ସେଇମାନଙ୍କ ହାତରେ କ'ଣ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିବ ? ଶେଷକୁ ସାମାଜିକ ଆଇନ୍ ଅନୁସାରେ ହେବ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟା ନା । ମହାନଦୀ,ବକ୍ଷରେ ଥାଇ ଚିନ୍ତା କ'ଣ ? ଆଉ କାହାଲାଗି ଜୀବନ ଧରି ରହିବ ସେ ? ସେ ତ ହେଲା ଆଶ୍ରୟହୀନା, ସମାଜଚ୍ୟୁତା । ଭାଇ ହୁଅନ୍ତୁ, ମାମୁଁ ହୁଅନ୍ତୁ ସମାଜ ଭୟରେ ତାକୁ ତ ଆଉ ଗୃହରେ ସ୍ଥାନ ଦେଇପାରିବେ ନାହିଁ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର, ସେ ତ ପାଞ୍ଚ ଛ ମାସ ହେଲା ତାକୁ ଭୁଲିଛି । ନ ଭୁଲିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଆଉ ଏ

ବଡ଼ ବୋଝଙ୍କୁ ଝଅଃ ଗଁଲ୍ ସ୍ୱାକୁ ଜାଣିବ କପା,

ସମାଜରୂ୍ୟତାକୁ ନେଇ କୁଳରେ ଦ୍ରୋହ କରିବାକୁ ତାଙ୍କ ସମାଜପତି ପିତା କଦାପି ସ୍ୱଜ୍ଞ ହେବେ ନାହିଁ । ସବୁ ତ ଶେଷ । ତେବେ ଏ ଦୁର୍ବହ ଜୀବନ ନେଇ ବଞ୍ଚିବ ସେ କାହାଲାଗି ? ମଣିଷର ମନ ଗହ୍ୱରର କୋଠି ଜଇ ଆଶା ଯେ ନିୟତି ନିକଟରେ କେତେ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ କିଛି କଳ୍ପନା କରିପାରିଲା ନାହିଁ ସେ ।

ଆଜ ସେ କାହାକୁ ଦେଖିବ ନାହିଁ କି ବୁକୁଫଟା ଦୁଃଖଗୁଡ଼ାକ ପ୍ରାଣପ୍ରିୟ ଭାଇ ଆଗରେ କହିପାରିବ ନାହିଁ । ଆଜି ସବୁ ସେ ବୁଝି ପାରୁଛି । ବିମାତାଙ୍କର ଦୁଇମାସ ହେଲା ତାକୁ କେତେ ଆଦର । ପାଖକୁ ଡାକି, ହାତରେ ବେଣୀ ବାନ୍ଧିଦେଇ, ତାକୁ ଘରକାମ କରିବାକୁ ମନାକରି, ସାଙ୍ଗରେ ଖୁଆଇ, ଯାହାକି ଜୀବନରେ ଜାଣି ନ ଥିଲା କି ପାଇ ନ ଥିଲା ସେ । ଭାବୁଥିଲା ବୋଧହୁଏ ତା ଭାଗ୍ୟର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲା । ସୌଭାଗ୍ୟ-ରବି ତାର ଉଦୟ ହେଲା । କିନ୍ତୁ ହାର ମା ଏ ସବୁ ଅଗୁନକ ସୁଆଗକୁ ସନ୍ଦେହ ଆଖିରେ ଦେଖୁଥିଲା । ବାଧା ଦେବାଭଳି କ୍ଷମତା ନଥିଲା ତାର ।

ଆଜ ଏକ ସମାସ୍ୟା ଆସି ଅଳକାର ମନରେ ଘ୍ୟାପାତ କଲା । ତାହା ଆଘାତରେ ମୃତ୍ୟୁର ଦୁର୍ବାର ଆକାଙ୍‌କ୍ଷା ହୃଦୟରୁ ତାର କ୍ରମଶଃ ଅପସରି ଗଲା । ବିମାତା ଓ ମାମୁଁ ତାକୁ ନିର୍ବାସନ ଦେଇ ବିଜୟ ଗର୍ବରେ ଫେରିଯାଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ତା ଚରିତ୍ରରେ ମିଥ୍ୟା କଳଙ୍କ ଆରୋପ କରି କୁତ୍ସାରଟନା କରିଥିବେ ନିଶ୍ଚୟ । ଏହାଛଡ଼ା ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ ଉପାୟ କିଛି ଦିଶି ନଥିବ ନିଜକୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷୀ କରି ମୁଣ୍ଡରୁ ଅଠା ଛଡ଼ାଇବାକୁ । ଦିନ ଆସିବ ସୁରେନ୍ଦ୍ର, ମନୋଜ

ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗେ ଲସର ପସର ହୋଇ ଜାଣିବ ଅମ୍ବା,

ସୁଦୂର ବିଦେଶରୁ ଫେରିଆସି ଯେତେବେଳେ ତାର ଏ କୁକର୍ମ ଶୁଣିବେ ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ମନର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହେବ ? ଭାଇ ତାର ଏ କଳଙ୍କ ନେଇ କେଉଁ ଭଦ୍ର ସମାଜରେ ମୁହଁ ଦେଖାଇବେ ? ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଚକ୍ଷୁରେ ସେ ବିଶ୍ୱାସଘାତିନୀ ହେବ ନିଶ୍ଚୟ । ସେମାନେ ଅଲକାକୁ ଦୋଷୀ ନକରି ଛାଡ଼ିବେ ନାହିଁ । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଯଦି ସେ ଅଜ୍ଞ ମୃତ୍ୟୁକୁ ବରଣ କରେ ତେବେ ତା ଭାଇ ଓ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅନ୍ତର ଭିତରୁ ଏ ସନ୍ଦେହର କଳାଛାଇକୁ ଲିଭାଇବ କିଏ ? ଏ ରହସ୍ୟ ଉଦ୍‌ଘାଟନ ହେବ କିପରି ?

ମନରେ ତାର ଦମ୍ଭ ଆସିଲା । ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲା ମରଣକୁ ନିଜେ ସ୍ୱାଗତ କରି ଏପରି କଳଙ୍କିତ ଜୀବନକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେବନି ସେ । ତା ଭାଇ ହେଉ କି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ହେଉ ସମାଜ ଭୟରେ ପଛେ ତାଙ୍କ ଚରଣତଳେ ସ୍ଥାନ ନଦିଅନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରି ସେ ବଞ୍ଚିବ ଓ ସେ ଦୁହିଁଙ୍କ ନିକଟରେ ଘଟି ଯାଇଥିବା ଦୁର୍ଘଟଣାଟି ବ୍ୟକ୍ତ କରି ନିରପରାଧିନୀ ହୋଇ ହସି ହସି ମରି ପାରିବ ସେ ଶାନ୍ତିରେ ?

ଏ ଦୁଃଖ ଓ ଭାବନା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅଲକାର ଦୁଃଖ ରାତିଟି ବଢ଼ି ଲାଗିଲା । ଦୁଇଦିନ ହେଲା ଉପାସ । ସେ ଧବଳେଶ୍ୱର ମନ୍ଦିରର ଚୂଡ଼ାକୁ ଚାହିଁ ନିଜ ଅନ୍ତରର ଦୁଃଖ ଦୈନ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଠାକୁରଙ୍କ ଚରଣ ତଳେ ନିବେଦନ କରୁ କରୁ ଗଛକୁ ଅଜାଣି ନିଦ୍ରାରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇପଡ଼ିଛି । ସେହି ଦେବାଧି ଦେବଙ୍କ ଦୟାରୁ ହେଉ କିମ୍ବା ତାର ସୌଭାଗ୍ୟରୁ ହେଉ କେତୋଟି ଲୋଲୁପ କଟାକ୍ଷ ବ୍ୟତୀତ

ମା ଆଗେ ଯେ ପୁଅକୁ ମାରେ ତାକୁ ଜାଣିବ ବୋପା,

ଏ ଦୁଃଖମୟ ଅସହାୟ ରଜନୀଟିରେ କୌଣସି କାମ ଲମ୍ପଟ ବ୍ୟକ୍ତି ଲିପ୍ସା ଚରିତାର୍ଥ କରିବାକୁ ସୁବିଧା ପାଇ ପାରି ନ ଥିଲେ ।

× × × ×

—କହିବନି କିଏ ମା ତୁମେ ? ମୁଁ ଆସିଲାବେଳୁ ଦେଖୁଛି, ତୁମେ ଏହି ଭଳି ଅବସ୍ଥାରେ କାହିଁକି ଠିଆ ହୋଇଛ ଏଠି ?

ଏହି ମାତୃମୂର୍ତ୍ତୀଟିର ମାତୃତ୍ୱ ସୁଲଭ କୋମଳ ପ୍ରଶ୍ନରେ ଅଳକା କ'ଣ ଉତ୍ତର ଦେବ ଭାବିପାରିଲା ନାହିଁ । ଝର ଝର ହୋଇ ଲୁହ ବହି ଆସି ତାର ବକ୍ଷାଞ୍ଚଳ ଭେଦ କଲା । ପ୍ରୌଢ଼ା ସ୍ନେହାର୍ଦ୍ର ଅନ୍ତରରେ ଅଳକା ନୟନରୁ ଲୁହ ପୋଛି ଦେଇ କହିଲେ ତୋର କ'ଣ ହୋଇଛି ମା ? କହ—ମୁଁ ଯଦି ତୋର କିଛି ଉପକାର କରିପାରେ ତାହାହେଲେ ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ମନେ କରିବି । ମନ ଦୁଃଖ କରି କାନ୍ଦନା ।

ଅଳକା ଅନ୍ତର ତଳର ରୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସକୁ ଚାପି ରଖି ନିଜର ଅସ୍ପଷ୍ଟ ପରିଚୟଟି ଗୋପନ କରି ସଂକ୍ଷେପରେ ଘଟିଯାଇଥିବା ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରୌଢ଼ାଙ୍କ ନିକଟରେ ବ୍ୟକ୍ତ କଲା । ଅଳକାର ଦୁଃଖଗୁଡ଼ିକ ଶୁଣି ପ୍ରୌଢ଼ାଙ୍କ ଅନ୍ତର ଦୁଃଖରେ ବିଗଳିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ସ୍ନେହରେ ଅଳକାର ମୁଣ୍ଡକୁ ସାଉଁଳିଦେଇ କହିଲେ—"ବର୍ତ୍ତମାନ ତୋର ପିତାଙ୍କର ଓ ତୋ ଗାଆଁର ନାଆଁ କହ, ମୁଁ ତୋତେ ନିଜେ ନେଇ ତୋ ଘରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଇ ଆସିବି । ତୋର କୌଣସି ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ ମା !"

ଅଳକା ପ୍ରୌଢ଼ାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର କୌଣସି ଉତ୍ତର ନଦେଇ ଆକାଶ ପାତାଳ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ଏଠି ଗୋଡ଼େ ସେଠି ଗୋଡ଼େ ତାକୁ ଜାଣିବ ଠେପା ।

ସେ ଭାବିଲା, କାହିଁକି ସେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଫେରିଯିବ ? ତା'ର ଏଇ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଗୃହଅଙ୍ଗେ ତ କଳଙ୍କର ନାଗରା ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ହୋଇ ବାଜି ଉଠିଥିବ । ଯଦି ଏଇ କଳଙ୍କ ପସରା ନେଇ ସେ ନିର୍ଲଜ ହୋଇ ନିଜ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବ, ତା'ହେଲେ ସେମାନେ ତାକୁ ହୁଏତ ଅନ୍ୟ କେଉଁଠି ବାହା କରାଇ ଦେଇ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରହିବେ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ସୁରଭାଇ, ଯାହାର ଅପେକ୍ଷାକୁ ସେ ରହି ବସିଛି; ତାକୁ ଛାଡ଼ି ସେ ଅନ୍ୟ କେଉଁଠିକି କପରି ଯିବ ?

ତାର ବିବେକ ଶତ ମୁଖରେ ତାକୁ ନିଷେଧ କଲା । ସେ ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ କାହାରି ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହେବନାହିଁ । ବରଂ କୌଣସି ଠାରେ ଗୃହକସ୍ତି ଖଣ୍ଡିଏ ସମ୍ବଳ କରି ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବ ସେ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତାକୁ କଦାପି ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବ ନାହିଁ । ଯଦି ବା କରେ ସେଥିରେ ତାର କଷ୍ଟ ନାହିଁ । ତା'ର ପ୍ରେମର ସ୍ମାରକ ପୂଜାରିଣୀ ହୋଇ ଜନସେବାରେ ନିଜକୁ ନିୟୋଗକରି ଜୀବନର ଅବଶିଷ୍ଟ ସମୟତକ ଅତିବାହିତ କରିଦେବ ।

—ମନରେ କ'ଣ କଷ୍ଟ କଲୁକି ମା ! ନିଜର ପରିଚୟ ତ ଦେଲୁ ନାହିଁ ?

—ସାମାନ୍ୟ ପରିଚୟଟା କହିବାପାଇଁ ମୋ ମନରେ କୁଣ୍ଠା ନାହିଁ ମା ! ତୁମ ଆଗେ କହିବି ନାହିଁ ତ ଆଉ କାହା ଆଗେ କହିବି; କିନ୍ତୁ ଏତିକି ଜାଣି ରଖନ୍ତୁ, ମୁଁ ଆଉ ଘରକୁ ଫେରିବି ନାହିଁ । ତୁମ ଆଗେ ଥରେ କହିଛି ମୋର ଦୁନିଆରେ କେହି ନାହିଁ । ମା ମରିଥିଲେ, ବାପ ମଲେ, ଭାଇ ଛାଡ଼ିକରି ଗଲେ, ଆଉ ଫେରିଯିବି

ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ରଜ, ଖଣ୍ଡ ପରଜା, ଉହୁ ଉହୁ କାଞ୍ଜି ଶୀତଳ ଭଜା ।

କାହା ପାଖକୁ । ତା ଅପେକ୍ଷା ଏଇ ମହାନଦୀର ଅତଳ ଜଳରାଶି ହିଁ ମୋ ପକ୍ଷରେ ଶ୍ରେୟସ୍କର ।

ପ୍ରୌଢ଼ା ଦୁଃଖରେ ବିକଳ ହୋଇ କହିଲେ—ଆହା ! କ'ଣ କହିଲ ମା, ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବ ? ଆତ୍ମହତ୍ୟା ଯେ ମହାପାପ । ଏପରି ଜଘନ୍ୟ ଅପରାଧ ନକରି ମୁଁ ଗୋଟିଏ କଥା କହିବି ସେଥିରେ ଯଦି ତୁମେ ଆପତ୍ତି ନକର ।

—କହନ୍ତୁ, ମୋର କୌଣସି ଆପତ୍ତି ନାହିଁ ମା ବରଂ ଖୁସି ହେବି ।

ତୋଭଳି ମୁଁ ଜଣେ ଅଭିଶପ୍ତା । କଟକ ମେଡିକାଲରେ ନର୍ସ କାମ କରି ପେଟ ପୋଷେ । ମଙ୍ଗଳାବାଗରେ ମୋର ଖଣ୍ଡିଏ ବସା ଅଛି । ମୋ ସାନ ଭଉଣୀଟି ପରି ତୁ ଯଦି ମୋ ବସାରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇପାରନ୍ତୁ, ତୋର କିଛି ଅସୁବିଧା ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ ।

ଅଳକା ତା' ନାଁଟି ଲୁଚାଇ ରଖି ହଠାତ କହିଲା । ମୋ ନାଆଁ 'ଅରୁଣା ଦାସ' । ତୁମ ପରି ବଡ଼ ଭଉଣୀଟି ପାଖରେ ଆଶ୍ରୟ ନେବା ମୋର ପରମ ସୌଭାଗ୍ୟ ।

ଅଳକା ବିକଳ ହୋଇ ପଚାରିଲା, ମୋର ପରି ତମର କ'ଣ କେହି ବାପା ମାଆ ନଥିଲେ ? ତମେ କ'ଣ ବିବାହ କରି ନଥିଲ ?

ନର୍ସ ଆଖିରୁ ଲୁହପୋଛି କହିଲେ ତୋର ଏ ଦୁଃଖବେଳେ ମୋର ଦୁଃଖର କାହାଣୀ କହି ତୋ ଦୁଃଖର ଭାରକୁ ଆଉ ବଢ଼ାଇବି କାହିଁକି ଭଉଣୀ ? ତେବେ ଏତିକି ଶୁଣ, ମା ମୋର କୁଳୀନ

ବିବାହ ବ୍ରତ, ଶୀତ ପାହାନ୍ତି, ବଇଶାଖ ମାସ ଖରା

କରଣି କନ୍ୟା, ଜନ୍ମଦାତା ବି ସେଇ କରଣ—ସେଇ ପିତାଙ୍କର ଅବୈଧ ସନ୍ତାନ ମୁଁ । ମୋର ନାଅଁଟା ମନୋରମା ।

ମା ମୋର ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ସମାଜଚ୍ୟୁତା ହୋଇ ନାନାଦି ଲାଞ୍ଛନା ଓ ଅପମାନନା ସହି ସହି ଶେଷକୁ ମୋର ଚିନ୍ତାରେ ଆଖି ବୁଜିଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେହି ଦିନଠାରୁ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀରୁ ପୋଥିରେ ଡୋରି ବାନ୍ଧି ଧ୍ୱଂସ ସମାଜଠାରୁ ଦୂରରେ ରହି ପେଟ ଲାଗି ଏଇ ପନ୍ଥା ଧରି ନେଇଛି ଭଉଣି !

—ପନ୍ଦର—

ଦୀର୍ଘ ତିନି ବର୍ଷ ପରେ...........

ବୈଶାଖର ଶେଷ । କାଠଯୋଡ଼ିର ଧୂସରିଆ ବାଲି ଉପରେ ଝାଞ୍ଜିଆ ଭୂତର ଚକାଭଉଁରି ଖେଳ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଇଛି । କାଠଯୋଡ଼ି କୂଳରେ ଜଣେ ବନ୍ଧୁଙ୍କର ଡ୍ରଇଂ ରୁମ୍‌ରେ ବସି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଚାହିଁଛି ସେଇ ବିସ୍ତୃତ ବାଲୁକା-ଶଯ୍ୟାକୁ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଗୁଡ଼ିଏ ଦିନ ହେଲା ଲଣ୍ଡନରୁ ଫେରିଛି । ରହୁଛି କଟକରେ ତା ବାପାଙ୍କର ଜଣେ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଘରେ । କାଠଯୋଡ଼ିର ସେଇ ସୀମାହୀନ ବାଲୁକାଶଯ୍ୟା ଉପରେ ଆଖି ରଖି ଭାବୁଛି ତାଙ୍କର ଘର କଥା—ବାପା, ବୋଉ, ଭାଇ, ଭାଉଜଙ୍କ କଥା । ତା'ପରେ ଅଳକା...ପ୍ରାଣର ଅଳକା । ତା'ର ଅପେକ୍ଷାରେ କିଭଳିଭାବେ ଦିନ ନେଉଥିବ ସେ । ତା'ର ଇଚ୍ଛା ହେଲା ଅଳକାକୁ ଯାଇଁ ଦେଖି ଆସିବ । ବୁଝି ଆସିବ ଏଇ ତିନି ବର୍ଷ କିପରିଭାବରେ ଦିନ କଟାଇଛି ସେ ଖାଲି ତାକୁ ଜପାମାଳା କରି ।

ଭାଇଗଣ ପରବା, ଦୁଇ ସଉତୁଣୀ କଳିଆ ଲାଗିଲେ ଘଇତାକୁ ମାରବା ।

ଏମିତି ଭାବୁଛି—ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ସେଇ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ । ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଭାବନା ଭାଙ୍ଗିଗଲା ।

ବିନୋଦରାୟ କହିଲେ—ହଁ ସୁର ! ଏବେ ଘରକୁ ଯାଅ । ବାପା ବୋଉ ତୋର ବୋଧେ ଆସିବା ଖବର ପାଇ ସାରିବେଣି । ମନ ତାଙ୍କର ଅଡ଼ଟିପାଡ଼ିଟି ହେଉଥିବ ତତେ ଦେଖିବାପାଇଁ ।

—ଆଜ୍ଞା ତ ମୁଁ ଯାଉଛି ମଉସା !

× × × ×

ଭୋର ସାଢ଼େ ସାତଟା । ଜନତା ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ହ୍ୱିସିଲ୍ ଦେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଷ୍ଟେସନ୍‌ରେ ଆସି ଠିଆହେଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର କୁଲି ହାତକୁ ବେଡ଼ିଂ ସୁଟ୍‌କେଶ୍ ବଢ଼ାଇଦେଇ ଟ୍ରେନ୍‌ରୁ ତଳେ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପଛରୁ ପରିଚିତ କଣ୍ଠର ଚିତ୍କାର ଶୁଣି ଫେରିପଡ଼ି ଚାହିଁଲା ।

— ବାବୁ ! ଦଣ୍ଡବତ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପଛକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲା - ଲୋକଟା ମୁଣ୍ଡରେ ଗୋଟାଏ ଲେଦର ବକ୍ସ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସେଇ ଲୋକଟାକୁ ବିସ୍ମୟଭରା ଆଖିରେ ଚାହିଁ ରହିଲା— ତା'ର ଏ ଧରଣ ଭାବ ଦେଖି ସେ ଲୋକଟି କହିଲା—କ'ଣ ଚିହ୍ନି ପାରୁନ ବାବୁ ? ବ୍ରଜବାବୁଙ୍କ ଘରର ବଇଁଣୀ ପରା ମୁଁ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଟିକିଏ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ହସି ହସି କହିଲା—ଅଉସବୁ ଭଲ ତ ? ଆଉ ଏ ବେଡ଼ିଂ ସୁଟ୍‌କେଶ୍ କାହାର ?

ବଗଡ଼ା ଭାତ, କାଳି ନାରୀ; ଅର୍ଥ ଅଛୁଟଙ୍କ ଗୁଣ ଭାର ।

ବଇଁଶୀ କହିଲା—ମୁଁ ଏଇଟନେ ଯେଉଁ ବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ଅଛି ତାଙ୍କୁ ଗାଡ଼ି ଚଢ଼ାଇ ଦେବାକୁ ଆସିଛି । ଆଉ ବାବୁ ତମେ କେବେ ଆସିଲ ?

ସୁରେନ୍ଦ୍ର କହିଲା—ଏଇ ଚାରି ଦିନ ହେଲା ତ ଆସିଛି—ଅଚ୍ଛା ବଇଁଶୀ, ମଉସା ମଲା ପରେ ତୁ ବୋଧେ ତାଙ୍କ ଘର ଛାଡ଼ିଛୁ ?

ବଇଁଶୀ କହିଲା—ବାବୁଙ୍କ ମଲାପରେ ତାଙ୍କ ଘରେ ଆଠ, ନଅ ମାସ ଥିଲି । ମାଆଙ୍କ କଥା ଆଉ ସହି ପାରିଲିନି । ପଳାଇ ଆସିଲି ସେଠୁ । ହେଲେ ଅଲକା ଦେଈ ଆଉ ମନୁବାବୁଙ୍କ ସ୍ନେହ ମୁଁ ପାସୋରି ଯିବିନି । ମୁଁ କେତେ ଆଶା କରିଥିଲି ସେମାନେ ବାହା ହେବେ, ସଂସାର କରିବେ, ପୁଅଝିଅ କରି ବଡ଼ ହେଲେ ମତେ ପାଖରେ ରଖିବେ । କିନ୍ତୁ ବାବୁ ମୋ କପାଳ, ସେତକ ମୁଁ ଦେଖି ପାରିଲିନି । ସେ ସୁନା ଘର ଚୂନା ହେଲା ।

ଅଚ୍ଛା ବାବୁ ! ଆପଣ ତ ସାତ ପଛରେ ଯାଇ ଫେରିଲେଣି, ମୋ ମନୁବାବୁ ଆଉ କ'ଣ ଫେରିବେନି ? କି ପାଠ ଯେ ପଢ଼ିଲେ ତାଙ୍କର ସରୁନି । ଯେଉଁ ଘର ସବୁବେଳେ ହୋ ହୋ ରେ ରେ ରେ ଫାଟି ପଡ଼ୁଥିଲା ସେ ଘର ଆଜି ଖାଲି ଖାଁ ଖାଁ ଗୋଡ଼ାଉଛି ' —ଏଇମିତି ଗପି ଚାଲିଥିଲା ବଇଁଶୀ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅଥର୍ବ ଭଳି ଠିଆହୋଇ ସବୁ ଶୁଣୁଛି । କେତେ ଆଶା ଆକାଙ୍କ୍ଷା ନେଇ ସେ ଆସିଥିଲା ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ । ଅଲକାକୁ ଦେଖିବ । କେତେ ଦୁଃଖସୁଖ ହେବ । ସେ କୁଆଡ଼େ ଗଲା ? ବଇଁଶୀ

ବାସି ଫୁଲରେ କି ଭଅଁର ବସେ, ନିର୍ଦ୍ଧନୀ ଲୋକକୁ କି ଗଣିକା ରସେ ।

କାହ୍ନୁ ଘରେ ଆଜ କେଇ ନାହାନ୍ତି ? ଅଳକା ତା'ହେଲେ ଯଦି ମାମୁଁ ଘରେ ଥାଆନ୍ତା, ତା ପାଖକୁ ତ ନିଶ୍ଚୟ ଚିଠି ଲେଖିଥାନ୍ତା । ଏଇମିତି ଭାବି ଗୁଣି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପଚାରିଲେ—ବ୍ରଜମୋହନବାବୁଙ୍କ ପରିବାର କେମିତି ଛିନ୍‌ଭିନ୍‌ ହୋଇଗଲା ରେ ।

ବଇଁଶୀ କହିଲା—କ'ଣ କହୁଛ ବାବୁ ! ସେ ଘରଟାକୁ କି ଶାପଟିଏ ପଡ଼ିଲା, ମାଆଙ୍କର ଯେଉଁ ଦୁମୁ ଦୁମୁ ଚାଲି, ହୁମୁ ହୁମୁ କଥା—ସେଇଗୁଡ଼ା ଘରଟାକୁ ଖାଇଦେଲା । ମୋ ଅଳି ଦେଇ କୁଆଡ଼େ ପଳାଇଲା । ତାକୁ କ'ଣ କମ୍‌ ହାନସ୍ତା କରୁଛନ୍ତି ବାବୁ ! ନାଇବାକୁ ପିନ୍ଧିବାକୁ ତ ଦିଅନ୍ତିନି; ବେଳେ ବେଳେ ହାତ କଠାଳରେ ଜନିଅରି ଝିଅଟାକୁ ମାରନ୍ତି ।

ମାଆଙ୍କ ସାଙ୍ଗକୁ ତାଙ୍କ ଭାଇ ଦିବାକର ବାବୁ ଆସି ଯୁଟନ୍ତି । ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କ ଭିତରେ କେତେ ଫୁସୁରୁ ଫାସର ଚାଲେ । ଏଇମିତି ଦିନାକେତେ ଗଲା—ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ବାହାରିଲେ ଗୋବିନ୍ଦପୁର ମେଳା ଦେଖିବାକୁ । ଅଳି ଦେଈ ବି ଗଲେ । ଯିବାର ଅଠ ଦଶ ଦିନ ପରେ ଭାଇ ଭଉଣୀ ଫେରିଲେ କିନ୍ତୁ ଫେରିଲନି ଦେଈ । ଘରକୁ ଆସି ମାଆ ଥୋଡ଼େ କାନ୍ଦିଲେ—କହୁଣ୍ଡି ବାଡ଼େଇ ହେଲେ, ଆମେ ଯାଇ ସେଠି ଟୁଣ୍ଡି ହେଲୁ । ପଚାରିଲାରୁ କହିଲେ 'ସେଇ ମେଳାରେ ଗୋଟିଏ ଟୋକାସହ ତା'ର ଦେଖାହେଲା—ପଚାରିଲାରୁ କହିଲା—ସେ ତା'ର ପଢ଼ା ସାଙ୍ଗ । ଦୁହେଁ ବୁଲନ୍ତି ଗପସପ ହୁଅନ୍ତି । ଦିନେ ଅପେ ଦିଅଁ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ବାହାରିଲୁ । ତାକୁ ଡାକିଲୁ । ତା ମୁଣ୍ଡ

ଜବଜନ ନ ଦେଇ ଯେଉଁ ଖାମିଦ ପଟିଆ,

ଖାଉଛନ୍ତି ବୋଲି କହି ସେ ଶୋଇ ରହିଲା । ଅଟେ ଦାଆଁ ଦର୍ଶନ କରି ବସାକୁ ଫେରିଅସି ଦେଖିଲୁ ସେ ନାହିଁ—ଅମ ଟ୍ରଙ୍କପତ୍ର ବି ନାହିଁ—କେତେ କାନ୍ଦିଲୁ, ଖୋଜଖବର କଲୁ, ଶୁଣିଲୁ—ସେ ଯେଉଁ ଟୋକା ସହ ମେଳାରେ ବୁଲି ଗପସପ କରୁଥିଲା ତା' ସହ ଏକ ମଟରରେ ବସି କୁଆଡ଼େ ପଳାଇଛି ।

ଏ କଥା ଅମ ମନକୁ ଜମାରୁ ପାଉନି ବାବୁ । ଅମ ଅଳି ଦେଖି ଜମାରୁ ଲମିଡ଼ କରବନି । ଏତିକି କହି ବଇଁଶୀ ଅଖିରୁ ଦୁଇ ବୁନ୍ଦା ଲୁହ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମୂକ ପାଷାଣ ପରି ଠିଆ ହୋଇଛି । ମୁଖରୁ ତା'ର ଭାଷା ପଳଉନି ନାହିଁ । ସତେ ଅବା ଅକାଶ ତା' ମୁଣ୍ଡରେ ଖସ ପଡ଼ିଛି ।

ସେ ପୁଣି ଭାବିଲା, ଅଉ କାହିଁକି ଯିବ ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ । ଘରକୁ ଫେରିଯିବ ସେ । ତା'ପରେ କୁଲିଟିଏ କରି ଟ୍ରେନର ଗୋଟିଏ କମ୍ପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ଯାଇଁ ବସିଲା । ଭାବିଲା—ଅଳକା ଶିକ୍ଷିତା—ଯଦି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ କରି କଳାଅଁ ମା ତା'ର ତାକୁ ମେଳାରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଅସିଥାନ୍ତା, ତା'ହେଲେ ସେ ତ ପଳାଇ ଅସି ପାରିଥାନ୍ତା ନଚେତ୍ ତା' ମାମୁଁଙ୍କ ପାଖକୁ ଚିଠି ଲେଖି ପାରିଥାନ୍ତା । ପୁଣି ସେ ଭାବିଲା, ତା'ହେଲେ ଅଳକା କ'ଣ ବିଶ୍ୱାସଘାତିନୀ ? ହଁ, ସେ ବିଶ୍ୱାସଘାତିନୀ । ପ୍ରାଣର ସବୁ ସ୍ନେହମମତା ତାର ପାଖରେ କେତେ

ଦାନକୁ ଅଗ୍ନି ଛ'ଦାନ ରହେ ସେ ଯେଉଁ କୁଣିଅ ।

ସେ ଅଜାଡ଼ୁଛି—ଏ ଅଜଡ଼ା ଏକ ଅଭିନୟ ବୋଧେ, ତା' ନ ହେଲେ ଅନ୍ୟ ଜଣକୁ କପଟ ସାଙ୍ଗରୂପେ ଧରନେଲା ସେ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବିବ୍ରତ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ଅଳକା ପ୍ରତି ମନ ତାର ଘୃଣାରେ ପୂରି ଉଠିଲା ।

—ଷୋଳ—

ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର କାଠଯୋଡ଼ି କୂଳରେ ବୁଲୁଛି । କଟକରେ ମେଡିକାଲ କଲେଜରେ ଅଧ୍ୟାପକ ହେଲା ଦିନଠୁ ଦିନଗୁଡ଼ିକ ତା'ର ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ କଟିଯାଉଛି ।

ସେଦିନ ସେ ବୁଲୁଛି । ଭାବୁଛି ଅତୀତର ଅଳକା କଥା । ଏ ବର୍ଷ ବାହା କରାଇବାପାଇଁ ବାପା କେମିତି ଜିଦ ଧରିଥିଲେ ଏବଂ ସେଥିରୁ ସେ କପଟ ନିଷ୍କୃତି ପାଇ ଫେରିଆସିଲା, ସେ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା ତା'ର । ଏଇମିତି ବୁଲୁଛି ଆଉ ଭାବୁଛି ।

'ଗୁଡ଼୍ ଇଭିନିଂ ମିଷ୍ଟର ମହାନ୍ତି ?'

'ଇଭିନିଂ' ।

ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ର । ଦେଖିଲା ଜଣେ ଯୁବକ ଆଉ ଜଣେ ଯୁବତୀ ।

—କ'ଣ ଚିହ୍ନି ପାରୁନାହାନ୍ତି ? ଯୁବକଟି ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ।

—କ୍ଷମା କରିବେ, ଚିହ୍ନି ପାରୁନି ।

ବେଶ୍ୟା ନାରୀ ବି ହେବ କୁଳବତୀ,

ଯୁବକଟି କହିଲେ, "ମୁଁ ସୁନନ୍ଦ ସାହୁ । ସେକେଟେରିଏଟ୍‌ରେ ଚାକିରି କରେ । ସାଞ୍ଚିର ମଙ୍ଗଳାରେ ମୋର ଘର । ଆଉ ଇଏ ହେଉଛନ୍ତି ମିନର୍ଭା ଦାସ—ମୋର କଲେଜର ପଢ଼ା ସାଙ୍ଗୀ । ଜଣେ ରେଡ଼ିଓ ଆର୍ଟିଷ୍ଟ—ଭଲ ଗୀତ ଗାଇ ପାରନ୍ତି ।"

ମିନର୍ଭାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ସୁନନ୍ଦ କହିଲେ—ଏ ହେଉଛନ୍ତି ସୁରେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ମହାନ୍ତି—ମେଡ଼ିକାଲ୍ କଲେଜର ସର୍ଜିକାଲ୍ ପ୍ରଫେସର୍ । ଏବେ ବିଲାତରୁ ଫେରିଛନ୍ତି । ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାରେ ତାଙ୍କ ଘର

ମିନର୍ଭା ଓ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଉଭୟ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କରମର୍ଦ୍ଦନ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଏ ନିମିଷକ ସ୍ପର୍ଶରେ କି ମାଦକତା ଥିଲା କେଜାଣି ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ତରୁଣ ଅନ୍ତର ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇଉଠିଲା । ଚାହିଁରହି ଚାହିଁରହି ଉଭୟ ଉଭୟଙ୍କୁ ଚାହିଁଲେ । ପରସ୍ପର ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇପଡ଼ିଲେ ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ।

ସୁନନ୍ଦ ସାହୁଙ୍କର ଏଥିରେ ହିଂସା କରିବାର କିଛି ନ ଥିଲା, ଥିଲା ବରଂ ଆନନ୍ଦ । ସେ ଜାଣି ଜାଣି ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେଉଥିଲେ । କାରଣ ମିନର୍ଭାର ଚତୁର୍ଥ ଲଭର୍ ହେଉଛନ୍ତି ସୁନନ୍ଦ ସାହୁ । ସେ ଏତ ମରୀଚିକା ପଛେ ଗୋଡ଼ାଇ ଗୋଡ଼ାଇ ବର୍ତ୍ତମାନ ବୁଝି ପାରିଛନ୍ତି ତାହା ଜଳ ନୁହେଁ । ଆଜିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କ ଗାଡ଼ିସ୍ୱାନ୍‌ମାନଙ୍କୁ ଫାଙ୍କିଦେଇ ବୁଲୁଥିଲେ । ଏଥର ସେ ବେଶ୍ ବୁଝି ପାରିଛନ୍ତି ଯେ ଏପରି ଗୋଟିଏ ବାରବିଳାସିନୀକୁ ନେଇ ତାଙ୍କ ଦାମ୍ପତ୍ୟ-ଜୀବନ ସୁଖମୟ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ଅନ୍ୟଠାବେ ବିବାହ

ବୁଢ଼ିଅଣୀ ସୂତା ହେବ କି ଧୋତି ।

ଲଢ଼ତା ପାଇଁ ପିତାମାତାଙ୍କୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି ଓ ମିନର୍ଭା କବଳରୁ ଖସିବାପାଇଁ ରାସ୍ତା ଖୋଜି ବୁଲୁଛନ୍ତି ।

ରୂପସୀର ରୂପ-ମୋହରେ ଚରିତ୍ରବାନ୍ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଭୁଲିଛି । ପିପାସିତ ଭ୍ରାନ୍ତ ପଥିକ ଯେପରି ମୃଗତୃଷ୍ଣାକୁ ଜଳ ମନେକରି ପିଇବାକୁ ଧାଇଁଯାଏ, ସେହିପରି ଅଳକାର ବିରହ ଓ ବିଶ୍ୱାସ-ଘାତକତାରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରର କ୍ଷୁଧାତୁର ଅନ୍ତରକୁ ମିନର୍ଭାର ରୂପମଦିରା ଜଳପାନ ଯୋଗାଇ ଦେଇଛି ।

ନାନାଦି ସଂଳାପରେ ମସ୍‌ଗୁଲ୍ ହୋଇ ତିନି ଜଣଯାକ ପୁଷ୍-ଘାଟପାଟରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲେଣି କାହାର ସେ କଥା ଖିଆଲ ନାହିଁ । ଶୁକ୍ଳ ନବମୀ ତିଥିର ଜହ୍ନ ଆକାଶକୁ ଉଠିଗଲେଣି । ହଠାତ୍ ସୁନନ୍ଦ ସାହୁ ଟର୍ଚ୍ଚ ଆଲୋକରେ ନିଜ ଓ୍ୱାଚ୍‌କୁ ଚାହିଁ ଚମକି ଉଠି କହିଲେ, 'ସାତଟା ଏଥିଭିତରେ ବାଜି ସାରିଲାଣି ଆମକୁ ଜଣାଯାଇ ନାହିଁ । ମୋର ଗୋଟିଏ ଟି ପାର୍ଟିକୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ ଥିଲା ଠିକ୍ ଏଇ ସାତଟାରେ—ମୁଁ ଆଉ ରହି ପାରିବି ନାହିଁ ମିନର୍ଭା ଦେବୀ, ଆପଣ ଡାକ୍ତର ସାହେବଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ପରେ ଯିବେ ମୁଁ ଯାଉଛି ।'

ମିନର୍ଭାର ଇଚ୍ଛା ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ତାହାକୁ ପ୍ରକାଶ ନକରି ସେ କହିଲା—ନା ସୁନନ୍ଦ ବାବୁ ! ମୁଁ ରହି ପାରିବି ନାହିଁ । ବାବାଙ୍କ ଦେହ ଭଲ ନ ଥିଲା । ବୋଉ, ମୀନା ପ୍ରଭୃତି ଘରେ ନ ଥିଲେ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କ କ୍ୱାର୍ଟରକୁ ମୁଁ ଚାଲି ଯିବି । ଆପଣଙ୍କ କ୍ୱାର୍ଟରଟା କେଉଁଠି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ?

ବୁଢ଼ୀଲୋକର ବକ୍କାଲେ ମାଣିକ ଦେଖି ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅଗ୍ରହାନ୍ୱିତ ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ଅଉଟ୍‌ଡୋର୍ ପଛପଟେ ମୋର କ୍ୱାର୍ଟର ।

—ଆପଣଙ୍କ ଓ୍ୱାଇଫ ଏଇଠି ଅଛନ୍ତି ତ ?

ଶୁଖିଲା ହସଟିଏ ହସି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଉତ୍ତର ଦେଲା—ନା ମୋର ମ୍ୟାରେଜ୍ ହୋଇନାହିଁ । ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଶରତ ଋତୁର ଜହ୍ନଭଳି ମିନର୍ଭାର ମୁହଁଟି ବିକଶି ଉଠିଲା । ଆନନ୍ଦଭରା କଣ୍ଠରେ ସେ କହି ପକାଇଲା—ସତେ ?

× × × ×

ଅଳକା, ରମା ନର୍ସ ଘରେ ରହିବାର କେତେଦିନ ବିତିଗଲାଣି । ରମା ମେଡିକାଲ୍‌ରେ ନର୍ସ । ମୋଟେ ପଇଁଷଠି ଟଙ୍କା ଦରମା ପାଏ । ଅଳକା ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ବେଶ୍ ଚଳିଯାଉଥିଲା ସେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଆସିଲା ପରେ ପଟେ ଏଣିକି ଭଲ ଲୁଗା ଖଣ୍ଡେ ବି ପିନ୍ଧି ପାରୁନି

ଆଜିକି ତିନି ଦିନ ହେଲା ଉପାସ । ଘର ମାଲିକ ତିନି ମାସର ଘରଭଡ଼ା ନେଇନି । ଅଳକା ଚିନ୍ତିତ ହୋଇ ରମାର ଘରେ ବସି ଭାବୁଛି ତା' ହାନିମାନିଆ ଜୀବନର କାହାଣୀ ଏଇମିତି କେତେ ।

ସମୟେ ସମୟେ ସେ କେତେ କାନ୍ଦେ । କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ରାତି ଅନିଦ୍ରାରେ କଟାଇଦିଏ । ମୂକ, ନିର୍ଜୀବ କାନ୍ଥବାଡ଼ଗୁଡ଼ାକ ବା ମନର ଅବସ୍ଥା କାହୁଁ ବୁଝନ୍ତେ ? ଅତୀତ ଇତିହାସର ପୃଷ୍ଠାଗୁଡ଼ିକ ଲେଉଟାଇ ଲେଉଟାଇ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରେ ତା'ର ।

ବାଆଁରେ ଶିଆଳ, ଦକ୍ଷିଣେ ଶଙ୍ଖ,

ଏହି ତିନି ବର୍ଷ ଭିତରେ ସେ କେତେଥର ଚେଷ୍ଟା କରିଛି ମାମୁଁ, ମନୋଜ କିମ୍ବା ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ନିକଟକୁ ତାର ଦୁରବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଲେଖି ଚିଠିଦ୍ୱାରା ଜଣାଇଦେବାକୁ; କିନ୍ତୁ ପାରିନି ସେ । ହାତରୁ କଲମ ଖସି ପଡ଼ୁଛି ତା'ର । ଚିଠି ଲେଖିବାକୁ ଆଉ ସାହସ କରିନାହିଁ । ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ାଇ ନିଜ ଭାଗ୍ୟକୁ ଧିକ୍କାର କରି ନିର୍ଜନ ଦ୍ୱୀପରେ ନିର୍ବାସିତର ବିଳାପ କରୁଛି ସେ ।

ଆଖିରୁ ଲୁହ ଢାଳି ସେହିଭଳି ଭାବୁଛି ସେ ନିର୍ବାସିତ ହେବାର ଠିକ୍ ତିନି ବର୍ଷ ହେଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତା ପୂର୍ବରୁ ଆଠ ଦଶ ମାସ ହେବ ଲଣ୍ଡନ ଯାଇସାରିଥିଲା, ତେବେ ସେ ତ ଲେଉଟି ଆସି ସାରିବଣି ।

ନିଜେ ଭାବି ନିଜେ ଅଳକା ଚମକି ଉଠିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଫେରିଆସି ସନ୍ଧାନ ନେବା କ'ଣ ତାର ଉଚିତ ନ ଥିଲା ? ତେବେ ସେ କ'ଣ ତାକୁ ଭୁଲିଛି ? ମନୋଜ ଭାଇ ବି ତାକୁ ଭୁଲିଛି ? ସମସ୍ତଙ୍କ ଚକ୍ଷୁରେ ଯେବେ ସେ ନିନ୍ଦନୀୟା ତେବେ ସେ ବଞ୍ଚିବ କାହିଁକି ?

ଅଳକା ଏଇମିତି ଠିଆହୋଇ ଭାବୁଛି । ରମା ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା । ଦେଖିଲା—ଅଳକାର ଦେହ ଦିନକୁ ଦିନ କ୍ଷୀଣ ହୋଇଆସୁଛି । ମନେ ମନେ ତା'ର ଏ ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ସେ ଦୁଃଖିତ ହେଲା ଏବଂ ତା' ପାଖକୁ ଲାଗି ଆସି ତା' ନୁଖୁରା ଫୁରୁ ଫୁରୁ ବାଳଗୁଡ଼ିକୁ ସାଉଁଳାଇ ଦେଇ କହିଲା, 'ତୁ ଜାଣୁଛୁ ଅଳୁ ! ଛି, ଛୋ

ଆଗେ ଦେଖାଦେଲେ ଭଦଭଦଳିଆ, ଚୁଲି ଯାଉଥିବ ଲଙ୍କା ।

ଭାଗ୍ୟ ତ ଖରାପ—ତା' ନ ହୋଇଥିଲେ କେତେ ବିଳାସବ୍ୟସନକୁ ଛାଡ଼ି ଏଇ ରମା ଦେଈ ପାଖରେ ରହିଥାନ୍ତୁ କାଲି ?'

ଅଳକା କହିଲା—ରମା ଦେଈ ! ମୋ ଲାଗି ତମେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା । ମୁଁ ଆସି ବରଂ ତୁମକୁ ଅଧିକ କଷ୍ଟ ଦେଇଛି ।

ରମା କହିଲା—ମୁଁ ତୋ ଲାଗି ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବରଣ କରି ନାହିଁ ଲୋ ଅଳୁ ! ବରଂ ରତ୍ନ ପାଇଛି । ମୋର ମାୟାହୀନ ସଂସାରରେ ତୁ ମୋର ଭଉଣୀ, ତୁ ମୋର ଝିଅ—ତୁ ମୋର ସବୁ ।

—ମୁଁ ଚିହ୍ନିଛି ରମା ଦେଈ ! ତୁମର ଅନ୍ତରକୁ ଚିହ୍ନିଛି । ତଥାପି ମୋ ବିବେକ ମୋତେ ପଦପଦକେ ଅପମାନିତ କରୁଛି ।

—ସେ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ କଥାଗୁଡ଼ାକ ଭୁଲିଯା ଭଉଣୀ । କହି ଦେଇ ରମା ଦେବୀ ଘରର ଗୁରିଅଡ଼କୁ ଅଖିବୁଲାଇ ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ ହୋଇଗଲେ ଓ ପାଟିକରି କହିଲେ—ଅଳୁ ! ଭୋକ ଉପାସରେ ଏ ଘରଦ୍ୱାର ସଫାସୁତୁରା କରିବାକୁ ତୋତେ କିଏ କହିଲା ? ତୁ ମୋଟେ ମୋ କଥା ମାନିବୁ ନାହିଁ, ଯା ତୁ କ'ଣ କରୁଛୁ କର । ମୋତେ ବ୍ୟାଗ୍‌ଟା ଦେ ମୁଁ ବଜାରକୁ ଯାଏ ।

ରମା ଦେବୀ ଗ୍ଲୁଲି ଯାଉଥିଲେ; ମାତ୍ର କ'ଣ ଭାବି ଲେଉଟି ପଡ଼ି କାନିରୁ କାଗଜ ପୁଡ଼ିଆଟିଏ ଫିଟାଇ ଅଳକା ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲେ—'ନେ ଯାଂକୁ ଖାଇଥା; ମୁଁ ବଜାରରୁ ଅସେ ।'

ଅଳକା ପୁଡ଼ାଟି ଫିଟାଇ ଦେଖିଲା କେତେଖଣ୍ଡି ବିସ୍କୁଟ, ଅଙ୍ଗୁର ଓ କିଛି ମିଠା । ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ କହିଲା—ରମା ଦେଈ

ବାର ବରଷର ମଉଳା ପୋପେ, ଖୁଡ଼ୁଡା ଦେଖିଲେ ଜଙ୍ଘରେ ବସେ।

ଏଗୁଡ଼ା କାହିଁକି ଆଣିଲ ? ଏଇ ପଇସାରେ ତ ଆମେ ବେଳିଏ ଚଳି ଯାଇଥାନ୍ତେ । ମୁଁ ସେଗୁଡ଼ିକ କିଣି ନାହିଁ । ଜଣେ ବିଲାତଫେରନ୍ତା ଡାକ୍ତର ନୂଆ ଜଇ ଆସିଛନ୍ତି ଆମ ମେଡିକାଲକୁ ଏଇ ଗୁର ପାଞ୍ଚ ମାସ ହେଲା । ପ୍ରତି ମାସରେ ସେ ରୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଫଳ ବାଣ୍ଟନ୍ତି । ମୁଁ ଏତକ ଆଣି ପାଇଥିଲି ।

'ଏବେ ପାଞ୍ଚ ଛ ମାସ ହେଲା ସେ ବିଲାତରୁ ଫେରିଛନ୍ତି ।' ଅଳକା ଚମକି ପଡ଼ିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନୁହେଁ ତ ଅଭ ?—ତାଙ୍କ ନାମଟି କ'ଣ ଜାଣି ରମା ଦେଇ ?

—ନାଁଟା ମନେ ପଡୁନି ଲୋ ! ଟୋକାଟିଏ ତ. ଦେଖିବାକୁ ସୁନ୍ଦର ଚେହେରା ।

ରମା ଦେବୀ ଚାଲିଗଲେ । ଅଳକା ଯନ୍ତ୍ରଚାଳିତ ଭଳି ପୁଡ଼ିଆଟି ଧରି ଖଟିଆ ଉପରେ ବସିପଡ଼ିଲା । ମନରେ ତା'ର ସେଇ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ । ବିଲାତଫେରନ୍ତା ଡାକ୍ତର କିଏ ? ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନୁହେଁ ତ ଅଭ ? ରମା ଦେବୀ ବଜାରକୁ ଗଲାପରେ ଗୃହଳବାଲା ଓ ଘରବାଲା ଅସି ଦୁଆରେ ହାଜର ହେଲେ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଅଳକା ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ତାକୁ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଅନ୍ଧାର ଦିଶିଲା । ସେ ଅନୁନୟଭରା କଣ୍ଠରେ କହିଲା—ରମା ଦେଇ ନାହାନ୍ତି, ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳକୁ ସେ ଆସିଲେ ତମେ ଆସିବ ।

ଅଳକା ହତାଶମନରେ ଘର ଭିତରକୁ ଫେରିଆସି ବସିପଡ଼ିଲା । ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳକୁ ରମା ଦେଇ ଚାରି କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା

ବେଙ୍କରୁ ଅଣିବେ, ପାଖରେ କପର୍ଦ୍ଦକଶୂନ୍ୟ, ଦରମା ମିଳିବାକୁ ପହିଲା ଯାଇ କାହିଁ ଦୂରରେ । ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ବା କ'ଣ—ତା ହାତରେ ସୁନାର ଚୁଡ଼ି ଗୁଛପଟି, ବେକରେ ଗୋଟିଏ ହାର ଏବଂ କାନରେ ଡାଏମଣ୍ଡ ଦୁଲ୍ ଦଓଟି, ଡାହାଣ ହାତ ଅନାମିକା ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ସଙ୍କେତ ମୁଦିଟି; ଏତିକି ମାତ୍ର ତାର ସମ୍ବଲ । ସେ ଯେତେବେଳେ ରମାର ଏଇ ଅସୁବିଧା ଆଉ ଅଭାବ ଦେଖେ ସେତେବେଳେ ସେ ତା'ର ଗହଣା ବନ୍ଧା ଦେବାକୁ କହେ । ରମା କହେ—ଛି, ତଟେ ଲଙ୍ଗଳା କର ମୁଁ କ'ଣ ଚଳାବିଲେ ପାଗଳି !

—ଅଞ୍ଜୁ ଦେଈ, କ'ଣ କରୁଛ ? ପାଠି କର ପଶୁର ପଶୁର ଗୃହ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କଲା ଗୋଟିଏ ଅସନ୍ନଯୌବନା କିଶୋରୀ । ଦେହ ମୁଣ୍ଡରେ ତାର ଯୌବନର ସ୍ୱାଗତିକା ।

ବାଳିକାର ଏହି ଅରୁ ଦେଈ ଡାକଟି ତା'ର ଶୁଷ୍କ ହୃଦୟରେ ସ୍ନେହର ନିର୍ଝର ଖୋଲିଦିଏ—ଭଗ୍ନୀସ୍ନେହ ଅନ୍ତରରେ ତାର ଉଛୁଳି ଉଠେ । ଅଞ୍ଜଳୀର ମୂର୍ତ୍ତି ଆଖି ଆଗରେ ନାଚିଯାଏ । ମନର ମଣିଷ ତାର ଚିନ୍ତା ଓ ନୈରାଶ୍ୟରେ ଚିତ୍କାର କରିଉଠେ—ଆହା ଅଞ୍ଜୁଟି ତ ଏତିକିଟିଏ ହୋଇଥିବଣି ।

—ଅଚ୍ଛା ଦେଈ ! ମୁଁ ତ ତୁମ ଘରକୁ ଆସେ, ତୁମେ ତ କାହିଁକି ଆମ ଘରକୁ ମୋଟେ ଯାଅନା ?

ଭକୁର ମୁଣ୍ଡ, ରୋହି ପିଣ୍ଡ, ଚିତଳ ମାଛର ପେଟି,

ଅଲକା ଟିକେ ହସିଦେଇ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ମୋତେ ତ ତମୋଠେ ସମସ୍ତ ହୁଏନାହିଁ । ତା ପରେ ତମେ ତ ଦେଢ଼ ମାସ ହେଲା ଦେଖା ନ ଥିଲ । କୁଆଡ଼କୁ ଯାଇଥିଲ କି ?

—ଆମେ ଆମ ନିଜ ଘରକୁ ଯାଇଥିଲୁ ।

—ତୁମ ନିଜ ଘର ପରା ପୁରୀ, କେଉଁ ସାହିରେ ଟି ?

—କୁଣ୍ଡାଇତେଣ୍ଟା ସାହି । ଆଠ ଦିନକୁ ଯାଇ ତ ଏତେ ଦିନ ରହିଗଲୁ । ନୂଆବୋଉ ମୋଠେ ଛାଡ଼ିଲେ ନାହିଁ । ତେବେ ସେଠି କ'ଣ ତୁମକୁ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି ଅଲୁ ଦେଈ ! ତୁମେ ମୋର ସବୁବେଳେ ମନେପଡ଼ । ମନେ ପଡ଼ନ୍ତ କି ନ ପଡ଼ନ୍ତ ନୂଆବୋଉଙ୍କ ଆଲବମ୍‌ରେ ତିନିଟା ଫଟୋ ଅଛୁ, ସେ ଫଟୋ ତିନିଟା ତାଙ୍କ ପିଉସୀ ଝିଅ ଭଉଣୀ ଅଲକା ଅପାଙ୍କର । ତାଙ୍କ ଘର ଭୁବନେଶ୍ୱର । ସେ ଅଲକା ଅପା ଠିକ୍ ତୁମରି ଭଳି, ତୁମକୁ ଲୁଗୁଇ ତାଙ୍କୁ ଆଣିମ । ତୁମେ ଟିକେ କାହିଁକି ଶୁଖିଲା ଦିଶୁଛ ? ନଇଲେ ମୋଠେ ବାରି ପାରିବି ନାହିଁ । ଅଲକା ଅପାଙ୍କ ଫଟୋକୁ ଚାହିଁଲେ ତୁମେ ମୋର ମନେ ପଡ଼ଯାଅ । ତୁମ କଥା ନୂଆବୋଉଙ୍କ ଆଗେ କହେ । ନୂଆବୋଉ ସେ ଅଲକା ଅପାଙ୍କ ଲାଗି କେତେ କାନ୍ଦନ୍ତି । ତା'କଥା ସବୁବେଳେ ......

—କାହିଁକି ସେ କ'ଣ ମରିଯାଇଛନ୍ତି ?

—କେଜାଣି, ସେ ଛୁଆ ହୋଇଥିଲେ ତାଙ୍କ ବୋଉ ମରି ଯାଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଯେ ସାବତ ମା ସେ ଆମ ନୂଆବୋଉଙ୍କର

ବାଲିଆ ମାଛର ମଞ୍ଜି ଭାଜିଥିଲେ ହାତ ଦେଉଥିବ ଗୃହିଣୀ ।

ଟେପଟ ମାଉସୀ । ସେ କେତେବେଳେ ହେଲେ ଅଳକା ଅପାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଳକା ଅପାଙ୍କ ବାପା ଯେମିତି ମରିଗଲେ ତାହାର କିଛିଦିନ ପରେ ତାଙ୍କ ସାବତ ମା ଅଳକା ଅପାଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ କେଉଁ ଗାଁକୁ ମେଳା ଦେଖି ଗଲେ । କେତେଦିନ ପରେ ସେଠାରୁ ଫେରିଅସି କହିଲେ, "ଅଳକା ଗୋଟେ ଟୋକା ସଙ୍ଗେ ଲୁଚିକରି ଚାଲିଗଲା । ଆମେ କେତେ ଖୋଜିଲୁ ପାଇଲୁ ନାହିଁ ।" ନୂଆବୋଉଙ୍କ ବାବା, ଦେଉ ଶୁଣିଲେ, କହିଲେ—ଅଳକା କଦାପି ଏ କଥା କରନ୍ତା ନାହିଁ । ଏଟା ତାଙ୍କ ସାବତ ମାଙ୍କର ଚାଲ୍‌ବାଜି । କୁଠି ନଇ ପୋଲିସ୍‌କୁ ଦେଲି ଦେଲେ କି ମାରିଦେଲେ । ପୋଲିସ୍‌କେ କ'ଣ ଅଉ ଦିଅନ୍ତେ ? ନିଜର ତ ଶାଳୀ, ତୁନି ହୋଇ ରହିଲେ ।

ଅଳକାର ଆଉ ବୁଝିବାର ବାକି ରହିଲା ନାହିଁ । ତେବେ ତା'ର ସନ୍ଦେହ ନିହାତି ଅମୂଳକ ନୁହେଁ । ପ୍ରକୃତରେ ବିମାତା ତାକୁ ନିର୍ବାସନ କରି ଫେରିଯାଇ ତା ନାମରେ ଏପରି କୁତ୍ସା ରଟ୍ଟି କରି-ଦେଇଛନ୍ତି । ଆଜିମଧ୍ୟ ମୀନାକ୍ଷୀଠାରୁ ଗୋଟିଏ ଶୁଭ ସମ୍ବାଦ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲା । ନମିତାର ଏ ମଧ୍ୟରେ ସେହି ମିହିର ସଙ୍ଗେ ବିବାହ ହୋଇସାରିଛି । ମୀନାକ୍ଷୀ ହେଉଛି ନମିତାର ନଣନ୍ଦ । ସମସ୍ତେ ଅଗେଇଛନ୍ତି । ଏହି ଅନ୍ଧାର କୋଣରେ ପଡ଼ିରହିଛି କେବଳ ସେହି ଅଭାଗିନୀ । ଏହିଭଳିଭାବେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଖବର କିଛି କିଛି ଶୁଣିସାରିଲାପରେ ଏକମାତ୍ର ଭାଇ ମନୋଜର ଖବର ଟିକେ ଶୁଣିବାପାଇଁ ଅଳକାର ମନ ଛଟପଟ ହେଲା । କେଜାଣି ନମିତାଠାରୁ ମୀନାକ୍ଷୀ ଅବା ମନୋଜର ଖବର ପାଇପାରିଥିବ ଏହି ଆଶାରେ ଅଳକା

ଭାଉଜ ସିନାହି ଯା ଆସିବା ଯାଏ ।

ଅନ୍ତର ତଳର ରୁଦ୍ଧ ବେଦନାକୁ ଗୁପି ରଖି ଅଗ୍ରହମିଶା ଗଳାରେ ପଚାରିଲି—ସେ ଅଳକାର କ'ଣ ତେବେ ଆଉ ଭାଇ ଭଉଣୀ କେହୁ ନ ଥିଲେ ?

—ନ ଥିଲେ କାହିଁକି ତାଙ୍କ ବଡ଼ଭାଇ ପରା ଡାକ୍ତର ପଢ଼ିବାକୁ ଆମେରିକା ଯାଇଥିଲେ ଯେ ଏବେ ଆସି ବମ୍ବେରେ ଅଛନ୍ତି । ଘରର ଏ ଅବସ୍ଥା ଜାଣି ସେ ଘରକୁ ଆସୁନାହାନ୍ତି । ନୂଆବୋଉ ତାଙ୍କ ନାଁ କ'ଣ କହୁଥିଲେ ମୋର ମନେ ନାହିଁ । ଭାରି ଭଲ ମଣିଷ ସେ ଥିଲେ । ବିଭାଘରକୁ ନୂଆବୋଉଙ୍କୁ ସେ ଏତେ ଦୂରରୁ କିଛି ପ୍ରେଜେଣ୍ଟ୍ କରିପାରି ନ ଥିଲେ ନା; ସେଥିପାଇଁ ଏବେ ବମ୍ବେରୁ ଗୋଟେ ଟେବୁଲ ଲାଇଟ୍ ଓ ଗୋଟେ କ୍ୟାମେରା ପଠାଇଥିଲେ ବୋଲି ନୂଆବୋଉ ମୋତେ କହୁଥିଲେ ।

—ମୀନା ! ଅଳକା ତ କୁଆଡ଼େ ଗଲା କି ମଲା କିଛି ଜଣା ଗଲା ନାହିଁ । ସେପଟେ ତା ଭାଇଙ୍କ ପରିସ୍ଥିତି ତ ଏପରି, ଆଉ ତାର ସାବତ ମା ଓ ପରିବାରର ଅନ୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କ ଖବର କ'ଣ କିଛି ଜାଣ ?

—ମୁଁ ସେସବୁ ଖବର କିଛି ଜାଣେନା ଅପା ଦେଈ । କେବଳ ମୋର ଏତିକି ମନେ ହେଉଛି ନୂଆବୋଉ ବାହାହୋଇ ଆମ ଘରକୁ ଆସିବାର ଠିକ୍ ଦୁଇ ଦିନ ପରେ ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ତାଙ୍କ ସୁଶାନ୍ତ ଭାଇ ଆସି ଦେଇଗଲେ । ସେ ଚିଠିଖଣ୍ଡିକ ପଢ଼ି ନୂଆବୋଉ ଅତି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଥାନ୍ତି ଓ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଆସିଥିବା ଗୁଳସଣୀ ହାରମା

ଭଣ୍ଡାର ହାତରେ ଚୁଟି, ଯେଣିକି ନେଉଛି ତେଣିକି ଉଠି ।

ସଙ୍ଗେ ଥିର ଥିର କଥା ହେଉଥାନ୍ତି । ମୁଁ ଏସବୁ ବାହାର ଦରଜା ପାଖେ ଠିଆହୋଇ ଶୁଣୁଥାଏ ।

ନୂଆବୋଉ କହୁଥାନ୍ତି— ହାରମା, ମାଉସୀଙ୍କର ଯେମିତି ମନ୍ଦ ପ୍ରକୃତି ଏହି ଜନ୍ମରେ ସେ ପାପର ଫଳଗୁଡ଼ିକ ସେ ପାଇଗଲେ । ତାଙ୍କର ଦୁଷ୍ଟ ପ୍ରକୃତି ଲାଗି ପିଉସା ଘୋର ଅଶାନ୍ତି ଭୋଗି ଚିନ୍ତାରେ ମଲେ । ତାଙ୍କର ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ରରେ ଅଳକାର ସର୍ବନାଶ ହେଲା । ସମ୍ପତ୍ତି ବାଡ଼ି, ଘର ଦ୍ୱାର ସବୁ ଛିନ୍‌ଭିନ୍ ହେଲା । ଶେଷକୁ କେଉଁ ବୁଦ୍ଧିରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଭଲ ଜାଗା ଛାଡ଼ି ଗୋବିନ୍ଦ ପୁର ପଲ୍ଲୀ ଗାଁଟିରେ ଯାଇ ପଶିଲେ । ବଳୁଆ ନଦୀକୂଳ ମ୍ୟାଲେରିଆ ଜାଗା, ଚିକିତ୍ସା କରିବାକୁ ଡାକ୍ତର ଟିଏ ବି ନାହିଁ । ସେଠାରେ ଏବେ ମୀନା କି ରୋଗରେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ଯେ ବଞ୍ଚିବାର ଆଶା ନାହିଁ । ବୋଉ ପାଖକୁ ମାଉସୀ ବାବୁଙ୍କର ଚିଠି ଲେଖିଥିଲେ । ହେଇଟି ବୋଉ ମୋ ପାଖକୁ ଲେଖିଛନ୍ତି କହି—ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ହାରମା ଆଗେ ପଢ଼ିଲେ । ହାରମା ଶୁଣି ଶୁଣି କାନ୍ଦି ପକାଇଲା । ଏଇତକ ମାତ୍ର ମୁଁ ଶୁଣିଛି ଅଳୁ ଦେଈ ! ‘କଥା ନିଶ୍ଚୟ ସେହି ଅଳକା ଅପାଙ୍କ ଘର କଥା, ନୁହେଁ ?

ଅଳକା ମୀନାକ୍ଷୀଠାରୁ ଏ ସମ୍ବାଦଟି ଶୁଣି ଅତୀତର ସବୁକଥା ତା'ର ମନେ ପଡ଼ିଲା । ମନ ତାହାର ଫେରିଗଲା ଚିରପରିଚିତ ମାତୃଭୂମି ଭୁବନେଶ୍ୱରର ସେହି ମଧୁର-ନୀଳସ୍ମୃତିକୁ ଯାହାର ପ୍ରତି ଧୂଳିକଣା ସଙ୍ଗେ ସେ ପରିଚିତ, ତା ହାତରେ ରୋପିତ କେତେ ଦେଶୀ ବିଦେଶୀ ଗଛ, ଫୁଲ, ଫଳ, ତା'ର ସବୁ ମନେ ପଡ଼ିଲା । ସେ ନେପଥ୍ୟ ଅଜ୍ଞ ଅଭିପ୍ରେତ ତରୁର ରୋପିତ ଫୁଲ ଫଳ ମଧ୍ୟ ଦେହୁଭଳି

ବରଷା ଋତୁ, ଶୀତ ପାହାନ୍ତି, ବଇଶାଖ ମାସ ଖରା,

ଅଭିଶପ୍ତ ହୋଇ ଫୁଟି, ପାଣ, ଝଡ଼ି ପଡ଼ୁଥିବ । ତାହାର ଉପଭୋଗ୍ୟ ହେବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ଯେପରି ସେମାନଙ୍କର ନାହିଁ ।

ଯେଉଁ ଘର ଦିନେ ଘୋ ଘୋ ରେ ଫାଟି ପଡ଼ୁଥିଲା, ସେ ଘର ଆଜି ଶ୍ମଶାନ ହୋଇଥିବ ।

ତା ଭାଗ୍ୟରେ କି ଅଘଟଣା ଘଟିଲା ଯେ ବିଖ୍ୟାତ ଦାସ ବଂଶର ପତନ ଏହିଠାରୁ ………

"ମୀନ କେଉଁଠେ ମରୁଛି ?"
"ମନୋଜ ଯାଉଛି ।"
"ଅଳକା ଭ୍ରଷ୍ଟା କଳଙ୍କିନୀ ।"
"ଅଜି ଅଞ୍ଜଳୀ ? ସେ ବି ମରିବ ।"

ଶେଷ୍ ଜନକ ଦାସ ବଂଶର ଏହିଠାରୁ ହେଲା ଅବସାନ । ଅଳକା ମନକୁ ମନ ପ୍ରଳାପ କରିବାରେ ଲାଗିଲା, "ହୋଇ ଦେଖ ତୋର କୃତିତ୍ୱ । ତୋ ବିଷମୟ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ରର ବିଷ କ୍ରମେ କ୍ରମେ କିପରି ସମସ୍ତଙ୍କ ଦେହରେ ସଞ୍ଚରିଯାଉଛି । ଏହିଠାରୁ ତୋର କାରସାଦି ହେବ ଶେଷ । ବିଜୟୀ ତୁ ।" ଶେଷରେ ଅଟ୍ଟହାସ କରି ଉଠିଲା ଅଳକା ।

—ବାହାରେ ଯୋଗୀଟିଏ କେନ୍ଦରା ବଜାଇ ଚାଲିଯାଉଥିଲା,

"କୁଁ—କୁଁ—କୁଁ—କୁଁ—କୁଁ—କୁଁ—କୁଁ ।
ପୁନ ଦାରି ସମ୍ପଦକୁ ଚଳେ ନାହିଁ ଅଶ,
ଭାଗ୍ୟଦୋଷୁ ନଳ ରାଜା କାଟେ ଘୋଡ଼ା ଘାସ ।

ଏଥିରେ ସେ ଝାଡ଼ାଫେର ଗଳ୍ପ, ଜୀବ ଥାଉ ଥାଉ ମଲ୍ପ ।

ଝୁଁ—ଝୁଁ—ଝୁଁ—ଝୁଁ ।"

—ଅରୁ ଦେଇ ! ତୁମେ ଏପରି ହସିଲ କାହିଁକି ?

ମୀନାକ୍ଷୀ ନୟନରୁ ବାଷ୍ପ ପାଖୁଡ଼ା ଝରି ପଡ଼ୁଥିଲା । ଅଳକା ପ୍ରକୃତିସ୍ଥା ହୋଇ ଆବେଗରେ ମୀନାକ୍ଷୀକୁ କୁଣ୍ଢାଇଧରି ନିଜ ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛୁ ପୋଛୁ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ସେମିତି କିଛି ନାହିଁ ମୀନା । ତୁମଠୁ ସବୁ ଶୁଣି ଶୁଣି ମନଟା କାହିଁକି ଖରାପ ହେଲା । ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି ଖାଲି ନୀରବରେ ବସି କାନ୍ଦିବାକୁ । ଅହା, କେତେବଡ଼ ଘରର କି ସର୍ବନାଶ ହୋଇଗଲା । ସେ ଝିଅଟି ପ୍ରକୃତରେ ବଞ୍ଚିଲା କି ମଲା ତୁମେ କିଛି ଶୁଣି ନାହିଁ ?

—ନା, ମୁଁ ସେକଥା ଆଉ କେମିତି ଶୁଣିବି । ଭାଇ ବାଭା ହୋଇ ଫେରିବାରେ ନୂଆବୋଉଙ୍କୁ ଦେଖିଛି ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଦିନ ମାତ୍ର । ଅଷ୍ଟମଙ୍ଗଳାଦିନ ଆମ ଘରେ ଭୀଷଣ ଝଗଡ଼ା ଲାଗିଲା । ବୋଉ ଆମମାନଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ କଟକ ଚାଲିଆସିଲା । ବାପା କେବଳ ରହିଲେ । ସେହିଦିନଠୁ ତ ଆଉ ଆମେ ପୁରୀକୁ ଫେରି ନଥିଲୁ । ନୂଆବୋଉ କେତେ ବାରଦେଇ ଚିଠି ଲେଖନ୍ତି । ବୋଉ କିନ୍ତୁ ଆଉ ଯାଏନି କି ଆମମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼େନି । ଏଥର ବି ପଚାରିବାକୁ ମୋର ସେ କଥା ମନେ ନଥିଲା । ତୁମେ ଏତେ ଖୋଳିତାଡ଼ି ପଚାରିବାରୁ ପାଇ ମନେ ପଡ଼ିଲା ନା ।

ଅଳକା ଅନ୍ତର ବିସ୍ମୟରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ଆଉ କାହା କଥା ହୋଇଥିଲେ ତାର ମନର ଅବସ୍ଥା ଏପରି ହୋଇନଥାନ୍ତା । ତା'ର ଅତି ଆପଣାର ନମିତା ଅପା, "ଘରେ ନପଶୁଣୁ

ଜାଣନ୍ତି ସମସ୍ତେ ପୋଡ଼ିଲେ ବନ, କିଏସେ ଜାଣିବ ପୋଡ଼ିଲେ ମନ ।

ଗୁଳି ବାଜିଲା" ଅଷ୍ଟମଙ୍ଗଳା ନଯାଜ୍ଞ ଶାଶୁ ସଙ୍ଗେ କଜିଆ କଲା କିପରି ? ପ୍ରକୃତ କଥା ଜାଣିବାପାଇଁ ଅଳକା ବ୍ୟଗ୍ର ହୋଇପଡ଼ିଲା ।

—ଅସମ୍ଭବ ସମ୍ଭବ ହେଲା କିପରି ମୀନା ? ନୂଆବୋଉ ତୁମର ଅପୁ ଅପୁ ଶାଶୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଝଗଡ଼ା କେମିତି କଲେ ? ଏତେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୁଦ୍ଧି ତାଙ୍କର । ବାଳିକା ମିନାକ୍ଷୀ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ନିଜର ଘର କଥାଟି କହିଦେଇ ସାରି ଅନ୍ତର ତାର ଅନୁଶୋଚନାରେ ଭରିଗଲା । ଅଳକା ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର କ'ଣ ଦେବ ଖୋଜି ଭାଷା ନପାଇ ନୀରବ ରହିଲା ।

ଅଳକା ମିନାକ୍ଷୀର ମନୋଭାବ ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ବୁଝି ପାରୁଥିଲା । ଆଉରି ନିବିଡ଼ କରି ତାକୁ ପାଖକୁ ଟାଣିନେଇ କହିଲା—ମୀନା ! ସେ ଏମିତି କି କଥା ଯେ ମତେ ଲୁଚାଉଛ ? ମୀନାକ୍ଷୀ ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲା—ଅପୁ ଦେଈ, ତୁମେ ବଡ଼ ଅଭିମାନୀ । ତୁମଠାରେ ମୋର କ'ଣ ନ କହିବାର ଅଛି ? ତୁମେ କ'ଣ ଜାଣନା, ମୁଁ ତୁମକୁ କେମିତି ଭଲ ପାଏ ? ମୁଁ ସବୁ କହିବି । ତୁମେ ଏକା ରମା ଦେଈ ଆଗରେ କହିବ ନାହିଁ । ସେ ଯଦି ବୋଉ ଆଗେ କହି ଦିଅନ୍ତି, ତେବେ ବୋଉର ଅପାର ମିଶି ମୋ ହାଡ଼ଗୋଡ଼ ଭାଙ୍ଗି ଚୂନାକରି ଦେବେ । ଅପା ତ ମୋତେ ତୁଚ୍ଛାକୁ ତଡ଼ଭଡ଼ ହୁଏ । କେମାରୁ ଭଲ ପାଏ ନା ।

ଅଳକାର କୌତୁହଳ ଜାଗିଲା । ସେ ରମା ଦେଈଙ୍କ ନିକଟରେ ଏ ଘଟଣା ପ୍ରକାଶ କରିବ ନାହିଁ ବୋଲି ମୀନାକ୍ଷୀକୁ ସମ୍ମତ କରାଇଲା ।

ବେକ ଟେଣ୍ଟା, କାନ ମୁଣ୍ଡା, ନାକ ଦଣ୍ଡା,

ମିନାକ୍ଷୀ ନମ୍ରା ହରିଣୀ ଭଳି ଗୁରୁଅଙ୍କୁ ଚାହିଁ କଥାଟି କହିବସିଲା—ଅରୁ ଦେଈ ! ଅପାର ଚରିତ୍ର ତ ତୁମେ ଭଲରୂପେ ଜାଣ

—ନା ମୀନା ! ତୁମ ଅପାଙ୍କର ଚରିତ୍ର ଜାଣିବା ଦୂରେ ଥାଉ, ତୁମର ବଡ଼ ଭଉଣୀ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଜାଣେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ନାଁ କ'ଣ ?

—ତା' ନାଁ—ମିନର୍ଭା । ତା' ଢଙ୍ଗରଙ୍ଗ ଭାରି ଖରାପ । ବାପା ବୋଉ ତାକୁ ଯେତେ ଲଗାଉଛନ୍ତି ବାହା କରେଇବାକୁ ସେ ରାଜି ହେଉନି । ଅନ୍ୟ ଜାତିର ଜଣେ ଯୁବକଙ୍କ ସହ ତା'ର ଅବାଧ ମିଳାମିଶା ହସ ଖେଳ ସବୁଙ୍କଠୁ । ତା'ର ଏପରି ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରିତା ଯୋଗୁଁ ଭାଇ ତାକୁ ଆଦୌ ଭଲ ପାଆନ୍ତିନାହିଁ ।

—ଶୁଣିବ ଅରୁ ଦେଈ ! ଭାଇଙ୍କର ବାହାଘର ହୋଇଥାଏ । କେତେଅଜ୍ଞ କେତେ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ହୋଇ ଆସିଥାନ୍ତି, ସୁନନ୍ଦ ସାହୁ ନାମକ ଜଣେ ଭଦ୍ରଲୋକ ବି ଆସିଥାନ୍ତି । ଅପାର ଭାବ ଆପଣାର ସେ । ଦିନେ ପୁରୀରେ ଦୁହେଁ ସମୁଦ୍ରକୂଳକୁ ବୁଲିବାକୁ ଗଲେ । ବୁଲି ବୁଲି ସେକେଣ୍ଡ ସୋ ସିନେମା ଦେଖି ରାତି ବାରଟାକୁ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଯା ଦେଖି ବାପା ଭାଇ ସମସ୍ତେ ଖପା ହେଲେ । କିନ୍ତୁ ବୋଉ ସେସବୁ କାନକୁ ନେଲାନି । ବାପା ଭାଇଙ୍କୁ ଓଲଟି ସେ ଗାଳିଦେଲା । କେବଳ ବୋଉର ଏ ଧରଣର ମୁହଁଛଡ଼ା ଦୋଷରୁ ଅପାର ଏ ଦୁର୍ଗତି ।

ଅବିବାହିତ ରହି ସେ ଏତେବେଳକୁ ହୁଏତ ତିନୋଟିର ମା' ହୋଇସାରନ୍ତାଣି । କେବଳ ରମାଦେଈର ସାହାଯ୍ୟରେ ସବୁ

ଏକା ପାହାରକେ ଦୁଇଁ ଦବଣ୍ଡା ।

ନିଭାଇଦେଇ ପୁଣି ଆଗେଇ ଚାଲୁଛୁ । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଆମେ ଆଜି ଦାଣ୍ଡଘାଟରେ ବାଟ ଚାଲିପାରୁନୁ ଦେଉଛ ।

—ମୀନା ! ତୁମ ବୋଉ ପରା ପୁରୀ ଯାଉ ନ ଥିଲେ, ଫେରେ **କେମିତି ଗଲେ ?**

—ଭାଇ, ନୂଆବୋଉଙ୍କର ଏତେ ଖୋସାମତରେ ଯାଇ ନ ଥିଲା । ପୁଣି ନିଜର ଦରକାର ପଡ଼ିବାରୁ ଗଲା । ଅପାର ଏ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅତି ଅପଣାର ହେଲେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁମାର—ମେଡ଼ିକାଲ୍ କଲେଜର ସର୍ଜିକାଲ୍ ପ୍ରଫେସର । ବାବାଙ୍କର ପ୍ରବଳ ଲୋଭ ହେଲା; ଏକରେ ନିନ୍ଦାରୁ ପାର, ଦୁଇରେ କନ୍ୟାଦାୟରୁ ମୁକ୍ତି, ତିନିରେ ଡାକ୍ତର ଜ୍ୱାଇଁ । ଏଇଥିପାଇଁ ବାବା ଲାଗିପଡ଼ିଲେ ଓ ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ନିକଟକୁ ବାପା, ଅପାର ବିବାହ ବିଷୟରେ ଚିଠି ଲେଖିଲେ ମଧ୍ୟ । ତାଙ୍କଠୁ ଚିଠିର ଉତ୍ତର ପାଇ ବାପା ହତାଶ ହେଲେ । ଦାବୀ ଅତି ଯୌତୁକର ଗୁରୁଭାରରେ ସେ କିଛି ଠିକ୍ କରିପାରିଲେନି । ଭାଇର ସାହାଯ୍ୟଲୋଡ଼ି ବୋଉ ଗଲା ପୁରୀ ।

—ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ତମର ଜାତି ତ ?

—ହଁ, ଆମର ଜାତି । ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ବନ୍ତଳରେ ତାଙ୍କ ଘର । ଏବେ ସେ ବିଲାତରୁ ଫେରିଛନ୍ତି ।

ଅଲକା ଚମକି ଉଠିଲା । ଛାତି ଭିତରଟା ସତେ ଅଜ ତା'ର ଭରତି ହୋଇଗଲା । କଇଁଫୁଲିଆ ମୁହଁ ତା'ର ଦେଖାଗଲା ପାଣ୍ଡୁର

ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ନାହିଁ, ସ୍ୱର୍ଗକୁ ନିଶୁଣି ନାହିଁ ।

ଅଜ ବିବର୍ଣ୍ଣ । ମନ କ୍ଷୁବ୍ଧ ତା'ଙ୍କ ବଳପି ଉଠିଲା । ସେଇ ସୁରେନ୍ଦ୍ର, ପ୍ରାଣର ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତା'ର ଏତେ ନିକଟରେ । ସେ ତାଙ୍କୁ ଭୁଲିଛି । ସ୍ମୃତିକୁ ତା'ର ବିସ୍ମୃତିର ଗର୍ଭକୁ ଠେଲିଦେଇଛି । ସେଇ ସୁରେନ୍ଦ୍ର, ଯେ ଦିନେ କିଶୋରୀ-ପ୍ରାଣରେ ତା'ର ମଳୟ-ସ୍ୱାଗତ ସମ୍ଭାଷଣ ଶୁଣାଇଥିଲା—ଯୌବନର ପ୍ରଥମ ବସନ୍ତରେ ଫୁଟାଇଥିଲା ଯେ ସୁରଭିତ ରଙ୍ଗିନ୍ ଗୋଲାପ—ଯାହାଲାଗି ଗଢ଼ିଥିଲା ସେ କଳ୍ପନାର ସୌଧ, ଯାହାର ଛାତ ଉପରେ ଶୋଇରହି ଭୁଲି ଯାଉଥିଲା ଦୁନିଆଁର ସବୁ ଦୁଃଖ—ଅଜି ସେଇ ଛାତ ଉପରେ ଶୋଇରହି ମୀନାକ୍ଷୀ ହୁଏତ ତାର ମୁହଁକୁ ଥାପୁଥିବ । ମୁହଁରେ ମୁହଁ ଘଷୁଥିବ । ଛାତ ଉପରର ପତଳା କଳା କଳା ବାଳରେ ସେ ହୁଏତ ହାତମାରି ସାଉଁଳାଉଥିବ । ଅଜି ସେ ……

"ଅଳକା ପଳେ ପଳେ ଅସ୍ୱସ୍ତି ହୋଇଉଠିଲା ।"

—ଅଚ୍ଛା ଦେଇ ! ତମେ ତ ମୁହଁପୋତି ବସିଲ, କଥା କାହିଁକି କହୁନ ? ମୁଁ ଯାଉଛି । ତା' ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି ମିନାକ୍ଷୀ ଚାଲିଗଲା ।

ଅଳକା କ୍ଳାନ୍ତହୋଇ ବସିପଡ଼ିଲା । ସେ ସତେ ଯେପରି ମୂକ, ପାଷାଣ ! ଚଳମାନ ପୃଥିବୀର ସବୁଘଟଣାଠୁ ସେ ଯେପରି ନିର୍ଲିପ୍ତ, ନିର୍ବିକାର ।

× × × ×

ଅଭୁଲା ସେ ସ୍ମୃତି । ପୁରୀରେ ଗୋଟିଏ ନୀରବ ନିଶାର୍ଦ୍ଧ । ନଗରବାସୀ ସୁଷୁପ୍ତ । ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାର ପଟର ସ୍ୱାଭାବିକ ନିଶବ୍ଦତାକୁ ଭାଙ୍ଗି

ବରଷା, ବାଦଲ, ବ୍ରାହ୍ମଣ ବଢ଼ି, ଦକ୍ଷିଣା ପାଇଲେ ଯାଆନ୍ତି ଛାଡ଼ି ।

ନିଶବ୍ଦତା ଆଜିର ବର୍ଦ୍ଧିତ କରିଛି । ସମୁଦ୍ରର ଗର୍ଜନ ଆଉ ଶୁଭୁନାହିଁ । ବୋଧେ ଦିନତମାମ ଢେଉ ଢେଉକା ଖେଳ ଖେଳି କ୍ଲାନ୍ତହୋଇ ସୁବୋଧ ପିଲାଟି ଭଳି ଶୋଇପଡ଼ିଛି ।

ଉପର ମହଲାର ଗୋଟିଏ କୋଠରୀରେ ପଲଙ୍କର ଶୁଭ୍ରଶଯ୍ୟା ଉପରେ ନିଦ୍ରା ଯାଉଛନ୍ତି ଅଳକା ଓ ନମିତା । ବିଜୁଳିବତୀର ନୀଳାଭଦୀପ୍ତି ଘରସାରା ବିଛୁରିତ ହୋଇପଡ଼ୁଛି । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସଙ୍ଗରେ ବୁଲି ବୁଲି ସିନେମାରୁ ଫେରି ଉଭୟେ କ୍ଲାନ୍ତହୋଇ ଶୋଇପଡ଼ିଥିଲେ । ଅକସ୍ମାତ୍ ଅଳକାର ନିଦ୍ରା ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଚାଲିଯାଉଛି ବୋଲି । ତା ମନରେ ଅସୀମ ଦୁଃଖ । ସେ ବିଚ୍ଛେଦର କଷ୍ଟ ଅନୁଭବୀ ବିନା ଅନ୍ୟ କିଏ ବା ଜାଣିବ । ସେ ଯେତେ ଚେଷ୍ଟାକଲା ପୂର୍ବର ସୁଖନିଦ୍ରା ତା ଚଞ୍ଚଳ ନୟନକୁ ଆଉ ଫେରିଲାନାହିଁ । ଶେଷକୁ ବିରକ୍ତହୋଇ ସୁଇଚ୍‌ଟାକୁ ଅଫ୍ କରି ଦେବାକୁ ଉଠିଗଲା ।

ବାହାରେ ଘୁମନ୍ତ ପୃଥିବୀ ଉପରେ ଝରି ପଡ଼ୁଥିଲା ଆକାଶରୁ ଟୋପା ଟୋପା କାକର ବିନ୍ଦୁ । ସେହି କାକର ବିନ୍ଦୁର ପରଶ ପିଇ ପିଇ ବରଣ୍ଡା କୁଣ୍ଡରେ ଥିବା ରଜନୀଗନ୍ଧା ଓ ଗୋଲାପକଳି କେଇଟା ଫିଟି ଫିଟି ଆସୁଥିଲେ । ପ୍ରକୃତିର ଏପରି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବିପଣି-ବୀଥୀ ଉପଭୋଗ ନକରି ଜଡ଼ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିରହିବାକୁ ଅଳକାକୁ ଅସହ୍ୟ ବୋଧ ହେଉଥିଲା । ଦରଜା ଖୋଲି ଆସି ସେ ପାରାପେଟକୁ ଆଉଜି ଠିଆହେଲା । ଦେଖିଲା—ଶାରଦୀୟ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଧରଣୀର ନିଥର ଓଠ ପୃଷ୍ଠରେ ଅଙ୍କି ଦେଉଥିଲା ଶତ ଚୁମ୍ବନର ଲିପି ।

ବର ଡାଳକୁ ବସୁଣୀ ପରଶ, ବୁଢ଼ ଡାଳକୁ ଘିଅ,

ଅଳକାର ତରୁଣୀ ମନ ଉଲ୍ଲସି ଉଠିଲା । ସେ ପ୍ରାୟେ ପୁରୀ ଆସିଲଦିନୁ ଏହିଠାରେ ଠିଆହୋଇ ପୃଥିବୀର ଏ ଅପୂର୍ବ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦେଖେ ଓ ସମୁଦ୍ରର ପ୍ରଶାନ୍ତ ଶୋଭା ଦେଖି କେତେ ଖୁସି ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଆଜି କାହିଁକି ତାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୂତନ ଲାଗିଲା । ସେ କବିତା ଲେଖେ । ଏପରି ନିରୋଳାରୁ ସେ ପ୍ରେରଣା ପାଏ । ସେଦିନ ଅଭ୍ୟାସାନୁଯାୟୀ କବିତା ଲେଖିବ । ନାଁ ତା'ର ଦେବ "ବିରହୀ ବଣିକ" । ମନ ଭିତରେ ତା'ର କବିତାର ଢେଉ ଖେଳି ବୁଲିଲା । କିନ୍ତୁ ଏ କ'ଣ ? ଆଜି ହାତ ଚଳୁନି କାହିଁକି ? ଯେତେ ଚେଷ୍ଟାକଲା ଗୋଟିଏ ପଦସୁଦ୍ଧା ଯୋଡ଼ିପାରିଲା ନାହିଁ । ବିରକ୍ତିରେ ଗୁଳିପାଉଥିଲା ଶୋଇବାକୁ । କାହାର କରସ୍ପର୍ଶରେ ସେ ଚମକି ରହିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ହସି ହସି କହୁଛି—ଶୋଇ ନାହଁ ଅଳି ?

—ନା, ନିଦ ହେଉନି ।

—ମୋତେ ବି ନିଦ ହେଉନି । ଆସ ଏ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବସି ଏ ସୁନ୍ଦର ରାତିଟିକୁ ଉପଭୋଗ କରିବା ।

ଦୁହେଁ ଯାଇ ସେଇ ବରଣ୍ଡାର ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ଲଗାଲଗି ହୋଇ ବସିଥିଲେ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତା'ର କଟି ଦେଶରେ ବାହୁବେଷ୍ଟନ-କରି ପଚାରିଥିଲା—ଅଲି ! କେମିତି ଲାଗୁଛି ଏ ରାତିଟା ?

ନାରୀସୁଲଭ ରୀତିରେ ଅଳକା ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲା—ଯେମିତି ସବୁବେଳେ ଲାଗେ ।

ହରଡ଼ ଡାଲିକୁ ଠକରା ଅମୂଲ୍ୟ, ଜୋଇଁଙ୍କ ପତରେ ଦିଅ ।

—ଅଜି କହୁଛ ନୂଆ ଲାଗୁନି ତମକୁ ?

ଅଳକା ଲଜ୍ୟାରେ ମୁହଁ ତଳକୁ ପୋତିଥିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତାକୁ ନିବିଡ଼ଭାବେ ବକ୍ଷଉପରକୁ ଟାଣି ନେଇ ନେଇ କହୁଥିଲା—ରଖିଥା ଏ ଲାଜ । ଅଜି ନୁହେଁ ବିଲାତରୁ ଫେରିଲେ······ସେହିଦିନ ଏ ଲାଜ ଦେଖାଇବ ।

× × × ×

ଅଦ୍ୟାପି ସେଇ ପଦ୍ମକ ତାର ଶ୍ରୁତିସର୍ବସ୍ୱ ହୋଇ ରହିଛି । ନିମିଷକପାଇଁ ହେଲେ ସେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ଭୁଲିନାହିଁ । ଅଜିସୁଦ୍ଧା ତାର ମଧୁର-ପରଶ ମନେପଡ଼ି ଅଙ୍ଗରେ ତାର ଶିହରଣ ଜାତ ହେଉଛି । ଯାହାର ପଥଚାହିଁ ଆଶାପଥରେ ଦୀପଜାଳି ବସିଥିଲା, ସେ ଆଜି ଅନ୍ୟର ପଣତ ତଳେ । ପୁଣି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସିନା ତାକୁ ଭୁଲିଛି, ସେ ତ ତାକୁ ଭୁଲି ପାରିନାହିଁ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନିଜ ହାତରେ ତାକୁ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇଥିବା ଅଙ୍ଗୁରୀୟଟି ଅଙ୍ଗୁଠିରେ ଏବେବି ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଛି ତ ? ତେବେ ଦୁନିଆର ସବୁ ବନ୍ଧନରୁ ସେ ମୁକ୍ତ । ଏଇ ଦହଗଞ୍ଜିଆ ଜୀବନକୁ କାହାଲାଗି ସେ ବଞ୍ଚାଇରଖିବ ଆଉ ? ସେ ଆଉ କିଛି ଭାବିପାରିଲାନି । ଖଟ ଉପରେ ମୁହଁମାଡ଼ି ଶୋଇଲା ।

ଅଳକାକୁ ନିଦ ଲାଗିଯାଇଛି । ରମା ଦେବୀ କେତେବେଳେ ଫେରିଛନ୍ତି ସେ ଜାଣେ ନାହିଁ । ରମା ଦେବୀ ଆସି ବଜାର ସଉଦା ରଖି ଘର ଭିତରକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲେ; ଅଳକା ଶୋଇଛି । ହାଡ଼ସବୁ ଗଣି ହୋଇ ଯାଉଛି, ଦେହର ଅନେକ ଅଂଶ କ୍ଷୀଣ।

ବଡ଼ ଥିଲେ ବାଗୁର, ସାନ ଥିଲେ ପଗୁର ।

ଲୁଗା ଓ ବ୍ଲାଉଜ ତଳୁ ଫୁଟି ଦିଶୁଛି । ସେ ଯାଇ ତା' ପାଖରେ ବସିଲା । ଦୁର୍ବଳ ଶରୀର ଉପରେ ହାତ ବୁଲାଇଲା । ଶୀତଳ କର-ସ୍ପର୍ଶରେ ଅଳକାର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଉଠିପଡ଼ି ଆଖିପୋଛି ପଚାରିଲା—ତୁମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଫେରୁଛ ଦେଈ !

—ନା, ଏଇ ଦଣ୍ଡେ ହେଲା ଆସିଛି ତ ?

—ମୋତେ ଟିକେ ଉଠାଇ ଦେଇଥିଲେ ମୁଁ ଚୁଲି ଲଗାଇଥାନ୍ତି ।

—ନା, ତୁ ଟିକିଏ ରେଷ୍ଟ୍ ନେ । ମୁଁ ଯାଇଭାଇ କର ଗଣ୍ଡେ ଫୁଟାଇ ଦେଉଛି ।

—ନାଇଁ, ମୋ ଦେହ ଭଲ ଅଛି ଦଦ ! ମୁଁ ରୋଷାଇ କରିପାରିବି ।

ରମା ଦେବୀଙ୍କ ମନା ନମାନି ଖଟିଆଉପରୁ ଉଠି ଅଳକା ଚୁଲି ଲଗାଇବାକୁ ଚାଲିଯାଉଥିଲା । ଦରଜା ଉପରେ ନୂଆ କୋରା ଶାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡିଏ ପଡ଼ିଥିବାର ଦେଖି ଫେରିଆସିଲା—ତୁମଙ୍କୁ କିଏ କହିଲା ଏ ଲୁଗାଟା ଆଣିବାକୁ ? ଏଣେ ତ ଘରବାଲା, ଚାଉଳବାଲା ଆସି ଦୁଆର ତାଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଏ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିବାରୁ କ'ଣ ମିଳିବ ?

—ଆଉ ତୁ ଏ ଚିରା ଲୁଗା ପିନ୍ଧିଥିବୁ !

—କ'ଣ ହେଲା, ଘରେ ମୁଁ ଚିରା ପିନ୍ଧୁଛି ନା । କ'ଣ ଦାଣ୍ଡକୁ ଯାଉଛି ଯେ ଲାଜ ଲାଗିବ ।

ମାଇକିନିଆର ଘରଟା, ପୁରୁଷର ପଇସା

—ଘରବାଲା ଆସିଥିଲା କି ?

—ହଁ, ଘରବାଲା, ଚାଉଳବାଲା ବି ଆସିଥିଲା । ତାଙ୍କୁ ସଂଧ୍ୟାକୁ ଆସିବାକୁ କହି ଫେରାଇ ଦେଇଛି ।

ରମା ଦେବୀ ଶଙ୍କିତ ମନରେ ମୁହଁପୋତି ବସିପଡ଼ିଲେ । ସେ ଉଭୟଙ୍କର ମିଶି କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା । ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳକୁ ସେ କେଉଁଠୁ କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ଠିକ୍ କରିବେ । ଚାରି ପାଞ୍ଚ ଥର ଆସି ଘରବାଲା ଫେରିଗଲାଣି । ଚାଉଳବାଲାକୁ ଅବା ଆଜି କାଲି କହି ଫେରାଇ ଦେବେ ସିନା; କିନ୍ତୁ ଘରବାଲା ଯଦି ଆଜି ଟଙ୍କା ନପାଏ, କାଲି ଆସି ଦ୍ୱାରେ ତାଲା ପକାଇବ । ଅଳକାକୁ ନେଇ ସେ କାହା ଦ୍ୱାରକୁ ଯିବ ।

—ଦେଈ !

—ଜିଁ ! ରମା ଦେବୀ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଲେ । ଅଳକା ଯେମିତି କ'ଣ କହିବ କହିବ ହୋଇ କହିପାରୁ ନାହିଁ ବହିଯାଉଛି । ସାହସ କରି କହିପାରୁନି ।

—କ'ଣ କହିବୁ କହୁନୁ !

—ଦେଈ ! କେତେଦିନ ଆଉ ଏମିତି ଚଳିବା ? ଦିନକୁ ଦିନ ଅଭାବ ବଢ଼ୁଛି । ମୁଁ ଯଦି କେଉଁଠି କିଛି କରି ଦି' ପଇସା ଆଣନ୍ତି—

—ମୁଁ ସେଇକଥା ରାସ୍ତାଯାକ ଭାବି ଭାବି ଆସୁଥିଲି ଅଳି ! ହେଲେ ତୋପାଇଁ କି ଚାକିରି ଅବା ମୁଁ କରିଦେଇ ପାରିବି ?

ମା ଚାହେଁ ପେଟକୁ, ମାଇପ ଚାହେଁ ଅଣ୍ଟାକୁ ।

ମୁଁ ତ ଏଇ ପେଟ ଖଣ୍ଡକ ଲାଗି ଏଇ ଚାକିରୀଟି କଲି । ତୁ ତେବେ କ'ଣ ମୋରଭଳି ଅଭିଶପ୍ତା ନର୍ସଟିଏ ହେବୁ ?

ରମାଦେବୀଙ୍କ ନୟନ ଦୁଇଟି ଅଶ୍ରୁରେ ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ଆସିଲା । ଅଳକା ବୁଝିଥିଲା ରମା ଅନ୍ତରରେ ତା ପାଇଁ କେତେ ଦରଦ । ମା ପାଖରେ ପିଲାଏ ଅଳି କଲାଭଳି ରମାଦେବୀଙ୍କ କୋଳକୁ ଆଉଜି ପଡ଼ି ଅଳକା ଅନୁନୟ କଣ୍ଠରେ କହିଲା—ଦେଈ ! ଯେଉଁ ଦେଶରେ ପେଟଲାଗି ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ ରିକ୍ସା ଟାଣେ, ସେ ଦେଶରେ ମୋ ଭଳି ବାଳିକାଟିଏ କେଉଁଠି ଚାକିରୀ କରି ନିଜର ଜୀବିକାନିର୍ବାହ କଲେ କିଛି ଦୋଷ ହେବନି । ତୁମେ ବୁଝିଦିଅ, ମୁଁ ସେଇ ଧାଇ ଟ୍ରେନିଂ ନେବି ।

—ମୋର ଗୋଟିଏ କଥା ଆଜି ମନେ ପଡ଼ୁଛି ଅଲୁ ! ପ୍ରାୟ ଦୁଇମାସ ତଳର କଥା—ସୀତାମଣି କଥାପ୍ରସଙ୍ଗରେ ମୋତେ କହୁଥିଲା, "ଆମ ସାହେବ ତାଙ୍କ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଚଳେଇବା ଲାଗି ଜଣେ ସୁଦକ୍ଷ ପରିଚାଳିକା ଖୋଜୁଛନ୍ତି । ଦୈନିକ ପତ୍ରିକାରେ ମଧ୍ୟ ବିଜ୍ଞାପନ ଦିଆଯାଇଛି ।" ଆଜି ସୀତାମଣିକୁ ପଚାରି ବୁଝିବା; ଯଦି ସେ ପୋଷ୍ଟ ଖାଲିଥାଏ, ତେବେ ସୀତାମଣି ଜରିଆରେ ତୋ ପାଇଁ ଥରେ ହେଲେ ଚେଷ୍ଟା କରିବା । ସୀତାମଣି ସେହି ଦାତବ୍ୟ-ଚିକିତ୍ସାଳୟର ନର୍ସ ଅଛି—ସେ ଟିକିଏ କୁହାପୋଛା କଲେ ବା ହୋଇଯାଇ ପାରେ । ମୁଁ ଯାଉଛି ଏଇନେ ସୀତାମଣି ବସାକୁ ।

ନିତିଦିନିଆ ଛିଣ୍ଡା ଚପଲ ଦୁଇଟା ଗୋଡ଼ରେ ଦେଇ ରମା ଦେବୀ ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ, ପଛରୁ ଡାକିଲା ଅଳକା—ଦେଈ, ଶୁଣ ।

ମା'କୁ ଛାଡ଼ିଲି ମାଇପ ଅଣେ, ଦ'କୂଳ ନାହିଁ ମଝିରେ ବସେ ।

ଭୁଲି ଯାଉ ଯାଉ ରମା ଦେବୀ ଫେରିପଡ଼ି ଉତ୍ତର ଦେଲେ, କ'ଣ କହୁ ।

—ତୁମକୁ ମୋ ରାଣ ଦେଉଛି ! ତୁମେ ଆଜି ମୋ ପ୍ରସ୍ତାବରେ କଦାପି ଅମତ ହେବନି । ଏ ହାରଟି ନିଅ, କାହା ପାଖରେ ବନ୍ଧକ ଦେଇ ଟଙ୍କା ଆଣି ଘରବାଲା ଓ ଗୁଆଳବାଲାକୁ ଦେଇଦେବ । କହୁ କହୁ ଅଳକାର ଆଖି ଦୁଇଟି ଅଶ୍ରୁରେ ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ଆସିଲା । ରମା ଦେବୀ ଥରେ ଅଳକାର ଛଳ ଛଳ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ହାତପାଖ ଅଳକାଠାରୁ ହାରଟି ନେଲେ । ଯା ଛଡ଼ା ତାଙ୍କର ଆଉ ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନଥିଲା । ଆଜି ଯଦି ଘରବାଲାର ଟଙ୍କା ନ ଦିଅନ୍ତି, କାଲି ସକାଳୁ ଏଠାରେ ତାଙ୍କର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । କଟକ ଭଳି ସହରରେ ଦୁଇ ଦୁଇଟି ପ୍ରାଣୀ କାହା ଗଛତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିବେ ? ଅରୁଣା ତ ତାଙ୍କର ଅତି ଆପଣାର । ହାରଟି ବନ୍ଧାପକାଇ ଆଜିର ଏ ଅଭାବ ମେଣ୍ଟାଇଦେଇ ଆର ମାସର ଦରମାରେ ହାରଟା ମୁକୁଳାଇ ଆଣିଲେ କ୍ଷତି କ'ଣ ?

ରମା ଦେବୀ ମନକୁ ମନ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ ହାରଟି ଧରି ବାହାରିପଡ଼ିଲେ । ଅଳଙ୍କାର କଳ୍ପନା ମରିଛି । ଆଭିଜାତ୍ୟ ମରିଛି । ବୋଉ ମରିଥିଲା । ବାବା ମଲେ । ଭାଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଯାହାକୁ ସେ ଇହପରକାଳର ଗତିମୁକ୍ତି ଦାତା, ଜୀବନର ସର୍ବସ୍ୱରୂପେ ମନର ସିଂହାସନରେ ବସାଇଥିଲା ସେ ଆଜି ତାର ପୂଜା ଫୁଲ, ନୈବେଦ୍ୟ, ନିବେଦନ ସବୁ ଉପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି । ସେ ଆଜି ଏ ବିରାଟ ଜଗତରେ ନିଃସ୍ୱ, ସର୍ବହରା ।

ମର୍ଚ୍ଛି ଶିଙ୍ଗ ଫଟା, ପୁଟିଳି ବେଲକୁ ଘୋଟା ।

ମନ ତା'ର ପ୍ରତିମୁହୂର୍ତ୍ତିରେ ଇଙ୍ଗିତ ଦେଉଛି ମରିବାକୁ । କିନ୍ତୁ ସେ ମରିବନି । ପିତାଙ୍କର ଅନ୍ତିମ ଉପଦେଶ ତା'ର ମନେ ଅଛି । "ମା ! ନଭଃଚୁମ୍ବୀ ହିମାଳୟ ଭଳି ଦୁଃଖ ତୋ ଜୀବନରେ ଆସୁ ପଛେ ତାକୁ ସବୁ ନୀରବରେ ମୁଣ୍ଡପାତି ସହିନେବୁ । ଆତ୍ମହତ୍ୟା ମହାପାପ । ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରି ପରଂବ୍ରହ୍ମ ଭଗବାନଙ୍କର କ୍ଷମାର ପାତ୍ରୀ ହୋଇପାରିବୁ ନାହିଁ ମା ।"

ତା ଜୀବନର ଏ କରୁଣ ନାଟକ ଦେଖିବାକୁ ତା'ର ପିତା ସିନା ଆଉ ନାହାନ୍ତି, ସେ କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଏ ଉପଦେଶ ବେଦବାକ୍ୟ ଭଳି ଅନ୍ତର ଭିତରେ ସାଇତି ରଖିଛି । ମରି ପାରିବନି ସେ ବଞ୍ଚିବ । ବଞ୍ଚିବାପାଇଁ ଆଦରି ନେବ ଗୋଟିଏ ନର୍ସର ଜୀବନ । ସେହି ସେବାରେ ପାଇବ ସେ ଶାନ୍ତି । ସେଇଥିରେ ଦେଖିବ ସେ ସ୍ୱର୍ଗ—ସେହି ସେବା ହେବ ତା' ଜୀବନର ଚରମ ଆଦର୍ଶ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଦାତବ୍ୟ-ଚିକିତ୍ସାଳୟକୁ ଲାଗି ତା' ନିଜ ବସାଘର । ବସାଘରର ବଗିଚାରେ କେତେ ଫୁଲ ଆଉ ଫଳ । ଯେଉଁମାନେ ଗରିବ, ଅନାହାରୀ, ସେଇମାନଙ୍କୁ ସେବା କରିବା ତା' ଡାକ୍ତରଖାନାର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ସରକାରୀ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଯେଉଁ ଦୁଃସ୍ଥମାନଙ୍କୁ ଅବହେଳା କରାଯାଏ, ସେଇମାନେ ଆଶା ପୋଷି ଏଠାକୁ ଆସନ୍ତି । ତେଣୁ ଚିକିତ୍ସାଳୟର ନାମ ରଖାଯାଇଛି 'ଆଶା ଚିକିତ୍ସାଳୟ ।'

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଜାଣିଥିଲା ମହାଦେବଙ୍କଠାରୁ ସାପଗୁଡ଼ିକଙ୍କର ବିଷ ବେଶୀ । ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ରୋଗୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ମିତ୍ର୍ୟ ଇମ୍-

---

ମଣିଷ ପ୍ରକୃତି ମଲେ ତୁଟେ, ଘୁଷୁରି ପ୍ରକୃତି ପଙ୍କରେ ଲୋଟେ ।

ଆଜି ନର୍ସମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର ସେକଥା ସେ ନିଜ ଅଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗେ ଜାଣିଥିଲା । ତେଣୁ ସେଇମାନଙ୍କ ହାତରୁ ରୋଗୀମାନଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିବାପାଇଁ ସେ ନିଜେ ନିଜ ହାତରେ ରୋଗୀମାନଙ୍କର ସବୁ ଦାୟିତ୍ୱ ବୁଝୁଥିଲେ । ନିଜର ଷ୍ଟାଫ୍‌ମାନଙ୍କୁ ସେଇ ଭିତ୍ତିରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଉଥିଲେ । ତେଣୁ ତା' ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଶହ ଶହ ରୋଗୀ ଜୁଣ୍ଡ ହୁଅନ୍ତି । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅକୁଣ୍ଠିତ ଚିତ୍ତରେ ସେମାନଙ୍କର ସେବା କରେ । ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା ବୁଝେ । ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଏ ଧରଣର ସ୍ନେହପୂର୍ଣ୍ଣ ଚିକିତ୍ସାରେ ରୋଗୀଗୁଡ଼ିକ କୃତକୃତ୍ୟ ହୋଇଉଠନ୍ତି । ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ପ୍ରଶଂସା ବଢ଼େ । ସମସ୍ତେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ କରନ୍ତି ।

— ସେଇ ଚିକିତ୍ସାଳୟର ପରିଚାଳିକା ହେଉଛି ଅଳକା !

ଦିନେ ଅଳକା ସହ ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଭେଟ—ଦୁହେଁ ସେଦିନ ଚମକି ଉଠିଲେ ।

ଅଳକା ଅତୀତର ସବୁ ସ୍ମୃତିକୁ ଫାଡ଼ି ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ଚିହ୍ନିପାରିଲା । କେତେ ଆଶା ଆଉ ଆକାଙ୍‌କ୍ଷାରେ ହୃଦୟ ତା'ର ଥର ଥର ଉଠିଲା । କିନ୍ତୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଚିହ୍ନି ପାରିଲାନି ଅଳକାକୁ—ଏଇ ଦୀର୍ଘ ତିନି ବର୍ଷ ଭିତରେ ଅଳକାର ସେଇ ନିଟୋଲ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ରୁଗ୍‌ଣ ଆଉ ଶୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଉଠିଛି । ଆଖିରେ ସେ ଜ୍ୟୋତି ନାହିଁ । ଦୁଃଖ ଆଉ କଷ୍ଟର କ୍ରମାଗତ ଆକ୍ରମଣ ଫଳରେ ତା' ପୁରୁଣା ଚେହେରା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ବଦଳି ଯାଇଛି । ତେଣୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତାକୁ ଚିହ୍ନି ପାରିଲାନି ।

ମାଇପ ଟେଣ୍ଟା, ଗୃହକର ଥେଣ୍ଟା, ମଠୁଆ ବଳଦ ଯାହାର ।

ତଥାପି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନିଃସନ୍ଦେହ ହୋଇ ନ ପାରି ଭାବୁଛି, ଏଇ ଅରୁଣାଟି କିଏ ସେ ? ଠିକ୍ ତାରି ସେଇ ଚିହ୍ନା ମୁହଁଟି ତ, ସେଇ ମୁହଁ, ସେଇ ଆଖି, ସେଇ ନାକ, କେବଳ ହସରେ ଯେତିକି ପାର୍ଥକ୍ୟ ସେ ଦେଖୁଛି ।

କୋମଳ କନକଜନିଅ ଫୁଟି ଫୁଟି ଆସୁଥିବା ଗୋଲାପଭଳି ସେଇ ଚିହ୍ନା ମୁହଁର ସେ ହସଟି । ଆଜି ଏ ହସ ନୀରସ ଶୁଷ୍କ । ଦୁନିଆଁ ସହିତ ଯେମିତି ଏ ଅରୁଣାର କିଛି ସମ୍ବନ୍ଧ ନାହିଁ । ଏଇଠି ହୋଇଯାଇଛି ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଭୁଲ୍ । ନା, ସେ କଦାପି ଅଳକା ନୁହେଁ । ଅଳକା କାହିଁକି ଦେବତାର ଆଶୀର୍ବାଦ ଅଳକାପୁରର ବିଳାସ ସିଂହାସନରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିବ ଏହି ଅଭିଶପ୍ତ ନର୍ସ ସାଜିବାକୁ ? ଅଳକା ଶିକ୍ଷିତା, ରୂପସୀ; ଯେ କୌଣସି ରାଜ ଅନ୍ତପୁର ଶୋଭିନୀ ହେବାଭଳି ଭଗବାନ ତାଠରେ ସମସ୍ତ ଉପାଦାନ ଦେଇଛନ୍ତି । ହୁଏତ ଯେଉଁ ପ୍ରେମିକ ସଙ୍ଗେ ସେ ଫେରାର ହୋଇଛି, ତାହାର ପ୍ରସାଦରୁ ସେ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ସନ୍ତାନର ମା ହେଇ ସାରିଲଣି । ସେ କାହିଁକି ଆସିବ ଚାକିରି କରିବାପାଇଁ ପୁଣି ତା'ର ଏ ଦାତବ୍ୟ ଚିକିତ୍ସାଳୟକୁ ? ଅସମ୍ଭବ—

ଅଳକା ଚିହ୍ନା ଦେଉନି । ଆପଣାର କାମ ଯାହା ସେତିକି ସେ କରୁଛି ମାତ୍ର ।

ଦିନସାରା ଡିଉଟି କରି କରି ସେ ଘରକୁ ଫେରେ । ପୂର୍ବର ସେ ଅଭାବ ଅସୁବିଧା ଆଉ ନାହିଁ । ଚାକିରି କରି ଅବସ୍ଥା ଫେରିଯାଇଛି । ତା ରମା ଦେଈ ଏବେ ଭଲରେ ଅଛି ।

ଯମ ଘରକୁ ନ ଗଲେ କ'ଣ ହେଲା, ନିତି ମରଣ ତାହାର ।

ଦିନେ ଗଛର କାନ୍ଥୁରୁ ପିଲାଟିଏ କାଠ ହାଣ୍ଡି ହାଣ୍ଡି ଲୁଚିଛି ଖସି ଆସି ତା' ଗୋଡ଼ରେ ବାଜିଲା । ଗୋଡ଼ରେ ଭୀଷଣ ଆଘାତ ଲାଗିଲା । ବ୍ୟଥିତା ମା ତା'ର ତାକୁ ଧରି ଧାଇଁ ଆସିଲା ଏଇ । ଚିକିତ୍ସାଳୟକୁ ଜୀବନ ବିକଳରେ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଦିନ ତା ଦେହରେ ଜର ଦେଖା ଦେଲା । ଉତ୍ତାପ ବଢ଼ିଲା । ସେ ବାଲିବାଲେଇଲା । ଅଳକା ଅପ୍ରାଣ ଉଦ୍ୟମ କଲା ତା'ର ଯତ୍ନ ନେବାକୁ, ମା'ଅଠାରୁ ବଳି କେଜାଣି କେତେ ଗୁଣରେ।

ତଥାପି ପିଲାଟି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲା । ଚଳାର କଲା । ଅଳକା ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହିପାରିଲାନି । ପିଲାଟିର କରୁଣ ଆର୍ତ୍ତିନାଦରେ ଗ୍ଲାନି ଭିତରଟା ତା'ର କରିତ ହୋଇଗଲା ।

ଅଳକା ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ହୋଇ-ନର୍ସର ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲା—'ଡାକ୍ତର ମେଡ଼ିକାଲରୁ ଫେରିଛନ୍ତି ଜାଣାପଣି ? ଅଜି ତ ରବିବାର । ସଅଳ ଫେରି ଆସିବାର କଥା—ତେବେ ଏତେ ଡେରି କାହିଁକି ? ଯାଅ ଟିକେ ବେହେରାକୁ ପଚାରି ବୁଝି ଆସ ।'

ନର୍ସ ଫେରିଆସି କହିଲା, 'ଡାକ୍ତର ଫେରିଲେଣି ।'

ଅଳକା ଉଠିଲା । ଅଜି ନୂଆ ନୁହେଁ, ଅଳକା ଅନେକ ଥର ଏଠାରେ ପରିଚାଳିକା ହେଲାଦିନଠାରୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପାଖକୁ ଯାଇଛି । ଆପଣାର ଅଭାବ ଅଭିଯୋଗ କହି ଫେରିଛି ।

ମା ଖୋଇଲେ ରୋଗ ବଢ଼େ, ବଇଦ ଖୋଇଲେ ରୋଗ ଛାଡ଼େ ।

ଅଳକା ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଲା । ଦେଖିଲା—ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବସିଛନ୍ତି, ଆଉ ତା' କୋଳରେ ଶୋଇଛନ୍ତି ମିନର୍ଭ । ଅଳକା ହଠାତ୍ ଦେଖିଦେଇ ତୀବ୍ର ବେଗରେ ଘରୁ ପଳାଇଆସିଲା ।'

ପଛରୁ ଡାକିଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ର, 'ଅରୁଣା' !

—ଆଜ୍ଞା —

—କୁଆଡ଼େ ଆସିଥିଲ ଫେରିଗଲ ?

ଅଳକା ଥମକି ଠିଆହେଲା । କିଛି କହିଲାନି । ପୁଣି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପଚାରିଲା, 'କ'ଣ ପାଇଁ ଆସିଥିଲ ? ସେ ପିଲାଟି କେମିତି ଅଛି ?'

ଅଳକା କହିଲା, 'ପିଲାଟି ବଳାଆଲୋଡୁଛି । ଦେହରେ ଉତ୍ତାପ ସେଇମିତି ଅଛି ଅଦୌ କମୁ ନାହିଁ ।'

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଭାବୁଛି ସେଇ ପିଲାଟିର କଥା । ମିନର୍ଭ ପଚାରିଲା, 'ଏ ବାଳିକାଟି କିଏ ?'

ସେ କହିଲେ ଏ, ହେଉଛନ୍ତି, 'ଅଣା ଚିକିତ୍ସାଳୟ'ର ପରିଚାଳିକା 'ଶ୍ରୀମତୀ ଅରୁଣା ଦାସ' ।

ପଚାରିଲା ମିନର୍ଭ, 'ଏ କ'ଣ ପରିଚାଳିକାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରୁଛି ?'

ମିନର୍ଭର ଓଷ୍ଠର ଅନ୍ତରାଳରେ ବିଦ୍ରୂପ ଝଙ୍କିମାରିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର କହିଲା, 'ତାଙ୍କୁ ବୟସରେ ସିନା ଛୋଟ ମଣୁଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେ ତାହା ନୁହନ୍ତି ।'

ମାରେ ହରି ତ ରଖେ କିଏ, ରଖେ ହରି ତ ମରେ କିଏ ।

ଟିକିଏ ଛଟେଇକରି କହିଲା ମିନର୍ଭା, 'ଏତେ କମ୍ ବୟସର ବାଳିକାଙ୍କୁ ପରିଚାଳିକାରୂପେ ରଖି ବିଶେଷ କିଛି ଲାଭ ହେବନାହିଁ । ବିଶେଷତଃ ଆପଣଙ୍କ ପରି ଅବିବାହିତଙ୍କ ପାଖରେ ଯାଙ୍କ ଭଳି ଯୁବତୀଟିଏ ରହିବା ଆଦୌ ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ମୋ ମତରେ ନାଅଁ ପାଖରେ ଦିଅ—

ଅଳକା ଉତ୍ୟକ୍ତହୋଇ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଜବାବ ଦେଲା, 'ନିଜର ମାପକାଠିରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମାପନ୍ତୁନି ମିନର୍ଭା ଦେବୀ । ନିଜେ ଯେମିତି ଦୁନିଆଟା କ'ଣ ସେଇମିତି ?'

ଏତିକି କହି ସେ ଚାଲିଯାଉଥିଲା । ପୁଣି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତାକୁ ପଛରୁ ଡାକିଲା—ଅରୁଣା ! ପିଲଟିର ଯତ୍ନ ନେବ । କ୍ଷତ ଜାଗାଟିକୁ ଧୋଇଦେଇ ସଲଫା ପାଉଡର ଟିକିଏ ଲଗାଇ ଦେବ । ମୁଁ ପରେ ଯାଉଛି ଟିକିଏ ଘୁରିକି ।

ଅଳକା ଚାଲିବେଳେ ଭାବୁଥିଲା ମିନର୍ଭାର କଥା । କେଡ଼େ ସୌଜନ୍ୟହୀନ ଲୋକଟା । କଥା କହି ଜାଣେନି । ତାକୁ ଅପମାନ କରୁଛି । ତା'ର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ । ତା'ର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟହିଁ ସବୁ ତାକୁ କରୁଛି । ଏଇମିତି ଭାବି ଭାବି ଆଖିରୁ ତା'ର ଲୁହ ଛୁଟିଲା । ଠିକ୍ କଲା— ଆଜି ସେ ଚିକିତ୍ସାଳୟକୁ ଫେରିବନି । କୁଆଡ଼େ ଆଉ ଯିବ ? ଅତୀତର ସେହି ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବାଧାଦେଲା ତାକୁ ।

ମନଭିତରୁ ତା'ର ଉତ୍ତେଜନା କମି ଆସିଲା । ମିନର୍ଭା କିଏ ? ସୁରେନ୍ଦ୍ର କିଏ ? ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସେ କାହିଁକି ଆଉ ଚିନ୍ତା କରିବ ?

ମା ବୋଲେ ଝିଅ କନ୍ୟାଦାନ, ଭିତରେ ଭିତରେ ଷାଠିଏ କାହାଣୀ ।

ଶୁଙ୍କିଗ୍ରୀ କର୍ମ୍ମ ସେ ତ ପଇସା ନିଏ । କାହାର ତ ଦାସ୍ତାର ପାତ୍ରୀ ହୋଇ ସେ ରହୁନାହିଁ । ତେବେ —

ଅଳକା ଭାବନାର ଅନ୍ତରାୟ ହୋଇ ସ୍ଥୁଲ ସ୍ଥୁଲଅ ପବନ ଦମକାଏ ପିଟିଦେଇଗଲା । ସେହି ପବନ ହିଲ୍ଲୋଳରେ ଶଙ୍କସ୍ଥାଳୟୁ ଆଡ଼ୁ ଭାସି ଆସିଥିଲା ବାଳକଟିର କରୁଣ ଆର୍ତ୍ତନାଦ । ତେଣେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଡ୍ରଇଁ ରୁମ୍ ଆଡ଼ୁ ଭାସି ଆସୁଥିଲା ମିନର୍ଭାର ଗର୍ଜ୍ଜନ । ଅଳକାର ଚିନ୍ତାଧାରା ଛିନ୍ନଭିନ୍ନ ହୋଇଗଲା । ପୁନରାୟ ସେହି ଆର୍ତ୍ତନାଦ । ଅଳକାର ଚେତନା ଆସିଲା । ସମସ୍ତ ଭାବନା, ଚିନ୍ତା ଅନ୍ତର ଭିତରେ ତା'ର ସମାଧି ନେଲା । ଅଗେଇ ଗଲା ସେ ଶଙ୍କସ୍ଥାଳୟୁ ଆଡ଼କୁ ।

ଅଳକା ଯେତେବେଳେ ଦୁଃଖରେ ଏସବୁ ଭାବୁଥିଲା, ସେତେବେଳେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଓ ମିନର୍ଭାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଚାଲିଥିଲା ବାକ୍‌ଯୁଦ୍ଧ । ନାରୀର ସହଜାତ ପ୍ରକୃତି ତାର ପ୍ରିୟ ମୁଖରୁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନାରୀର ପ୍ରଶଂସା ସେ ସହିପାରେ ନାହିଁ । ମିନର୍ଭା ଶୁଣିଛି, ତା'ର ପ୍ରିୟ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମୁଖରୁ ଅରୁଣାର ପ୍ରଶଂସା । ଅଜସ୍ର ଅରୁଣାର ବାକ୍ୟସୂଚୀ ତା'ର ମର୍ମଭେଦ କରୁଛି । ମିନର୍ଭା ତାହାର ଆଘାତରେ କ୍ରୋଧ ଓ ଅଭିମାନରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇଉଠିଛି । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମିନର୍ଭାର ଏପରି ରୁଦ୍ର ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖି ନଥିଲା । ଆଜିର ଏ ଅବସ୍ଥାକୁ ଲକ୍ଷ କରି ତାକୁ ଲାଗୁଥିଲା ଯେପରି ସେ ଅସ୍ତ୍ରେ ଅସ୍ତ୍ରେ ହଜି ହରାଉଛି ।

ଏହି ସମୟରେ କ୍ରୁଦ୍ଧିତା ଫଣିନୀଭଳି ଗର୍ଜି ଉଠିଲା ମିନର୍ଭା—କି ଉଦ୍ଧତ ଏ ଅରୁଣାଟା । ତୁମର ମୁହଁ ଉପରେ ସାମାନ୍ୟ

ଲେଙ୍ଗଟି ମାର ଗେଙ୍ଗୁଟି ଗୋଡ଼ାଉଛି ।

ନର୍ସଟା ଭୁଣ୍ଡରେ ମୋର ଅପମାନ । ତୁମେ କିମିତି ବରଦାସ୍ତ କଲ, ଏକଥା ମୁଁ କିଛି ବୁଝିପାରୁ ନାହିଁ ?

—ସେ କଥା ଉଠାଇ କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ ମିନର୍ଭା ।

—କଅଣ କହୁଛ ? କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ ?

—କ'ଣ ଅନ୍ୟାୟ ହେଲା ତା'ର ଶୁଣେ ।

—ଏଇ ତ ତୁମର ମାନବିକତା ।

—ମାନବିକତା ଅମାନବିକତାର ପରିଚୟ ପରେ ପାଇବ । ତୁମେ ଜାଣ, ମୋର ବଂଶର ବୁନିଆଦ ଅଛି । ମୁଁ ଯେଉଁ ଘରର ଝିଅ, ମୋତେ ଏ ସାମାନ୍ୟ ନର୍ସଟା ଅପମାନ କରି ମୋର ଆତ୍ମମର୍ଯ୍ୟାଦାରେ ହାନି ଘଟାଇଚି ?

—ଅରୁଣା ମୋର ଚେତନଭୋଗିନୀ ସମାନ୍ୟ ପରିଚାରିକାଟାଏ ହେଲେମଧ୍ୟ ସେ ଶିକ୍ଷିତା । ଆତ୍ମମର୍ଯ୍ୟାଦା କ'ଣ ସେ ଜାଣେ । ତୁମେ ଯେତେବେଳେ ତା ମର୍ଯ୍ୟାଦାର ଅବମାନନା କଲ, ସେ ଆଉ କ'ଣ କହନ୍ତା ? ଏଥିରେ ଦୋଷ କାହାର ?

—ରଖ ସେ ସମାଲୋଚନା । ମୋ ଜୀବନଟାକୁ ନେଇ ଆଜିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେଉଁ ଅଭିନୟ କରି ଆସିଥିଲ, ସେ ଅଭିନୟର ଆଜିଠାରୁ ଯବନିକା ପତନ ହେଉ । ମୋର ସେ ଅନୁଗ୍ରହ ଲୋଡ଼ାନାହିଁ । ସୁଯୋଗ୍ୟା ପରିଚାରିକାଙ୍କୁ ନେଇ ଜୀବନର ନୂଆ ନାଟକ ଅଭିନୟ କରିନିଅ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନିର୍ବାକହୋଇ ସବୁ ଶୁଣି ଯାଉଥିଲା । ମିନର୍ଭାର ଶେଷ କଥାରେ ତାର ଚେତନା

ଲୋଟୁଛି ନା ଗୋଡ଼ ଦ'ଟା ଦଉଛି ।

ଫେରି ଆସିଲା । ସେ ଗୋଟିଏ ଦୃଢ଼ ବ୍ୟଞ୍ଜକ ହସ ହସି କହିଲା—ଆଜିର ଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ ମୋ ନିଜର ଭୁଲ୍ ବି ମୁଁ ନିଜେ ବୁଝିପାରୁଛି ମିନର୍ଭା ଦେବୀ । ମୋ ଜୀବନର କାଳିମାମୟ କୁତ୍ସିତ ପରଦା ମୋ ଆଖି ଆଗରୁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଅପସରି ଯାଉଛି । ତୁମର ସେ ଫୁଟନ୍ତ ଯୌବନ, ସ୍ୱପ୍ନଭୋଳା ବଧୂଲି ଅଧରର ସୁଧା ମୋତେ ମାତାଲ କରି ମୋର ଚରିତ୍ରର ଅବନତି ଘଟାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଆଜି ନୂତନ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ବେଶ୍ ଦେଖିପାରୁଛି ।

ଅଲକା ହୃଦୟର ଗଭୀରତା ମୁଁ ମାପିଛି । ତଥାପି ଭୁଲିଛି; ତାକୁ ଭୁଲି ତମ ସହ ମୁଁ ଅନେକଦିନ ମସଗୁଲ୍ ଥିଲି । ମୁଁ ଜାଣି ନ ଥିଲି ତମେ ଏତେ ହୀନ, ଏତେ ନୀଚ, ଏତେ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣମନା ବୋଲି । ସୁନନ୍ଦ ସାହୁଙ୍କ ନିକଟରୁ ତମ ଖବରସବୁ ମୁଁ ଜାଣିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେଥିପ୍ରତି ମୁଁ ଉଦାସୀନ ଥିଲି । ଆଜି କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତମକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିଛି । ତମ ହୃଦୟର ଅତଳ ଦରିଆକୁ ମୁଁ ମାପି ପାରିଛି ।

—ସୁନନ୍ଦ ନିର୍ବୋଧ, ନିଷ୍ଠୁର ।

—ମାନେ—

—ତାହା ସ୍ପଷ୍ଟ ।

—ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରୁନି ମିନର୍ଭା ଦେବୀ । ତମଠାରୁ ସେ କିନ୍ତୁ ଚତୁର ।

—ତେବେ ଶୁଣ—ତମ ଭଳି ପ୍ରତାରକ ପୁରୁଷ ଯେ ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀର ସବୁ ସମ୍ପଦକୁ ଲୁଟିନେଇ ତାଙ୍କୁ ଶେଷରେ ନିରାଶ କରେ

ଚଣ୍ଡର କାହିଁକି ଅଇଁଷ ଶନ୍ତା ।

ସେଭଳି ପୁରୁଷ ସହ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାକୁ ମୁଁ ଆଉ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ ଡାକ୍ତରବାବୁ ।

—ବନ୍ଦ କର ମିନର୍ଭା ଦେବୀ—ମୋ ଜୀବନରେ ଏକ ବିରାଟ ପରାଜୟ ହୋଇଯାଇଛି । ଏଣିକି ତମଭଳି ଲକ୍ଷେ ଉର୍ବଶୀ ଆସିଲେ, ମୋ ସାଧନାର ପଥକୁ ଆଉ କଣ୍ଟକିତ କରିପାରିବେ ନି । ତମେ ଯାଅ । ମୋ ଭଳି ବହୁ ପୁରୁଷ ତମକୁ ଜୁଟିବେ । ସେଇମାନଙ୍କୁ ନେଇ ତମେ ଅଭିସାର କର । ତମର ସେଇ ଚଲାବାଟରେ ଲୀଳାପଦ୍ମ ଫୁଟୁ । ସାମାଜିକ ପରିବେଶ ଅହୁରି କୁତ୍ସିତ ହେଉ ।

—ବନ୍ଦ କର ତମର ଭାଷଣ । ଏ ଉପଦେଶ ମତେ ଦିଅ ନାହିଁ । ମୁଁ ତ ଆଉ ଅଳକା ନୁହେଁ ଯେ, ତମ ପାଖରେ ନିଃସହାୟ ହୋଇ ପଡ଼ିରହିବି । ଏ ସଂସାରରେ ମୋ ପାଇଁ ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ର ଅଛି ।

ମିନର୍ଭା ଯିବାକୁ ଉଠିପଡ଼ି କହିଲେ, 'ହେଉ ଥାଅ । ତମଭଳି ନୀଚ ସ୍ତରର ମଣିଷ ସାଙ୍ଗରେ ଆଜିଠାରୁ ମୋର ସମସ୍ତ ସମ୍ପର୍କ ତୁଟିଲା ।'

—'ହେଉ ଯାଅ, ମନେ ରଖିଥିବ;' କହିଲା—ସୁରେନ୍ଦ୍ର ।

—ଅଠର—

ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ଦ୍ୱାଦଶୀର ଗୋଟିଏ ବକୁଳିତ ସନ୍ଧ୍ୟା । କଳା ହିମିଶା ଓଢ଼ଣୀ ଦେଇ ସଞ୍ଜବଧୂ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଛି ଧରଣୀକୁ କୌମୁଦୀ-ହାର

ଲାଜ ନାହିଁ ଲୋ ଗୋଉରୀ, ଠାଙ୍ଗରା ମୁଣ୍ଡକୁ ଶିଙ୍ଗ
ପାନିଅଁ, ପୁଣି ଦଶମୁଠା ଚଉଁରୀ ।

ତାଳାତ୍ରେ ପିନ୍ଧ ମାଣ୍ଡ ଆସିଲା ଶଶୀ । ହସି ହସି ଟେକା ଦେଲା ସନ୍ଧ୍ୟାରାଣୀର କଳା ଓଢ଼ଣୀ । ମାନିନୀର ମାନଭଞ୍ଜନ ହେଲା । ସେ ଜଣ୍ଡଗଲା ଶଶୀର କଇଁଫୁଲ୍ୟା ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଚୁପି ଚୁପି ଚୁହିଁ ଚୁହିଁ । ପୃଥୀବି ହସି ଉଠିଲା ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତା' ଡ୍ରଇଂ ରୁମ୍‌ରେ ଗୋଟିଏ ଇଜି ଚେୟାର ଉପରେ ବସି ସନ୍ଧ୍ୟାର ଏ ସୁନ୍ଦର ପରିବେଶକୁ ଉପଭୋଗ କରୁଛି । ଭାବୁଛି, ପୁରୁଣା ଅତୀତର କେଇଟି କଥା ।

ମିନର୍ଭ ଆଉ ଅଲକା । ଅଲକା ପ୍ରତି ସେ ଭୟଙ୍କର ଅବହେଳା କରିଛି । ଆଜି ମିନର୍ଭ ତା' ଜୀବନର ସମସ୍ତ ସୁଖସଂଭୋଗକୁ ସେ ଲୁଟି ନେଇଛି । କିନ୍ତୁ ବିଚାରୀ ଅଲକା……ଆଜି ସେ ଭାବି ପାରିଲାନି । ଅଲକାପ୍ରତି ହୃଦୟ ତା'ର ସ୍ନେହ ଓ ସହାନୁଭୂତିରେ ପୂରିଉଠିଲା ।

ଅଲକା ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟପାଇଁ କିଏ ଦାୟୀ ? ସିଏ ନା ତା'ର ବିମାତା ?

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଏଇମିତି ବସି ଭାବୁଛି—ଅଲକାର ମଧୁର ସ୍ମୃତି ତା'ର ଚିନ୍ତା ରାଜ୍ୟକୁ ତରଳାଇ ଦେଇଛି—ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ଅଦୂରରୁ ଭାସି ଆସୁଥିଲା କାହାର କରୁଣ ରାଗିଣୀ । ହୁଏତ କେଉଁ ବିରହିଣୀ କଣ୍ଠ ତା'ର ସବୁ ବିଚ୍ଛେଦର ରାଗ ଭରିଦେଇ ଏ ସଙ୍ଗୀତ ଗାଉଥିବ । ଠିକ୍ ଯେମିତି ସତୀ ସୀତା ପତିର ଆଦେଶରେ ନିର୍ବାସିତାହୋଇ ତମସାକୂଳକୁ ଅକୁଳ କ୍ରନ୍ଦନରେ ମୁଖରିତ କରିଥିଲା

ଲଜ ନାହିଁ ନିର୍ଲ୍ଲଜକୁ, ଶୁଖିଲା ମାଟିରେ ବଠାଉ ମାଉଛି
ଠକ୍ ଠକ୍ ଶୁଭିବାକୁ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଆଉ ସ୍ଥିରହୋଇ ବସି ପାରିଲେନି । ଉନ୍ମତ୍ତ, ଭଳି ଚେୟାର ଉପରୁ ଉଠିପଡ଼ି ବାହାରକୁ ଆସିଲେ । ପୁଣି ସେଇ ସ୍ୱର, ସେଇ ରାଗିଣୀ;

"ରୁଦ୍ଧ ଅନ୍ତର ବାସନା, ଗୁମରି ମରେ ସିନା,
ପ୍ରାଣ ଆବେଗେ ତା'ର ମରମ ତଳେ ।
ବନ ମାଳତୀ ପରି, ବନେ ପଡ଼ିଛି ଝରି,
ପ୍ରଣୟ ଫୁଲ ସିନା ତା'ର ଅକାଳେ ।"

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ସେଇ ସଙ୍ଗୀତର ଅନୁସନ୍ଧାନ ନେବାକୁ, କିନ୍ତୁ ସେ କିଛି ପାଇ ପାରିଲେନି । ଏ ସ୍ୱର, ରାଗିଣୀ ତା'ର ଯେମିତି ଅତି ଚିହ୍ନା, ଅତି ଆପଣାର । ଅଳକା ଦିନେ ଏ ଗୀତ ଗାଉଥିଲା—ଗୀତର ମଧୁର ମୂର୍ଚ୍ଛନାରେ ସେଦିନ ମୁଗ୍ଧ ବିଭୋର ହୋଇଥିଲେ ସେ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବିଚଳିତ ହୋଇ ଅର୍ଦ୍ଦଳିକୁ ଡାକିଲେ । ଅର୍ଦ୍ଦଳି ଆସିଲା । ସେ କହିଲେ, 'କହିପାରିବୁ ବିଶୁ ଏ ଗୀତ କେଉଁଠୁ ଆସୁଛି ?'

'ଆଜ୍ଞା ! ଆମ ଡାକ୍ତରଖାନା ଆଡ଼େ କିଏ ଗାଇଲାପରି ଶୁଭୁଛି ।'

—ଅର୍ଦ୍ଦଳି ଚାଲିଗଲା ।

ତା' ପରେ ପୁଣି ସେ ଆସି ଚେୟାରରେ ବସିଲେ । ଗୀତର କରୁଣ ମୂର୍ଚ୍ଛନାଟା ମନ ଭିତରଟାକୁ ତା'ର ସତେ ଯେପରି ଆନ୍ଦୋଳିତ କରୁଥିଲା । ଏଇମିତି ବସିଛି, ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ଚିଠି—ତା'ର ପ୍ରିୟା ।

ଲକ୍ଷେ ବୋଲଣାରେ ତୁଣ୍ଡ ସୁଆଦ, ଲକ୍ଷେ କଚଡ଼ାରେ ଚଳଇ ପାଦ ।

—ବାବୁ ।

—ହୁଁ ।

—ଭାତ ତରକାରି ପରା ଥଣ୍ଡା ହୋଇଗଲାଣି ।

—ହେଉ ଚାଲ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଡାଇନିଂ ହଲ୍‌କୁ ଗଲେ । ବଟେ ଭାତ ବାଢୁଛି, ସୁରେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ, 'ଦେଖ ବଟେ, ସବୁଦିନପରି ଅଳ୍ପ ଆଉ ମୋତେ ଭାତ ବାଢ଼ିବନି । ଅଳ୍ପ ଦଉଟି ଦେବ ।'

ବଟେ କହିଲା ଦେଖ ବାବୁ, 'ଦେହ ତମର କେତେ ଭାଙ୍ଗିଗଲାଣି । କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଚେହେରା କଳାକାଠ ପଡ଼ି ଆସିଲାଣି—ଖାଇଲେ ସିନା ମଣିଷ, ନଖାଇଲେ ମଣିଷର ଚେହେରା ଆସିବ କେଉଁଠୁ ?'

—ଏ ବଟେ ! ଭାତ ବାଢ଼ି ଦେଉଛୁ ନା ବକର ବକର ହେଉଛୁ ।

ବଟେ ହସି ହସି କହିଲା, 'ଯେତେ କହନା ବାବୁ ! ମା କ'ଣ ତମର ବୁଝିବେ ? ମୁଁ ଘରୁ ଆସିଲାବେଳେ ମା ମୋତେ କେତେ ବୁଝେଇ ସୁଝେଇ ଆଖିରେ ଲୁହ ଟଳ ଟଳ କରି କହିଲେ—ଦେଖ ବଟେ ! ସୁରି ମୋର ତତେ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ଯଦି ତମର ଖବର ନ ବୁଝିବି କିଏ ବୁଝିବ କହିଲ ବାବୁ ! ତମେ ମଣିଷ ହୁଅ । ଘରର ଲକ୍ଷ୍ମୀଟିଏ ଆସୁ—ଆମେ ସମସ୍ତେ ସୁଖୀ ହେବୁ ।'

'ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନ ଆସିଲେ କ'ଣ ଚଳିବନି ବଟେ ? ଜଗନ୍ନାଥ ତ ଅଛନ୍ତି ।'

ଶାଗ ତୋଳି ତୋଳି ନଖ ନାହିଁ, ଘରଚା ଅଗରେ ସକେଇ କାନ୍ଦୁଛି,
କଲମ ଗାଡ଼ିଆ ଦେଖି ନାହିଁ ।

ବଟ କହିଲା—ନାଇଁ ବାବୁ ! ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନ ଆସିଲେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଘର ଅଲକ୍ଷ ହେବନି । ତମର ବୟସ ଅସି ହେଲା । ଘରକୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆସୁ । ଘର ସିନା ମାନିବ । ତମ ଦେହ ସୁସ୍ଥ ଆଉ ସବଳ ହେବ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଜୀବନ ରନ୍ଧା ଖାଇବା ଆରମ୍ଭ କରି ବସିଛି । ବଟ ପୁଣି କହିଲା—ବାବୁ ! ଯେଉଁ ମିନର୍ଭା ଦେବୀ ଆସୁଥିଲେ, ସେ କାହିଁ ଆସୁନାହାନ୍ତି ତ ଆଉ ?

—ସେଠା ଭଲ ଲୋକ ନୁହେଁ । ମୁଁ ତାକୁ ମନାକଲି ଏଠାକୁ ଆସିବାକୁ ।

—ଭଲ କରିଛନ୍ତି ବାବୁ । ସେଠା ତମ ପାଖକୁ ଆସିଲେ ମୋ ହାଡ଼ ଖାଲି ଜଳେ । ଗୁରୁଠା ଝିଅର ମା ହେଲାଭଳି ସେ ଦିଶେ । ଅସଲ ଜଣେ ମେ ।

—ଆଉ ଟିକେ ତଅଣ ଦିଏ ବାବୁ !

—ନାଇଁ କିଛି ଦରକାର ନାହିଁ ।

ବଟ ଚାଲିଯାଉଥିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଡାକିଲା, 'ବଟ ଭଲ ଖବରଟିଏ ଶୁଣିଲୁଣି ?'

—କ'ଣ ?

—କାଲି ତମ ମନୋଜ ବାବୁ ଆମ ଘରକୁ କୁଣିଆଁ ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି ।

ସତେ ବାବୁ ! କାଲି ଆସିବେ । ଆମେରିକାରୁ ଆସି ସେ ପରା କେଉଁଠି ବମ୍ବେଇରେ ଥିଲେ । ଏଠାକୁ କେବଠୁଁ ଆସିଲେଣି ?'

ସବୁ ଯାଉ ମହତ ଥାଉ, ମହତ ଗଲେ ନ ମିଳେ ଆଉ ।

—ଏଠିକି ସେ ଛଅ ସାତମାସ ହେଲା ଅସିଲେଣି । ତା'
ମାମୁଁ ଅଉ ମାଇଁ ତାଙ୍କୁ ସେଠାରୁ ନେଇଅସିଲେ । ଏବେ ସେ
ମେଡିକାଲରେ ପାଥୋଲଜି ପ୍ରଫେସର୍ ହୋଇଛନ୍ତି ।

—ସତେ, ମୁଁ ଜାଣିଥିଲେ ତାଙ୍କୁ ଟିକେ ଯାଇ ସାକ୍ଷାତ କରି
ଅସିଥାନ୍ତି । ଅମେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଥିଲାବେଳେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ
କେତେ ଥର ଯାଇଥିଲୁ । ତାଙ୍କର ଦୁଇ ଭଉଣୀ ଅଞ୍ଜଳି ଅଉ ଅଳକା ।
ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଭଉଣୀ ଦୁଇଟି । ଏଇମିତିକା ଝିଅ ମୁଁ ଅଉ କେଉଁଠି
ଦେଖିନି । ସତରେ ବାବୁ ଅମର ଏଇ ଅରୁଣା ଦେବୀଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ
ଅଳକା କଥା ମନେପଡ଼େ—ସେ ଏକାପରକମ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ।
ରମା ଦେବୀ ତାଙ୍କୁ କେଉଁଠୁ ପାଇଲା କେଜାଣି ।'

—ପାଇଲା କ'ଣ ରେ ! ସେ ପରା ରମାର ଭଉଣୀ ।

—ନାଇଁ ବାବୁ ! ସୀତାମଣି ମନା କରୁଥିଲା । ସେ ତା'
ଭଉଣୀ ନୁହେଁ ! ତା'ର କେହି ନାହାନ୍ତି ।

—କ'ଣ କହୁଛୁ, ଅରୁଣା ରମାର ଭଉଣୀ ନୁହେଁ ?

—ନାଁ ।

ଏତିକିବେଳେ ଅଡ଼ଲି ଅସି ପହଞ୍ଚି କହିଲା—କିଛି
ଜଣାଗଲାନି ଅଜ୍ଞା ! ରୋଗୀମାନେ ଶୋଇପଡ଼ିଛନ୍ତି । ସୀତାମଣି
ବୋଉ ଘୁମାଉଛି । ଅରୁଣା ଦେଈ ବହି ପଢ଼ୁଛନ୍ତି ।

—ଅରୁଣା ବସାକୁ ଯାଇନାହିଁ ?

—ନାଁ ।

ଶାଶୁ କେଉଁଠି, ନଣନ୍ଦ କେଉଁଠି, ଏତେ କେଉଁଠାରେ କି ମଣିଷ ବଞ୍ଚେ ?

—ଊନେଶଇଶ—

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଏବେ ଛୁଟି ନେଇଛି । ଅସୁସ୍ଥ ଯୋଗୁଁ ଏଇ କେତେ ମାସ ହେଲା ବିଶ୍ରାମ ନେଉଛି ସେ । ଛୁଟି ଜୀବନର ଅବସର ସମୟରେ ତା'ର ମନେ ପଡ଼େ ଅଲକାର କଥା । ଅଲକାର କଥା ମନେପଡ଼ି ମନ ତା'ର ବେଳେ ବେଳେ ଉଦାସ ହୋଇଉଠେ ଏକ ଅଜଣା ଆଶଙ୍କାରେ-। କଲିଜା ଭିତରଟା ଜଳି ଉଠେ ।

ଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ନିଜ ବଗିଚାରେ ଗୋଟିଏ ସିମେଣ୍ଟ ଚୌକି ଉପରେ ବସିଛି । ଉତ୍ତର ଦିଗରୁ ଥିର ଥିର ପବନ ପିଟୁଛି ।

ପୁଣି ଭାସି ଆସିଲା ସେହି ପୂର୍ବ ପରିଚିତ କଣ୍ଠର କରୁଣ ସଙ୍ଗୀତ । ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଶ୍ରବଣ ଶକ୍ତି ରୁଦ୍ଧ ହୋଇଆସିଲା । ତେବେ ଏ କ'ଣ ? ନିକଟରେ ତ କୌଣସି ଭଦ୍ରଲୋକର ଘର ନାହିଁ; ଏ ସ୍ୱର ତ ଖୁବ୍ ନିକଟରୁ ଭାସି ଆସୁଛି । ସେ ଟଳି ଟଳି ପଦାରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଲା ତା'ର ଚିକିତ୍ସାଳୟ ଆଡ଼କୁ । ନିଜେ ଆଜି ସେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରି ବୁଝିବ । କାହାର ଏ କରୁଣ ସଙ୍ଗୀତ ।

× × × ×

ଅଲକା ଚିକିତ୍ସାଳୟ ବାରଣ୍ଡାରେ ବସି ଆକାଶ ଆଡ଼େ ଚାହିଁଥିଲା । ବାସନ୍ତୀ ଅମାବାସ୍ୟାର ରଜନୀ । ଚାରିଆଡ଼େ ଅନ୍ଧାର । ହତା ଭିତରେ ଥିବା ଝାଉଁ ଗଛଗୁଡ଼ାକୁ ଚାହିଁଲେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦୀର୍ଘକାୟ ରାକ୍ଷସ ଠିଆହେଲା ଭଳି ଦିଶୁଥିଲା । ଅଲକା ଦେଖୁ ଦେଖୁ ମନେ ମନେ ଭୟରେ ଶିହରି ଉଠୁଥିଲା । ସେ ଏଥିପାଇଁ

ଷଣ୍ଢ ମହାଦେବଙ୍କର, ଗାଈ ସହଦେବଙ୍କର,
ବଳଦ ବାପୁଡ଼ା କାହାର ନୁହେଁ ।

ରହିଲଦନୁ ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ କେତେଗୋଟି ଅମାବାସ୍ୟା ବିତିଗଲଣି । ଅଜି ମଧ୍ୟ ତାହା ନୂଆ ନୁହେଁ । ଏହିପରି କେତେ ସେ ନିରୋଳାରେ ଲୁହ ଗଡ଼ାଇଛି । କେତେ ଦୁଃଖ ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଚେଇଁ ଭାଙ୍ଗିଛି । କଣ୍ଠରୁ ତା'ର କେତେ ବ୍ୟଥାର ରାଗିଣୀ ଝରିଛି । ସବୁ ଦେଖିଛି ଏଇ ଅନନ୍ତ ନୀଳ ଆକାଶ ।

ସ୍ଲିପର୍ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଅଳକା ଚମକି ପଡ଼ିଲା । ତ୍ରସ୍ତା ହରିଣୀ ଭଳି ଏପଟ ସେପଟ ଚାହିଁଲା ।

—ଅରୁଣା ?

—ଅଜ୍ଞା !

'ଅଳକା ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇ ଠିଆହେଲା ।'

—ତୁମେ କାହିଁକି ଅଜି ଡିଉଟିରେ, ସୀତାମଣି ନାହିଁ କି ?

—ନାଁ ସାର ! ତା ଛୁଆଟି ବେମାରଥିବାରୁ ସେ ଅଜି ଡିଉଟି କରିପାରିଲା ନାହିଁ । ମୋତେ କହି କରି ଯାଇଛି । ମୁଁ ତା'ର ଡିଉଟିରେ ଅଛି ।

—ତୁମେ କେତେବେଳୁ ଏଠାରେ ବସିଛ ?

—ପ୍ରାୟ ଏଇ ଘଣ୍ଟାଏ ହେଲା ।

—ସତ କହ ଅରୁଣା ! ତୁମେ କାହାର ଗୋଟିଏ ବ୍ୟଥାଭରା କରୁଣ ସଙ୍ଗୀତ ଶୁଣି ପାରିଛ ?

ସର୍ପରେ ଜାତ କଲ ମୋତେ, ସ୍ୱଭାବ ଛାଡ଼ିବି କେମନ୍ତେ ।

ଅଳକା ଟିକିଏ ଚମକିଲାଭଳି ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲା ।

—ନା ସାର୍ ।

—ମିଛ କହୁଛ ?

—ନା ସାର୍ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନିରସ୍ତ ହେଲା । ଚିକିତ୍ସାଳୟ ଭିତରକୁ ସେ ଗଲା । ରୋଗୀଗୁଡ଼ିକ ଶାନ୍ତିରେ ଶୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । କେବଳ ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଚେଇଁ ରହିଛି ଗୋଟିଏ ଦଶ, ବାର ବର୍ଷର ବାଳକ । ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ନିକଟରେ ଦେଖି ବାଳକଟି ଉଠି ବସିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପାଟିକରି ଉଠିଲା—ଉଠନା, ଉଠନା, ଶୋଇପଡ଼ ।

ବାଳକଟି ଉତ୍ତର ଦେଲା—ମତେ ମୋଟେ ନିଦ ହଉନି । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଗୁଲି ଯାଉ, ଯାଉ, ଲେଉଟିପଡ଼ି ପଚାରିଲା—ତୋତେ ସନ୍ଧ୍ୟାରୁ ଯମା ନିଦ ହୋଇନାହିଁ ?

—ନାହିଁ—

—ଅଚ୍ଛା ନିଦ ହେବା ପାଇଁ ତୋତେ ଔଷଧ ଦିଆଯିବ । ତୁ ଆଗ କହିଲୁ ତୁମମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଇନେ କିଏ ଗୀତ ଗାଉଥିଲ ?

—ବାବୁ ! ସତ କହୁଛି ଆମମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେହି ଗୀତ ବୋଲି ନାହାନ୍ତି । ଏଇ ଦେଇ ଇନେ ବାରଣ୍ଡାରେ ବସି ଗୀତ ଗାଉଥିଲେ ।

ସଡ଼କ ପାଖିଆ ଘର, ସବୁବେଳେ କୁଣିଆଁ ହାଉ ଯାଉ,
କାହାକୁ କରିବା ପର ।

ଅଙ୍ଗୁଳି ଦ୍ୱାରା ଅଳକାକୁ ଦେଖାଇଦେଲେ ।

—ଅରୁଣା ! ସୁରେନ୍ଦ୍ରର କଣ୍ଠ ଗମ୍ଭୀର ।

—ଆଜ୍ଞା ! ଅଳକାର ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ଭୟର ଛାପ ।

—ମିଛ କହୁଛ ।

—ଅବସ୍ଥା ଚକ୍ରରେ ପଡ଼ି ମିଛ କହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛି । ସାର୍ !

କ'ଣ ହୋଇଛି ତମର ଅରୁଣା ? ତମକୁ ଦେଖିଲେ କେମିତିକା କେମିତିକା ଭାବ ମନରେ ମୋର ଜାଗେ । ଜୀବନର ସବୁ ମାୟାମମତାକୁ ପଛରେ ପକାଇ ଦେଇ ତମେ ଯେପରି ଉଦାସୀନ । ତା'ପରେ ବ୍ୟଥା ଅରୁ ବେଦନାର ବି ସଙ୍ଗିନୀ ହୋଇଛ । ସତକରି କହ, ତମେ କ'ଣ ଉପେକ୍ଷିତା, ଅବହେଳିତା ?

ଅଳକାର ମନ ଭିତରେ ଆଜି ଯେମିତି ଝଡ଼ ତୋଫାନ ଉଠିଛି । ସେସବୁକୁ ମାଡ଼ିମକଚି ସେ ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ଆଖିରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା "ସାର୍ । ଦିନେ ମୋ ଜୀବନ-ବସନ୍ତର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଭାତରେ ଯାହାଙ୍କୁ ମୁଁ ମୋର ସର୍ବସ୍ୱ ଅର୍ପଣ କରିଦେଇଥିଲି, ସେ ମତେ ଭୁଲିଗଲେ, ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଅଚଳ ଅଟଳ ରହି ତାଙ୍କର ସ୍ମୃତିକୁ ପୂଜାକରି ମୋ ସମୟ ମୁଁ ନେଉଛି ।

କିଏସେ ସେ ଅରୁଣା ? ତମ ଭଳି ଜଣେ ସରଳା ବାଳିକାର ଚଲାବାଟରେ କାହିଁକି ସେ କଣ୍ଟା ବିଛାଇଦେଲା ?

କ୍ଷମା କରିବେ ସାର୍ । ମତେ ସେ ବିଷୟରେ ଆଉ କିଛି ପଚାରନ୍ତୁ ନାହିଁ କହି ଆଖିରୁ ତା'ର ଛୁଟି ଚାଲିଲା ଶ୍ରାବଣର ଧାର ।

× × × ×

ଶାଳଗ୍ରାମଙ୍କର ବସା ଉଠା ସମାନ ।

ଅଳକାର ମନ ଭଲ ନାହିଁ । ମୁହଁ ଗମ୍ଭୀର ବିଷାଦ । ଖଟିଆରେ ଶୋଇଛି ତେର ଚଉଦବର୍ଷର ବାଳକଟିଏ । ତା'ର ଜ୍ୟୋତିହୀନ ପାଣ୍ଡୁର ମୁଖ ଉପରେ ଅଳକା କରୁଣ ଦୃଷ୍ଟି ନିବଦ୍ଧ କରି ବସିଛି । ମନ ଗହ୍ୱରରେ ତା'ର କେତେ ପ୍ରଶ୍ନର ଜୁଆର ଉଠୁଛି । ଏଇ ଚିକିତ୍ସାଳୟରେ ଶୁଶ୍ରୂଷା କରିବାର ମାସ ମାସ ହୋଇ ତା'ର ଅସି କେତେ ମାସ ବିତିଗଲାଣି । ଏଥିମଧ୍ୟରେ କେତେ ସେ ଦେଖିଛି ମୃତ୍ୟୁର ବିଭିତ୍ସଲୀଳା, କେତେ ସେ ଶୁଣିଛି ମୁମୂର୍ଷୁର ଆର୍ତ୍ତନାଦ, ଆଜ ଶୁଣିଛି ସେ ସନ୍ତାନହରା ଜନନୀର ବୁକୁଫଟା କ୍ରନ୍ଦନ । ନିତିଦିନିଆ ଏ ଦାରୁଣ ଆଲେଖ୍ୟ ଗୁଡ଼ାକ ଦେଖି ଦେଖି ଅନ୍ତର ତାର ଇସ୍ପାତଠାରୁ ଅଧିକ ଶକ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି । ତେବେ ଆଜି କାହିଁକି ତାର ଏ ଅଦ୍ଭୁତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ? ଲୁହାପିଠା ଛାତିରେ ତାର ସ୍ନେହର ଝର ଛୁଟିଲା କିପରି ? ଏଇ ଅନାଥ ବାଳକଟାର ନିସ୍ପନ୍ଦ ସଂଜ୍ଞାହୀନ, ଜଡ଼ ଶରୀରକୁ ଚାହିଁ ଅନ୍ତର ତା'ର କାନ୍ଦି ଉଠୁଛି କାହିଁକି ?

ସାତଦିନ ତଳେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମଟର ଡ୍ରାଇଭ୍ କରି ଜଣେ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଘରକୁ ଯିବା ବାଟରେ ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଲା । ବାଳକଟି ସାଂଘାତିକଭାବେ ଆହତ । ସ୍ପିନାଲ୍ କର୍ଡ଼୍‌ରେ ଲାଗିଛି ଗୁରୁତର ଆଘାତ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସେ ମଟରରୁ ଓହ୍ଲାଇ ବାଳକଟିକୁ ଧରି ଏଇ ଚିକିତ୍ସାଳୟକୁ ଆଣିଛି । ଅଳକା ତାର ସବୁ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇ ସେଇଦିନୁ ତା' ଚିକିତ୍ସାରେ ଲାଗିଛି ଅତି ଆପଣାର ପରି ।

ହେଲେ ଆଜକୁ ସାତଦିନ ହେଲା ବାଳକର ସଂଜ୍ଞା ଫେରିଲା ନାହିଁ । ତାହାର ଅନେକ ମୂଲ୍ୟବାନ ଔଷଧ, ଇଂଜେକ୍‌ସନ୍

ସମସ୍ତେ ସୁଖର ସାଥୀ, ଦୁଃଖ ପଡ଼ିଲେ ପାଖ ନ ମାଡ଼ନ୍ତି ।

ପ୍ରଯୋଗ ସତ୍ତ୍ୱେ ବାଲକାଟି ବଞ୍ଚିବାର କୌଣସି ସୂଚନା ନଦେଖି ସୁରେନ୍ଦ୍ର କ୍ରମଶଃ ହତାଶ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି ।

ଅଳକାର ଅବସ୍ଥା ସେଇପରି । ବାଳକାର ସଙ୍ଗାହୀନ ଶରୀରକୁ ଚାହିଁ ଅଳକା ଚିନ୍ତିତ ମନରେ ବସିଥିବା ସମୟରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଅର୍ଡ଼ର୍ଲି ପହଞ୍ଚିଯାଇ ଅଳକାକୁ ନମସ୍କାର କରି କାଗଜ ଖଣ୍ଡିଏ ବଢ଼ାଇଦେଇ କହିଲା—ଦେଈ ! ସାହେବଙ୍କୁ କାଲିଠାରୁ ଜର । ତେଣୁ ସାହେବ ଆଜି ହସ୍ପିଟାଲକୁ ଆସି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଏ କାଗଜରେ ସେ କ'ଣ ଲେଖି ଦେଇଛନ୍ତି ତୁମେ ପଢ଼ି କାମ କରିବ ।

ଚଠାଠା ଦେଇ ଦ୍ରୁତପଦରେ ଚାଲିଗଲା ଅର୍ଡ଼ର୍ଲି । ଅଳକା କାଗଜଟିକୁ ପଢ଼ିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଅସୁସ୍ଥଯୋଗୁଁ ଚିକିତ୍ସାଳୟକୁ ଯାଇନପାରି କେତୋଟି ସିରିଅସ୍ ରୋଗୀଙ୍କ ପାଇଁ ଦିନକ ନିମିତ୍ତ ପ୍ରେସ୍କ୍ରିପ୍ସନ୍ ଲେଖି ଦେଇଛି । ଅଳକା ସେଇ କାଗଜଟିକୁ ଡ୍ର ଭିତରେ ଯତ୍ନରେ ନେଇ ସାଇତି ରଖିଲା ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନିଜେ ଅସୁସ୍ଥ । ଅଳକାର ମନ ଅଥୟ ହୋଇ ଉଠିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମମତାର ଆବେଷ୍ଟନୀ ଭିତରୁ ଦୂରରେ ରହିବାକୁ ଅଳକା ବହୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା କିନ୍ତୁ ପାରିଲା ନାହିଁ । ସୀତାମଣିକୁ ବାଲିକାଟିର ପାଖରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ସେ ଗଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପାଖକୁ ।

× × × ×

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତା'ର କ୍ୱାର୍ଟର୍‌ରେ ଗୋଟିଏ ଶୁଭ୍ର ସୋଫା ଉପରେ ଶୋଇ ରହି ବିଜୁଳି ପଙ୍ଖା ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟିନିବଦ୍ଧ କରି ଭାବୁଥିଲା ଅଘାତ ପ୍ରାପ୍ତା ସେଇ ନିରୀହା ବାଳିକାଟି କଥା,

ସତଠାରୁ ବଳି ପୁଣ୍ୟ ନାହିଁ ଓ ମିଛଠାରୁ ବଳି ପାପ ନାହିଁ ।

ଅଜାଣତରେ ଯାହାକୁ ସେ ମଟର ଧକ୍କାରେ ସଂଜ୍ଞାହୀନ କରିପକାଇଛି । ଭାବୁଥିଲା—ଯଦି ବାଳିକାଟିର ସଂଜ୍ଞା ନଫେରେ, ତା' ହେଲେ ମରଣ ତା'ର ସୁନିଶ୍ଚିତ । ଏତିକିବେଳେ ଘରଭିତରକୁ ପଶିଆସିଲା ଅଳକା—

—କିଏ ଅରୁଣା !

—ଆଜ୍ଞା !

—କୁଆଡ଼େ ?

—ଆପଣଙ୍କ ଅସୁସ୍ଥ……………

ଓଃ ମୋର ଦେହଖରାପ ଶୁଣି ମତେ ଦେଖିବାକୁ ଆସିଛ । କିଏ ତମକୁ କହିଲା ମୁଁ ଅସୁସ୍ଥ ବୋଲି ?

—ଅଡ଼ର୍ଲିଠାରୁ ଶୁଣିଲି ସାର୍ ।

—ଭୟ କରିବାର କିଛି ନାହିଁ ଅରୁଣା ! କେବଳ ଟିକିଏ ଥଣ୍ଡାଲଗି ଜରଟା ହୋଇଛି । ମୋର ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ମନୋଜ କୁମାର ଦାସ ଆସି ମୋତେ ଦେଖି ଯାଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ କହିଛି ମୋର ଦେହ ଭଲ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଚିକିତ୍ସାଳୟକୁ ଯାଇ ତୁମକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ । ଟିକିଏ କହିଯାଇ ନିଜ ଦେହରେ ହାତଦେଇ ଚମକି ପଡ଼ିଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ର—ଓଃ ଜରଟା ବୋଧେ ବଢ଼ିଛି ଅରୁଣା ! ଦେଖି ଥର୍ମୋମିଟର୍ ଟା ଆଣିଲ ।

ଅଳକା ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ହୋଇ ଥର୍ମୋମିଟରଟା ଆଣି ଟେମ୍ପରେଚର ଦେଖି ବସିଲା । ସେତେବେଳେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଦୃଷ୍ଟି ଥିଲା

ହ ତ୍ରିଷ୍ଠାଇଙ୍କର ହାଣ୍ଡିରେ ମନ, ହାତରେ ଦେଖନ୍ତି ଭାତ ସପନ ।

ଅଳକା ଡାହାଣ ହାତର ଅନାମିକା ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ପିନ୍ଧିଥିବା ମୁଦିଟି ଉପରେ । ଆଜି ଆକସ୍ମିକଭାବେ ମୁଦିଟିକୁ ଦେଖି ଭଲରୂପେ ଚିହ୍ନିନେଲା ତା'ର ପ୍ରେମର ପ୍ରତୀକ ସେଇ ମୁଦିଟିକୁ ।

ଦାସଭବନର ଗୋଟିଏ ଚରମ • ଦୁର୍ଯୋଗ ରଜନୀରେ ଅଳକାକୁ କୋଳରେ ଧରି ସେ ଜୀବନର ପହିଲି ମଧୁର ଲଗନରେ ଦେଖିଥିଲା ଶୁଭ ସ୍ୱପ୍ନ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଭୁଲି ଯାଇଥିଲା ଶଙ୍କରଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଆଉ ଅଳକା ଭୁଲିଥିଲା ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ ପିତାଙ୍କୁ ତାହାର । ଦୁଇଟି ଅନ୍ତର, ଦୁଇଟି ଶରୀର ହୋଇଥିଲା ଏକା ଜୀବନର ସେହି ମାହେନ୍ଦ୍ର ଲଗନରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଣୟିନୀର ପେଲବ ବାହୁ ଟୋଳାଧରି ଗୁରୁ ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇଥିଲା ଏହି ଅଙ୍ଗୁରୀୟଟି । ଏବେ ସେହି ଅଙ୍ଗୁରୀୟଟି ଅଙ୍ଗୁଳି ଉପରେ ରହି ଚକ୍ ଚକ୍ ମାରୁଛି । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସ୍ମୃତିର ପ୍ରତୀକ ଭାବି ଆଜିଯାଏ ସେଇଟିକୁ ଅତି ଆଦରରେ ଅଳକା ଦେହରେ ବହିଛି । ତେବେ ଅଳକା ଏପରି ନାଆଁ ବଦଳାଇବାର କାରଣ କ'ଣ ?

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମନକୁମନ ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଖୋଜି ପାଇଲା ନାହିଁ । ମୁଗ୍ଧନେତ୍ରେ ଅଳକାର ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲା । ସେହି ଘୁମନ୍ତ ଆଖି, ସେହି ନିଟୋଳ ମୁହଁ, ସେହି ମଧୁର ହସ, କ'ଣ ତେବେ ଅରୁଣାର ମୁଖରେ ଅଳକାର ପ୍ରତିବିମ୍ବ ସେ ଦେଖୁଛି ? ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଉନ୍ମତ୍ତଙ୍କ ଭଳି ଦୁଇବାହୁ ପ୍ରସାରଣ କରି ଆବେଷ୍ଟନୀ ମଧ୍ୟରେ ଅଳକାକୁ ବନ୍ଦ କଲା । ଅଳକା ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଏପରି ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଆକ୍ରମଣ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲା । ଅତର୍କିତଭାବେ ବାଧାପାଇ ହାତରୁ ଥର୍ମୋମିଟରଟା ଖସିପଡ଼ି ଦୁଇଖଣ୍ଡ ହୋଇଗଲା । ଅଳକା ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା— ଓଃ, ଗଲା ସାର୍ ! ଅଯଥାରେ ଦାମି ଥର୍ମୋମିଟରଟି ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା ଯେ !

ହଳିଆ, ବନ୍ତୁଆ, ବଳଦ, ହଡ଼ା, ବାନକା ଭାତକୁ ତିଅଣ ଖଡ଼ା ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାତୁଳଙ୍କ ଭଳି କହି ଚାଲିଥିଲେ—ଯାଉ, ସାମାନ୍ୟ ଥର୍ମମିଟରଟାଏ । ମୁଁ ଯେଉଁ ଅତୁଳନୀୟ ସମ୍ପଦ ଫେରପାଇଛି ତା ତୁଳନାରେ ଏ ଥର୍ମମିଟରଟା କି ତୁଚ୍ଛ, କି ନଗଣ୍ୟ । ସାର୍ ବୋଲି ଆଉ ଡାକନା ଅଳି ! ଏବେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ବୋଲି ଡାକ । ତମର ସେଇ ମଧୁର ଡାକରେ ପ୍ରାଣରେ ଶୀତଳପରଶ ପରଶି ଯାଉ । ମରୀଚିକାରେ ଜଳରେଖା ଦେଖା ଦେଉ ଅଳି !

ଅଳକା ପାଟି କରି ଉଠିଲା—ଏ କି ଅନ୍ୟାୟ ସାର୍ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ଅଳି ନୁହେଁ, ଆପଣ ଭୁଲ୍ ବୁଝିଛନ୍ତି । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ଚିକିତ୍ସାଳୟର ପରିଚାଳିକା ଅରୁଣା ଦାସ୍ । ଆପଣଙ୍କର ଟେମ୍ପରେଚର୍ ଅଛି ହଣ୍ଡ୍ରେଡ୍ ଫୋର ପଏଣ୍ଟ୍ ଟୁ । ଆପଣ ସେଥିପାଇଁ ଏପରି ଡେଲିରିଅମ୍ କରୁଛନ୍ତି । ଛାଡନ୍ତୁ, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ମୁଣ୍ଡଟା ଆଗ ଧୋଇଦଏ ।

—ନା, ନା, ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଧୋଇବା ଥାଉ ଅଳି ! ମୋତେ ଆଉ ଭୁଲାନା ଆଜି । ତମେ ଅଳକା, ମୋର ମାନସୀ । ଅରୁଣା ନାମରେ ନାମାନ୍ତରିତ ହୋଇଛ ମାତ୍ର । ଆସ ମୋ ନିକଟରେ ବସି ମୋ ଅନ୍ତରର ପ୍ରକୃତ ଦୁଃଖ ଶୁଣ, ପରେ ମୋ ଦୋଷଗୁଣ ସମାଲୋଚନା କରି ଶାସ୍ତି ଦେବ ମତେ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଜୋରରେ ଟାଣି ଆଣିଲେ ଅଳକାକୁ । ଏଥର ଅଳକା ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନ ଦେଖି ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ।

ହାଟୁଆ ହୁଡ଼ିଲେ ହାଟ ପଳାଇ, ମୂଲିଆ ହୁଡ଼ିଲେ ଦିନେ,
ଚଷା ହୁଡ଼ିଲେ ବରଷ ସରା, ଭାଇ ହୁଡ଼ିଲେ ଜନେ ।

—ତେବେ ମିନର୍ଭା ଦେବୀଙ୍କ ସନ୍ଦେହ ନିହାତି ଅମୂଳକ ନୁହେଁ ସାର୍ ? ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ ଆପଣଙ୍କର ଏ ଅନୁଗ୍ରହ । ପେଟଲାଗି ଚାକିରୀ କରି ଚରିତ୍ରକୁ ବଳିଦେବାକୁ ମୁଁ ଶିଖିନି ସାର୍ ।

ଅଳକାର ଏପରି ଭଦ୍ର ଭର୍ତ୍ସନାରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଆଶା ଓ ଉତ୍ସାହ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲା । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାର ମନକୁ ଦୁର୍ବଳତା ଗ୍ରାସ କରି ଆସିଲା । ତା ଫଳରେ ବାହୁବେଷ୍ଟନୀ ହେଲା ଶିଥିଳ । ଏ ସୁଯୋଗ ଦେଖି ଅଳକା ଦୌଡ଼ି ପଳାଇଗଲା ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାଣୁଭଳି ବସି ରହିଲା । କି ଭୁଲ୍ ସେ କଲା ? ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ସେ ଅଳକା ନୁହେଁ ? କିପରି ସେ ଆଉ ଅରୁଣା ସମ୍ମୁଖରେ ମୁହଁ ଦେଖାଇବ ?

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଚିନ୍ତାର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହୋଇ ଅଦିନିଆ ଝଡ଼ ଭଳି ସୀତାମଣି ସେଠାରେ ପ୍ରବେଶ କରି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ହାତକୁ କାଗଜ ଖଣ୍ଡିଏ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ଦୂରେଇ ଠିଆହେଲା ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର କାଗଜ ଖଣ୍ଡିକ ପଢ଼ି ଜାଣିଲା ଅରୁଣା ଇସ୍ତଫା ଦେଇ ଚାଲିଯାଉଛି । ସେ ସଦର ଦାଣ୍ଡକୁ ଉଠି ଆସି ଡାକ ଛାଡ଼ିଲା 'ଅରୁଣା ! ଅରୁଣା ! ଫେରି ଆସ । ତମଭଳି ନିପୁଣ ପରିଚାଳିକାର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଏ ଚିକିତ୍ସାଳୟ ଚଳିପାରିବ ନି । ମୋତେ କ୍ଷମା କର । ଫେରି ଆସ ।'

ଅଳକା ଯାଉଁ ଯାଉଁ ଅଟକି ଗଲା । ଆଖିରେ ତା'ର ଲୁହ ଭରିଗଲା । ପୁଣି ଫେରିଆସିଲା ସେ ।

ଅଳକାକୁ ଚାହିଁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରିପଡ଼ୁଥିଲା ।

ହାଣ୍ଡିରେ ଖାଏ, ଗୋଡ଼ରେ ପଡ଼ିଲେ ଗାଧୋଇ ଯାଏ

—କୋଡ଼ିଏ—

ମଧ୍ୟାହ୍ନର ଉତ୍ତପ୍ତ ଖରା ବିଚ୍ଛୁରିତ ହୋଇପଡ଼ୁଛି ଧରଣୀରେ । ବାହାରେ ଭୀଷଣ ଗରମ ସହ୍ୟ ହେଉନି । ଅଳକା ଉପର ରୁମ୍‌ରେ ବସି ଅନ୍ୟମନସ୍କଭାବେ ପେସେଣ୍ଟ ଡାଏରୀ ଓଲଟାଉଛି । ସେଦିନ ଘଟଣାରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତି ସେ ଯେଉଁ ବ୍ୟବହାର କରିଛି, ସେଥିପାଇଁ ତାକୁ ଏବେ ଅନୁତାପ କରିବାକୁ ପଡୁଛି । କାରଣ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପୂଝାରୀଠାରୁ ସେ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଛି, ସେଦିନ ସେହି ଘଟଣାଠାରୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଓ ମିନର୍ଭାର ମନାନ୍ତର ହୋଇଯାଇ ମିନର୍ଭା ଆଉ ଏଠାକୁ ଅସେ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ସେ ପୋଡ଼ାମୁହିଁ, ତାକୁ ସେଦିନ କି ଅପମାନ ଦେଇ ପ୍ରତାରିତ କରି ପଳାଇଅସିଲା । ଅହା ତାଙ୍କ ମନରେ କି କଷ୍ଟ ହୋଇ ନ ଥିବ ? କି ଅକୁଳ ନିବେଦନ ସେ ନୟନ ଦୁଇଟିରେ ? କି ଅସୀମ ଜ୍ୱଳଣା ସେ ଅନ୍ତରରେ ? ସେ କାହିଁକି ତାଙ୍କୁ ଏପରି ଅପମାନିତ କଲା ? ସେହି ଅପମାନ ଧକ୍କାରେ ତାଙ୍କର ତେଜସ୍ୱୀ ଆଖିରେ ଦେଖାଦେଲା ଲୁହ । ଅଳକା ଏହିପରି ଅନୁତାପ କରି ନିଜକୁ ଶତ ଧିକ୍କାର କରୁଥିଲା ବେଳେ ଗୋଟିଏ ବେୟାରା ଅସି ଖବର ଦେଲା —ଦେଈ ! ତୁମକୁ ସେ ଝିଅଟି ଖୋଜୁଛି ।

—କେଉଁ ଝିଅରେ ?

—ଡାକ୍ତରଙ୍କ ମଟର ତଳେ ଯେ ଚାପା ପଡ଼ିଯାଇଥିଲା ।

—ଅଚ୍ଛା ତୁ ଯା, ମୁଁ ଯାଉଛି ।

× × × ×

ସଞ୍ଜେ ଧାନ, ସକାଳେ ପାନ, ଦ ପହରିଅ ଦାସୀ,

—ଅପା !

ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ସିନା ଅଳକା ପ୍ରତାରିତ କରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବାଳକାଟିର ଏ ମଧୁର ସମ୍ବୋଧନରେ ଅଳକାର ଅନ୍ତର ଉଦ୍‌ବେଳିତ ହୋଇ ନୟନର କଳା ପରଦା ଭେଦିକରି ଗଣ୍ଡ ଦେଶରେ ଗଙ୍ଗା ଯମୁନାର ପ୍ଲାବନ ହେଲା । ବାଳକାଟିକୁ ଦୁଇ ହାତରେ ସେ ଜାକି ଧରି କହିଁ କହିଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ।

ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି କୋଠରିରେ ଥିବା ରୋଗୀଗୁଡ଼ିକ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ଅଳକାର କଣ୍ଠ ବାଷ୍ପ ରୁଦ୍ଧ । ବାଳିକାଟି କିଛି ସମୟ ପରେ ଲୁହ ପୋଛି ପକାଇ କୋମଳ କଣ୍ଠରେ ପଚାରିଲା —ଅପା ! ତୁ କ'ଣ ମୋତେ ଚିହ୍ନିପାରି ନଥିଲୁ ?

—ଚିହ୍ନିଥିଲି । ଅପାକୁ ସିନା ଦୁନିଆ ଭୁଲିଛି; ଅପା କିନ୍ତୁ କାହାକୁ ଭୁଲି ପାରିନ, ଅଞ୍ଜୁ !

—ଦୁନିଆ ସିନା ତୋତେ ଭୁଲି ଯାଇଛି ଅପା, ମୁଁ କିନ୍ତୁ ତୋତେ ଭୁଲି ପାରିନି । ତୋତେ ଝୁରି ଝୁରି ମୋର ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା । ଅଚ୍ଛା ଅପା, ତୁ ଏଠାକୁ କିପରି ଆସିଲୁ ?

—ସେ ସବୁ ତୁ ପରେ ଶୁଣିବୁ ଅଞ୍ଜୁ ! ଆଗ କହ ତୁ କିପରି କଟକ ଆସିଲୁ । ମୀନ ଓ ବୋଉ କେଉଁଠି ଅଛନ୍ତି ?

ଅଚେଇ ପହରିଆ କପାଳିଆର ପାଖ ନ ମାଡ଼ି ଆ ବାହାରି ।

—ବୋଉ ବୋଲି ଅଉ ତୁଣ୍ଡରେ ଉଚ୍ଚାରଣ କରନା ଅପା ! ମୋତେ ବଡ଼ ଲାଜ ଲାଗୁଛି । ସେ ଆମର ମା ନୁହେଁ କାଳ ଭୁଜଙ୍ଗିନୀ । ତା ପାପର ଫଳ ସେ ଭୋଗ କରୁଛି । ତା ଲାଗି ମୋ ମନରେ ଲେଶମାତ୍ର କଷ୍ଟ ନାହିଁ ଅପା ! କେବଳ ନିଷ୍ପାପ ମୀନଟି ଲାଗି ମନ ମୋର ସବୁବେଳେ କାନ୍ଦୁଛି । ଅହା ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଶିଶୁଟି, ବୋଉ ପାପର ଫଳ ସେ ଭୋଗ କଲା ସିନା । ସରଳ ବିମଳମନା ଦେବଶିଶୁ କେଉଁ ଦେବତାର ଅଭିଶାପ ଫଳରେ ସେ ରାକ୍ଷସୀ ଗର୍ଭରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲା । ସେ କୁଆଡ଼ୁ ଏ ଦୁର୍ନୀତି ସହନ୍ତା ? ସହି ପାରିଲାନି, ଚାଲିଗଲା ସେ ସେହି ନିରୁଦ୍ଦେଶ ପଥର ଯାତ୍ରୀ ସାଜି ।

—ମୀନାକ୍ଷୀଠାରୁ ଯେଉଁ ଖବର ମୁଁ ଶୁଣିଥିଲି ତାହା ତେବେ ନିଶ୍ଚୟ ସତ୍ୟ । ମୀନ ତେବେ ଆଉ ନାହିଁ ଅଞ୍ଜୁ ?

ଅଳକାର ବୁକୁ ଫଟାଇ ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ବାହାରି ଆସିଲା । ଅଞ୍ଜଳୀ ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ଉତ୍ତର ଦେଲା—ଅପା ! ଏସବୁ ମୂଳରେ ବୋଉ । କୌଶଳରେ ତୋତେ ଘରୁ ତଡ଼ି ଓ ଭାଇଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିର ସୁଯୋଗ ନେଇ ସେ ଭାବିଥିଲା ଏକାଙ୍ଗ ଅଧିକାରିଣୀ ହୋଇ ବାବାଙ୍କର ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଥିବା ସମ୍ପତ୍ତି ଓ ବ୍ୟାଙ୍କର ଧନଗୁଡ଼ିକ ହସ୍ତଗତ କରି ଚାଲିଯିବ ମାମୁଁଙ୍କ ଘରକୁ । କିନ୍ତୁ କ୍ରମେ ଏ ଖବର ଯାଇ ପୁରୀ ମଦନ ମାମୁଁଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ସେ ଆସି ଗଣ୍ଡଗୋଳ କରି ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଜିମା କରିଦେଇ

ଅଇଁଠା ତୁଣ୍ଡ, ଖିଅର ମୁଣ୍ଡ, ବନ୍ଧନ ଭାଣ୍ଡ, ନଧୋଇ ରଖିଲେ ଦାରିଦ୍ରଦଣ୍ଡ ।

ଚାଲିଗଲେ । ବୋଉ ହତାଶ ହୋଇ ତା ହସ୍ତସ୍ଥିତ ଧନ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜିନିଷ ସହ ମୀନକୁ ନେଇ ମାମୁଁଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ମୁଁ ତ ମାମୁଁଘରେ ଥିଲି କିନ୍ତୁ ଏସବୁର ବିନ୍ଦୁବିସର୍ଗ ସୁଦ୍ଧା ଜାଣେ ନାହିଁ । ହଠାତ୍ ବୋଉ ଓ ମୀନ ସଙ୍ଗେ ଘରର ଅସବାସ ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ବୋଉକୁ ପଚାରିଲି । ବାର ବା'ର କରି ପଚାରିବାରେ ବୋଉ କହିଲା "ଅଲକା ତ ଲୁଚିକରି ଗୋଟାଏ ଟୋକା ସଙ୍ଗେ ଚାଲିଗଲା, ତା ପଛେ ପଛେ ହାରମା ବି ଯାଇ ମଦନ ଭାଇଙ୍କ ଘରେ ରହିଲା । ମୁଁ ତୁମ ଦୁଇଟାଙ୍କୁ ଧରି କାହା ବଳରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହରରେ ରହନ୍ତି ? ସେଥିପାଇଁ ଚାଲି ଆସିଲି । ଏଠି ମାମୁଁ ତୋର ଅଲଗା ଘର କରିଦେବ, ଆମେ ଅଲଗା ହୋଇ ରହିବା ।"

ସେଦିନ ମୋ ମନର ଅବସ୍ଥା ଯାହା ହୋଇଥିଲା ଆପା କହିଲେ କ'ଣ ତୁ ସତ କରିବୁ । ବୋଉ ସଙ୍ଗେ ଅନେକ ଥର ଲଗାଏ ପୁଣି ଭୁବନେଶ୍ୱର ଫେରି ଯିବାକୁ । ସେଥିପାଇଁ ବୋଉଠାରୁ ଅନେକ ଗାଳିମାଡ଼ ସହିବାକୁ ପଡ଼େ । ଏମିତି କିଛିଦିନ ଯିବାପରେ ମାଈଁ ଓ ବୋଉଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ହେଲା ମନାନ୍ତର ସବୁବେଳେ । ଏହାର ମୂଳ କାରଣ ହେଉଛି, ମାଈଁ ଆଶା କରିଥିଲେ ନଣନ୍ଦଙ୍କ ପ୍ରସାଦରୁ ବିପୁଳ ସମ୍ପଦର ଅଧିକାରିଣୀ ହୋଇ ସୁଖରେ କାଳାତିପାତ କରିବେ । କିନ୍ତୁ ତାହା ଯେତେବେଳେ ନ ହୋଇପାରିଲା ଘର ମଧ୍ୟରେ ତିନି ତିନିଟା ମଣିଷ ତାଙ୍କୁ ଆଉ ସୁଖ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ପ୍ରାୟ ଅନେକ ସମୟରେ କଳି ଝୁଣ୍ଟା ଉପବାସରେ ଦିନ କଟିଲା ।

ଅଳିଅା ଘରକୁ କଳିଅା ଭାଇ, ବଳୁଅା ପଣ୍ଡଶା ଚଳୁଅା ଧାଇ ।

—ଅଞ୍ଜୁ ! ଯେ ଘର ଭିତରେ ଚଳି ନପାରିଲା, ପରଘରେ ତାକୁ କିଏ ଚଳାଇଥାନ୍ତା । କେଉଁ ଆଶାରେ ସେ ଧାଇଁ ଯାଇଥିଲା ମାମୁଘରକୁ ?

ମାମୁଁଘରକୁ ଯିବାର ବର୍ଷଟିଏ ଯେଉଁଦିନ ପୂରିଛି, ସେହିଦିନ ମୀନ ଦେହରେ ହାଡ଼ଫୁଟି ଦେଖାଗଲା । ବୋଉ ଯେତେ ମମୁଁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଲଗାଇଲା ମୀନକୁ ସହରକୁ ଚିକିତ୍ସାପାଇଁ ନେଇଯିବାକୁ, ମାମୁଁ ମଙ୍ଗିଲେ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଡାକ୍ତର ଡକାଇ ଦେଖାଇଲେ ନାହିଁ । ଚିକିତ୍ସା ନପାଇ ଅଠଟି ଦିନ ରୋଗ ଭୋଗି ସେ ଚାଲିଗଲା । ବୋଉର ଛାତି ସେହିଦିନୁ ଭାଙ୍ଗିଲା । ମୀନର ବିଚ୍ଛେଦ ଓ ନିଜକୃତ ଅପରାଧ ଲାଗି ସେ ଅନୁତାପ କରି କରି ପାଗଳ ଭଳିଆ ହୋଇଗଲା । ଦିନେ ମୋତେ ରାତିରେ ଗୋଡ଼ଠୁ ମୁଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଉଁସି କେତେ କାନ୍ଦିଲା । ଅଉ କହିଲା—ଅଞ୍ଜୁ ଲୋ ! ମୁଁ ବେଶି ଦିନ ବଞ୍ଚିବି ନାହିଁ । ମୋତେ ତ ଧର୍ମ ଛାଡ଼ିଲା, ମୁଁ ଦିବାକର ବୋଲରେ ପଡ଼ି ଏତେ ସତ୍ତା ହେଲି । ରଜା ଉଆସ ଭଳି ଘର ଛାଡ଼ିଲି, ସମ୍ପତ୍ତି ବାଡ଼ି ମାନ ସମ୍ମାନ ସବୁ ଜାଳି ପୋଡ଼ି ପର ଓଳିତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିଲି । ମୋ ପାପର ଫଳ ମୁଁ ଭୋଗ ନ କରି ଆଉ କିଏ ଭୋଗ କରନ୍ତା ? ସ୍ୱାମୀ ଗଲା, ପୁଅ ଗଲା, ଆଉ ଏ ଜୀବନ ରହିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ମରିଗଲା ପରେ ତୁ ପୁରୀ ପଳାଇ ଯିବୁ । ଭାଇ ଆସିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଦନ ମାମୁଁଙ୍କ ଘରେ ଥିବୁ । ମୁଁ ସିନା ଦୋଷ କରିଛି । ତୁ ତ ଦୋଷ କରିନୁ, ତୋତେ କେହି କିଛି

ସ୍ତ୍ରୀରକୁ ଜାଣିବ ଉଶ୍ୱାସରୁ, ଘୋଡ଼ାକୁ ଜାଣିବ ନିଃଶ୍ୱାସରୁ,
ବନ୍ଧୁକୁ ଜାଣିବ ବିଶ୍ୱାସରୁ ।

ନାହିଁ । ଆଜି ତୁ ଯାହାଙ୍କ ପ୍ରଗାଢ଼ ଚେଷ୍ଟା ଓ ଚିକିତ୍ସା ଫଳରେ ଅଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ମୁଖରୁ କହିଥିଲୁ ସେହି ସୁଦକ୍ଷ ସର୍ଜିକାଲ୍ ପ୍ରଫେସର ହେଉଛନ୍ତି ଡାକ୍ତର ସୁରଭାଇ । ଆଜି ମଧ୍ୟ ଏହି ଦାତବ୍ୟ ଚିକିତ୍ସାଳୟଟିର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ସେ । ମୁଁ ଏହି ଚିକିତ୍ସାଳୟରେ ଅଜିକୁ ପ୍ରାୟ ଛ, ସାତ ମାସ ହେଲା ପରିଚାଳିକା ଭାର ନେଇ ଗୃହକର୍ତ୍ତ୍ରୀ କରି ଆସୁଛି ।

ସେହି କୋଠରୀରୁ ଗୋଟିଏ ପେସେଣ୍ଟ୍ ବାହାରକୁ ଗୁଲ୍ ଚାହିଁ ଚାହିଁ, ଜିଭ କାମୁଡ଼ି ଦୌଡ଼ି ପଳାଇଆସି ଅଳକାକୁ ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ ହୋଇ କହି ପକାଇଲା 'ଦେଇ ! ଚଞ୍ଚଳ ଚୁପ୍ ହୋଇଯା, ଡାକ୍ତର ଅନେକ ବେଳୁ ଆସି ଦ୍ୱାର ଆରପଟେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ବୋଧେ ତୁମ କଥାବାର୍ତ୍ତା ସବୁ ଶୁଣି ସାରିଲେଣି ।'

ପେସେଣ୍ଟର ପାଟିରୁ କଥା ନ ସରୁଣୁ ମୃଦୁ ପଦଶବ୍ଦରେ ହସି ହସି ପ୍ରବେଶକଲେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର—ଆଜି ମୋତେ ଠକାଇ ପାରିବନି ଅନ୍ତରାଳରେ ଥାଇ ମୁଁ ସବୁ ଶୁଣି ସାରିଛି । କି ନିଷ୍ଠୁର ତୁମେ, ଛ ମାସ ହେବ ମୋ ଅଧୀନରେ ଗୃହକର୍ତ୍ତ୍ରୀ କରି ମୋତେ ଚିନି ଅସିଲ । ଏଣିକି ଉପାୟ ? ଲାଜକୁଳୀ ଲତାଟି ଭିଜାପଡ଼ିଲା ଅଳା

ଅଳୀ, ମୋ ମନକଥା ତମେ ବୁଝି ପାରିଲନି । ଯେଉଁ ପଥ ମ ଗ୍ରହଣ କରିନେବା ପାଇଁ ଶପଥ କରିଥିଲେ, ସେହିପଥ

ଲିଅନ କାଲି ଗଇଣ୍ଠା, ପହରି ଦନକୁ ବାନ୍ଧି ଅଇଣ୍ଠା ।

ଆମେ ଗ୍ରହଣ କରିବା । ଏତିକିବେଳେ ଆନନ୍ଦରେ ଦଉଡ଼ି
କହିଲା ବଟ । ବାବୁ, ବାବୁ ! ମନୋଜବାବୁ ଆସିଲେଣି ।

ସମସ୍ତେ ସେହି ଦିଗକୁ ଲକ୍ଷକରି ଚାହିଁ ରହିଲେ

ମନୋଜ ହଠାତ୍ ପଶି ଆସି କହିଲା 'ଭାଇ ! କ୍ଷମା
ତୋ କଥା ରକ୍ଷାକରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମାମୁଁଙ୍କଠାରୁ ଟେଲିଗ୍ରା
ପ୍ରସି ଚାଲିଯାଇଥିଲି । ନମିତାର ପୁଅଟିଏ ହୋଇଛି । ସେ
ଅବସ୍ଥାରେ ସେ ଏତେ ଯନ୍ତ୍ରଣା ପାଉଥିଲା ଯେ, ସେ ନିଜୁପାଖୁ
ମୋତେ ଯିବାକୁ ଲେଖିଥିଲେ ।'

ଅଳକା ଓ ଅଞ୍ଜଳୀର ବୁକୁ ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଉଠିଲା
ନିଜକୁ ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲେନି । ଦୁହେଁଯାକ ଦୌଡ଼ି ଆ
ସାଙ୍ଗରେ ଭାଇ ଭାଇ କହି ମନୋଜର ଛାତି ଉପରେ
ଦେଇ ଭେ ଭେ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲେ

ମନୋଜ ଦୁଇଭଉଣୀଙ୍କ ଆଖିରୁ
ଛୁଆପିଲାଙ୍କ ପରି କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ।

ବାୟୁ ମଣ୍ଡଳ ଅନେକ ସମୟ ପାଇଁ ନୀରବ,
ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ମନୋଜ ପଚାରିଲା 'ତୁ ଏଠାକୁ
ଆଲି ?'

ଦାନ୍ତୁଆ ଗାଉଁଆ ଖଳୁଆ ନାସ୍ତି, ନାଥ ବୋଲ